

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjørn Olaf Storhaug	011	19/04266-89	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
8/21	Møre bispedømmeråd 2020-2023	15.03.2021

Innkalling og saksliste Møre bispedømmeråd 15.03.21

Vedlegg:

Innkalling og saksliste til Møre bispedømmeråd 15.03.2021

Saksorientering

Det blir innkalt til møte i Møre bispedømmeråd 15/3-21. Saksliste med oversikt over saksordførar for den enkelte sak ligger medlagt. Møtet blir halde etter reglane for fjernmøte. Link til Teams blir sendt.

Forslag til vedtak

Innkalling og saksliste for møtet er godkjent.

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømmeråd 2020-2023

Møteinnkalling

Møre bispedømmeråd 2020-2023

Møtedato: 15.03.2021 kl. 10:15 – 13:30

Møtested: Møtet blir halde etter reglane for fjernmøte på Teams som følgje av smittevern. Link til møtet blir sendt møtedeltakarar. Andre etter førespurnad.

Arkivsak: 19/04266

Eventuelt forfall kan meldast til møtesekretær Bjørn Olaf Storhaug tlf 92810040 eller e-post bs665@kirken.no. Vararepresentantar møter kun etter nærare innkalling frå møtesekretær.

Litt meir om dagen:

Opning/ord for dagen: Arne Moltubak

SAKSLISTE

Godkjenning av innkalling og saksliste

8/21 19/04266-89 Innkalling og saksliste Møre bispedømmeråd 15.03.21

Godkjenning av protokoll

9/21 19/04266-88 Protokoll Møre bispedømmeråd 01.02.2021

Tilsettingssaker

10/21 20/04878-6 Tilsetting av kapellan i Søre Sunnmøre prosti med Ulstein sokn som særleg tenestestad. - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 13 1. ledd, jf. fvl. § 13 1. ledd nr. 1
Saksordførar: Monika Tettli

Saker til behandling

11/21 20/00960-5 Rekneskapsrapport 2020
Saksordførar: Frode Rabbevåg

12/21 20/03869-13 Plan for bruk av opparbeidet egenkapital (akkumulert mindreforbruk)
Saksordførar: Ole Martin Grevstad

13/21 21/01078-1 Oppretting av stilling som prostiprest i Nordre Sunnmøre prosti.
Saksordførar: Olav Rønneberg

- 14/21 20/05366-3 Årsrapport 2020
Saksordfører: Olav Myklebust
- 15/21 21/01075-4 Medlemsundersøking 2020
Saksordfører: Rikke Kopperstad
- 16/21 21/00838-2 Høyringsvar - Høring om endring i reglene for kirkebygg som følge av kirkebyggforskriften og nytt kirkerundskriv
Saksordfører: Ingeborg Midttømme

Orienteringssaker

- 17/21 21/00273-2 Orienteringar til møte i Møre bispedømmeråd 150321
- 18/21 20/03869-12 Statsbudsjettet 2021 – endelig tildelingsbrev
- 19/21 21/00339-4 Møre bispedømme sitt svar på høring om ordning for fortsatt tilsetning etter fylte 70 år.
- 20/21 21/00286-3 Høyringsvar til kyrkjerådet om fordelingsmodell presteressursar

MOLDE, 21.03.2021

Ann-Kristin Sørvik
Leiar

Bjørn Olaf Storhaug
møtesekretær

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Møteprotokoll

Møre bispedømmeråd 2020-2023

Møtedato:	01.02.2021 kl. 10:15
Møtestad:	Møtet blei halde som fjernmøte med møtedeltakarar via video. Møteleiar og sekretær til stades på bispedømekontoret i Molde
Arkivsak:	19/04266
Til stades:	Monika Tettli (Bønnelista), Ann Kristin Sørvik (Nominasjonskomiteens liste), Frode Rabbevåg (Nominasjonskomiteens liste), Rikke Elisabeth Grevstad Kopperstad (Nominasjonskomiteens liste), Therese Kristin Utgård (Åpen folkekirke), Olav Myklebust (Åpen folkekirke), Evy Sisilie Bergum (Åpen folkekirke), Ingeborg Midttømme, Olav Christian Rønneberg, Arne Moltubak,
Møtende varamedlemmer:	Evy Sisilie Bergum (Åpen folkekirke) for Ole Martin Grevstad
Forfall:	Ole Martin Grevstad (Åpen folkekirke)
Andre:	Ragnhild Annie Fuglseth (tillitsvalgt), Kristian Finn Risung (tillitsvalgt)
Protokollfører:	Bjørn Olaf Storhaug

SAKSLISTE	Side
Godkjenning av innkalling og saksliste	
1/21 Innkalling og saksliste Møre bispedømmeråd 01.02.21	3
Godkjenning av protokoll	
2/21 Protokoll Møre bispedømmeråd 04.12.2020	3
Tilsettingsaker	
3/21 Tilsetting av sokneprest i Indre Romsdal prosti med sokna i Rauma som særleg tenestestad. - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25	4
Saker til behandling	
4/21 Høyring - Strategiplan for Den norske kyrkja 2022 - 2025	4
5/21 Årsrapport 2020 - innspel frå bispedømmerådet	6
Orienteringssaker	
6/21 Orienteringar til møte i bispedømmerådet 010221	6

7/21	Orientering fra Barne- og familiedepartementet om forholdet mellom Den norske kirke lokalt og kommunen etter ny trossamfunnslov	7

Molde, 12.03.2021

Bjørn Olaf Storhaug
Sekretær

Godkjenning av innkalling og saksliste**1/21 Innkalling og saksliste Møre bispedømeråd 01.02.21**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømeråd 2020-2023	01.02.2021	1/21

Forslag til vedtak:

Innkalling og saksliste godkjent.

Møtebehandling i Møre bispedømeråd 2020-2023 01.02.2021:**Møtebehandling**

Møtet blir halde etter reglane for fjernmøte. Sak 3/21 halde for lukka dører.

Votering

Samrøystes

Møre bispedømeråd 2020-2023s vedtak

Innkalling og saksliste godkjent.

[Lagre vedtak]

Godkjenning av protokoll**2/21 Protokoll Møre bispedømeråd 04.12.2020**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømeråd 2020-2023	01.02.2021	2/21

Forslag til vedtak

Protokoll for møte i Møre bispedømeråd 04.12.2020 er godkjent.

Møtebehandling i Møre bispedømeråd 2020-2023 01.02.2021:**Votering**

Samrøystes

Møre bispedømeråd 2020-2023s vedtak

Protokoll frå møte i Møre bispedømeråd 04.12.2020 er godkjent.

[Lagre vedtak]

Tilsettingsaker

3/21 Tilsetting av sokneprest i Indre Romsdal prosti med sokna i Rauma som særleg tenestestad.

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Innstillingsrådet		
2 Møre bispedømeråd 2020-2023	01.02.2021	3/21

Forslag til vedtak

Ein viser til innstillingsrådet si innstilling.

Møtebehandling i Møre bispedømeråd 2020-2023 01.02.2021:

Møtebehandling

Saksordførar: Monika Tettli

Votering

Samrøystes

Møre bispedømeråd 2020-2023s vedtak

Møre bispedømeråd tilset på fastsette vilkår Tor Martin Koppang som sokneprest i Indre Romsdal prosti med sokna i Rauma som særleg tenestestad

[Lagre vedtak]

Saker til behandling

4/21 Høyring - Strategiplan for Den norske kyrkja 2022 - 2025

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømeråd 2020-2023	01.02.2021	4/21

Forslag til vedtak

Møre bispedømeråd gir høyringsuttale om strategiplan slik det går fram av saksutgreiing og møtehandsaming.

Møtebehandling i Møre bispedømeråd 2020-2023 01.02.2021:

Møtebehandling:

Saksordførar: Olav Myklebust

Endringsforslag 1 frå: Rikke Kopperstad
Endre satsing til undervisning og trusopplæring

Endringsforslag 2 frå: Arne Moltubak

Ynskjer følgande endring i høyringsnotatet under punkt B Formålskategoriar (Endring i kursiv og understreka):

Høyringsdokumentet deler strategiplanen inn i «formålskategorier». Kyrkja er likevel ikkje berre formålskategoriane, ho lever mellom og på tvers av kategoriane. Det er særleg ein dimensjon ved kyrkja som blir borte i den skisserte 3-delinga, det er kyrkja sitt globale ansvar gjennom sitt internasjonale, diakonale og misjonale engasjement. Dei 3 formålskategoriane reflekterer ein nasjonalkyrkjeleg organisasjon og justerer ned kyrkja sitt internasjonale og globale samfunnsansvar. Den tredje forsmålskategorien «kyrkja for medlemmene» gjev vidare eit inntrykk av kyrkja som ein medlemsorganisasjon som skal betene medlemene sine. Høyringsinstansen ynskjer i staden formuleringa «Kyrkja som fellesskap» då denne formuleringa betre speglar kyrkja sin identitet som eit fellesskap av truande. Denne høyringsinstansen rår difor til at ein innfører ein 4. formålskategori, der ny 1. kategori får namnet: «Kyrkja sitt internasjonale og globale samfunnsansvar» Andre kategori får ny overskrift «Kyrkja i det norske samfunnet», tredje kategori «Kyrkja som fellesskap». Ein held fast ved den siste kategorien «Kyrkja som organisasjon».

Endringsforslag 3 frå: Therese Utgård

Om Kirkerådet utsetter frist for å gi høyringsuttalelse sendes høring om «Strategiplan for Den norske kirke» ut på nytt og saken legges fram for bispedømmerådet til ny behandling.

Votering

Endringsforslag 1: Falt med 1 stemme for, 9 stemmer mot

Endringsforslag 2: Vedtatt med 6 stemmer for, 4 stemmer mot

Endringsforslag 3: Vedtatt samrøystes

Møre bispedømmeråd 2020-2023s vedtak

Møre bispedømmeråd gir høyringsuttale om strategiplan slik det går fram av saksutgreiing og møtehandsaming.

Om Kirkerådet utsetter frist for å gi høyringsuttalelse sendes høring om «Strategiplan for Den norske kirke» ut på nytt og saken legges fram for bispedømmerådet til ny behandling.

[Lagre vedtak]

5/21 Årsrapport 2020 - innspel frå bispedømerådet

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømeråd 2020-2023	01.02.2021	5/21

Forslag til vedtak

Møre bispedømeråd ber administrasjonen innarbeide moment frå møtet i utviklinga av årsrapport 2020.

Møtebehandling i Møre bispedømeråd 2020-2023 01.02.2021:

Møtebehandling

Saksordfører: Frode Rabbevåg

Votering

Samrøystes

Møre bispedømeråd 2020-2023s vedtak

Møre bispedømeråd ber administrasjonen innarbeide moment frå møtet i utviklinga av årsrapport 2020.

[Lagre vedtak]

Orienteringssaker

6/21 Orienteringar til møte i bispedømerådet 010221

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømeråd 2020-2023	01.02.2021	6/21

Forslag til vedtak

Møre bispedømeråd tar orienteringane til vitande

Møtebehandling i Møre bispedømeråd 2020-2023 01.02.2021:

Møtebehandling

Saksordfører: Ann-Kristin Sørvik

Det vart gitt skriftlege og munnlege orienteringar under saka:

Orienteringar frå Stiftsdirektøren

1. Å vere kyrkje i koronatid

2. Oppheving av kyrkjelova – ny trussamfunnslov iverksatt
3. Brudd og streik i kyrkjeleg sektor
4. Medlemsundersøkinga 2020
5. Rekruttering – prestar i utdanningsløp
6. Kystpilegrimsarbeidet
7. Kontor for tilsette og møter i Ålesund
8. Haugejubileet.
9. Ungdomsrådet
10. Framlegg til ny lov om OVF
11. Saman som kyrkje i heile verda

Munnlege orienteringar:

Frå Kyrkjerådet sitt møte v/Therese Utgård

- Eige utval nedsett for utgreiing av folkevaltrolla
- Høyring om ny lov for OVF - høyringssvar
- Samisk kyrkjeråd: Tre samiske liturgiar
- Kyrkjemøtet 2021: Utsett frå april til ny dato i haust
- Kristne migrantar
- Revisjon om påsketidas gudstenester – til høyring
- Sak om kyrkjevalreglar. Går til Kyrkjemøtet

Frå leiar – Ann Kristin Sørvik

- Modulf Aukan – tidlegare leiar for Møre bispedømeråd er død. Han blir gravlagt frå Gullstein kyrkje i Aure 5/2-21.
- Det er signalisert at det vil kome høyringar med korte fristar. Om det ikkje lar seg gjere å handsam dei innafor bispedømerådet sin møteplan er det tilslutning til at desse høyringane blir handsama av AU etter reglane for delegasjon.

Votering

Samrøystes

Møre bispedømeråd 2020-2023s vedtak

Møre bispedømeråd tar orienteringane til vitande

[Lagre vedtak]

7/21 Orientering fra Barne- og familiedepartementet om forholdet mellom Den norske kirke lokalt og kommunen etter ny trossamfunnslov

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømeråd 2020-2023	01.02.2021	7/21

Møtebehandling i Møre bispedømeråd 2020-2023 01.02.2021:

Møtebehandling

Saksordfører: Ann-Kristin Sørvik

Votering

Samrøystes

Møre bispedømeråd 2020-2023s vedtak

Møre bispedømeråd tar orienteringa til vitande

[Lagre vedtak]

			Ugradert

Dette punktet på sakslisten er unntatt offentlighet.

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjørn Olaf Storhaug	121	20/00960-5	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
11/21	Møre bispedømmeråd 2020-2023	15.03.2021

Rekneskapsrapport 2020

Vedlegg:

Møre bispedømme - Økonomianalyse 2020
 Rekneskap Administrasjon 12 2020
 Rekneskap Møre 12 2020
 Rekneskap Møre totalt 2020 mot 2019
 Rekneskap Presteskap 12 2020

Saksorientering

Møre bispedømmeråd skal i denne saka handsame rekneskap for Møre bispedømme for 2020. Det er Kyrkjerådet som endeleg fastsetter og godkjenner årsrekneskap for Den norske kyrkje og legger det fram for Kyrkjemøtet til orientering, jfr §30 i kyrkjeordninga og §3 i Kyrkjemøtet sitt budsjettreglement

Rekneskap og analyse for 2020 er utarbeida av Felles økonomienhet (FØ) og ligger som vedlegg i saka.

Budsjettet er utarbeida ut frå tildelt ramme for 2020 – jfr. endeleg tildelingsbrev av 18.02.2020. Møre bispedømmeråd ga i sak 46/20 stiftsdirektøren fullmakt til å gjere endringar i budsjett disponeringa innafor ramma av tildelingsbrev gitt av Kyrkjerådet og dei hovodliner i budsjettet som ligger i bispedømmerådets budsjettvedtak.

Rekneskap for 2020 for Møre bispedømme viser totalt eit overskudd på 4 mill. kroner eller 5,3 pst. målt mot totalbudsjett.

Møre	Regnskap	Budsjett	Avvik	Avvik i %
Inntekter	-604	-643	-39	6,1 %
Lønn og godtgjørelser	65 940	67 792	1 852	2,7 %
Andre driftskostnader	6 334	8 554	2 220	26,0 %
Resultat	71 670	75 703	4 033	5,3 %

Tilskotsmidlar er i hovudsak i balanse

Møre tilskudd	Regnskap	Budsjett	Avvik
Trosopplæring	19 930	19 829	-101
Diakoni/underv. og kirkemusikk	11 722	11 946	224
OVF	539	502	-37
Resultat	32 191	32 277	86

Avvik mellom budsjett og rekneskap for personalkostnader er i hovudsak knytta til at det i delar av bispedømet er brukt mindre vikarar enn det er gitt refusjon av sjukepengar. Det har vore merksemd på vakanse i stillingar. Det er små differansar mellom budsjett og rekneskap for løn i faste stillingar.

Avvik mellom budsjett og rekneskap for andre driftskostnader i all hovudsak knytta til direkte og indirekte konsekvenser av koronapandemien. Det har vore stor usikkerhet relatert til i kor stor grad samfunnet ville opne i andre halvår.

For detaljert analyse blir det vist til vedlegg i saka.

For plan for bruk av overskot og opparbeida eigenkapital blir det vist til eigen sak.

Forslag til vedtak

Møre bispedømerådet tar rekneskap for 2020 til etterretning.

Rapport fra Felles økonomienhet (FØ)

FOR 280 Møre bispedømmeråd ØKONOMIANALYSE PR 31.12.2020

1 OPPSUMMERING

Totalt for hele driften har Møre bispedømmeråd pr. 31.12.2020 et forbruk som er kr 4 033 000 lavere enn tildelingen.

Det er 5,3 % av tildelingen til drift. Pr. 30.09.20 var forbruket 5,1 % lavere enn budsjettet.

Budsjettet er laget ut fra tildelt ramme for 2020 – jfr. endelig tildelingsbrev av 18.02.2020. Møre bispedømmeråd ga i sak 46/20 stiftsdirektøren fullmakt til å gjøre endringer i budsjett disponeringen innenfor rammen av tildelingsbrev gitt av Kirkerådet og de hovedlinjer i budsjettet som ligger i bispedømmerådets budsjettvedtak.

2 RAPPORTVEDLEGG

Vedlagt følger regnskapsrapporter for hele Møre bispedømmeråd 280, administrasjonen 280 0000 og prestatjenesten 280 4000.

3 ANALYSE AV DRIFTEN – 1A

Administrasjonen

Administrasjonsutgiftene er totalt på kr 11 439 000.

Totalt er det benyttet kr 1 043 000 mindre enn budsjettet til administrasjonen.

Det er 8,4 % lavere enn budsjettet.

NAV-refusjoner er høye og tilsvarer 10 % av lønnsbudsjettet. Det er i liten grad blitt brukt vikarer ved sykefravær. Det er noe høyere utgifter til fast lønn og diverse tillegg, men likevel er samlede utgifter til lønn og andre personalkostnader kr 772 000 lavere enn budsjettet.

På grunn av Covid -19 er utgiftene til reiser, møter, kurs og seminarer lavere enn budsjettet. På disse postene er det en samlet innsparing på ca. kr 745 000. Utgifter til husleie, strøm og renhold er kr 213 000 over budsjettet. Regnskapstallene for inventar og reparasjon og vedlikehold av lokaler er også noe høyere enn budsjettet. Kjøp av fremmede tjenester er kr 159 000 mot et budsjett på kr 38 000. Dette kommer i hovedsak av veiledning til ledergruppa og innleid hjelp i forbindelse med filming av gudstjenester i vår. Driftsutgiftene er samlet kr 314 000 lavere enn budsjettet.

Grunnet Covid-19 refunderte ikke misjonsorganisasjonene noe for misjonsrådgiverstillingen. Det gav kr 180 000 i redusert forventet lønnsrefusjon.

Prestetjenesten

Driften av prestatjenesten er på kr 60 231 000 i 2020. Det er kr 2 990 000 lavere enn budsjettet, og innsparingen tilsvarer 4,7 % av budsjettet.

Faste lønnsutgifter inkludert tillegg var samlet kr 237 000 lavere enn budsjettet (0,47%).

Vikarutgiftene var ikke like høye som refusjonen fra NAV. Det samlede forbruket på lønn og

godtgjørelser ble kr 1 080 000 lavere enn budsjettet. Tar vi hensyn til kr 250 000 i vikarutgifter som ble betalt ut som refusjon til fellesråd (konto 6790) er mindreforbruket på kr 830 000. Det er et avvik på 1,4 % av lønnsbudsjettet.

På grunn av pandemien var deler av aktiviteten mye lavere enn planlagt. Utgiftene til reiser, møter, kurs og seminarer var lavere enn forventet. Reiseutgiftene er kr 905 000 lavere enn budsjettet, og innsparingen på møter og kurs er på kr 666 000. Det er kr 184 000 i merforbruk på leie av lokaler. Dette er utgifter til boutgifter for vikarer.

Konto 6797 som er refusjon av utgifter til prostesekretær, har et avvik på kr 802 000.

På de andre driftskontoene er det bare mindre avvik.

Totalt er det benyttet kr 1 906 000 mindre enn budsjettet til andre driftskostnader.

4 TILSKUDD

Møre bispedømme fikk tildelt kr 32 277 000 i tilskudd til trosopplæring, diakoni, undervisning, kirkemusikk og midler fra Opplysningsvesenets fond. Det ble utbetalt kr 19 930 000 i tilskudd til trosopplæring i menighetene og kr 11 722 000 til diakonstillinger, kateketstillinger og tilskudd til kirkemusikk.

OVF-midlene er benyttet i sin helhet. I tillegg til årets tildeling er kr 37 000 som stod igjen fra tidligere år utbetalt.

5 ANNEN INFORMASJON/OPPFØLGING

Disponible midler - Balansepost (konto 2050)

Møre bispedømmeråd har et akkumulert mindreforbruk fra tidligere år på kr 5 554 000.

Det fordeler seg på:

Drift – gruppe 1A   kr 3 944 000

Tilskudd – gruppe 1B   kr 1 610 000

Det opparbeidede mindreforbruket står i balansen og er ikke disponert i inneværende års budsjett.

Kirkerådet vil i forbindelse med regnskapsavleggelsen for 2020 vurdere begrensninger i nivået for oppspart egenkapital i de ulike enhetene.

5 NØKKELTALL MØRE TABELLER PR. 31.12.2020

Alle tall i tabellene er i hele 1000 kr.

280 Møre bispedømmeråd

Møre	Regnskap	Budsjett	Avvik	Avvik i %
Inntekter	-604	-643	-39	6,1 %
Lønn og godtgjørelser	65 940	67 792	1 852	2,7 %
Andre driftskostnader	6 334	8 554	2 220	26,0 %
Resultat	71 670	75 703	4 033	5,3 %

280 0000 administrasjon

Møre adm.	Regnskap	Budsjett	Avvik	Avvik i %
Inntekter	-377	-420	-43	10,2 %
Lønn og godtgjørelser	8 980	9 752	772	7,9 %
Andre driftskostnader	2 836	3 150	314	10,0 %
Resultat	11 439	12 482	1 043	8,4 %

280 4000 prester

Møre prester	Regnskap	Budsjett	Avvik	Avvik i %
Inntekter	-227	-223	4	-1,8 %
Lønn og godtgjørelser	56 960	58 040	1 080	1,9 %
Andre driftskostnader	3 498	5 404	1 906	35,3 %
Resultat	60 231	63 221	2 990	4,7 %

280 Tilskudd budsjettgruppe 1 B

Møre tilskudd	Regnskap	Budsjett	Avvik
Trosopplæring	19 930	19 829	-101
Diakoni/underv. og kirkemusikk	11 722	11 946	224
OVF	539	502	-37
Resultat	32 191	32 277	86

FØ, 24.02.2021

Denne rapporten er utarbeidet av Åshild Stige

Regnskap

Møre bispedømeråd 2020

Driftsrapport	Rekneskap	Budsjett	Avvik
31xx - Salgsinntekt avgiftsfri (varer og tjenester)	-23 000		23 000
34xx - Tilskudd fra stat, fylker, kommuner, stiftelse samt gaveinntekter	-36 091	-180 000	-143 909
3xxx - Andre inntekter	-544 951	-463 152	81 799
Sum inntekter	-604 042	-643 152	-39 110
500x - Faste stillinger (inkl. tillegg mm)	54 947 270	55 046 059	98 789
50xx - Diverse tillegg	2 230 835	1 818 998	-411 837
51xx - Midlertidige stillinger, ekstrasjelp, honorarer mm	3 660 784	1 735 396	-1 925 388
52xx - Fordeler i arbeidsforhold		3 000	3 000
53xx - Gruppeliv, honorarer og annen oppgavepliktig godtgjørelse	1 031 205	1 226 898	195 693
540x - Arbeidsgiveravgift	7 757 096	7 821 290	64 194
58xx - Refusjon sykepenger, fødeselspenger mv	-3 561 099		3 561 099
59xx - Andre personalkostn (gaver, forsikring, tjenestedrakt mm)	-126 390	140 000	266 390
Sum Lønn og godtgjørelser	65 939 701	67 791 641	1 851 940
60xx - Avskrivninger	108 872	109 000	128
63xx - Leie lokaler, strøm, renhold mm	1 946 038	1 548 152	-397 886
64xx - Leie maskiner, inventar, datautstyr, transportmidler mv	132 866	50 000	-82 866
65xx - Inventar, driftsmateriale, datautstyr, programvare, rekvisita mv	287 001	155 000	-132 001
66xx - Reparasjon og vedlikehold bygninger og utstyr	131 742		-131 742
67xx - Honorar rådgivning, regnskap, revisjon og kjøp div. tjenester	4 934	15 000	10 066
6790 - Kjøp av andre fremmede tjenester	644 119	180 000	-464 119
6796 - Flytting	85 475	200 000	114 526
6797 - Annen bistand	697 573	1 500 000	802 427
68xx - Kontorrekvisita, trykksaker, aviser, bøker, annonser mm	191 195	295 500	104 305
68xx - Møter, kurs og seminarer mm	304 331	1 170 000	865 669
69xx - Telefon, porto mv	11 369	16 904	5 535
Sum andre driftskostnader (drift og mindre anskaffelser)	4 545 515	5 239 556	694 041
71xx - Bilgodtgjørelse, diett, reiser mm	1 679 060	3 129 000	1 449 940
73xx - Reklamekostnad og representasjon	12 588	30 000	17 412
74xx - Medlemskontingent og gaver	50 239	43 000	-7 239
77xx - Annen kostnad	44 546	112 955	68 409
Sum andre driftskostnader (reise, reklame, forsikring mm)	1 786 433	3 314 955	1 528 522
8xxx - Finansinntekter/kostnader, overføringer mv	2 066	0	-2 066
Sum Finanskostnader og overføringer	2 066	0	-2 066
Sum	71 669 673	75 703 000	4 033 327

<u>   </u>
%
<u>   </u>
80 %
-18 %
<u>   </u>
6 %
0 %
-23 %
-111 %
100 %
16 %
1 %
<u>   </u>
190 %
<u>   </u>
3 %
0 %
-26 %
-166 %
-85 %
67 %
-258 %
57 %
53 %
35 %
74 %
<u>   </u>
33 %
<u>   </u>
13 %
46 %
58 %
-17 %
<u>   </u>
61 %
<u>   </u>
46 %
<u>   </u>
5,3 %

Regnskap presteskapet

Møre bispedømeråd 2020

Driftsrapport	Rekneskap	Budsjett	Avvik	%
31xx - Salgsinntekt avgiftsfri (varer og tjenester)	-5 600		5 600	
34xx - Tilskudd fra stat, fylker, kommuner, stiftelse samt gaveinntekter	-23 162		23 162	
3xxx - Andre inntekter	-198 729	-223 152	-24 423	11 %
Sum inntekter	-227 491	-223 152	4 339	-2 %
46xx - Tilskudd menigheter og fellesråd	0		0	
Sum tilskudd mv	0	0	0	
500x - Faste stillinger (inkl. tillegg mm)	46 541 550	46 769 423	227 873	0 %
50xx - Diverse tillegg	2 089 457	1 782 848	-306 609	-17 %
51xx - Midlertidige stillinger, ekstrahjelp, honorarer mm	3 650 715	1 735 396	-1 915 319	-110 %
53xx - Gruppeliv, honorarer og annen oppgavepliktig godtgjørelse	848 945	1 034 713	185 768	18 %
540x - Arbeidsgjeveravgift	6 607 596	6 622 656	15 060	0 %
58xx - Refusjon sykepenger, fødeselspenger mv	-2 557 688		2 557 688	
59xx - Andre personalkostn (gaver, forsikring, tjenestedrakt mm)	-220 828	95 000	315 828	332 %
Sum Lønn og godtgjørelser	56 959 747	58 040 036	1 080 289	2 %
63xx - Leie lokaler, strøm, renhold mm	342 202	158 152	-184 050	-116 %
64xx - Leie maskiner, inventar, datautstyr, transportmidler mv	86 225		-86 225	
65xx - Inventar, driftsmateriale, datautstyr, programvare, rekvisita mv	64 136	30 000	-34 136	-114 %
6790 - Kjøp av andre fremmede tjenester	447 734	130 000	-317 734	-244 %
6796 - Flytting	83 975	200 000	116 026	58 %
6797 - Annen bistand	697 573	1 500 000	802 427	53 %
68xx - Kontorrekvisita, trykksaker, aviser, bøker, annonser mm	98 725	90 000	-8 725	-10 %
68xx - Møter, kurs og seminarer mm	146 193	812 000	665 807	82 %
69xx - Telefon, porto mv	1 866	5 000	3 134	63 %
Sum andre driftskostnader (drift og mindre anskaffelser)	1 968 629	2 925 152	956 523	33 %
71xx - Bilgodtgjørelse, diett, reiser mm	1 469 203	2 374 000	904 797	38 %
73xx - Reklamekostnad og representasjon	12 500		-12 500	
74xx - Medlemskontingent og gaver	3 078		-3 078	
77xx - Annen kostnad	45 062	104 955	59 893	57 %
Sum andre driftskostnader (reise, reklame, forsikring mm)	1 529 843	2 478 955	949 112	38 %
8xxx - Finansinntekter/kostnader, overføringer mv	140	0	-140	
Sum Finanskostnader og overføringer	140	0	-140	
Sum	60 230 868	63 220 991	2 990 123	4,7 %

Regnskap administrasjon

Møre bispedømmeråd 2020

Driftsrapport	Rekneska			
	p	Budsjett	Avvik	%
31xx - Salgsinntekt avgiftsfri (varer og tjenester)	-17 400		17 400	
34xx - Tilskudd fra stat, fylker, kommuner, stiftelse samt gaveinntekter	-12 929	-180 000	-167 071	93 %
3xxx - Andre inntekter	-346 222	-240 000	106 222	-44 %
Sum inntekter	-376 551	-420 000	-43 449	10 %
500x - Faste stillinger (inkl. tillegg mm)	8 405 720	8 276 636	-129 084	-2 %
50xx - Diverse tillegg	141 377	36 150	-105 227	-291 %
51xx - Midlertidige stillinger, ekstrahjelp, honorarer mm	10 068		-10 068	
52xx - Fordeler i arbeidsforhold		3 000	3 000	100 %
53xx - Gruppeliv, honorarer og annen oppgavepliktig godtgjørelse	182 259	192 185	9 926	5 %
540x - Arbeidsgiveravgift	1 149 501	1 198 634	49 133	4 %
58xx - Refusjon sykepenger, fødeselspenger mv	-1 003 411		1 003 411	
59xx - Andre personalkostn (gaver, forsikring, tjenestedrakt mm)	94 438	45 000	-49 438	-110 %
Sum Lønn og godtgjørelser	8 979 952	9 751 605	771 653	8 %
60xx - Avskrivninger	108 872	109 000	128	0 %
63xx - Leie lokaler, strøm, renhold mm	1 603 836	1 390 000	-213 836	-15 %
64xx - Leie maskiner, inventar, datautstyr, transportmidler mv	46 641	50 000	3 359	7 %
65xx - Inventar, driftsmateriale, datautstyr, programvare, rekvisita mv	222 865	125 000	-97 865	-78 %
66xx - Reparasjon og vedlikehold bygninger og utstyr	131 742		-131 742	
67xx - Honorar rådgivning, regnskap, revisjon og kjøp div. tjenester	4 934	15 000	10 066	67 %
6790 - Kjøp av andre fremmede tjenester	196 384	50 000	-146 384	-293 %
6796 - Flytting	1 500		-1 500	
68xx - Kontorrekvisita, trykksaker, aviser, bøker, annonser mm	92 470	205 500	113 030	55 %
68xx - Møter, kurs og seminarer mm	158 138	358 000	199 862	56 %
69xx - Telefon, porto mv	9 503	11 904	2 401	20 %
Sum andre driftskostnader (drift og mindre anskaffelser)	2 576 885	2 314 404	-262 481	-11 %
71xx - Bilgodtgjørelse, diett, reiser mm	209 856	755 000	545 144	72 %
73xx - Reklamekostnad og representasjon	88	30 000	29 912	100 %
74xx - Medlemskontingent og gaver	47 161	43 000	-4 161	-10 %
77xx - Annen kostnad	-516	8 000	8 516	106 %
Sum andre driftskostnader (reise, reklame, forsikring mm)	256 589	836 000	579 411	69 %
8xxx - Finansinntekter/kostnader, overføringer mv	1 926	0	-1 926	
Sum Finanskostnader og overføringer	1 926	0	-1 926	
Sum	11 438 801	12 482 009	1 043 208	8,4 %

Regnskap Møre totalt 2019 og 2020

Driftsrapport - detaljert	2020	2019	Endring	%
30xx - Salgsinntekt avgiftspliktig (varer og tjenester)		-100 000	100 000	-100
31xx - Salgsinntekt avgiftsfri (varer og tjenester)	-33 200	-74 050	40 850	-55
32xx - Salgsinntekt utenfor avgiftsområdet (varer og tjenester)		-10 000	10 000	-100
34xx - Tilskudd fra stat, fylker, kommuner, stiftelse samt gaver	-36 091	-54 237	18 146	-33
3xxx - Andre inntekter	-544 951	-476 472	-68 479	14
Sum inntekter	-614 242	-714 759	100 517	-14
500x - Faste stillinger (inkl. tillegg mm)	54 947 270	54 053 315	893 955	2
50xx - Diverse tillegg	2 230 835	3 546 133	-1 315 298	-37
51xx - Midlertidige stillinger, ekstrahjelp, honorarer mm	3 660 784	3 048 041	612 743	20
52xx - Fordeler i arbeidsforhold		9 625	-9 625	-100
53xx - Gruppeliv, honorarer og annen oppgavepliktig godtgjørelse	1 031 205	1 125 537	-94 332	-8
540x - Arbeidsgiveravgift	7 757 096	7 724 979	32 117	0
58xx - Refusjon sykepenger, fødeselspenger mv	-3 561 099	-1 504 120	-2 056 979	137
5999 - Refusjon lønnskostnader		-125 038	125 038	-100
59xx - Andre personalkostnader (gaver, forsikring, tjenstedrakt)	-126 390	-58 043	-68 348	118
Sum Lønn og godtgjørelser	65 939 700	67 820 429	-1 880 729	-3
60xx - Avskrivninger	108 872	108 872		
63xx - Leie lokaler, strøm, renhold mm	1 946 038	1 563 104	382 934	25
64xx - Leie maskiner, inventar, datautstyr, transportmidler mm	132 866	159 271	-26 404	-17
65xx - Inventar, driftsmateriale, datautstyr, programvare, reise mm	287 001	204 199	82 802	41
66xx - Reparasjon og vedlikehold bygninger og utstyr	131 742		131 742	
67xx - Honorar rådgivning, regnskap, revisjon og kjøp div. tjenester	4 934	10 643	-5 709	-54
6790 - Kjøp av andre fremmede tjenester	644 119	1 197 132	-553 013	-46
6796 - Flytting	85 475	18 950	66 525	351
6797 - Annen bistand	697 573	792 655	-95 081	-12
68xx - Kontorrekvisita, trykksaker, aviser, bøker, annonser mm	191 195	236 859	-45 664	-19
68xx - Møter, kurs og seminarer mm	329 775	1 032 643	-702 868	-68
69xx - Telefon, porto mv	11 369	124 348	-112 979	-91
Sum andre driftskostnader (drift og mindre anskaffelser)	4 570 959	5 448 674	-877 716	-16
71xx - Bilgodtgjørelse, diett, reiser mm	1 693 941	2 903 202	-1 209 261	-42
73xx - Reklamekostnad og representasjon	21 357	48 277	-26 920	-56
74xx - Medlemskontingent og gaver	50 239	85 884	-35 646	-42
77xx - Annen kostnad	44 546	10 606	33 940	320
Sum andre driftskostnader (reise, reklame, forsikring mm)	1 810 082	3 047 969	-1 237 887	-41
8xxx - Finansinntekter/kostnader, overføringer mv	1 436	-650	2 087	-321
Sum Finanskostnader og overføringer	1 436	-650	2 087	-321
Sum	71 707 935	75 601 663	-3 893 728	

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjørn Olaf Storhaug	112	20/03869-13	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
12/21	Møre bispedømmeråd 2020-2023	15.03.2021

Plan for bruk av opparbeidet egenkapital (akkumulert mindreforbruk)

Vedlegg:

Notat - vekstmidlar

Saksorientering

Innledning

I denne saken skal bispedømmerådet gi retning og styring for plan for bruk av opparbeidet egenkapital.

Det blir for inneværende år foreslått en ordning for «vekstmidler» gjennom tilskudd for å stimulere til gjenåpning etter pandemi (se notat). Det blir videre foreslått at egenkapitalen blir anvendt til prosjekter og tiltak over de neste tre årene og at det lages en nærmere plan for dette etter de signaler bispedømmerådet gir. I saksutredningen ligger noen innspill, men i konkretiseringen må det sikres medbestemmelse av de tillitsvalgte. Prosjekter og tiltak bør ikke være drivende for de faste kostnadene i bispedømmet.

Nærmere om egenkapital for Møre bispedømme

Regnskapsresultatene for det enkelte bispedømme er fra 2018 blitt ført som egenkapital i balansen for rettssjektet Den norske kirke (rDnk). Det innebærer at overskudd er til disposisjon for den enkelte enhet (bispedømmerådet). Et underskudd må dekkes inn av den enkelte enhet.

For Møre bispedømme er det for 2018, 2019 overført til egenkapital

Resultat fra	Administrasjon	Presteskap	Tilskudd	Sum	Balanseført i
2018	1 149 000	872 000	1 417 000	3 438 000	2 019
2019	1 138 000	785 000	193 000	2 116 000	2 020
	2 287 000	1 657 000	1 610 000	5 554 000	

2020 1 043 000 2 990 000 86 000 4 119 000

For 2020 avgjør Kirkerådet hvor stor del av resultatet som blir balanseført. Det er foreslått at resultatet blir overført i sin helhet. Det er foreslått at det fastsettes grenser med virkning fra regnskapsåret 2021.

Bispedømmerådet blir tildelt midler til drift og tilskudd etter vedtak i Kirkemøtet og Kirkerådet. Bispedømmerådet fordeler selv midlene gjennom sine budsjettvedtak. For driftsmidlene er bispedømmerådets totalbudsjett fordelt på to formålsskapittel Presteskap og formålsskapittel Administrasjon. For tilskuddsmidler er de fordelt på formål Trosopplæring, Diakoni/Undervisning/Kirkemusikk og OVF.

For nærmere analyse av regnskapsresultatet for 2020 så vises det til egen sak. Forenklet er årsak til overskudd for presteskaper knyttet til mangel på vikar ved sykdom i enkelte prosti, manglende administrativ hjelp for prost i enkelte prosti og redusert reisevirksomhet og ikke gjennomførte fagsamlinger og stiftsdager pga Corona. For administrasjon er overskudd knyttet til sykefravær uten tilsvarende vikar og redusert kurs og reisevirksomhet som følge av Koronasituasjonen. For 2021 har bispedømmerådet fastsatt et budsjett i balanse med utgangspunkt i tildelte midler for 2021.

Aktuelle tiltak for preste-tjenesten

1. Redusere innsparingskravet

Budsjett 2021 er i balanse forutsatt at det ikke brukes lønnsmidler i 6 opprettede presteårsverk. Det er krevende, både praktisk og pedagogisk å ikke tilsette i ledige stillinger, ikke sette inn vikar ved sykdom eller på annen måte oppfylle dette kravet når det samtidig er kunnskap om at man har midler fra tidligere års mindreforbruk.

2. Rekruttering til preste-tjeneste

I flere ledige preste stillinger er det nå tilsatt personer som er på vei til å bli utdannet prest. De kombinerer jobb og utdanning og 20% av stillingen er avsatt til fravær ved studier. Det kan være aktuelt å legge bedre til rette for den enkelte som er under utdanning og tilstrekkelige ressurser for å kunne ha vikarer.

Et supplement er økte ressurser til ulike rekrutteringstiltak

Aktuelle tiltak for kirkelig administrasjon

1.Redusere innsparingskravet

Budsjett 2021 er i balanse forutsatt at det ikke brukes lønnsmidler i ett årsverk. Alle opprettede stillinger er besatt. I praksis innebærer innsparingskrav at det ikke sette inn vikar ved sykdom. Det slår tilfeldig ut i forhold til hvilke fagområder som faller ut.

2.Prosjektstilling(er) ut fra satsingsområder

Dette kan innebære at vi knyttet til oss prosjektmedarbeidere på det som bispedømmerådet fastsetter som satsingsområder. Informasjon/kommunikasjon, digitalisering, e.l

3.Omfordeling mellom formålskapittel

Det kan være aktuelt å omfordele opparbeidet egenkapital fra administrasjon til egenkapital presteskaper.

Aktuelle tiltak knyttet til tilskudd (se vedlagte notat)

Det foreslås opprettet en ordning for «vekstmidler» for å stimulere til aktivitet og tiltak ved gjenåpning etter pandemi.

Forslag til vedtak

1. Møre bispedømmeråd ber om at det lages konkrete planer for anvendelse av opparbeidet egenkapital på grunnlag av de signaler som kom fram i møtet.
2. Møre bispedømmeråd vedtar ordning for «vekstmidler» med fokus på aktiviteter og gjenåpning slik det går fram av forslag.

Notat

Til: Stiftsdirektør

Frå: John Erik Brakstad (rådgjevar kultur)/Arvid Helle (avdelingsleiar)

Dato:

5/3-21

Etablering av «vekstmiddelordning» i Møre

Kyrkja i Møre har vore gjennom eit svært krevjande år. Kyrkjeleg statistikk viser sterk nedgang i besøkstala for alle typar arrangement og aktivitetar ved kyrkjene våre grunna koronapandemien. Når det no går mot ein periode med gradvis gjenopning av samfunnet, ønskjer Møre bispedømmeråd å stimulere til fornya aktivitet i kyrkjene gjennom å opprette ei tilskotsordning som gjev økonomisk støtte til kyrkjelydane i denne prosessen.

Tilskotsordninga har også som mål å styrkje stabsfellesskapet mellom dei tilsette i kyrkjelydane gjennom støtte til aktivitetar som styrker stabsfellesskap og stabsutvikling. Signal som har blitt meldt inn i kontaktpunkt med kyrkjelege tilsette uttrykker ein slitasje i stabane etter ein på mange måtar svært krevjande arbeidsperiode.

Vekstmiddel:

Møre bispedømmeråd ønsker seg særleg vekstmiddel som kan gjødsle søknader innanfor desse satsingsområda:

- Tiltak for å styrkje gudstenestelivet
- Diakonale satsingar i kyrkjelydane
- Tiltak som styrker kyrkja si trusopplæring, og verksemd blant barn og unge
- Tiltak som styrker oppslutninga om dåp
- Kyrkjemusikalsk verksemd
- Kulturverksemd/markering av Hans Nilsen Hauge-jubileum
- Tiltak for å rekruttere, utruste og følge opp frivillige
- Tiltak som styrker stabsfellesskap
- Stabsutvikling
- Retreat

Midlane er prosjektmidler som blir delt ut som eingongstilskot etter søknad. Dette betyr at midlane ikkje skal nyttast som generelt driftstilskot eller kan nyttast til løn eller til finansiering av årvisse arrangement.

Gjennom tilskotsordninga er det dei fysiske aktivitetane og arrangementa gjennomført i kyrkjene ein ønskjer å stimulere. Det betyr at søknader om midlar til materiell/bygging/innkjøp av teknisk utstyr til digitale satsingar ikkje vil bli prioritert gjennom denne ordninga.

Finansiering av vekstmiddleordninga:

Bispedømmerådet har tilgjengelege midlar frå Opplysningsvesenets fond (OVF) og restmidlar frå tilskot til trusopplæring, tilskot til kyrkjeleg undervisning og diakoni og frå OVF-tilskot. I tillegg har bispedømmerådet sett av midlar frå tidlegare års mindreforbruk.

For 2021 vedtar bispedømmerådet å setje av kr 500 000 finansiert slik

Frå tilskot trusopplæring	kr 200 000
Frå tilskot diakoni og undervisning	kr 150 000
Frå OVF tilskot	kr 50 000
Frå akkumulert mindreforbruk drift	kr 100 000

Tilskotsordninga rettar seg mot aktivitetar hausten 2021. Midlane blir lyst ut våren 2021, med fortløpande søknadsfrist.

Krav til søknad/Handsaming av søknader

Søknadar skal fremjast skriftleg på eige søknadsskjema.

Søknadar blir handsama administrativt etter vedtak i kyrkjefagavd.

Utbetaling skjer etter rutine fastsett i samråd med FØ

Prosjektrapport skal sendast innan utgangen av tildelingsåret eller seinast i månad etter ferdig prosjekt

Forslag til vedtak:

Møre bispedømeråd opprettar «Vekstmiddelordning» i Møre slik det blir skissert i saksutgreiinga.

Møre bispedøme omfordeler kr. 500 000 frå budsjettet for 2021 slik det går fram av saksutgreiinga

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Alice Elnes	211	21/01078-1	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
13/21	Møre bispedømmeråd 2020-2023	15.03.2021

Oppretting av stilling som prostiprest i Nordre Sunnmøre prosti.

Saksorientering

Nordre Sunnmøre prosti har fått tildelt 25 stillingsheimlar inklusiv prostestillinga. Alle sokn skal ha sin sokneprest. Det er også ønskeleg innanfor den tildelte ressursen å ha prositprestressurs disponibelt.

I Indre Storfjorden har ein dei seinare år fått oppretta trusopplæringsstillingar som kjem heile området til gode. Dei er mellom anna inne i konfirmantarbeidet i alle sokn, og ein samarbeider også over soknegrensene. Denne rasjonaliseringa og den tilførte ressursen har frigjort presteressurs til anna arbeid, som for eksempel at soknepresten i Norddal er blitt sokneprest i Geiranger. Den frigjorde stillingsressursen kan gjerast om til prostiprest og først tilbake til samarbeidsområdet for mellom anna å oppretthald gudstenesteforordninga, og elles tenestegjer etter behov i prostiet. Ein av dei andre sokneprestane (3 prestar i dette samarbeidsområdet slik det har vore frå gammalt av), kan då bli sokneprest i Stordal, og presteressursen som ligg i Stordal sokn kan fortsett ligge til soknepreststillinga i Ørskog som prostiprest, med tenester hovudsaklege utover i prostiet. I Sandøy har vi ei heil stilling som sokneprest, men med innsparte lønnsutgifter tilsvarande 30 %.

Utrekningane tilseier at det kan lysast ut ei prostipreststilling i 60%, og soknepreststillinga i Ørskog kan lysast ut i 100 % der ein del av stillinga vil vere tiltenkt prostiet. Dette gjev ei fleksibel og dynamisk presteteneste som vil kome prestane i prostiet til gode, og til sist kyrkjelydane.

Nordre Sunnmøre prosti er eit stort prosti. Prosten uttrykkjer at eit gjentakande tema blant prestane er at dei gjerne ville ha brukt meir tid på strategisk og visjonært arbeid i sokna. Noko av det vil kunne imøtekomast ved at ein prostiprest avlastar prestar ved gudstenester og tenesteveker. Til tider kan også ein prostiprest brukast til å få ned plusstimar.

Dette er viktige grunnar for at personalavdelinga ser det som svært formålstenleg å bruke ein del av den tildelte presteressursen i prostiprest i dette store prostiet.

Saka har vore drøfta både på lokalt nivå og i kontaktmøte på regionalt nivå 04.03.2021. Tillitsvalde gav si tilslutning til denne organiseringa.

Forslag til vedtak

Møre bispedømme opprettar stilling som prostiprest i Nordre Sunnmøre prosti innafor dei ressursar og budsjett som blir gitt.

Dette dokumentet er unntatt offentlighet.

Tittel: Årsrapport 2020

Tilgangskode: Unntatt offentlighet

Paragraf: Offl. § 23 første ledd

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjørn Olaf Storhaug	103	21/01075-4	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
15/21	Møre bispedømmeråd 2020-2023	15.03.2021

Medlemsundersøking 2020

Vedlegg:

Medlemsundersøkelse 2019

Møre_Den norske kirke_rapport januar 2021_

Den Norske Kirke_Medlemsundersøkelse 2020

Saksorientering

Medlemsundersøkinga for 2020 var orienteringssak under møtet 1. februar. Bispedømmerådet ba om at medlemsundersøkinga blei lagt fram som eigen sak for nærare samtale og drøfting.

Det blei gjort ei medlemsundersøking i 2019 som det er plan om å gjenta i 2021.

Medlemsundersøkinga for 2020 er mindre omfattande, men som har som mål å fange opp eventuelle endringar som følgje av korona-situasjonen.

Resultatet er vist for Den norske kirke og et utdrag for Møre bispedømme. Dei elementa som undersøkinga viser er:

- Medlemskap og sementering
- Deltaking
- Informasjon og kontakt med kyrkja
- Tru
- Haldningar til lokalkyrkja
- Oppfatningar om Den norske kyrkja
- Tru i det offentlege rom
- Haldning til kyrkja i høve til andre samfunnsaktørar

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd tar medlemsundersøking for Den norske kyrkja i Møre til vitande.

Opinion:

MEDLEMSUNDERSØKELSE FOR DEN NORSKE KIRKE 2020

RAPPORT DESEMBER 2020

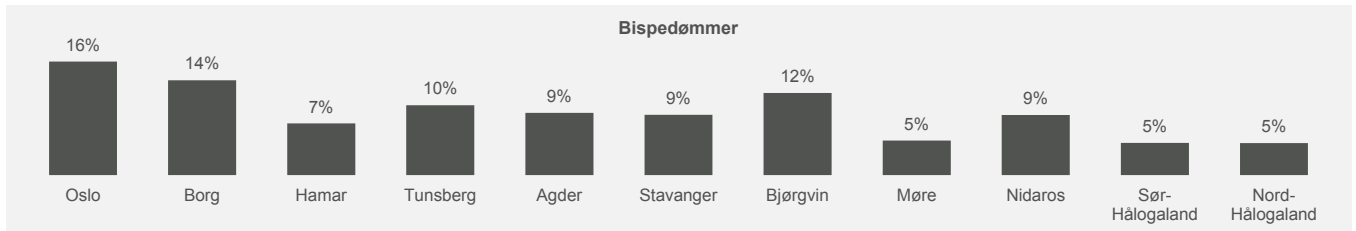
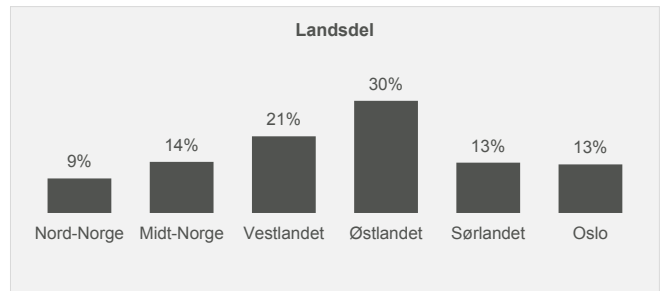
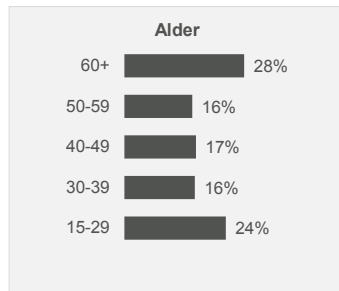
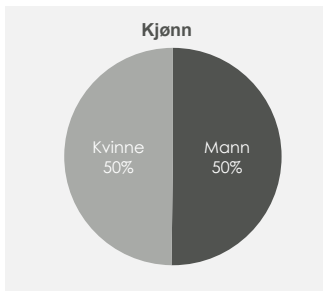
Prosjektinformasjon

OPPDRAKSGIVER Den norske kirke, Kirkerådet Kontaktperson: Ingeborg Dybvig	METODE Webundersøkelse i befolkningen, 15 år og eldre. Utvalget er trukket fra Norstatpanelet (Norges største representative befolkningspanel)
FORMÅL Undersøkelse blant kirkens medlemmer om bl.a. holdninger og erfaringer knyttet til Den norske kirke.	MÅLGRUPPE Medlemmer av Den norske kirke (ca. 70 % av Norges befolkning).
GJENNOMFØRING Datainnsamlingen er gjennomført i perioden 2-22.10.2020. Ansvarlig konsulent i Opinion: Nora Clausen, 984 03 047, nora@opinion.no	UTVALG Representativt befolkningsutvalg, totalt 4521 respondenter hvorav 2988 er medlemmer av kirken. Feilmarginene ved n=2988 er mellom $\pm 0,8$ og $\pm 1,8$ prosentpoeng. Resultatene er vektet på kjønn, alder og geografi (bispedømmer).

Utvalget (n= 4521)

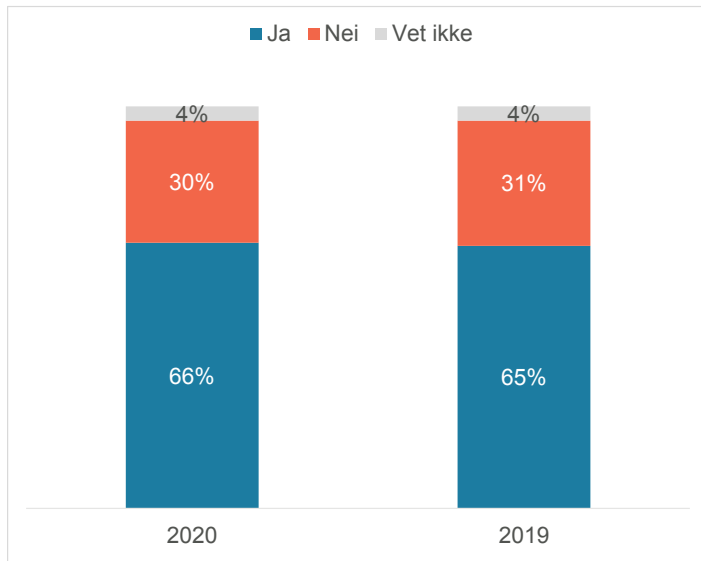
INNHOOLD

5	MEDLEMSKAP OG SEGMENTERING
11	DELTAGELSE
22	INFORMASJON OG KONTAKT MED KIRKEN
25	TRO
31	HOLDNINGER TIL KIRKEN OG MENIGHETEN
33	OPPFATNINGER OM DEN NORSKE KIRKE
36	TRO I DET OFFENTLIG ROM
38	HOLDNING TIL KIRKEN SML. MED ANDRE SAMFUNNSAKTØRER

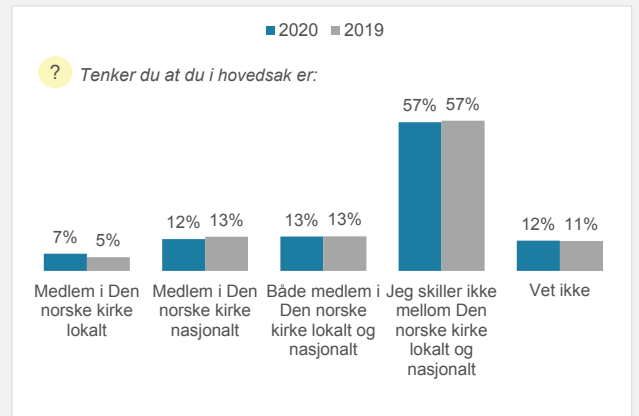

Medlemskap og segmentering

2 av 3 nordmenn oppgir at de er medlem i Den norske kirke

Flertallet av medlemmene skiller ikke mellom kirken lokalt og nasjonalt (n=2988)

n= 4521

? Er du medlem i Den norske kirke?

Segmenteringsmodell

Medlemmene er delt inn i tre grupper, avhengig av tro og kirkebruk.

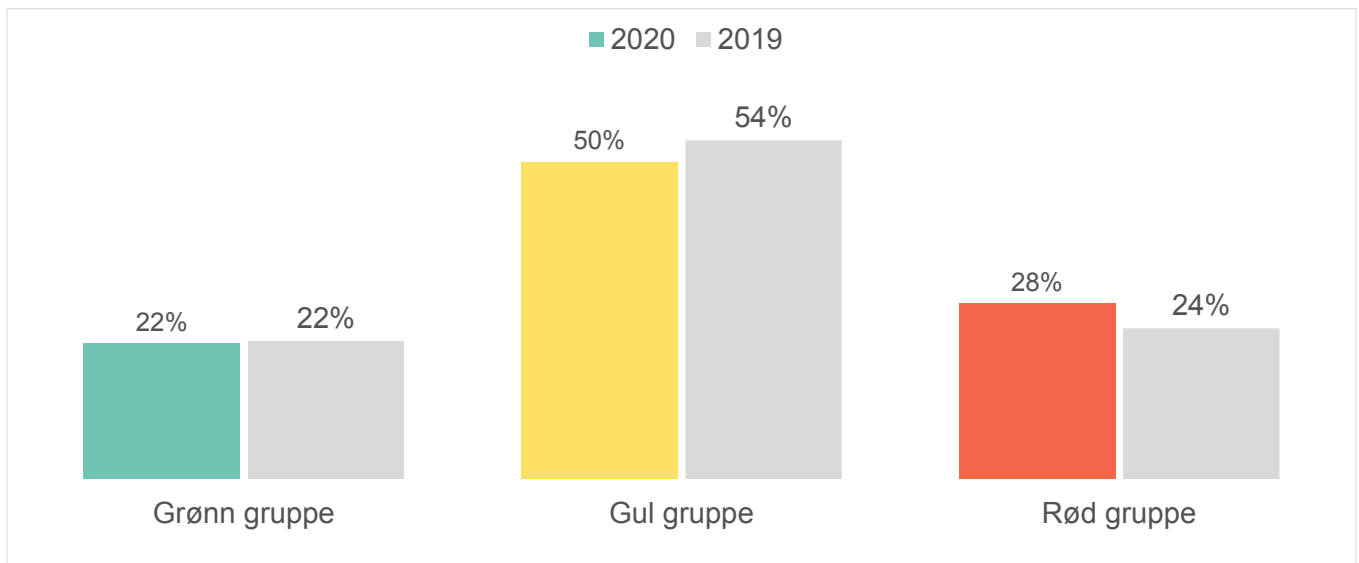
- **Rød gruppe:** Avvisende til tro, besøker sjelden eller aldri kirken.
- **Gul gruppe:** Åpen for tro og/eller besøker kirken flere ganger i året.
- **Grønn gruppe:** Troende, besøker kirken ofte.

• Merk at spørsmålet om deltakelse ble justert i 2020 sml. med 2019 for å fange opp og inkludere digital deltakelse – i lys av koronapandemien. Spørsmålet / segmentene er dermed ikke direkte sammenlignbare i 2020 vs. 2019.

Segmenteringsmodellen	DELTAGELSE (antall besøk siste 12 måneder)				
TRO PÅ GUD	Ingen	1	2-5	6-12	13 +
Jeg er så sikker som jeg kan være på at Gud ikke finnes					
Jeg tror ikke på Gud, men det kan være jeg tar feil					
Jeg tror av og til på Gud, og av og til tror jeg ikke på Gud					
Jeg tror på Gud, men jeg tviler					
Ja, jeg er så sikker som jeg kan være på at Gud finnes					

Segmentfordelingen blant medlemmene

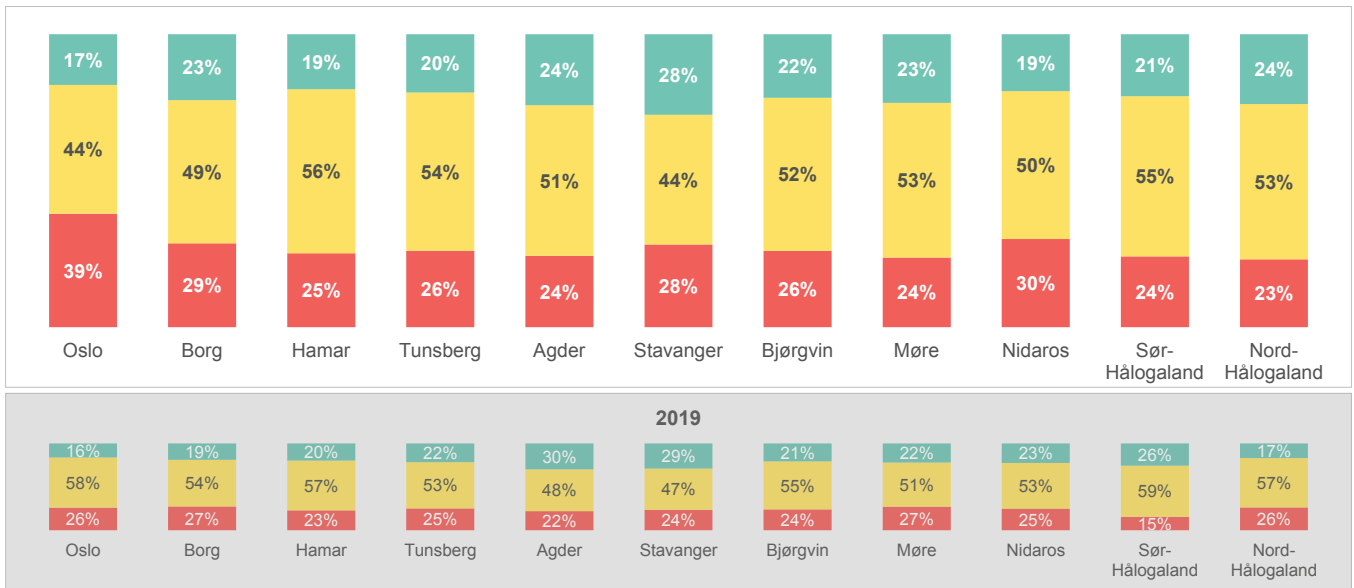

n= 2988

? Segment

Segmentfordelingen per bispedømmene

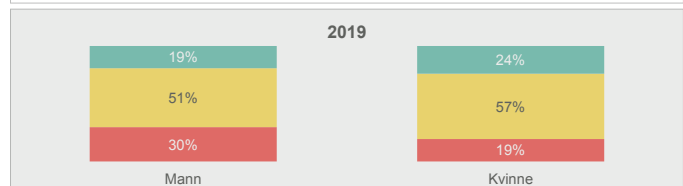
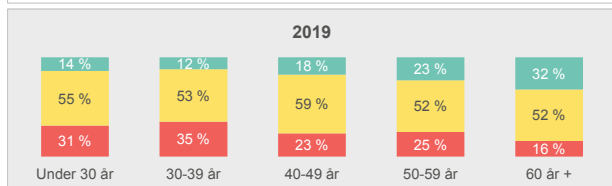
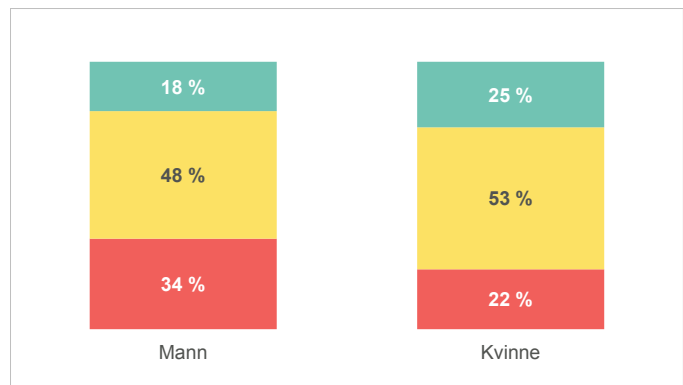
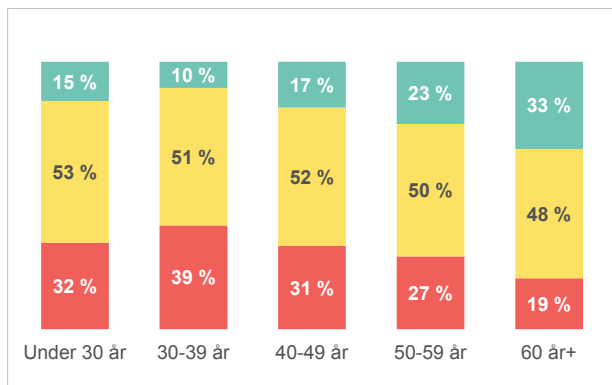

n= 2988

? Segmentfordeling

Segmentfordelingen per alder og kjønn

n= 3016   ? Segmentfordeling

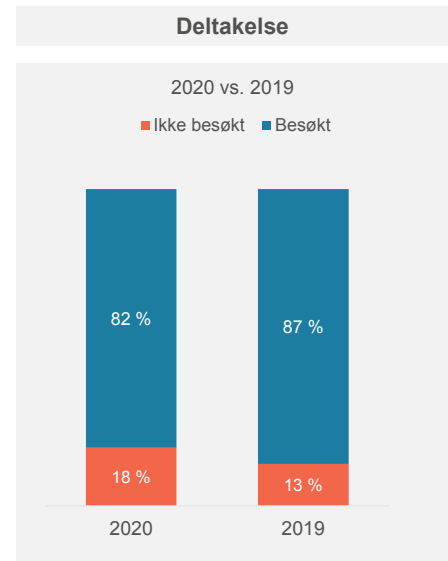
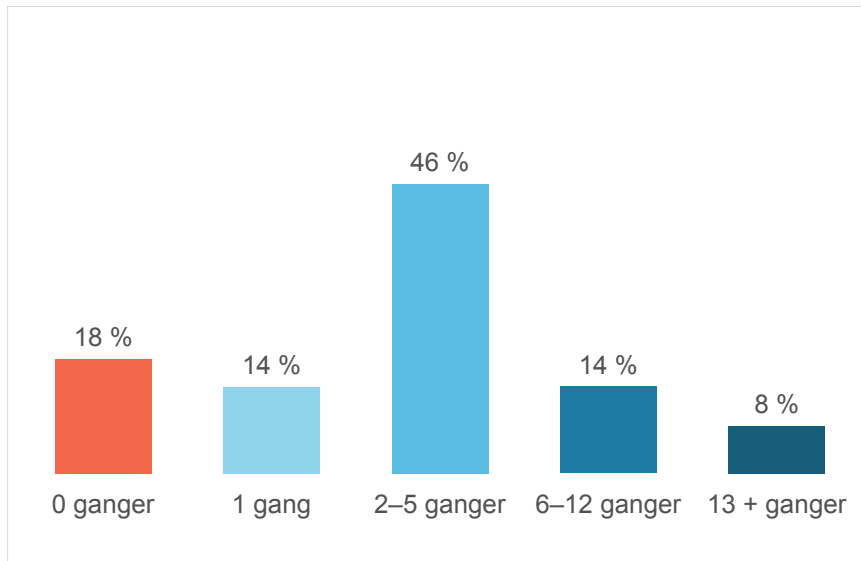

Deltagelse

Totalt 82 prosent av medlemmene har besøkt Den norske kirke i løpet av det siste året

n= 2988

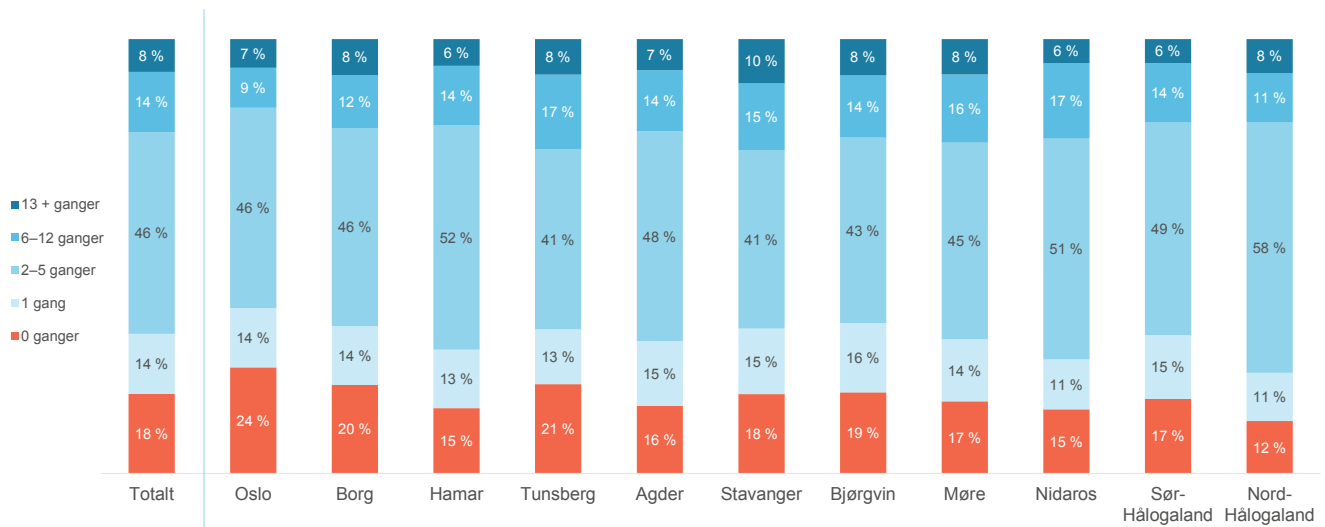

Hvor mange ganger har du besøkt Den norske kirke de siste 12 månedene? Regn med alle former for besøk, og både fysiske og digitale, slik som gudstjenester, konserter, kulturarrangement, korøvelser, besøk på kirkegård eller andre aktiviteter.

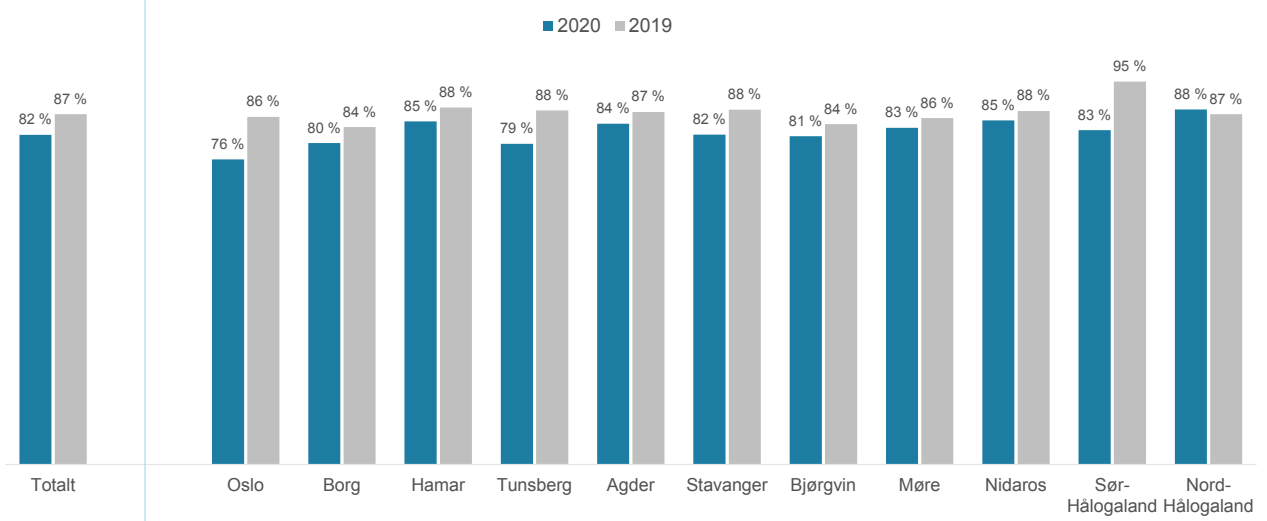
Merk at spørsmålsformuleringen er justert i 2020 for å fange opp og inkludere digital deltagelse – i lys av koronapandemien. I 2019 var spørsmålet kun «Hvor mange ganger har du besøkt Den norske kirke de siste 12 månedene? – mens setningen «Regn med alle former for besøk, og både fysiske og digitale [...]» ble lagt til i 2020.

BESØKSFREKVENNS: Antall kirkebesøk, per bispedømme

BESØKSFREKVENNS 2020 vs. 2019: Andel av medlemmene som har besøkt siste året, per bispedømme

De fleste medlemmene har vært med på «noe» knyttet til kirken siste året. Flest har vært på en gravplass/kirkegård.

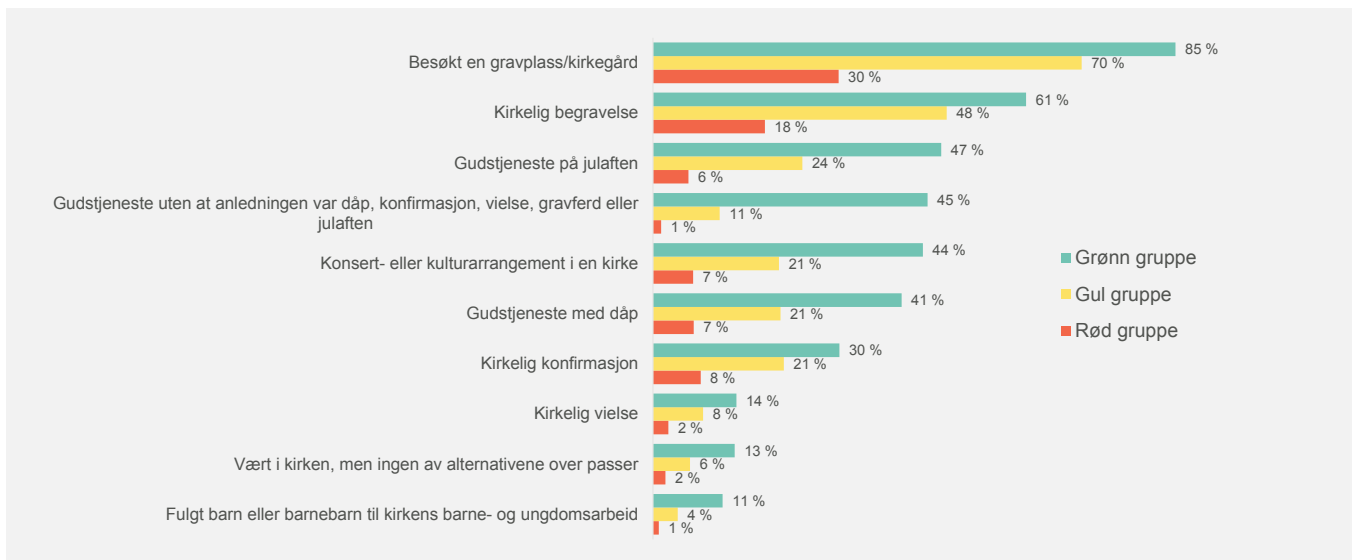
n= 2988

? I løpet av de siste 12 månedene, har du deltatt på noe av følgende, enten fysisk og/eller digitalt (via nett)?

Merk at spørsmålsformuleringen er justert i 2020 til å inkludere digital deltagelse, og spørsmålet er ikke direkte sammenlignbart med 2019, som var: «I løpet av de siste 12 månedene, har du deltatt på noe av følgende (flere svar er mulig)?»

Andel som har deltatt – i de ulike segmentene

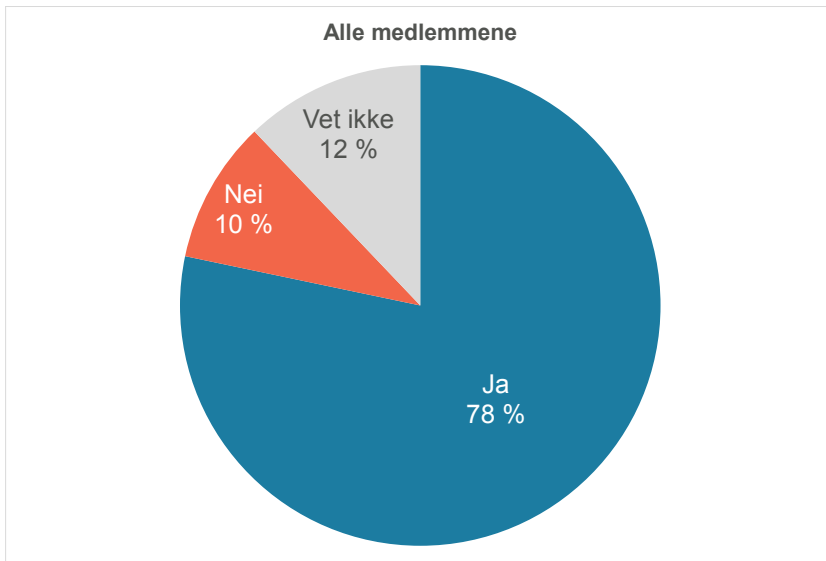

n= 2988

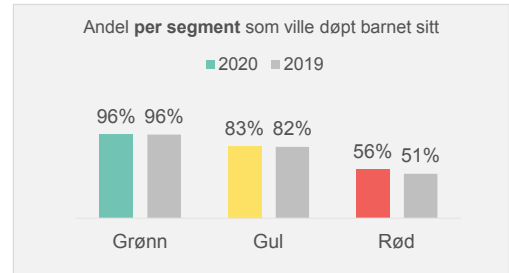
? I løpet av de siste 12 månedene, har du deltatt på noe av følgende, enten fysisk og/eller digitalt (via nett).

Dåp: 8 av 10 medlemmer ville døpt barnet (dersom de fikk et barn nå)

- Totalt 78 % av medlemmene ville døpt barnet dersom de fikk barn nå.
- Dette er samme andel som i 2019.
- De over 40 år oppgir dette i større grad enn de som er under 40 år.
- Litt flere kvinner enn menn oppgir dette (81 % vs. 76 %)

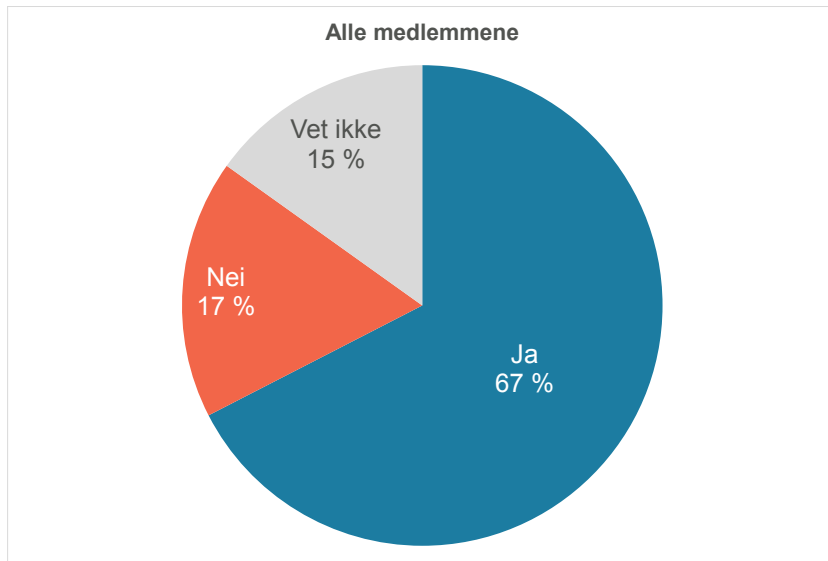

n= 2988

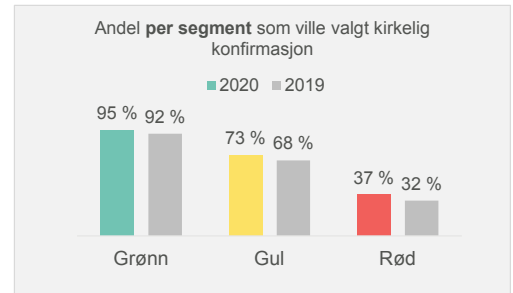
? Dersom du hadde fått et barn nå, ville du døpt barnet?

Konfirmasjon: 2 av 3 medlemmer ville konfirmert seg kirkelig (dersom de skulle konfirmert seg nå)

- Totalt 67 % av medlemmene ville konfirmert seg kirkelig om de skulle konfirmert seg nå.
- I 2019 oppga 64 % det samme.
- De yngste under 30 år, samt de eldste over 60 år, oppgir dette i større grad enn øvrige aldersgrupper.

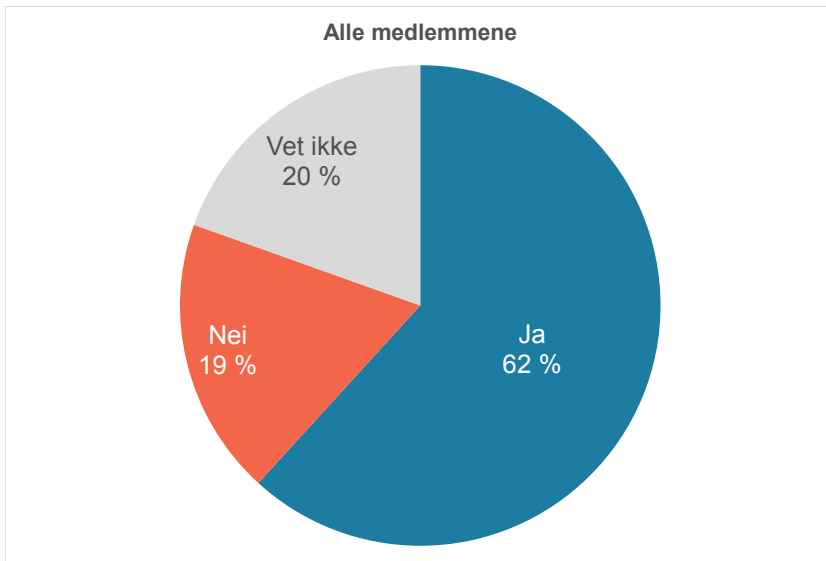
n= 2988

? Dersom du skulle bli konfirmert nå, ville du valgt kirkelig konfirmasjon?

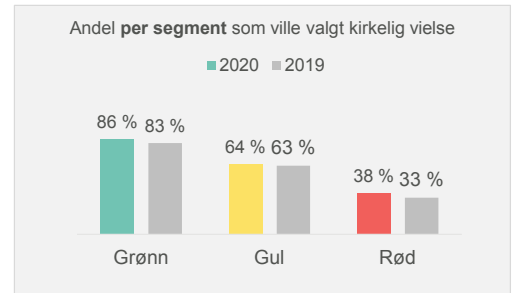

Vielse: 6 av 10 medlemmer ville giftet seg i kirken (dersom de skulle giftet seg nå)

- Totalt 62 % av medlemmene ville giftet seg i kirken dersom de skulle giftet seg nå. Det er samme nivå som i 2019 (62 %).
- De yngste under 30 år oppgir dette i klart størst grad av alle aldersgrupper (73 %).
- Det er ingen forskjell på kvinner og menn.

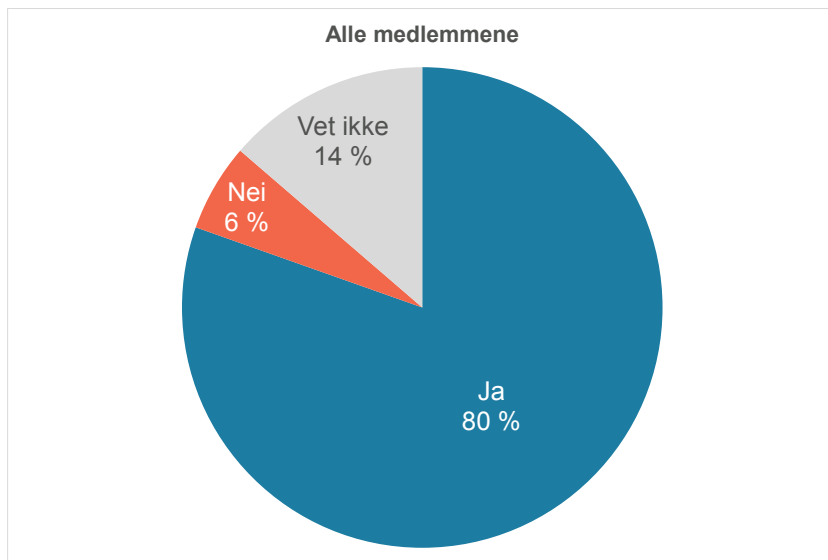

n= 2988

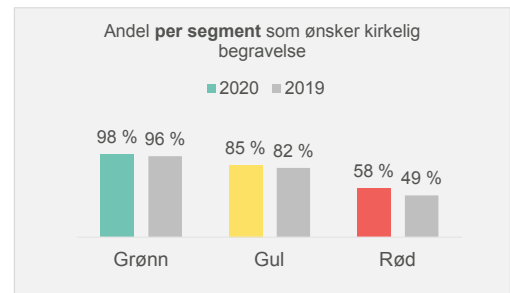
? Hvis du skulle giftet deg nå, ville du hatt en kirkelig vielse?

Begravelse: 4 av 5 medlemmer ønsker seg en kirkelig begravelse

- 80 prosent av medlemmene ønsker en kirkelig begravelse når de en gang skal gravlegges (mot 77 % i 2019).
- De eldre over 60 år ønsker dette i størst grad (83 %) - men det er ikke store aldersforskjeller på dette.

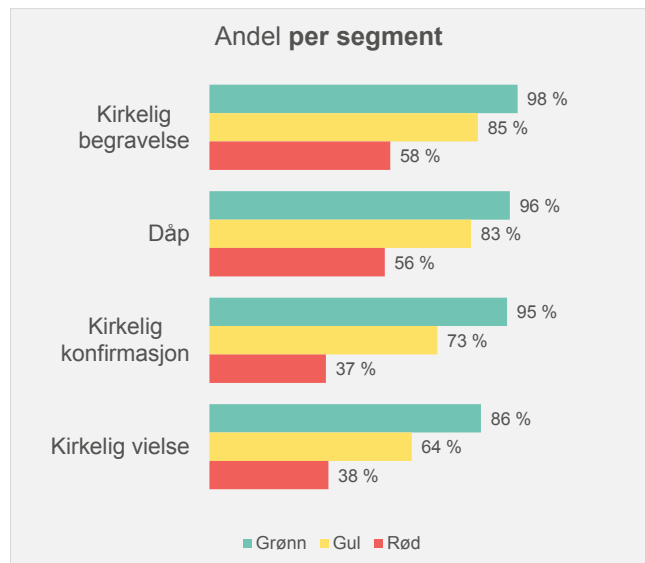
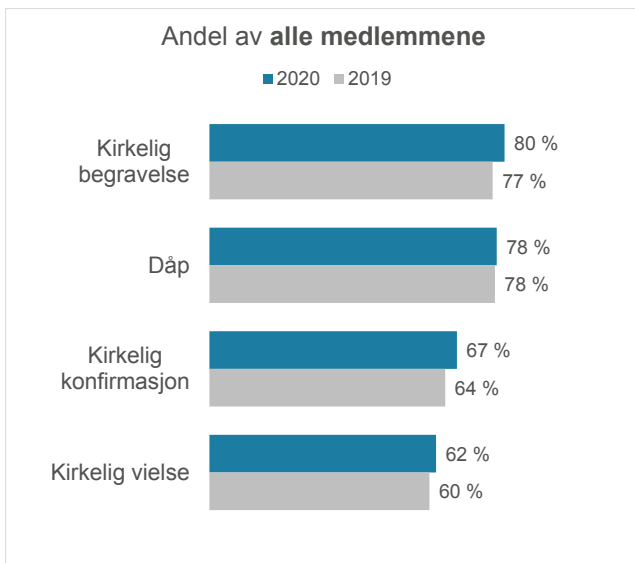

n= 2988

? Når du en gang skal gravlegges, vil du ønske en kirkelig begravelse?

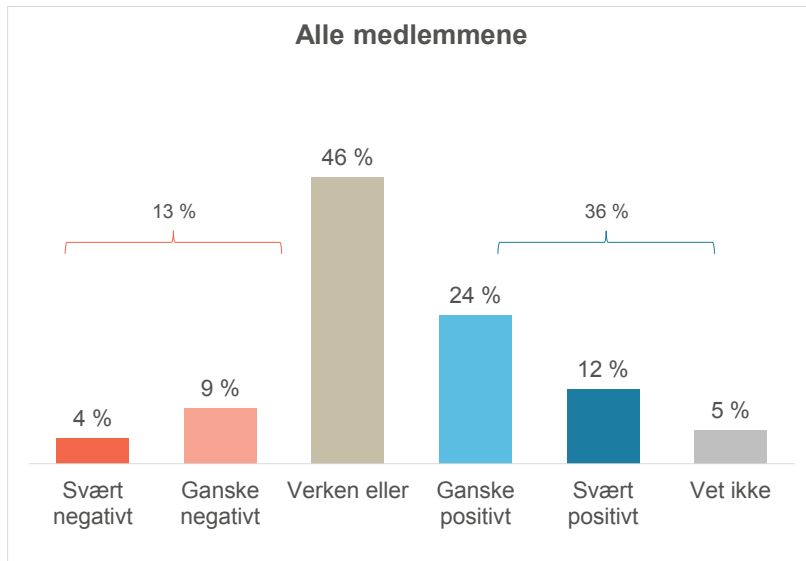
Sammenstilt: Andel som ville valgt dette (dersom det var aktuelt i dag)

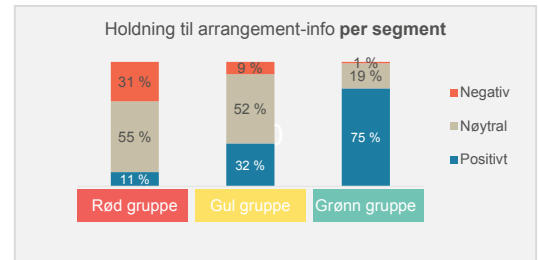
A photograph of a baby in a baptismal font, with a hand resting on its head. The baby is wearing a white christening gown. The font is made of brass and is set against a dark background. A semi-transparent blue box is overlaid on the image, containing the text "Informasjon og kontakt med kirken".

Informasjon og kontakt med kirken

Over enn av tre er positive til å få tilsendt informasjon om kirkearrangement

- 36 prosent av medlemmene ville reagert positivt dersom kirken sendte dem informasjon om ulike arrangement. 13 prosent ville reagert negativt (hvorav 4 % svært negativt). De fleste ville verken reagert positivt eller negativt, eller vet ikke (51 %).
- I 2019 oppga 33 prosent at de var positive, og 13 prosent negative.

n= 2988

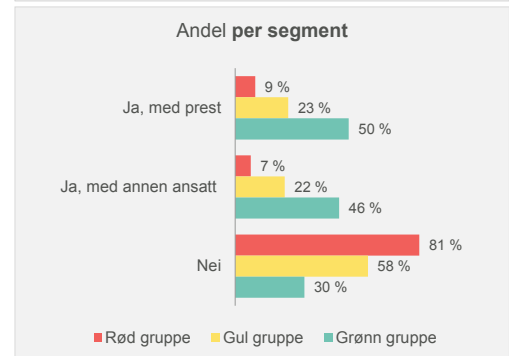
? Hvordan ville du reagert om Den norske kirke sendte deg informasjon om ulike arrangement?

Over en av tre medlemmer har snakket med en prest og/eller annen kirkeansatt siste året

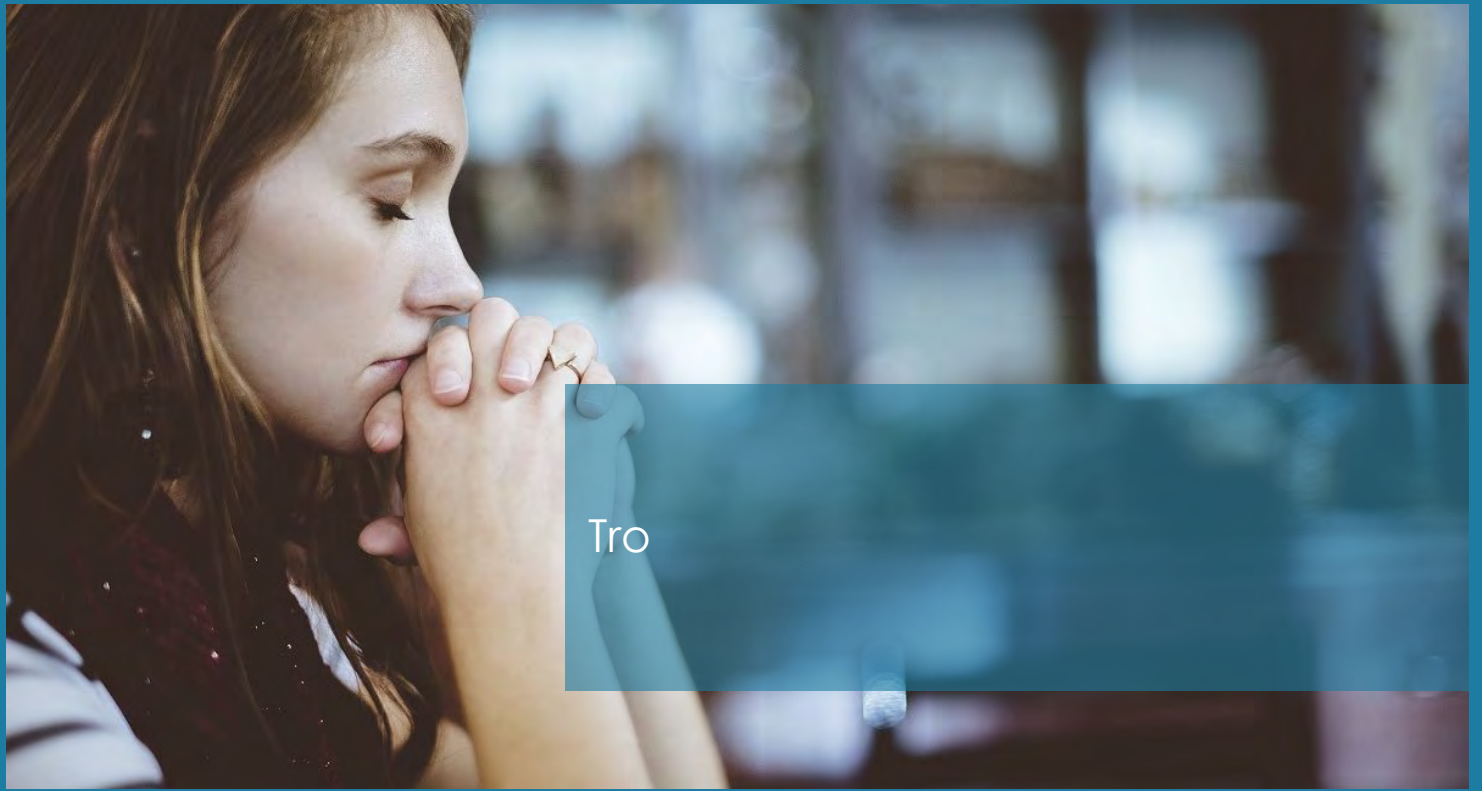
- 64 prosent av medlemmene har ikke / husker ikke å ha snakket med en prest eller annen kirkelig ansatt siste året. I 2019 oppga 61 prosent av medlemmene det samme.

n= 2988

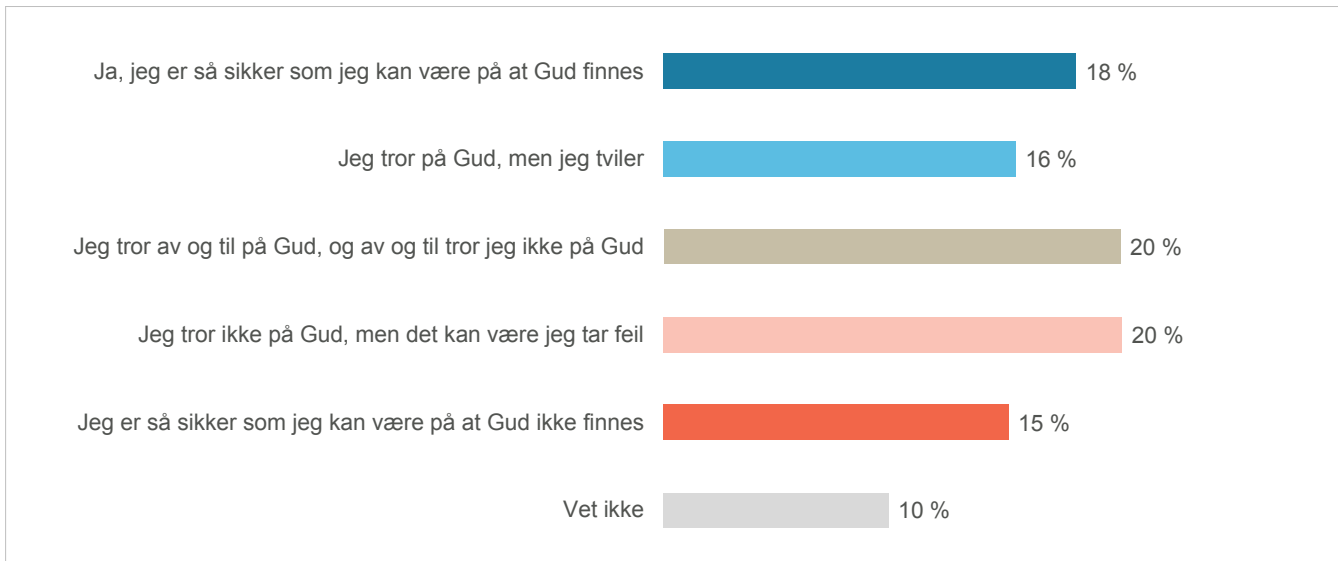
? Har du i løpet av de siste 12 månedene snakket med kirkelig ansatte?

Tro

Tror du på Gud?

n= 2988

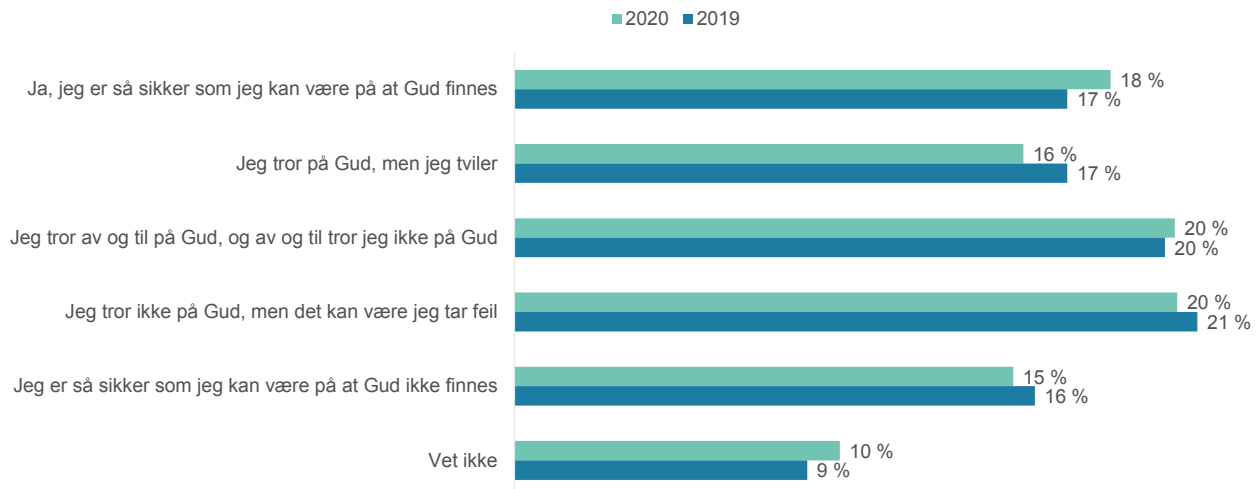
? Tror du på Gud?

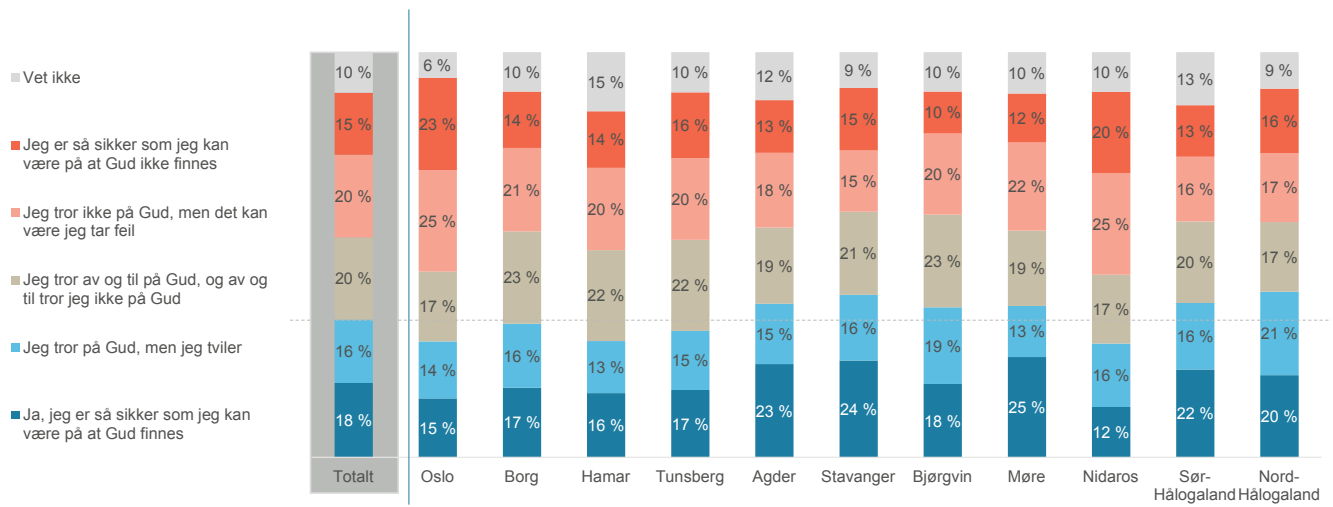

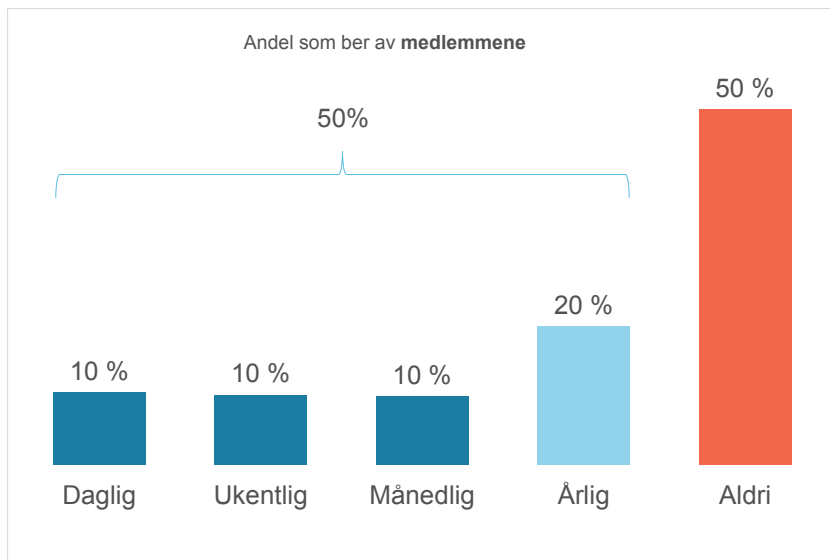
Tro på Gud - 2020 vs. 2019

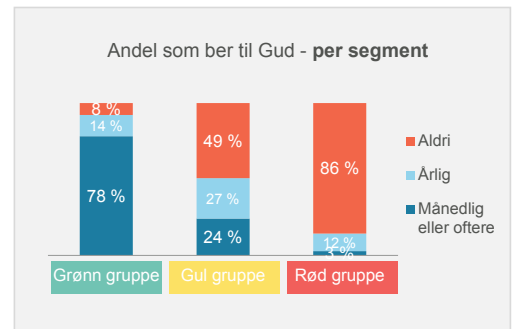
TRO: Andel medlemmer som tror på Gud - per bispedømme

Halvparten av medlemmene ber til Gud

- Totalt oppgir 50 % av medlemmene at de ber til Gud (hvorav 30 % gjør det månedlig eller oftere, mens 20 % gjør det årlig).
- I 2019 oppga totalt 53 prosent av medlemmene at de ber til Gud.

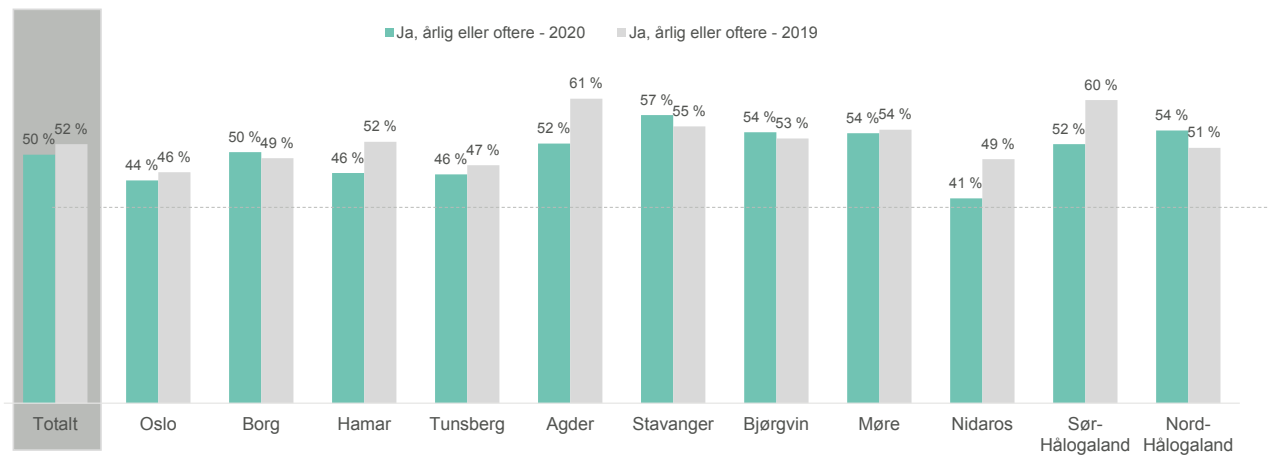

n= 2988

? Ber du til Gud?

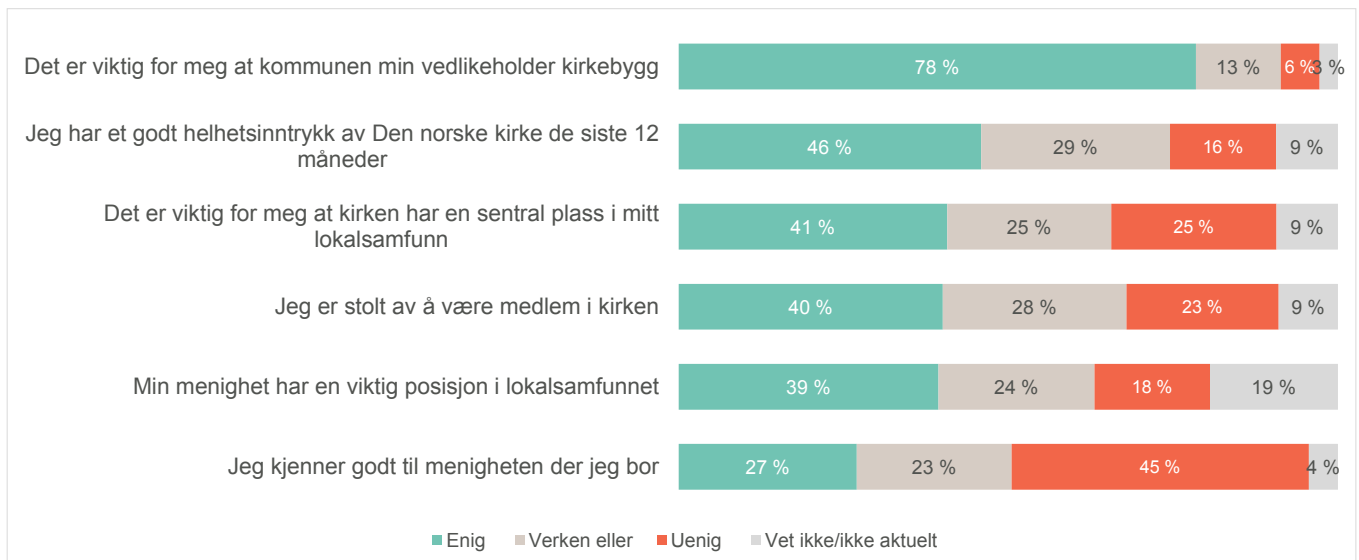

BØNN: Andel medlemmer som ber – per bispedømme

Holdninger til kirken og menigheten

n= 2988

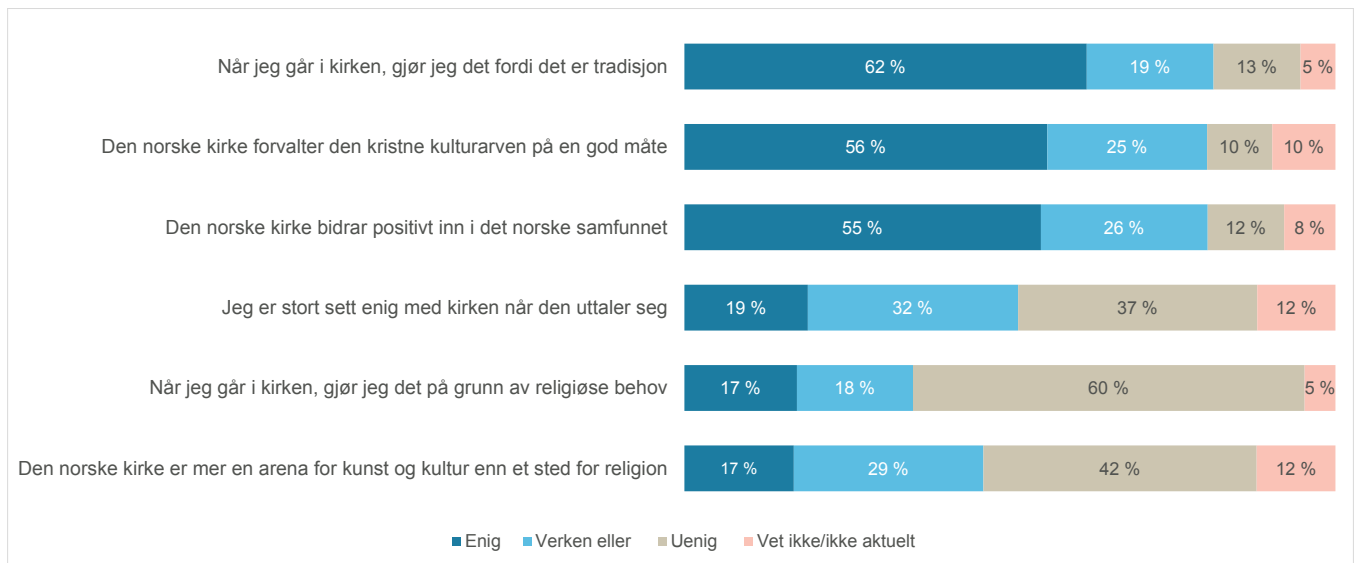
? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

Oppfatninger om Den norske kirke

Oppfatninger og behov knyttet til Den norske kirken

n= 2988

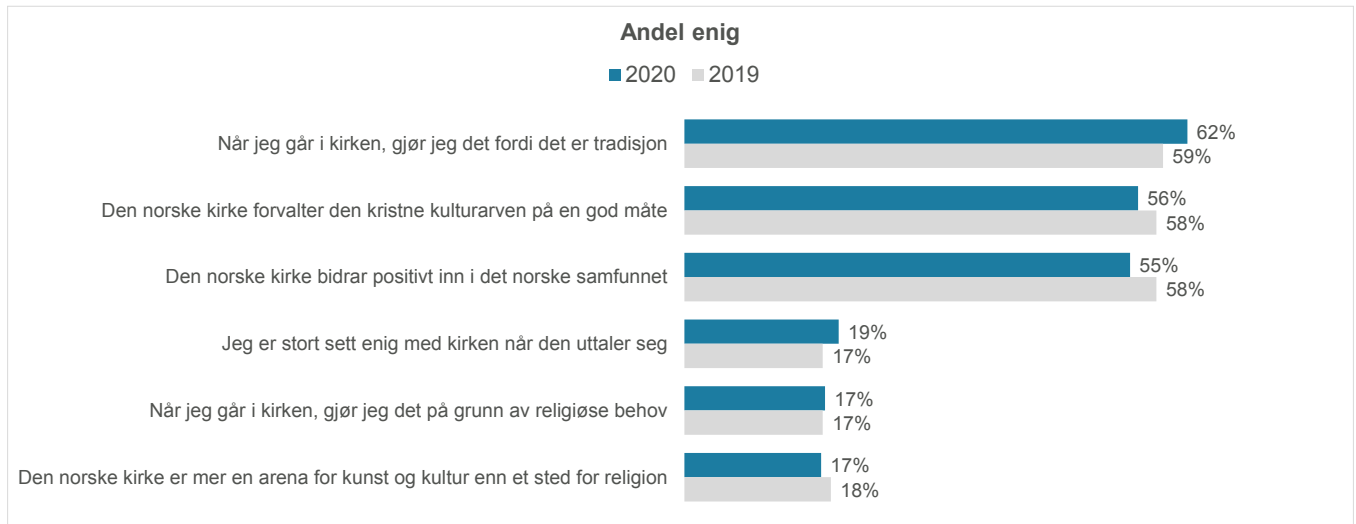
? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

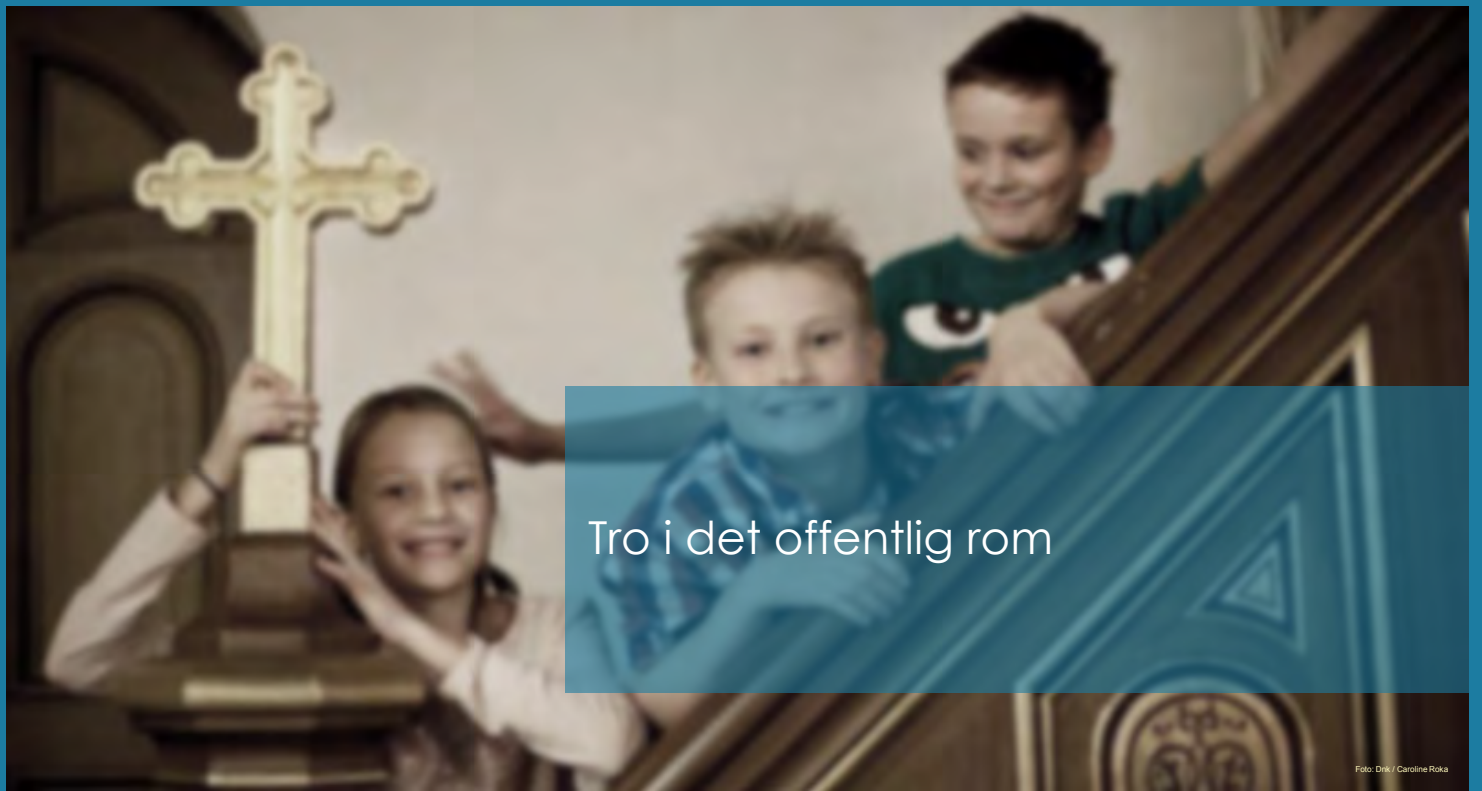

Oppfatninger og behov knyttet til Den norske kirken

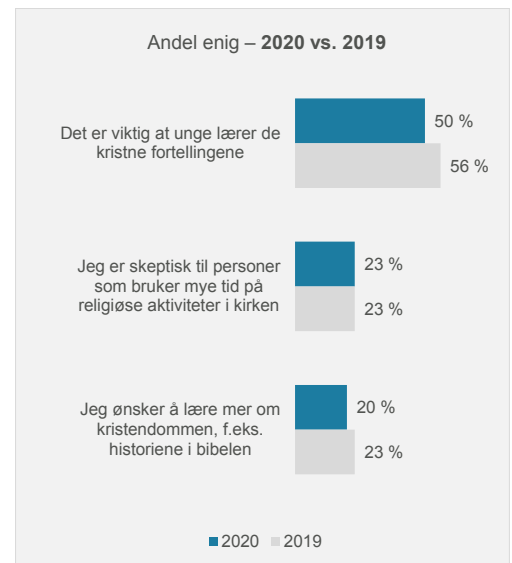
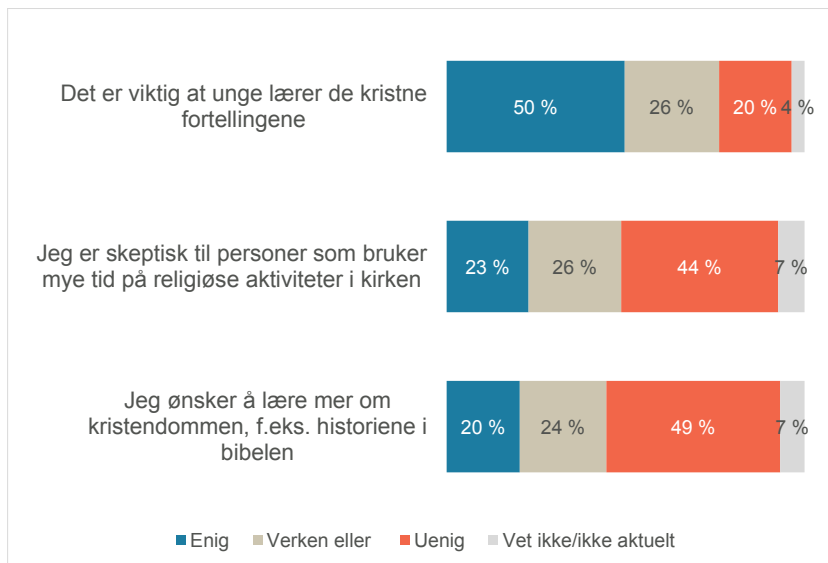

Tro i det offentlig rom

Foto: Drik / Caroline Roka

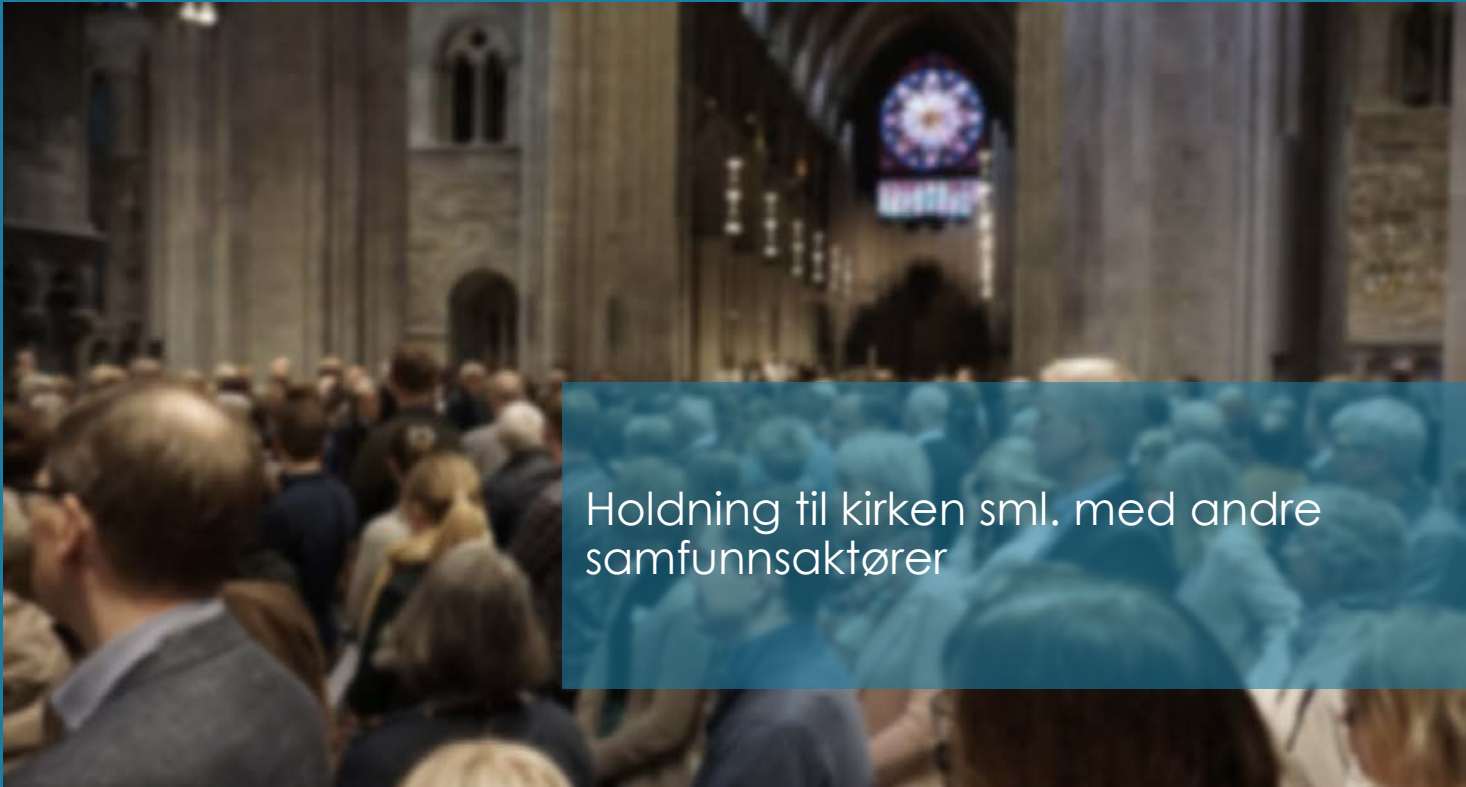
Tro i det offentlig rom

n= 2988

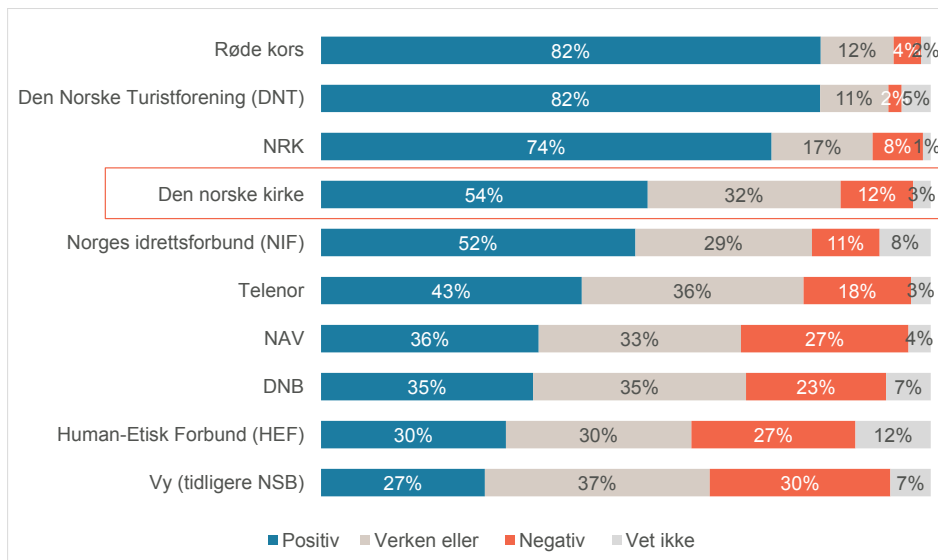
? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

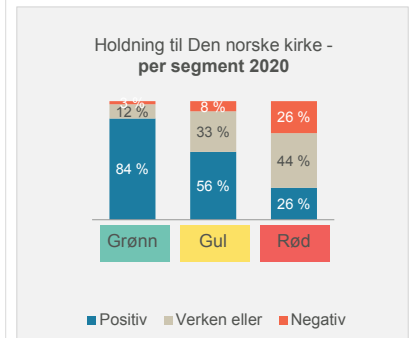

Holdning til kirken sml. med andre
samfunnsaktører

54 prosent av medlemmene er positive til Den norske kirken, 12 prosent er negative.

- 54 prosent av medlemmene er positive til Den norske kirken. 35 prosent er nøytrale eller vet ikke, mens 12 prosent er negative.
- I 2019 var 60 prosent positive, 32 prosent nøytrale eller usikre og 8 prosent er negative.

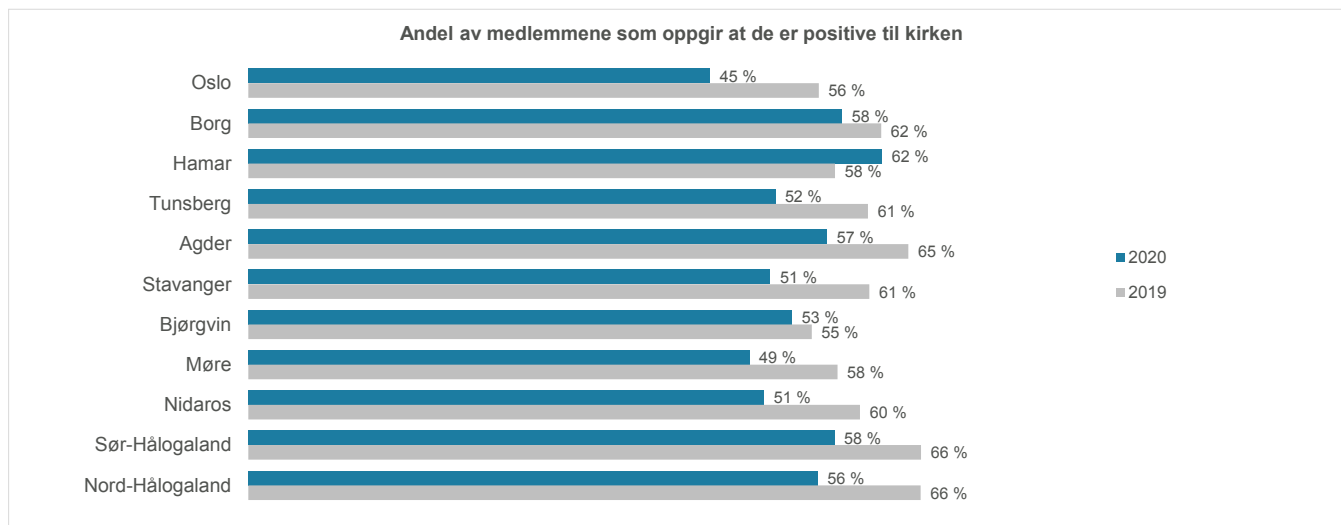
n= 2988

? Hvor positiv eller negativ er du til følgende bedrifter, organisasjoner og institusjoner?

Alle tall i prosent

Holdninger til kirken 2020 vs. 2019 - per bispedømme

Opinion AS | Vulkan 16 | 0178 OSLO

www.opinion.no

hei@opinion.no

[@opinionoslo](https://www.instagram.com/opinionoslo)

Opinion:

Opinion:

MØRE BISPEDØMME

MEDLEMSUNDERSØKELSE FOR DEN NORSKE KIRKE 2020

RAPPORT JANUAR 2021

Prosjektinformasjon

OPPDRAGSGIVER

Den norske kirke, v/Kirkerådet
Kontaktperson: Ingeborg Dybvig

FORMÅL

Undersøkelse blant kirkens medlemmer om bl.a. holdninger og erfaringer knyttet til Den norske kirke.

GJENNOMFØRING

Datainnsamlingen er gjennomført i perioden 2-22.10.2020.

Ansvarlig konsulent i Opinion: Nora Clausen, 984 03 047, nora@opinion.no

METODE

Webundersøkelse i befolkningen, 15 år og eldre. Utvalget er trukket fra Norstat-panelet (som er Norges største representative befolkningspanel)

MÅLGRUPPE OG UTVALG

Målgruppe for undersøkelsen er medlemmer av Den norske kirke. Utvalget nasjonalt er et representativt befolkningsutvalg, totalt 4521 respondenter, hvorav 2988 er medlemmer.

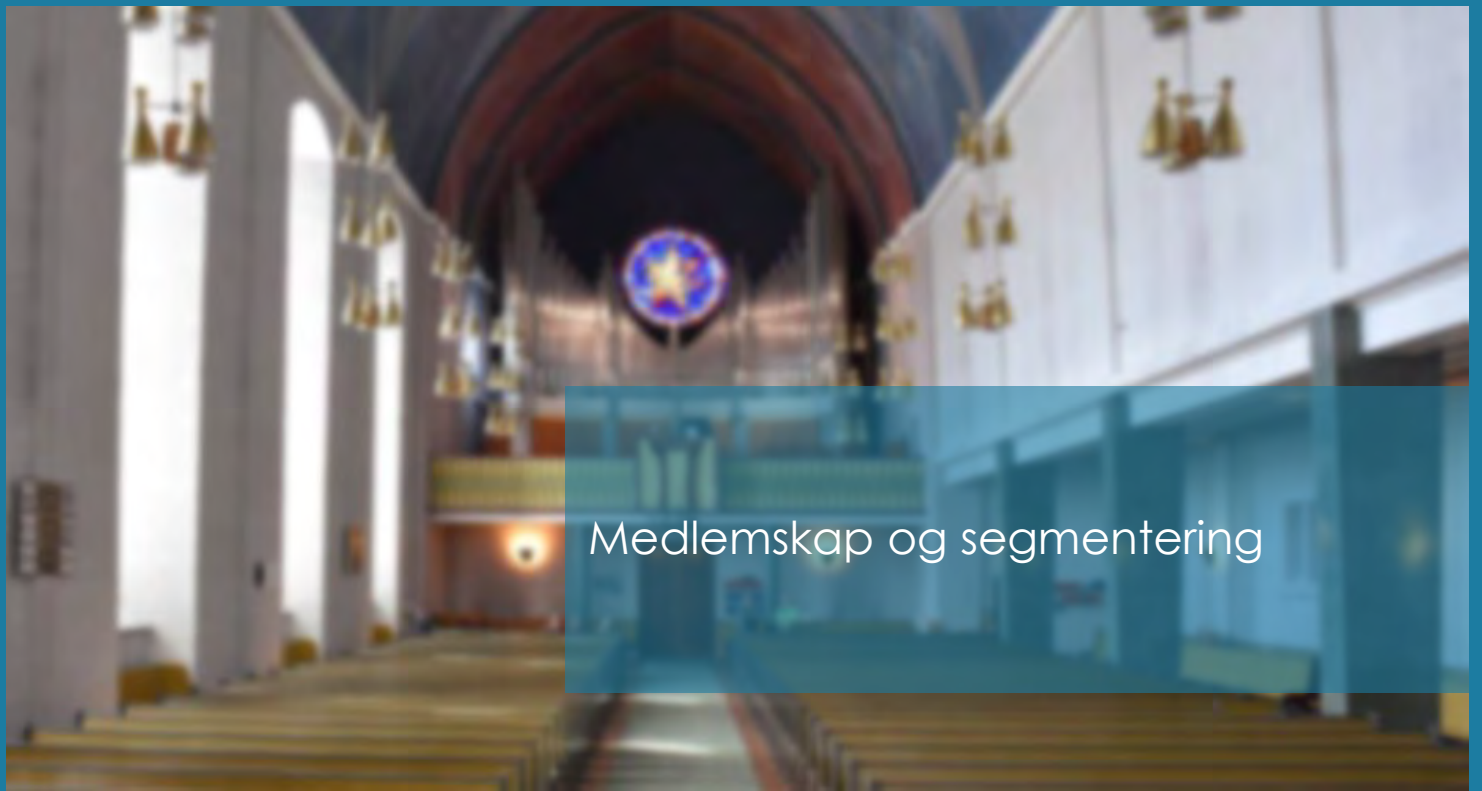
Undersøkelsen i Møre bispedømme har tilsvarende totalt 225 respondenter hvorav 179 er medlemmer i Den norske kirke. Feilmarginene ved $n=179$ er mellom $\pm 3,2$ og $\pm 7,3$ prosentpoeng.

Resultatene er vektet på kjønn, alder og geografi (bispedømmer).

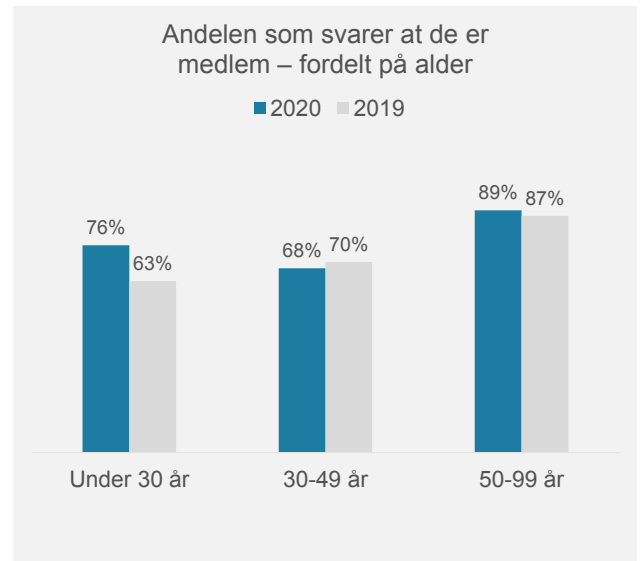
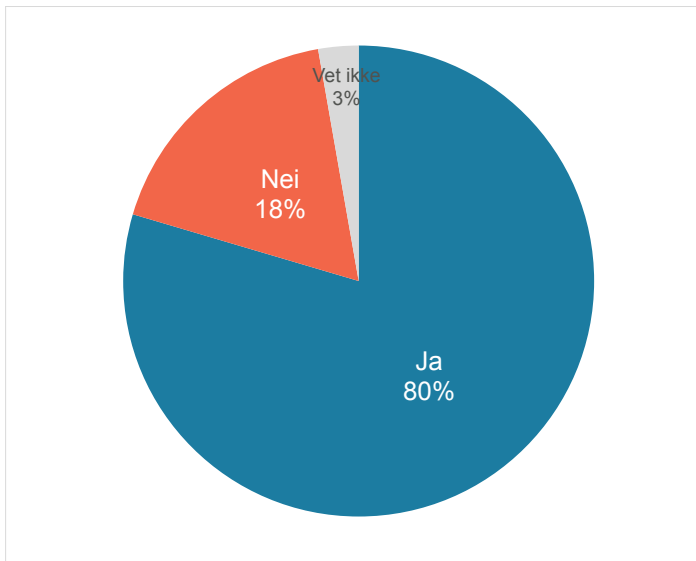
INNHOOLD

4	MEDLEMSKAP OG SEGMENTERING
11	DELTAGELSE
25	INFORMASJON OG KONTAKT MED KIRKEN
28	TRO
34	HOLDNINGER TIL LOKALKIRKEN/MENIGHETEN
36	OPPFATNINGER OM DEN NORSKE KIRKE
39	TRO I DET OFFENTLIG ROM
41	HOLDNING TIL KIRKEN SML. MED ANDRE SAMFUNNSAKTØRER

Medlemskap og segmentering

4 av 5 innbyggere i Møre bispedømme oppgir at de er medlem i Den norske kirke

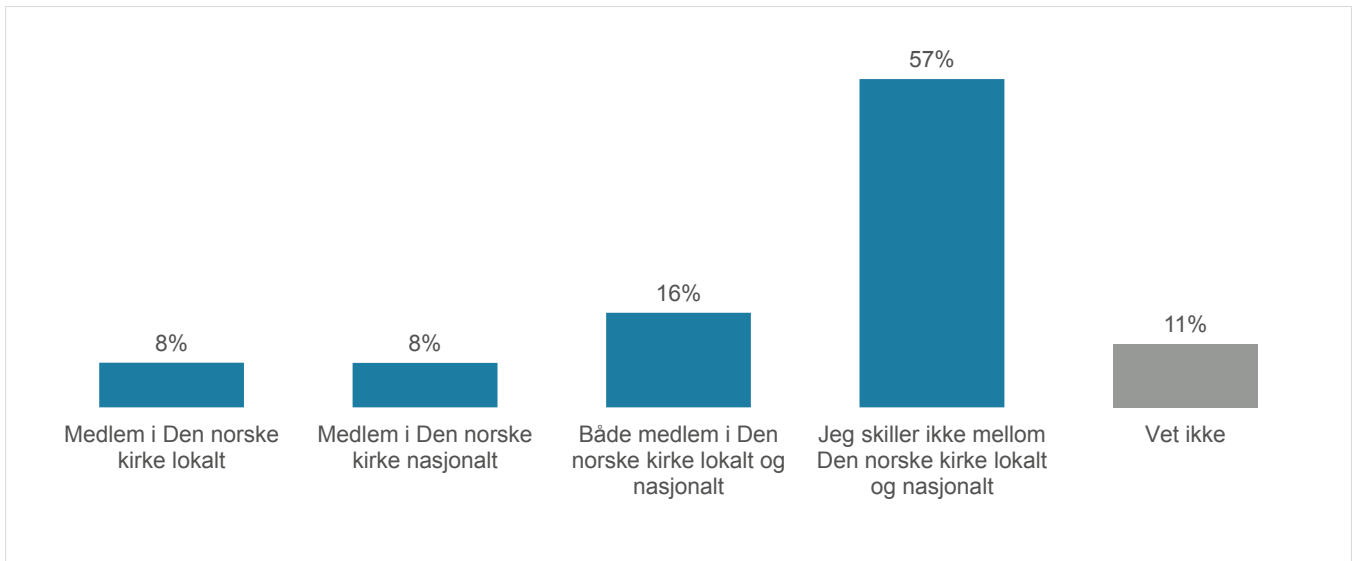

n= 225

? Er du medlem i Den norske kirke?

Flertallet av medlemmene skiller ikke mellom kirken lokalt og nasjonalt

n= 179

? Tenker du at du i hovedsak er:

Segmenteringsmodell

Medlemmene er delt inn i tre grupper, avhengig av tro og kirkebruk.

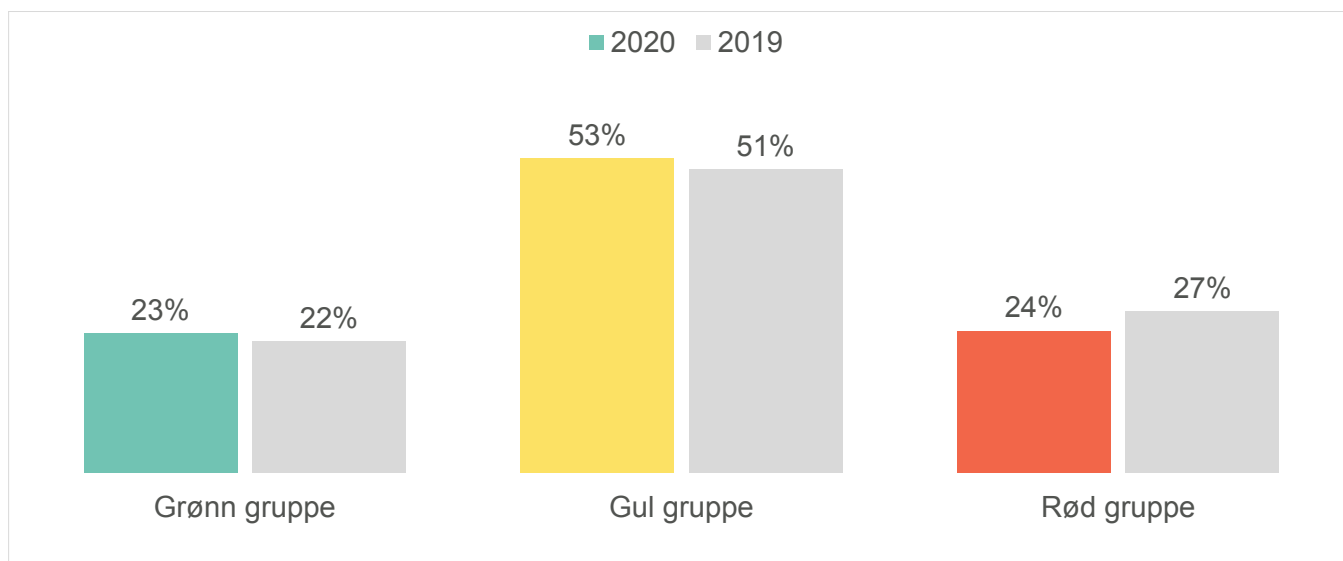
- **Rød gruppe:** Avvisende til tro, besøker sjelden eller aldri kirken.
- **Gul gruppe:** Åpen for tro og/eller besøker kirken flere ganger i året.
- **Grønn gruppe:** Troende, besøker kirken ofte.

• Merk at spørsmålet om deltakelse ble justert i 2020 sml. med 2019 for å fange opp og inkludere digital deltakelse – i lys av koronapandemien. Spørsmålet / segmentene er dermed ikke direkte sammenlignbare i 2020 vs. 2019.

Segmenteringsmodellen	DELTAGELSE (antall besøk siste 12 måneder)				
TRO PÅ GUD	Ingen	1	2-5	6-12	13 +
Jeg er så sikker som jeg kan være på at Gud ikke finnes					
Jeg tror ikke på Gud, men det kan være jeg tar feil					
Jeg tror av og til på Gud, og av og til tror jeg ikke på Gud					
Jeg tror på Gud, men jeg tviler					
Ja, jeg er så sikker som jeg kan være på at Gud finnes					

Segmentfordelingen blant medlemmene i Møre bispedømme

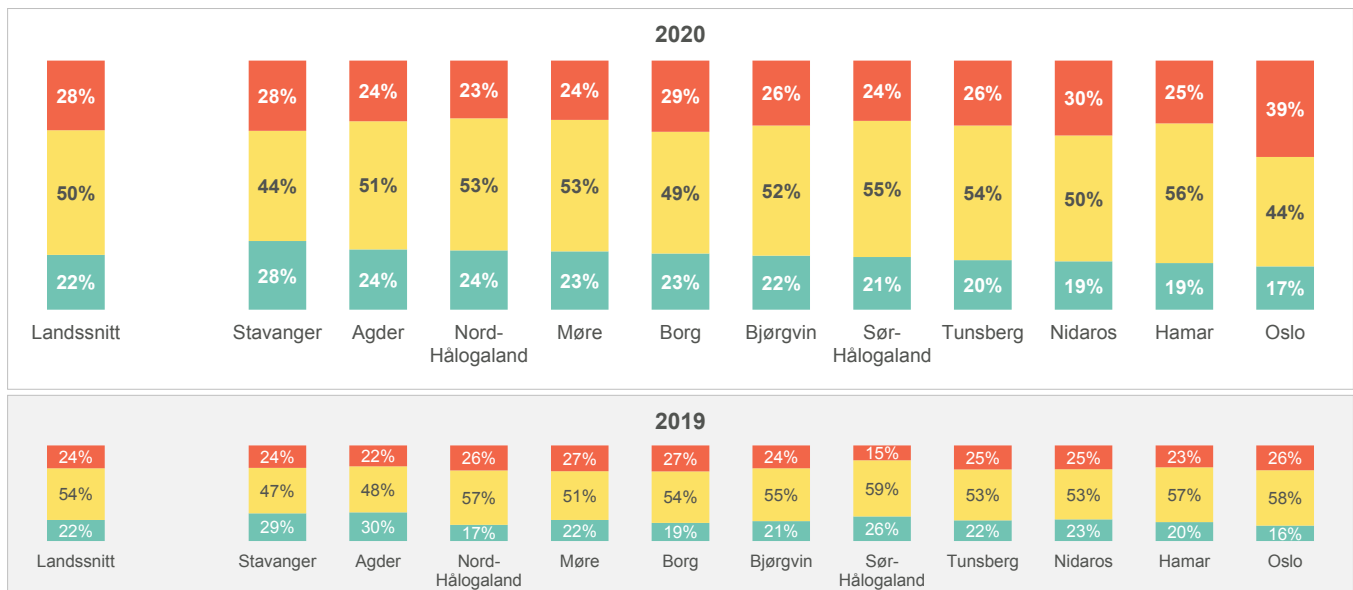

n= 179

? Segmentfordeling

Segmentfordelingen – landssnitt og per bispedømmene

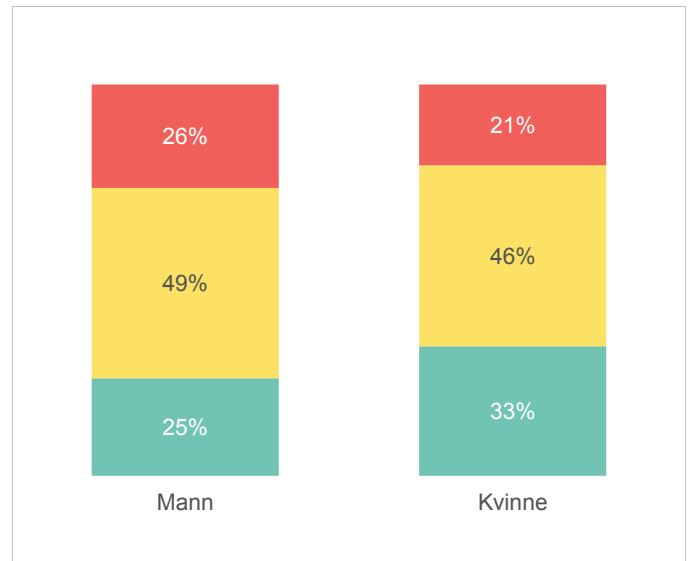
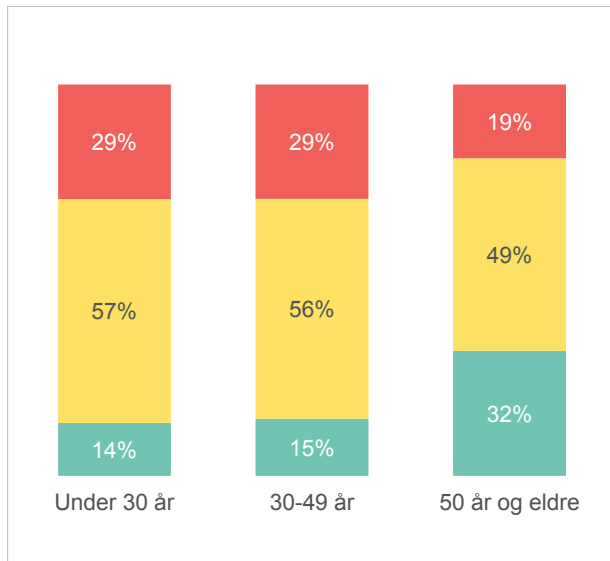
n= 2988

? Segmentfordeling

Segmentfordelingen per aldersgruppe og kjønn i Møre

n= 179

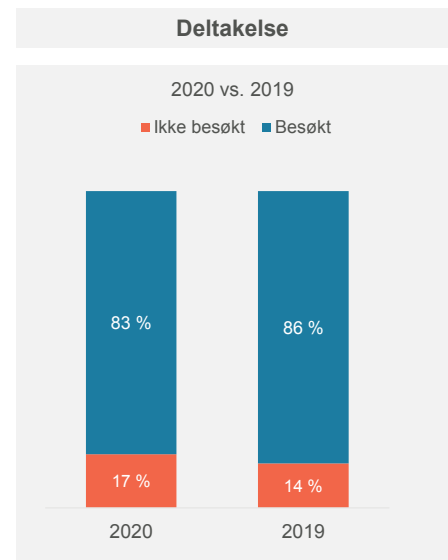
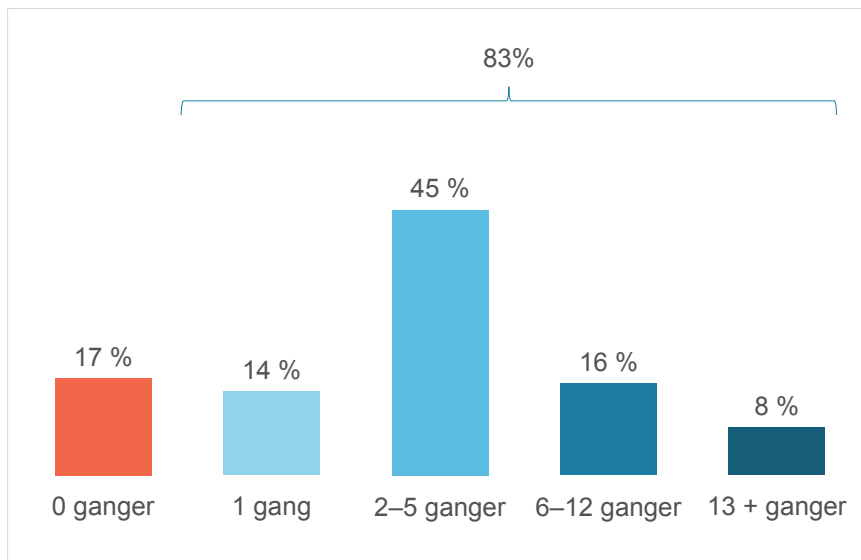
? Segmentfordeling

Deltagelse

Totalt 83 prosent av medlemmene i Møre har besøkt Den norske kirke i løpet av det siste året

n= 179

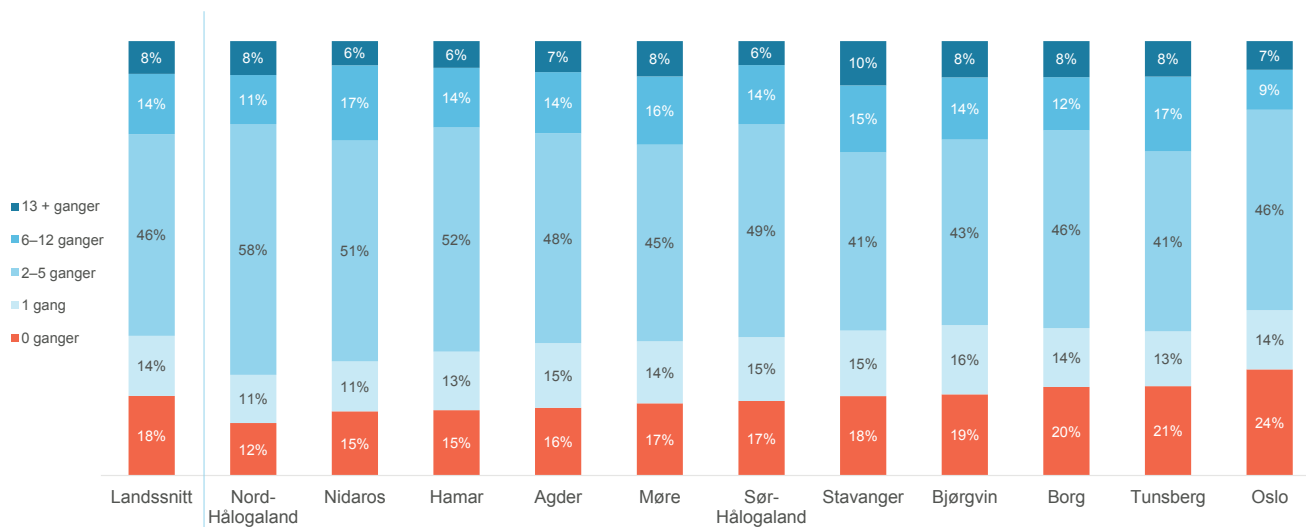

Hvor mange ganger har du besøkt Den norske kirke de siste 12 månedene? Regn med alle former for besøk, og både fysiske og digitale, slik som gudstjenester, konserter, kulturarrangement, korøvelser, besøk på kirkegård eller andre aktiviteter.

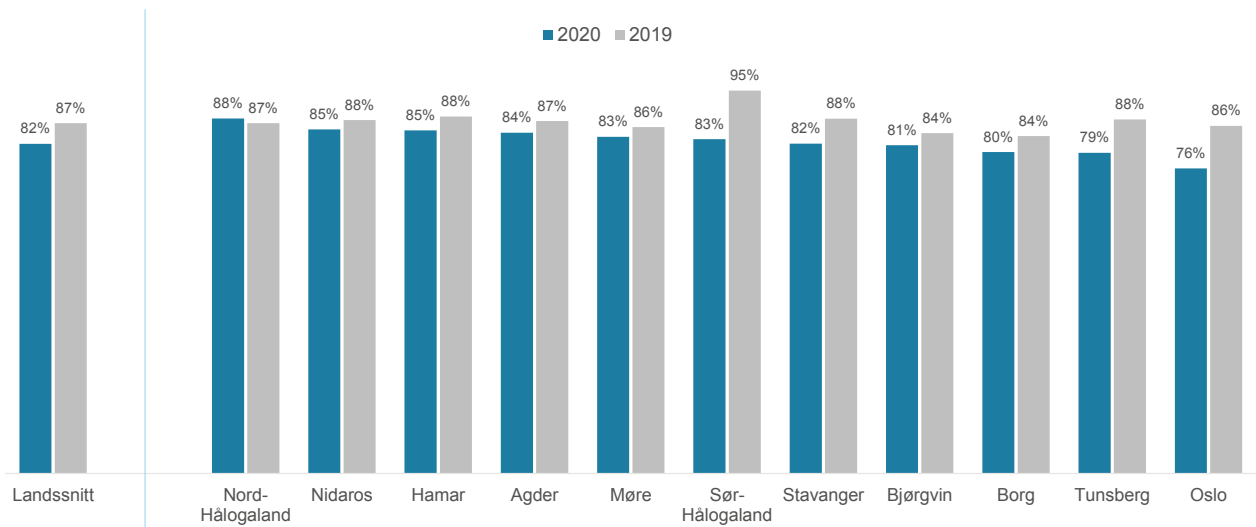
Merk at spørsmålsformuleringen er justert i 2020 for å fange opp og inkludere digital deltakelse – i lys av koronapandemien I 2019 var spørsmålet kun «Hvor mange ganger har du besøkt Den norske kirke de siste 12 månedene? – mens setningen «Regn med alle former for besøk, og både fysiske og digitale [...]» ble lagt til i 2020.

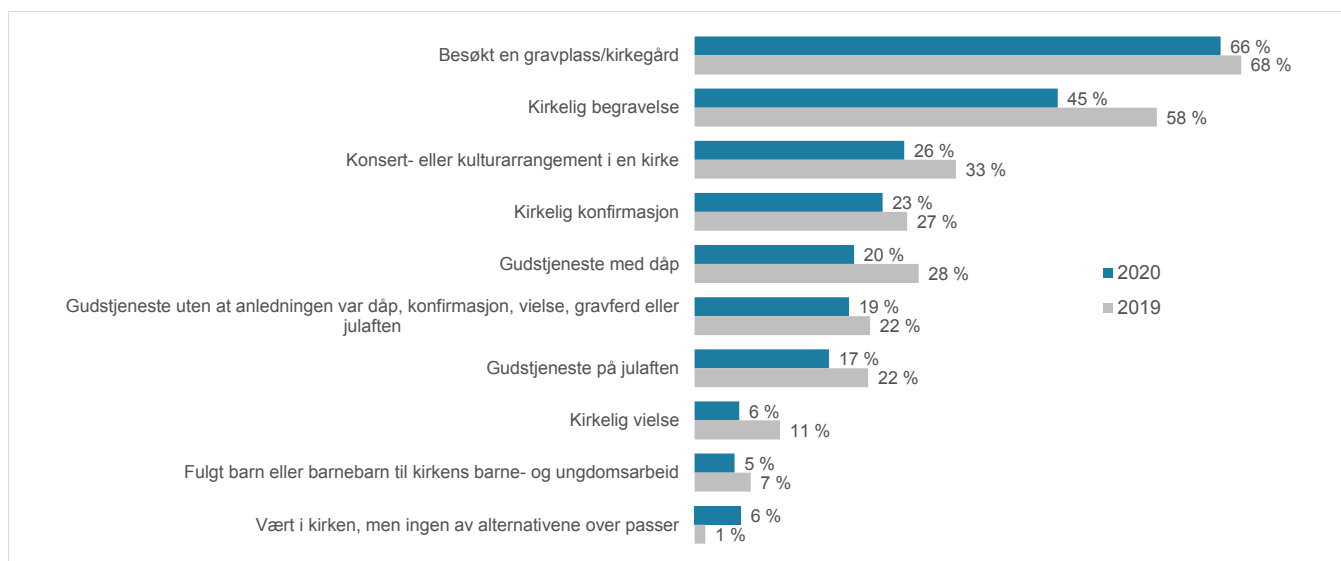
BESØKSFREKVENSENS: Antall kirkebesøk, per bispedømme

BESØKSFREKVENNS 2020 vs. 2019: Andel av medlemmene som har besøkt kirken det siste året, per bispedømme

Så godt som alle medlemmene har vært med på «noe» knyttet til kirken siste året. Flest har vært på en gravplass/kirkegård.

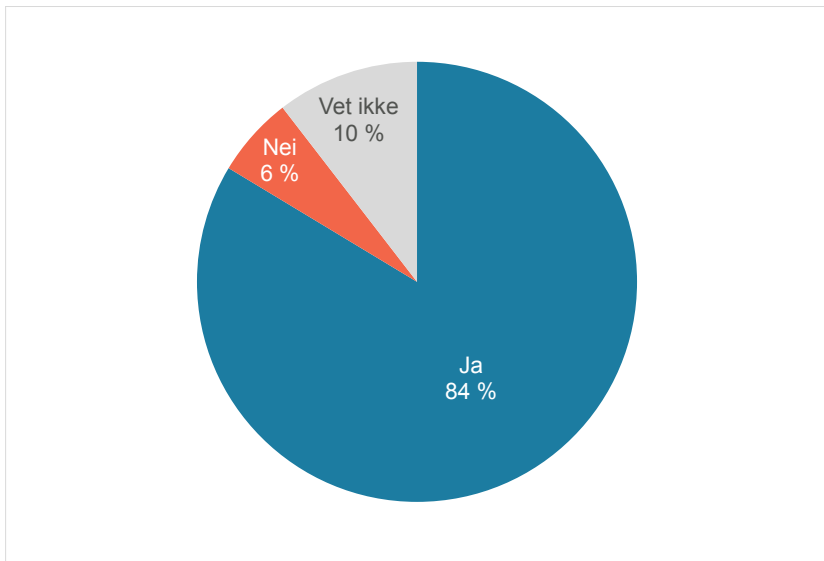
n= 179

? I løpet av de siste 12 månedene, har du deltatt på noe av følgende, enten fysisk og/eller digitalt (via nett)?

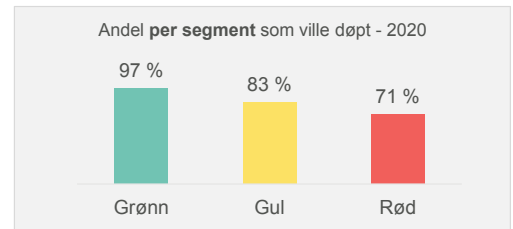
Merk at spørsmålsformuleringen er justert i 2020 til å inkludere digital delttagelse, og spørsmålet er derfor ikke direkte sammenlignbart med 2019, som var: «I løpet av de siste 12 månedene, har du deltatt på noe av følgende?»

DÅP: Over 8 av 10 medlemmer ville døpt barnet (dersom de fikk et barn nå)

- Totalt 84 % av medlemmene i Møre bispedømme ville døpt barnet dersom de fikk barn nå. I 2019 svarte 82 prosent ja på dette.
- Andelen som ville døpt, øker med alderen – fra 76 % blant de under 30 år, til 90 % blant de over 50 år.
- 88 % av kvinner og 80 % av menn oppgir at de ville døpt.

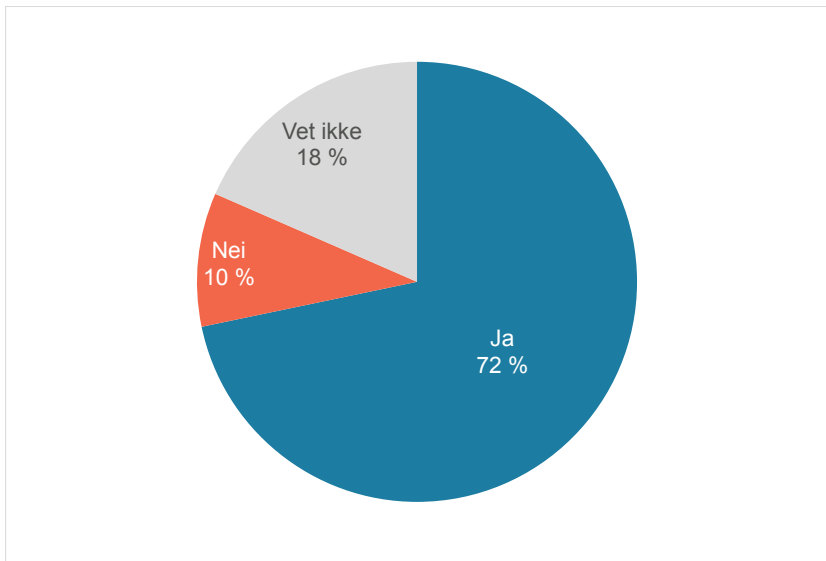

n= 179

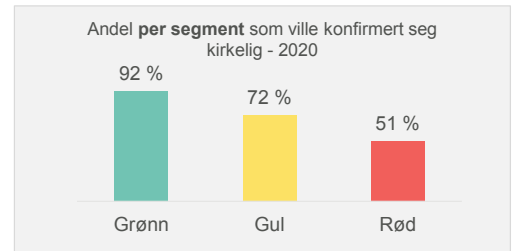
? Dersom du hadde fått et barn nå, ville du døpt barnet?

KONFIRMASJON: 7 av 10 medlemmer ville konfirmert seg kirkelig (dersom de skulle konfirmert seg nå)

- Totalt 72 % av medlemmene ville konfirmert seg kirkelig om de skulle konfirmert seg nå.
- Det er små forskjeller mellom aldersgruppene.
- I 2019 svarte 67 % ja på dette.

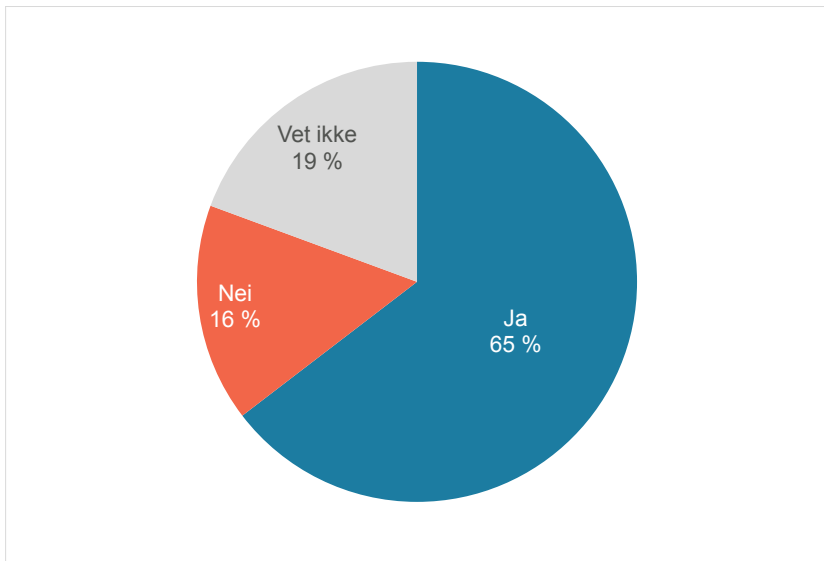
n= 179

? Dersom du skulle bli konfirmert nå, ville du valgt kirkelig konfirmasjon?

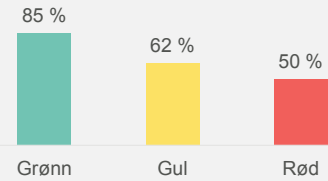

VIELSE: 2 av 3 medlemmer ville giftet seg i kirken (dersom de skulle giftet seg nå)

- Totalt 65 % av medlemmene ville giftet seg i kirken dersom de skulle giftet seg nå.
- De under 30 år oppgir dette i vel så stor grad som de over 50 år (68% mot 64%).
- I 2019 svarte 62 % ja på dette.

Andel per segment som ville valgt kirkelig vielse

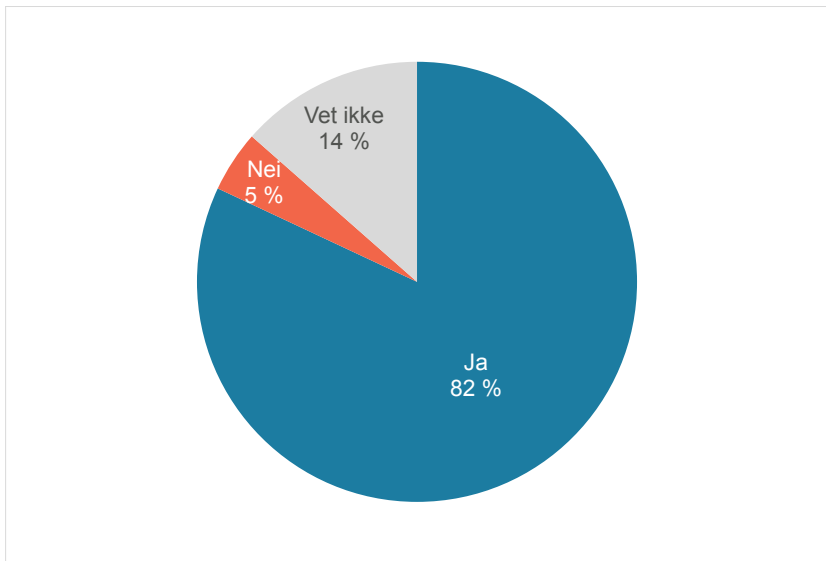

n= 179

? Hvis du skulle giftet deg nå, ville du hatt en kirkelig vielse?

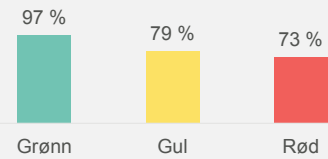

BEGRAVELSE: 8 av 10 medlemmer ønsker seg en kirkelig begravelse

- Totalt 82 % av medlemmene ønsker en kirkelig begravelse når de en gang skal gravlegges. Det er identisk nivå som i 2019.
- Det er lite aldersforskjell - uansett alder sier ca. 8 av 10 ja på dette.

Andel per segment som ønsker kirkelig begravelse - 2020

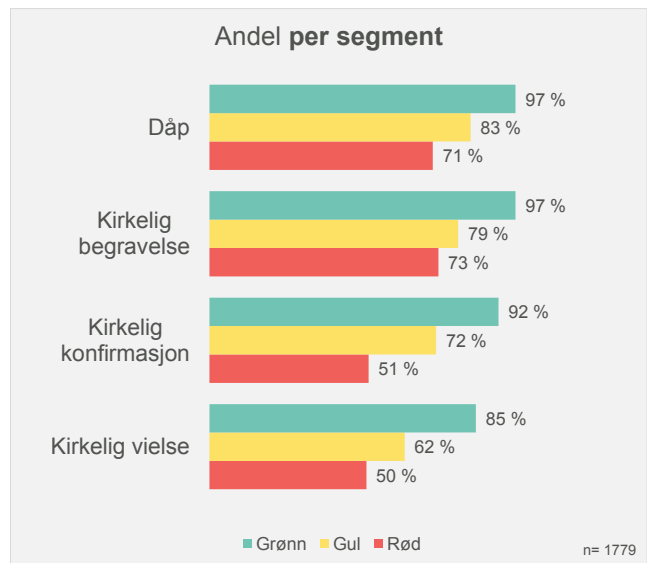
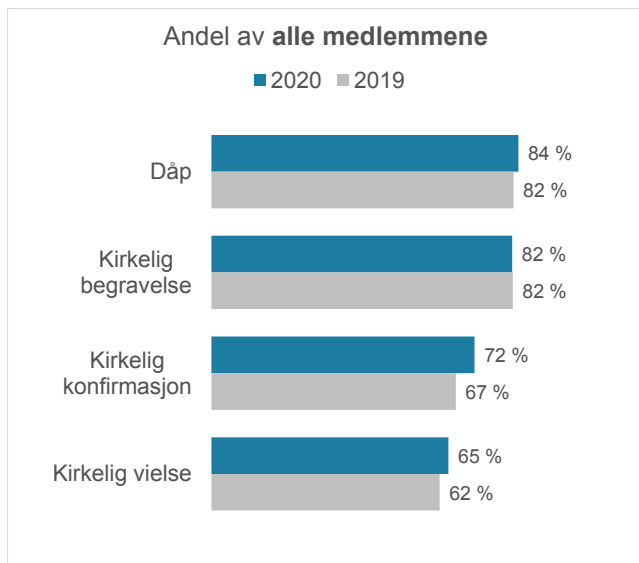

n= 179

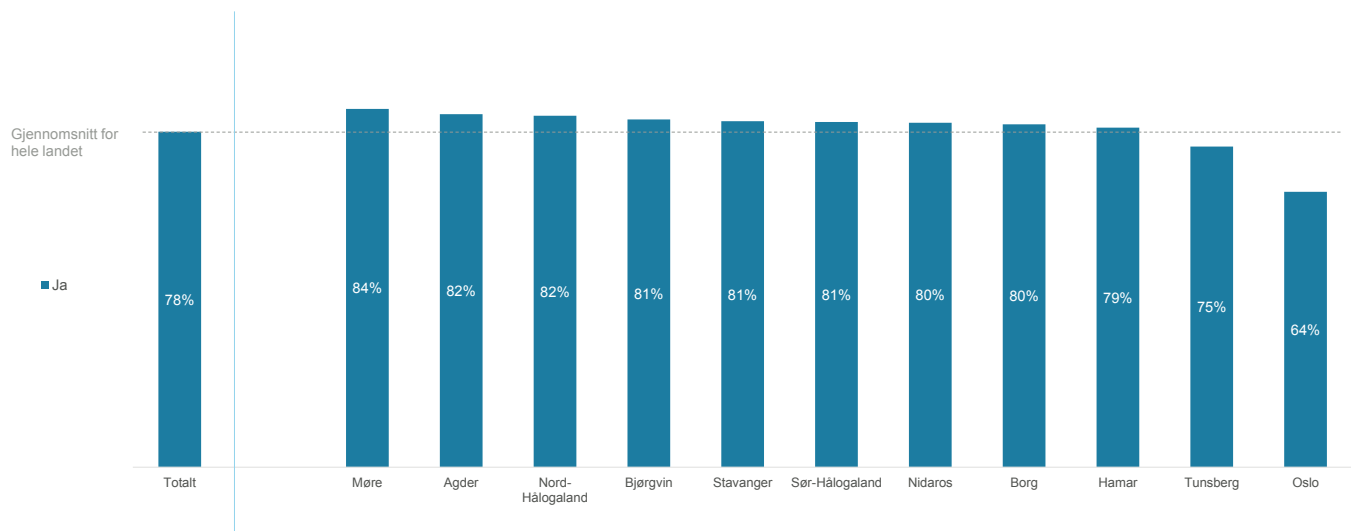
? Når du en gang skal gravlegges, vil du ønske en kirkelig begravelse?

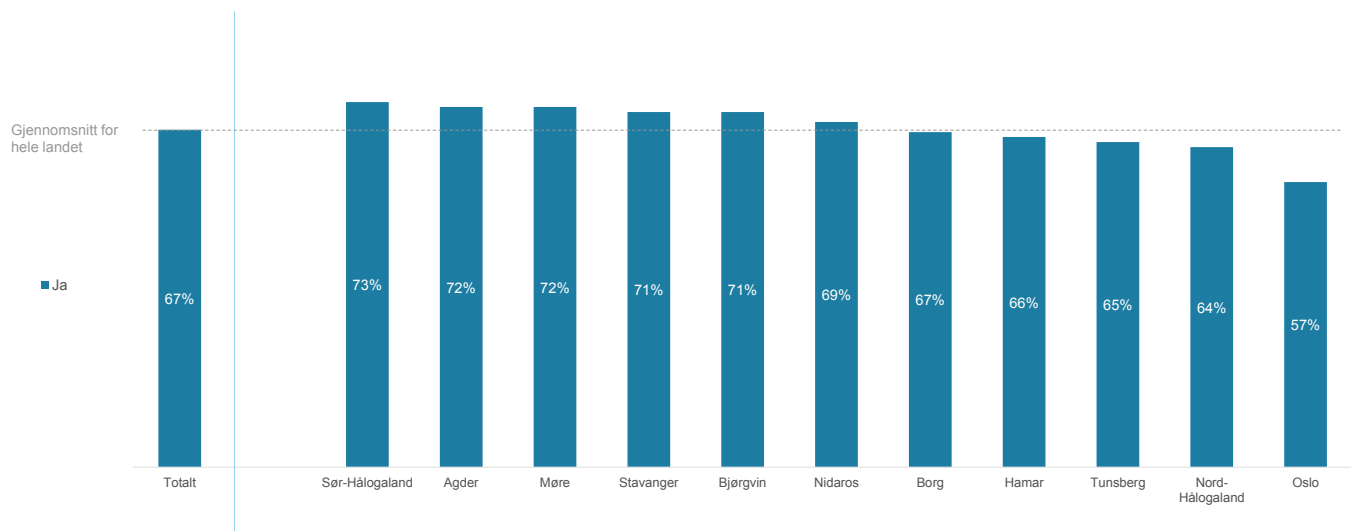
Sammenstilt: Andel som ville valgt dette (dersom det var aktuelt i dag)

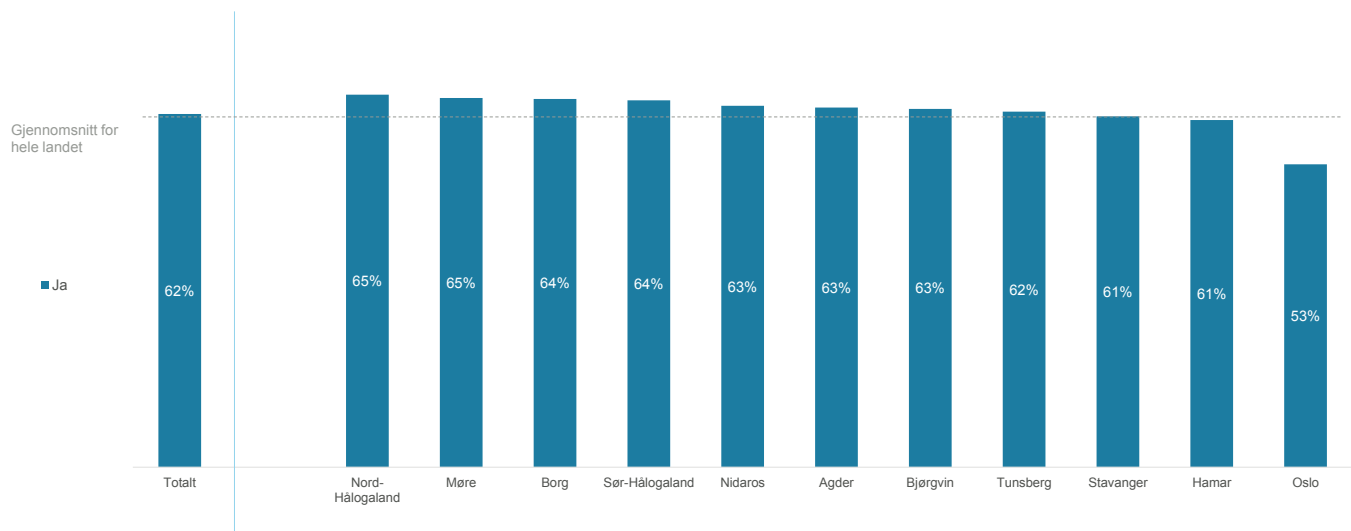
DÅP: Andel som ville valgt dette i dag. Landssnitt og per bispedømme

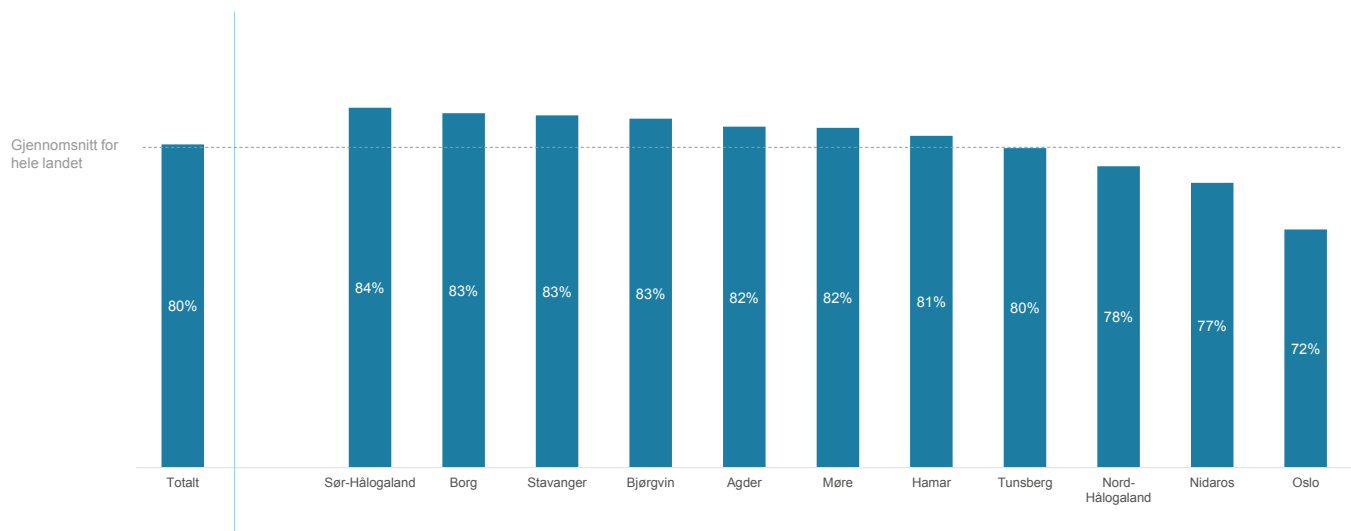
KIRKELIG KONFIRMASJON: Andel som ville valgt dette i dag. Landssnitt og per bispedømme

KIRKELIG VIELSE: Andel som ville valgt dette i dag. Landssnitt og per bispedømme

KIRKELIG BEGRAVELSE: Andel som ville valgt dette i dag. Landssnitt og per bispedømme

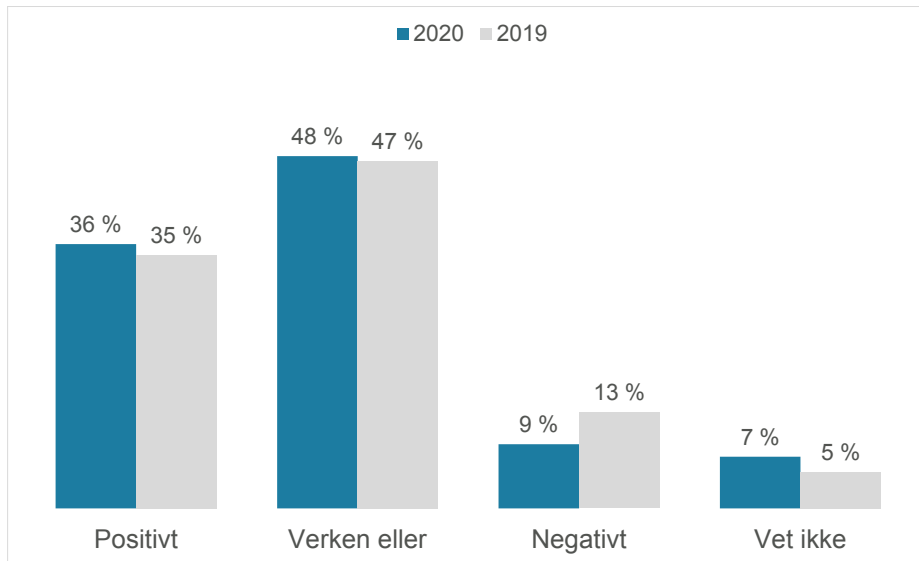

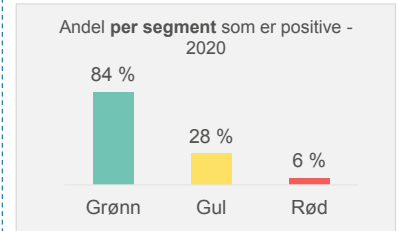
Informasjon og kontakt med kirken

Flere er positive enn negative til å få informasjon om kirkearrangement. Flest er nøytrale.

- 36 prosent av medlemmene ville reagert positivt dersom kirken sendte dem informasjon om ulike arrangement.
- 9 prosent ville reagert negativt
- Overvekt av medlemmene ville verken reagert positivt eller negativt, eller vet ikke hvordan de ville reagert (55 %).

n= 179

? Hvordan ville du reagert om Den norske kirke sendte deg informasjon om ulike arrangement?

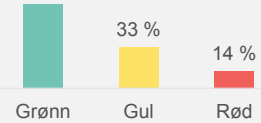
Nesten 2 av 5 medlemmer har snakket med en prest eller annen kirkelig ansatt det siste året.

- Totalt 37 prosent av medlemmene har snakket med en prest og/eller annen kirkelig ansatt det siste året.
- Resten av medlemmene har / husker følgelig ikke å ha snakket med en kirkeansatt siste året.
- I 2019 oppga 38 prosent dette.

Andel per segment som har snakket med prest eller annen kirkeansatt siste året - 2020

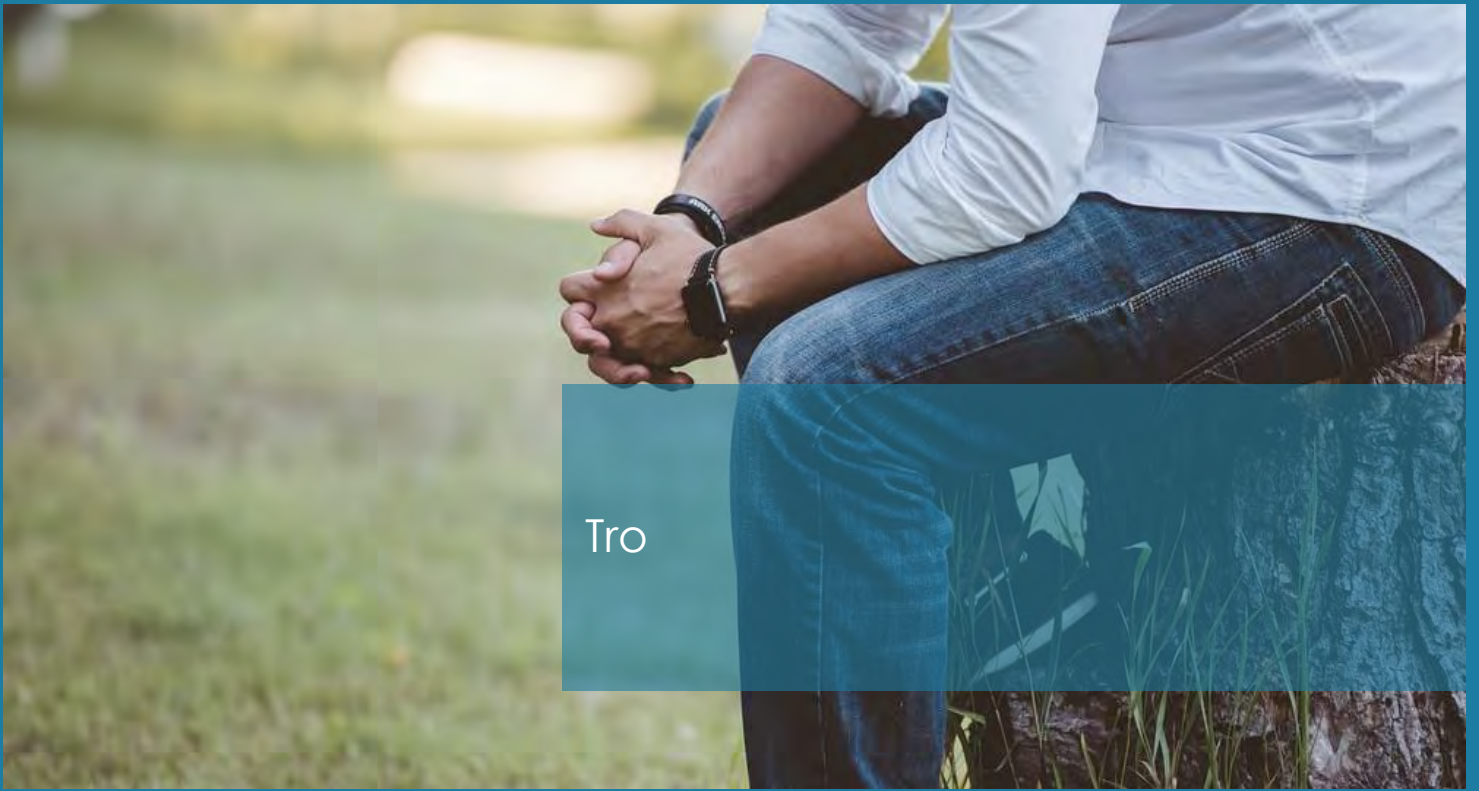
68 %

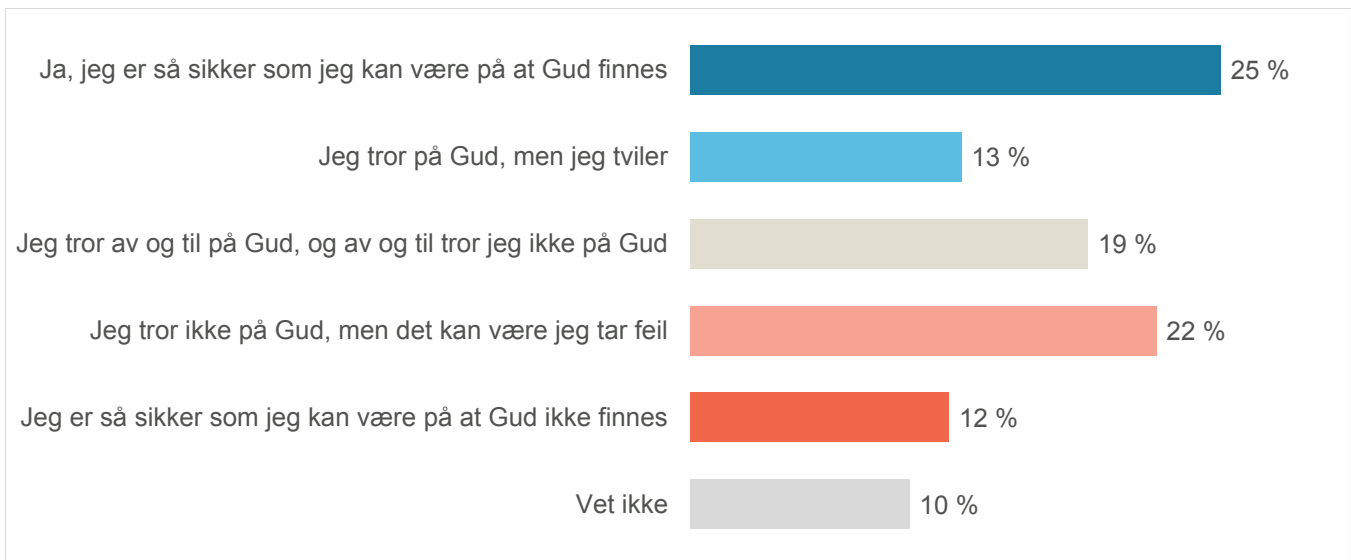
n= 179

? Har du i løpet av de siste 12 månedene snakket med kirkelig ansatte?

Tror du på Gud?

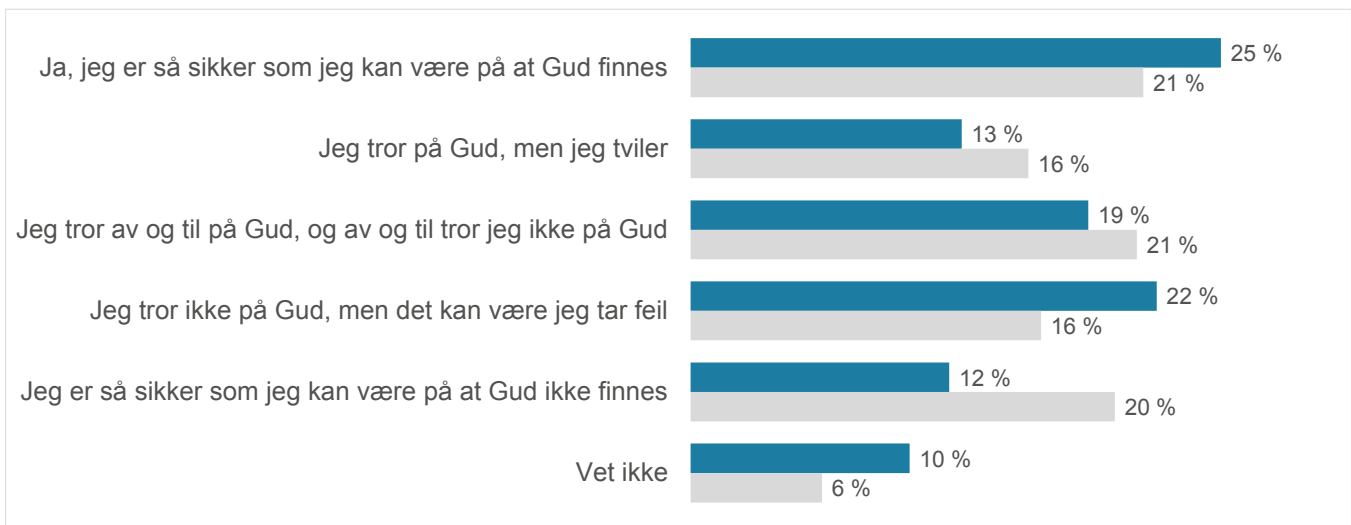

n= 179

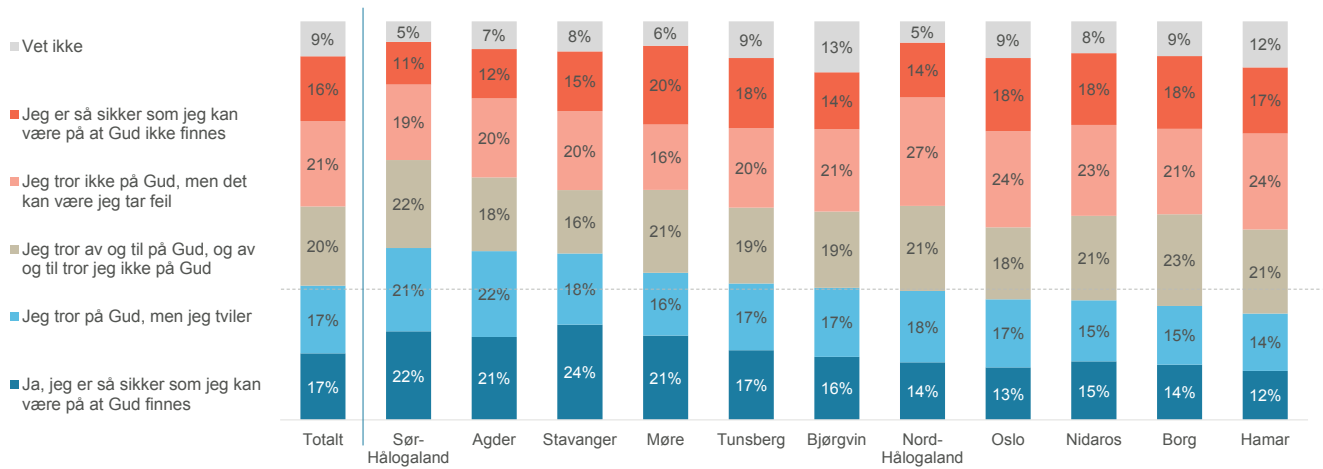
? Tror du på Gud?

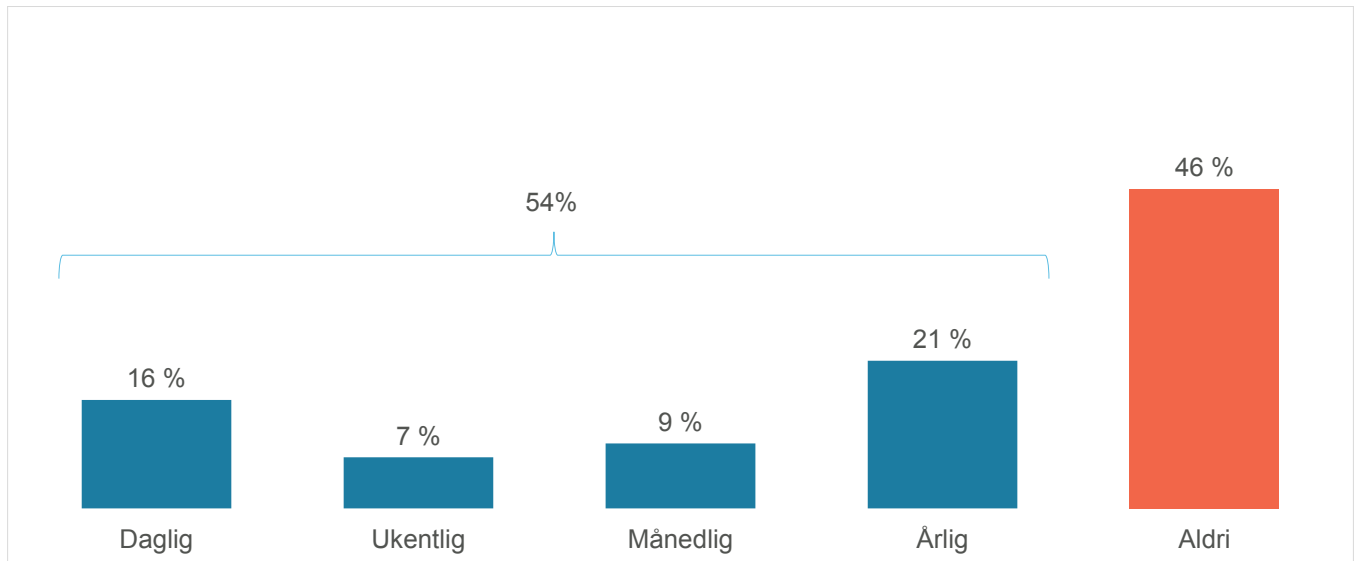
Tro på Gud - 2020 vs. 2019

TRO: Andel som tror på Gud. Landssnitt og per bispedømme

Over halvparten av medlemmene ber til Gud

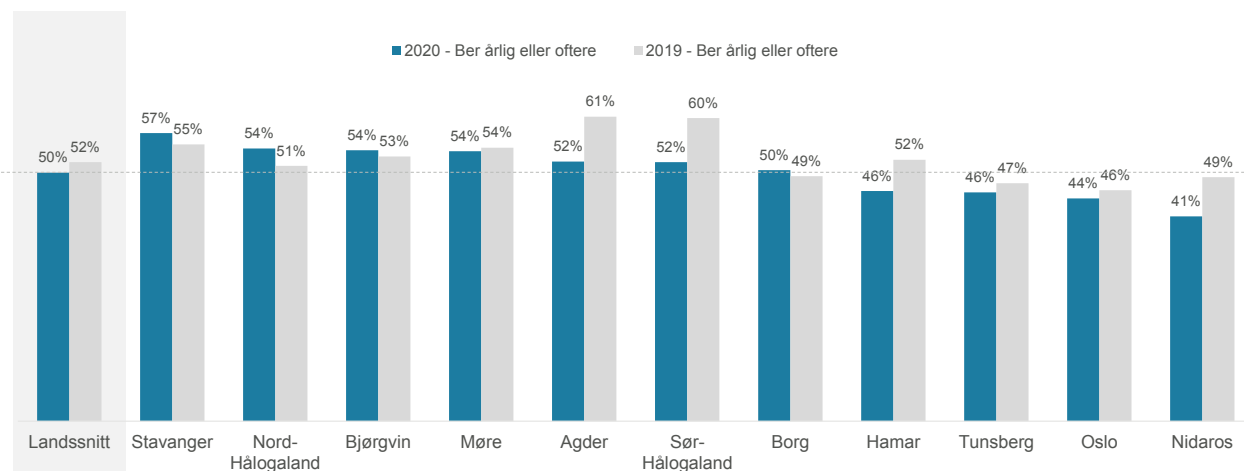

n= 179

? Ber du til Gud?

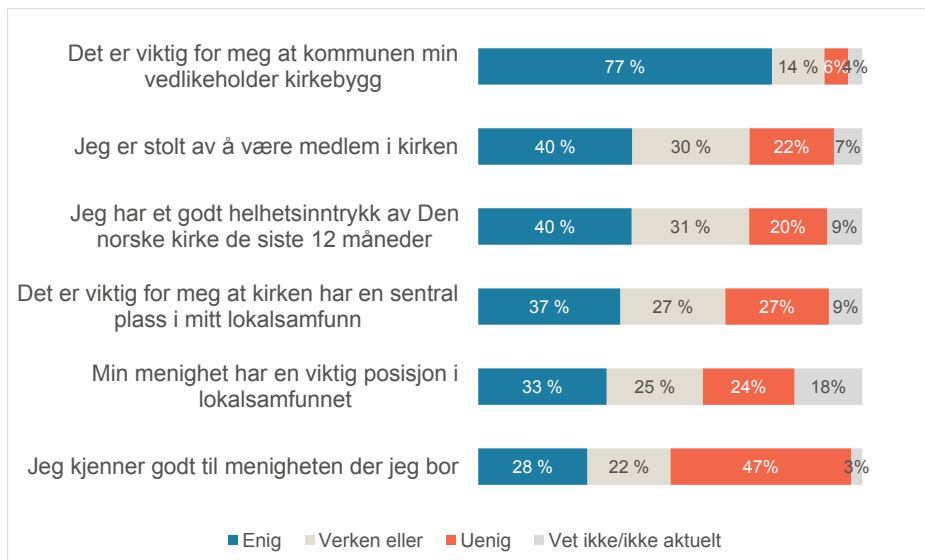
BØNN: Andel medlemmer som ber – per bispedømme

Holdninger til lokalkirken/menigheten

n= 179

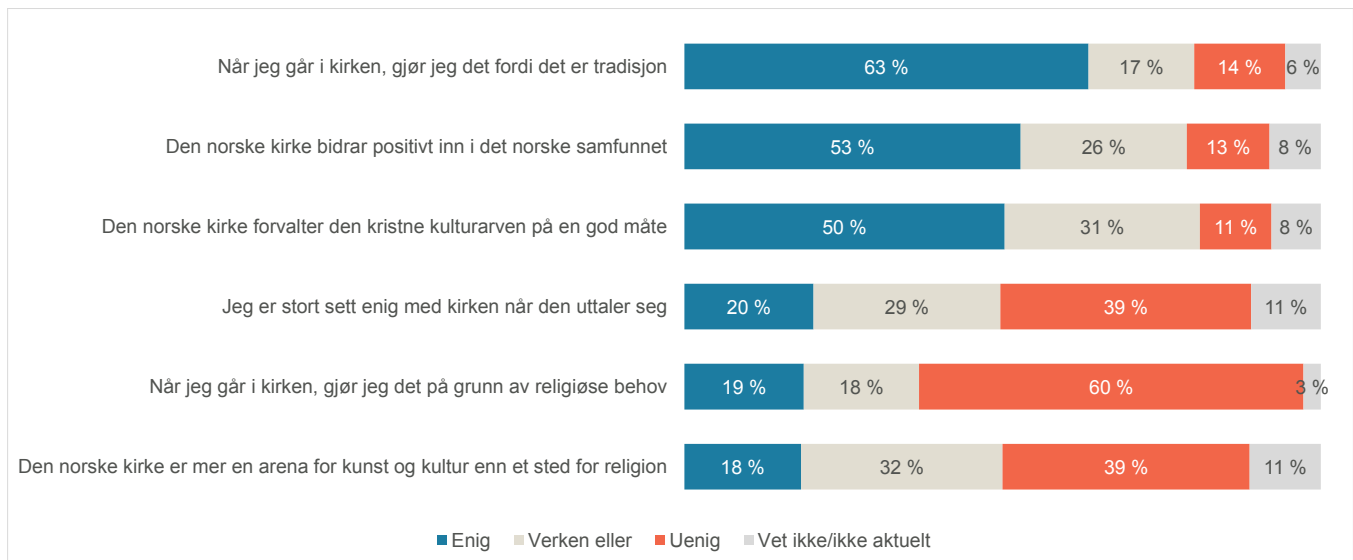
? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

Oppfatninger om Den norske kirke

Oppfatninger og behov knyttet til Den norske kirken

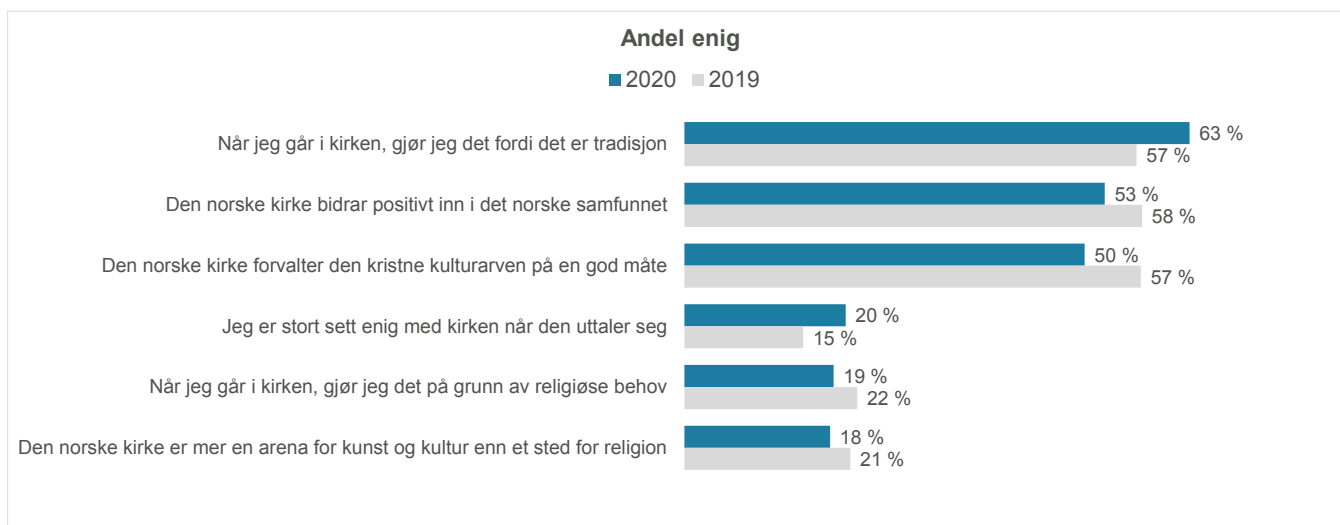

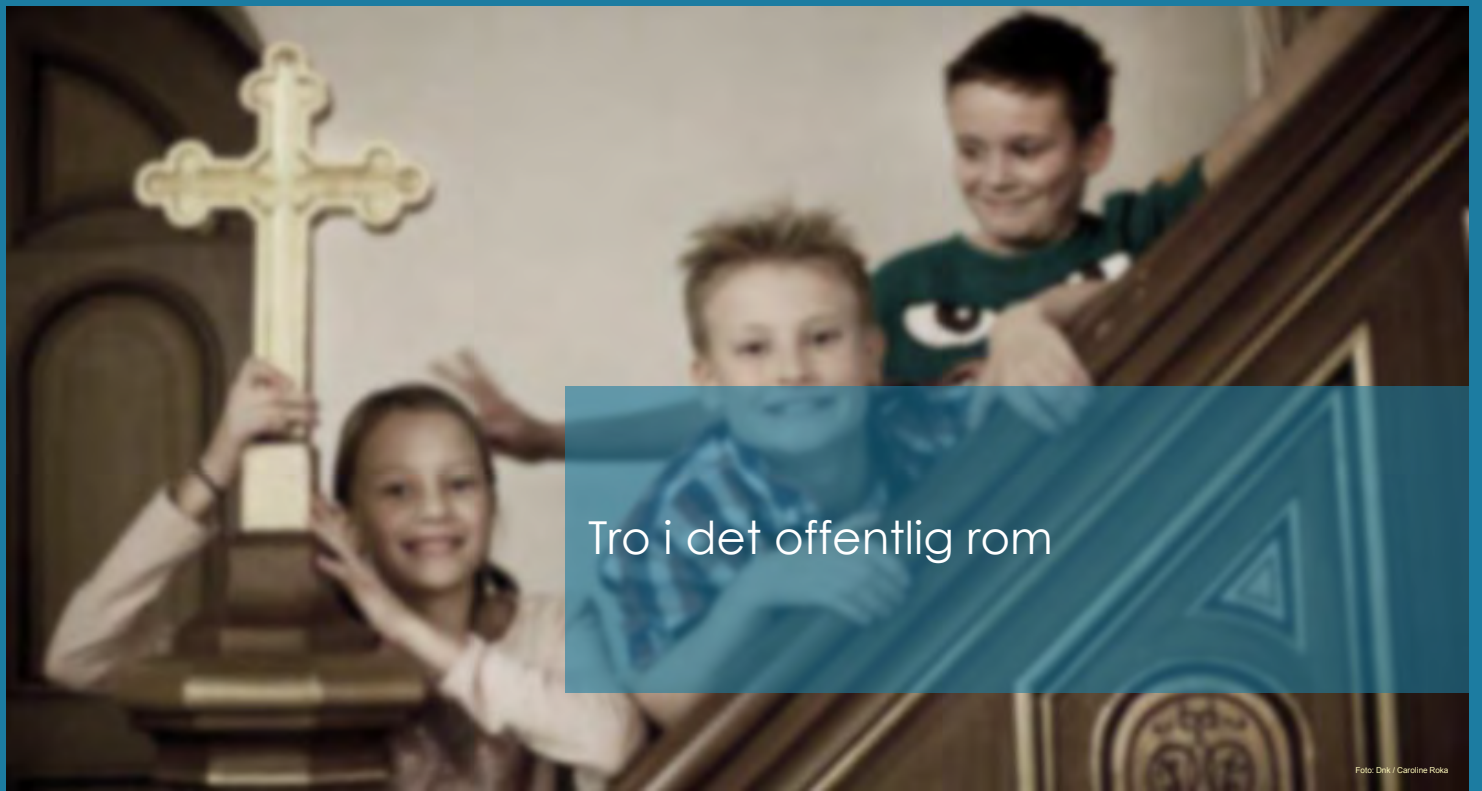
n= 179

? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

Oppfatninger og behov knyttet til Den norske kirken

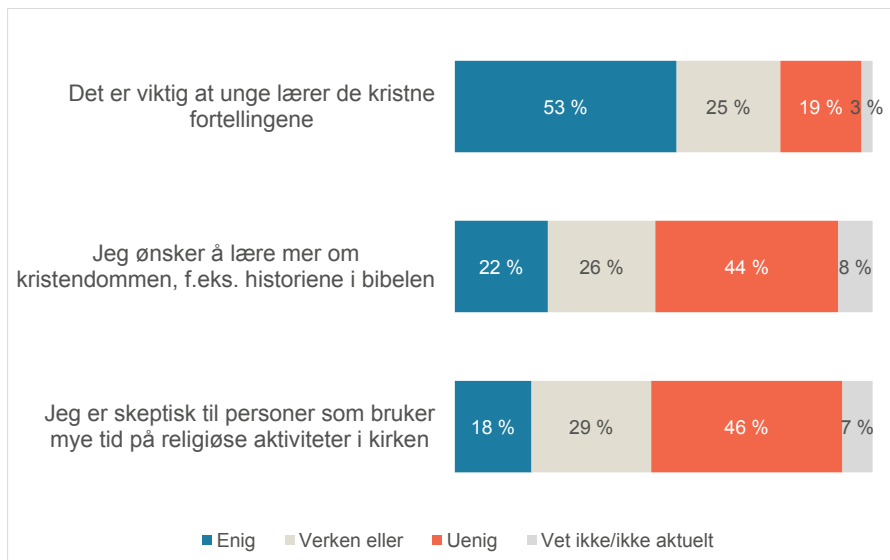

Tro i det offentlig rom

Foto: Drik / Caroline Roka

Tro i det offentlig rom

n= 179

? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

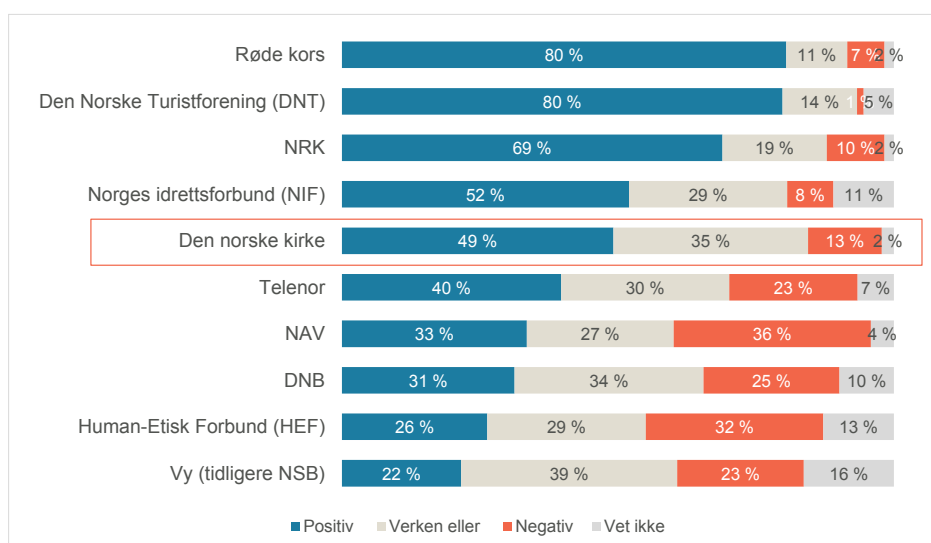

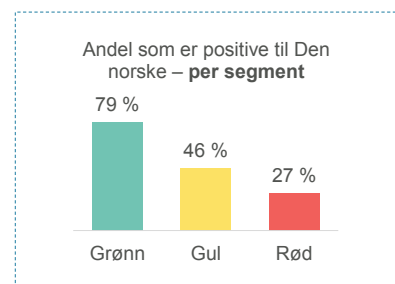
Holdning til kirken sml. med andre samfunnsaktører

Halvparten av medlemmene er positive til Den norske kirken. 13 prosent er negative, mens 37 er nøytrale eller vet ikke.

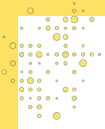
- Totalt 49 prosent av medlemmene er positive til Den norske kirke. 13 prosent er negative, mens 37 prosent er nøytrale eller usikre.
- I 2019 var 58 prosent positive, 10 prosent negative og 32 prosent nøytrale eller usikre

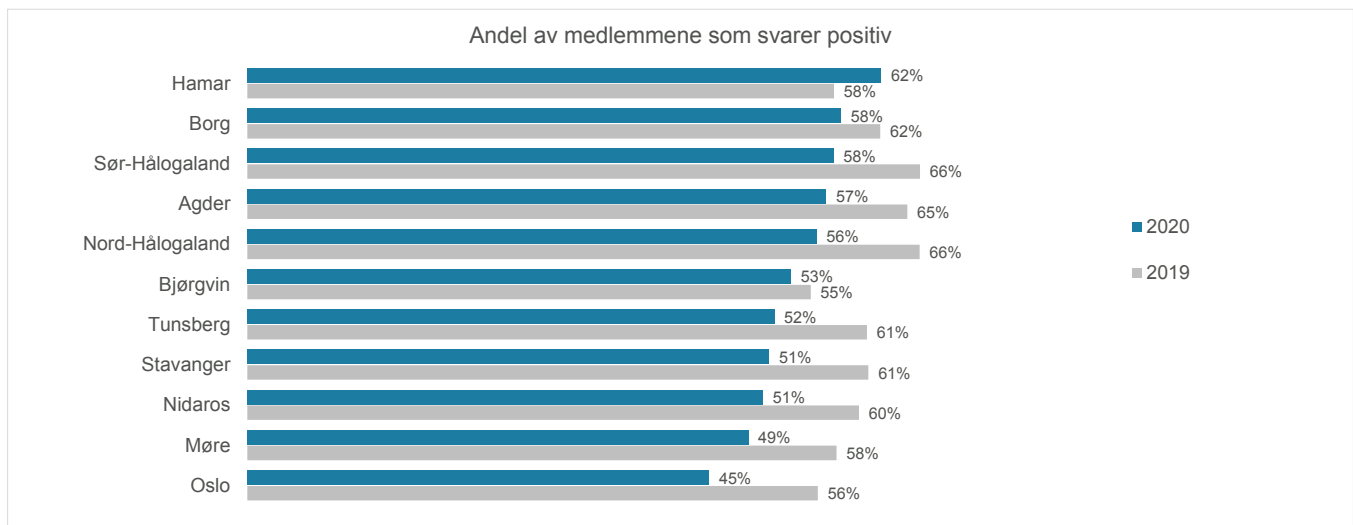
n= 179

? Hvor positiv eller negativ er du til følgende bedrifter, organisasjoner og institusjoner?

Holdning til Den norske kirke 2020 vs. 2019, per bispedømme

Opinion AS | Vulkan 16 | 0178 OSLO

www.opinion.no

hei@opinion.no

[@opinionoslo](https://www.instagram.com/opinionoslo)

Opinion:

Opinion:

Medlemsundersøkelse for Den norske kirke 2019

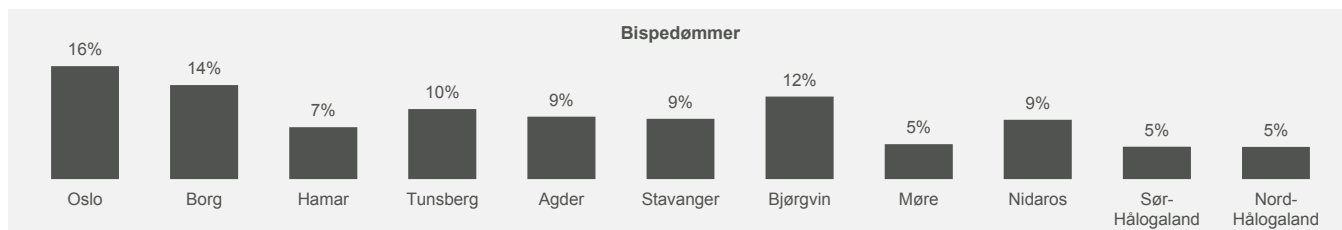
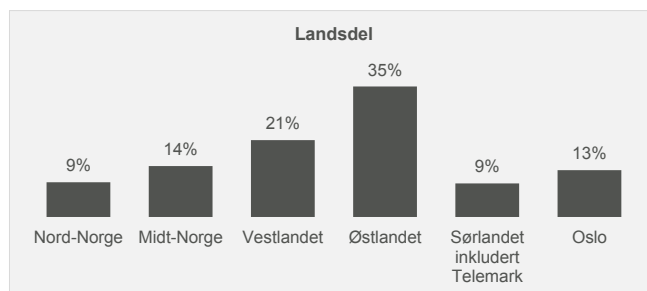
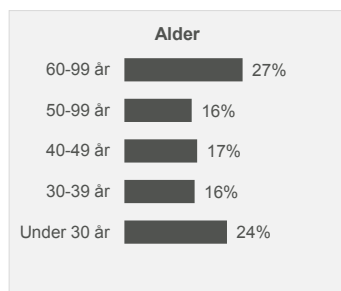
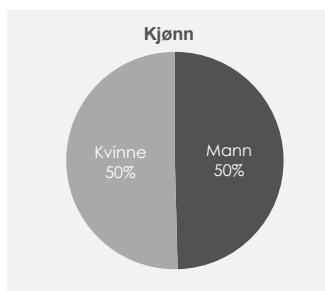
Rapport august 2019

Prosjektinformasjon

OPPDRAGSGIVER Den norske kirke, Kirkerådet Kontaktperson: Siv Thompson	METODE Webundersøkelse i befolkningen, 15 år og eldre. Utvalget er trukket fra Norstatpanelet (som er Norges største representative befolkningspanel)
FORMÅL Undersøkelse blant kirkens medlemmer om bl.a. holdninger og erfaringer knyttet til Den norske kirke.	MÅLGRUPPE Medlemmer av Den norske kirke (ca. 70 % av Norges befolkning).
GJENNOMFØRING Datainnsamlingen er gjennomført i perioden fra 5. april t.o.m. 2. mai 2019. Ansvarlig konsulent i Opinion: Nora Clausen, 984 03 047, nora@opinion.no	UTVALG Representativt befolkningsutvalg, totalt 4606 respondenter hvorav 3016 er medlemmer av kirken. Feilmarginene ved n=3016 er mellom $\pm 0,8$ og $\pm 1,8$ prosentpoeng. Resultatene er vektet på kjønn, alder og geografi (bispedømmer).

Utvalget (n=4606)

INNHOLD

5	MEDLEMSKAP OG SEGMENTERING
11	DELTAGELSE
25	INFORMASJON OG KONTAKT MED KIRKEN
31	TRO
38	HOLDNINGER TIL LOKALKIRKEN/MENIGHETEN
41	VERDISYN OG SAMFUNNSSPØRSMÅL
47	OPPFATNINGER OM DEN NORSKE KIRKE
50	TRO I DET OFFENTLIG ROM
53	HOLDNING TIL KIRKEN SML. MED ANDRE SAMFUNNSAKTØRER

Medlemskap og segmentering

Segmenteringsmodell

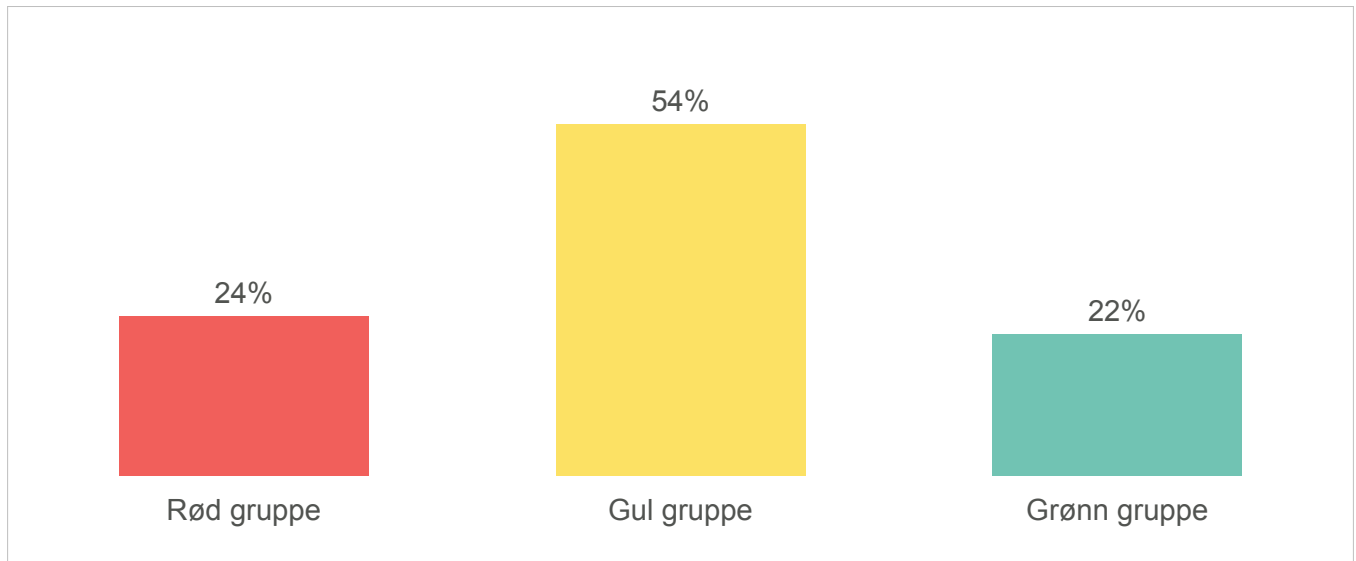
Medlemmene er delt inn i tre grupper, avhengig av tro og kirkebruk.

- **Rød gruppe:** Avvisende til tro, besøker sjelden eller aldri kirken.
- **Gul gruppe:** Åpen for tro og/eller besøker kirken flere ganger i året.
- **Grønn gruppe:** Troende, besøker kirken ofte.

Segmenteringsmodellen	DELTAGELSE (antall kirkebesøk siste 12 måneder)				
TRO PÅ GUD	Ingen	1	2-5	6-12	13 +
Jeg er så sikker som jeg kan være på at Gud ikke finnes					
Jeg tror ikke på Gud, men det kan være jeg tar feil					
Jeg tror av og til på Gud, og av og til tror jeg ikke på Gud					
Jeg tror på Gud, men jeg tviler					
Ja, jeg er så sikker som jeg kan være på at Gud finnes					

Segmentfordeling blant medlemmene

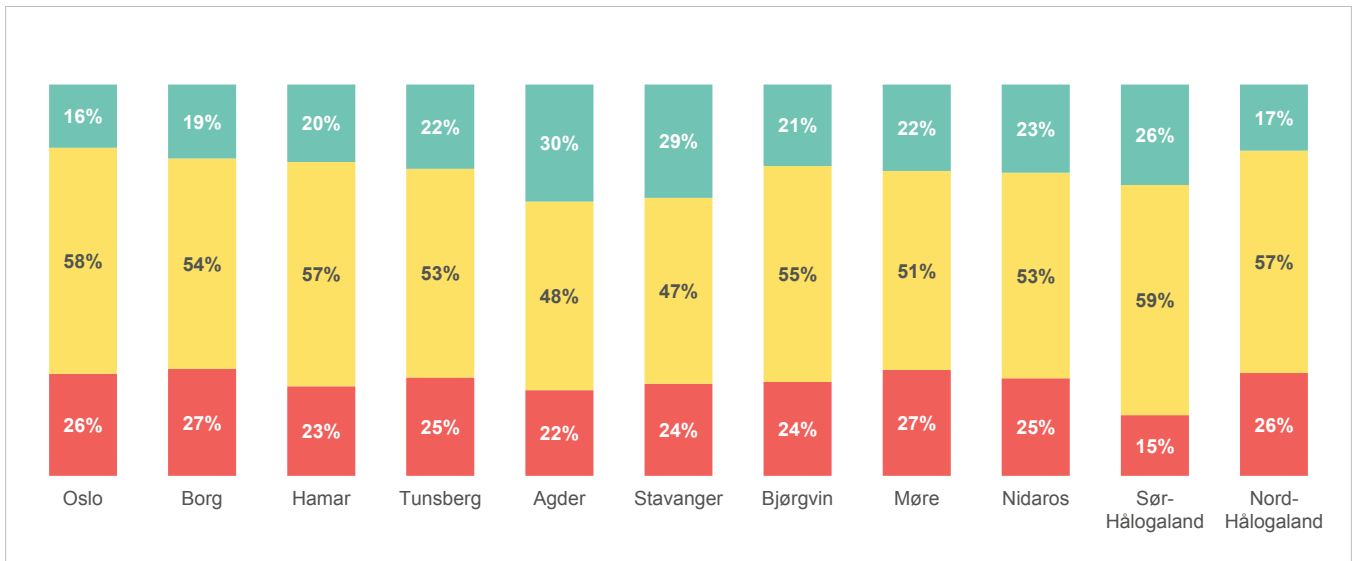

n= 3016

? Segmentfordeling

Segmentfordeling pr bispedømme

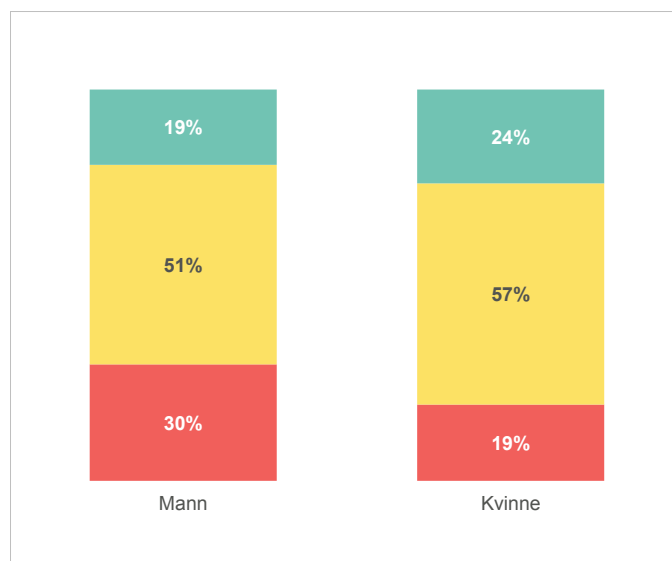
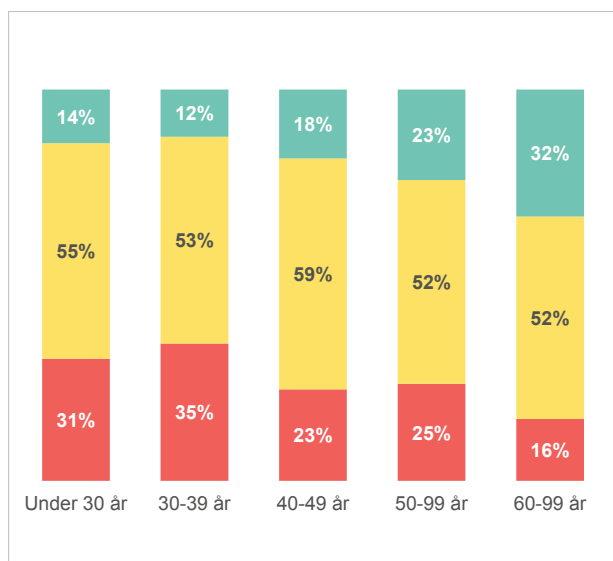

n= 3016

? Segmentfordeling

Segmentfordeling pr alder og kjønn

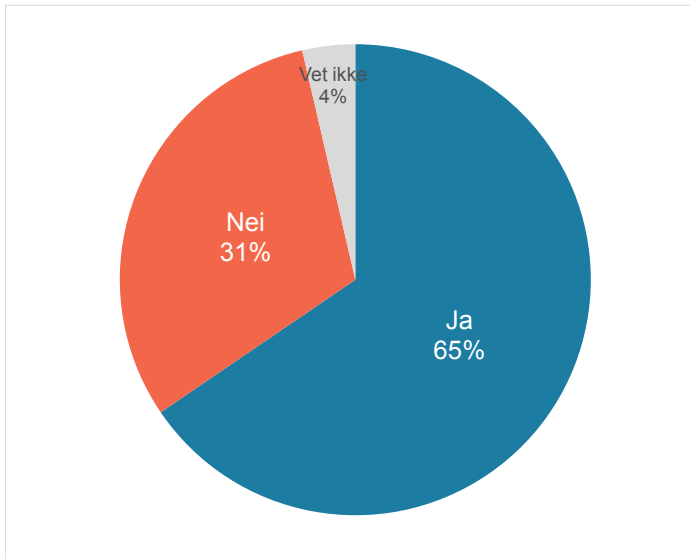

n= 3016

? Segmentfordeling

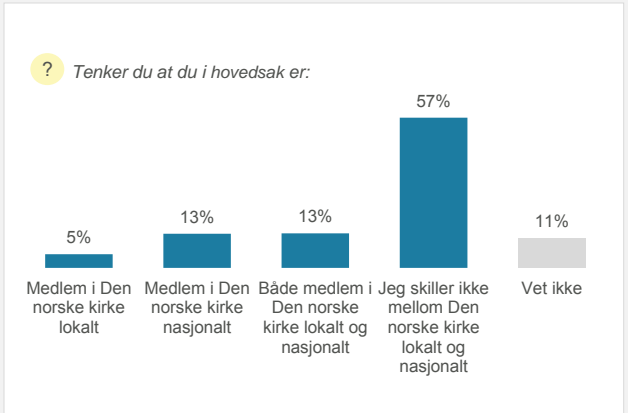
2 av 3 oppgir at de er medlem i Den norske kirke

n= 4606

? Er du medlem i Den norske kirke?

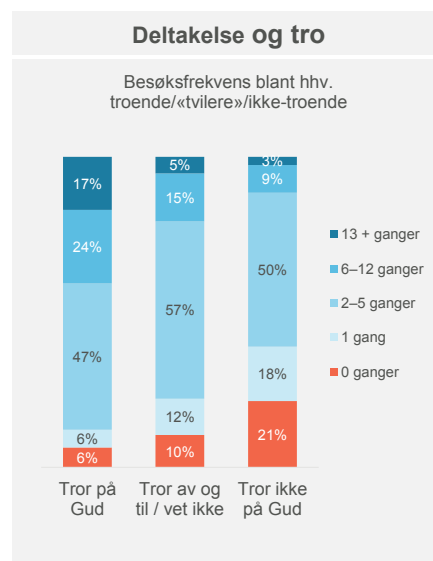
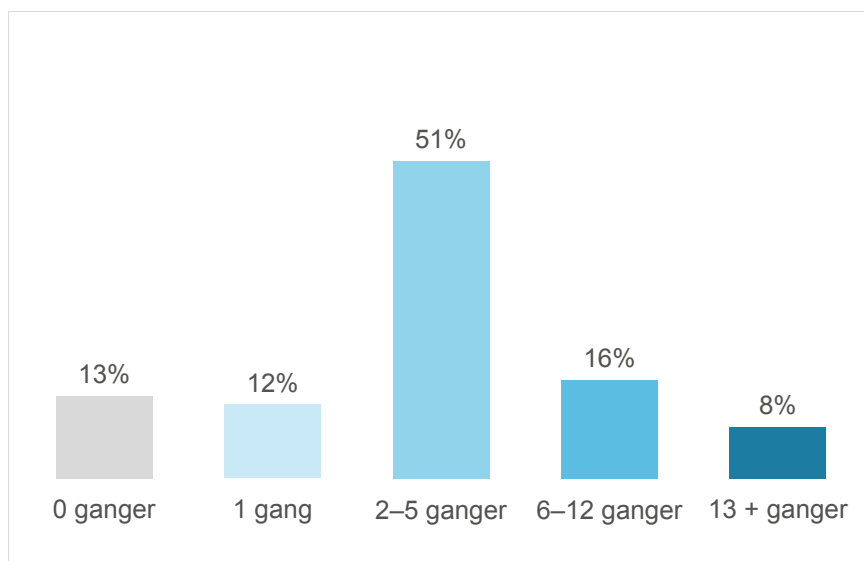
Flertallet av medlemmene skiller ikke mellom kirken lokalt og nasjonalt (n=3016)

Deltakelse

87 % av medlemmene har besøkt Den norske kirke siste år

n= 3016

? Hvor mange ganger har du besøkt Den norske kirke de siste 12 månedene?

Så godt som alle medlemmene har vært med på «noe» knyttet til kirken siste året

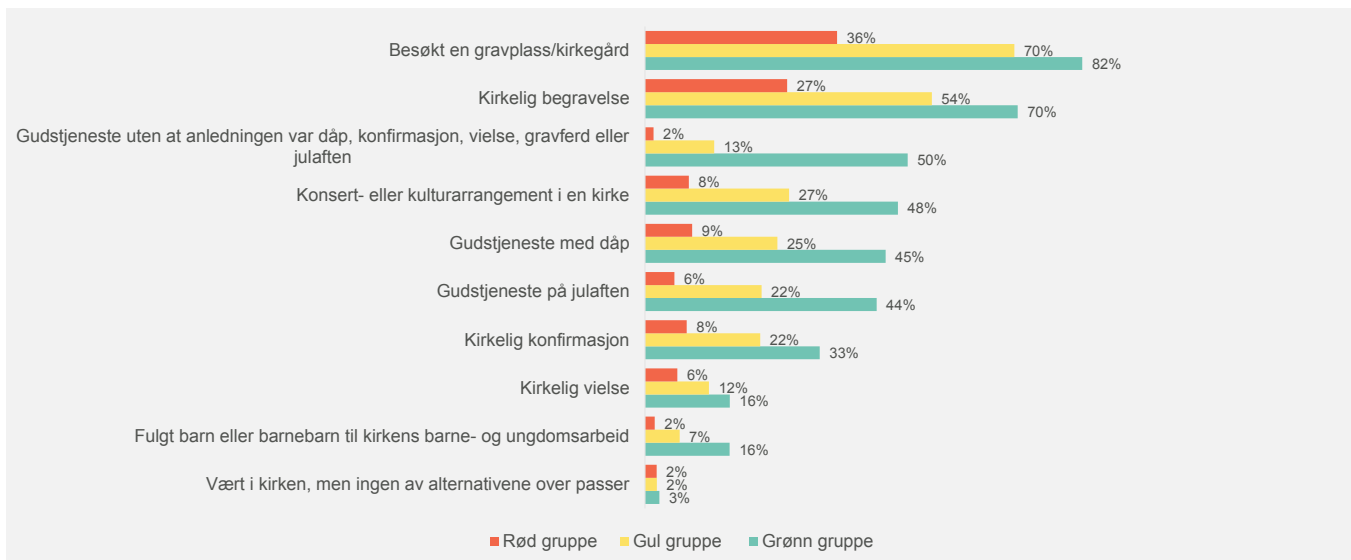
n= 3016

? I løpet av de siste 12 månedene, har du deltatt på noe av følgende (flere svar er mulig):

Andel som har deltatt – i ulike segment

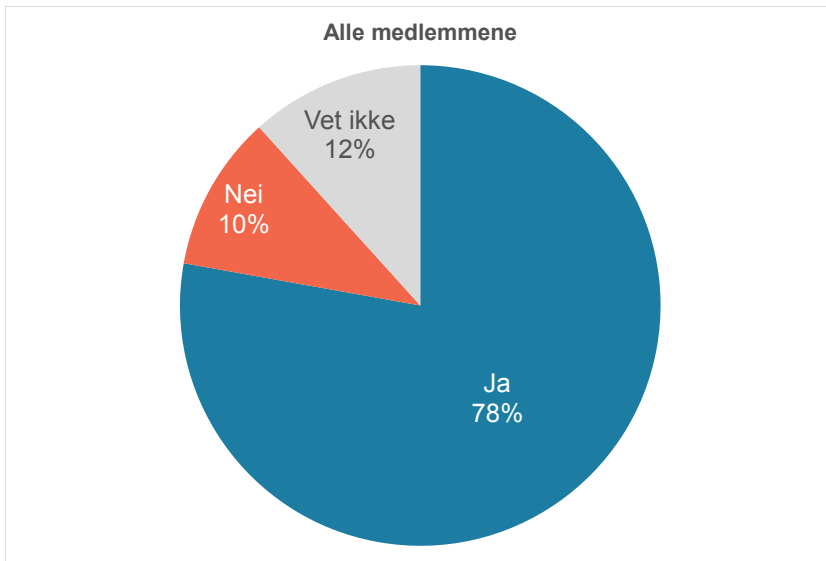

n= 3016

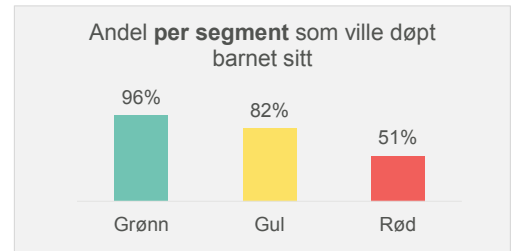
? I løpet av de siste 12 månedene, har du deltatt på noe av følgende (flere svar er mulig):

Dåp: 8 av 10 medlemmer ville døpt barnet (dersom de fikk et barn nå)

- Totalt 78 % av medlemmene ville døpt barnet dersom de fikk barn nå.
- De over 40 år oppgir dette i større grad enn de som er under 40 år.
- Det er også litt flere kvinner enn menn oppgir dette (80 % vs. 76 %)

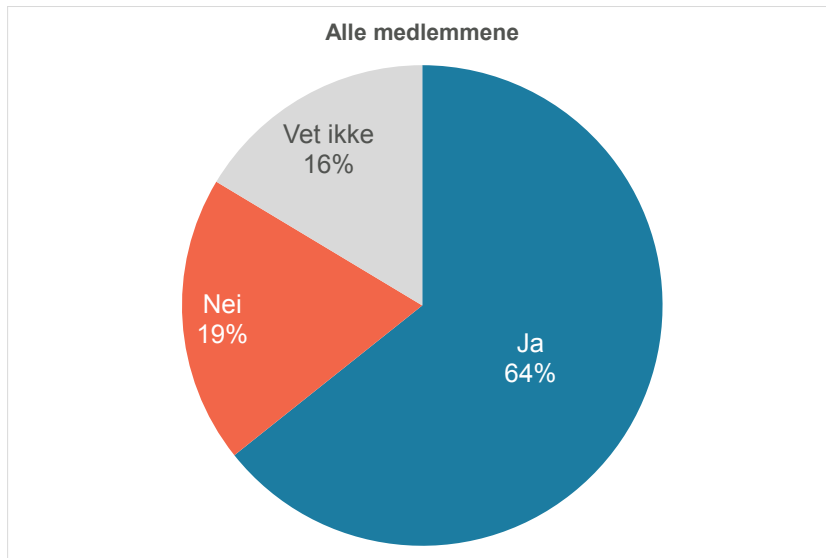

n= 3016

? Dersom du hadde fått et barn nå, ville du døpt barnet?

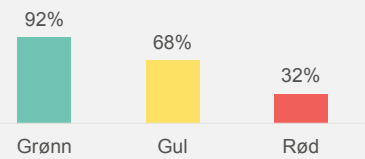

Konfirmasjon: 2 av 3 ville konfirmert seg kirkelig (om de skulle konfirmert seg nå)

- Totalt 64 % av medlemmene ville konfirmert seg kirkelig om de skulle konfirmert seg nå.
- Det er de yngste under 30 år, samt de eldste over 60 år, som oppgir dette i størst grad sammenlignet med øvrige aldersgrupper.

Andel **per segment** som ville valgt kirkelig konfirmasjon

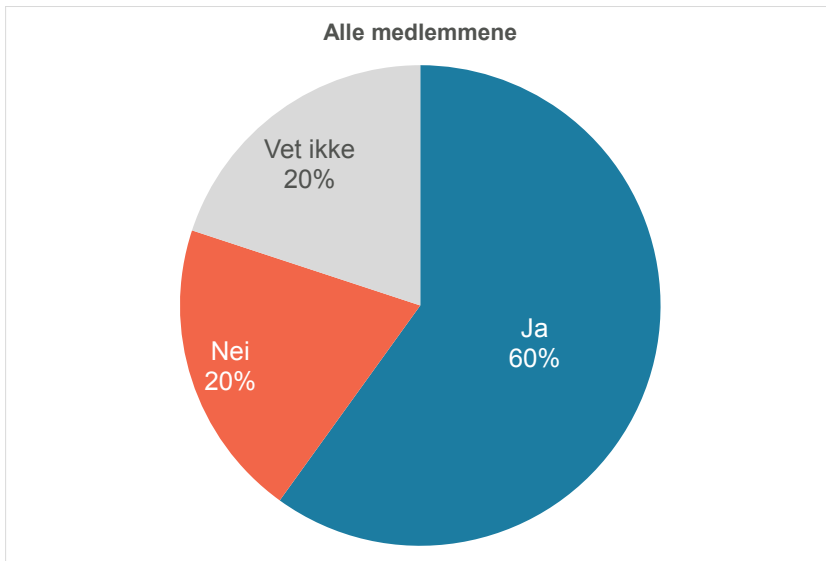

n= 3016

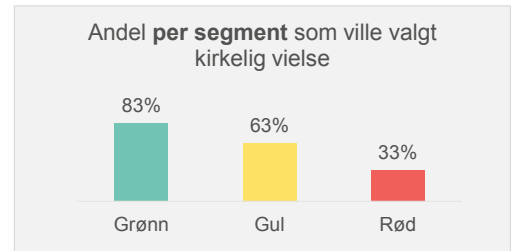
? Dersom du skulle bli konfirmert nå, ville du valgt kirkelig konfirmasjon?

Vielse: 6 av 10 medlemmer ville giftet seg i kirken (dersom de skulle giftet seg nå)

- Totalt 60 % av medlemmene ville giftet seg i kirken dersom de skulle giftet seg nå.
- De yngste under 30 år oppgir dette i størst grad (71%, som er klart mer enn alle andre aldersgrupper).

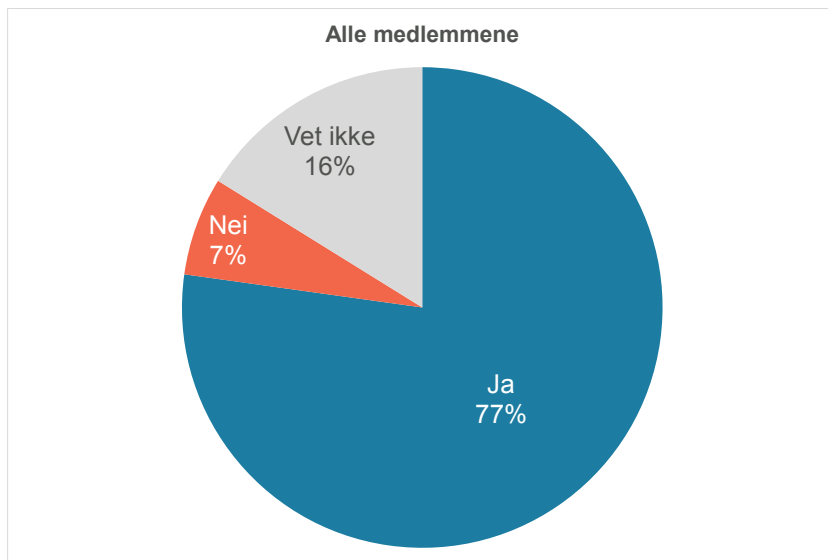

n= 3016

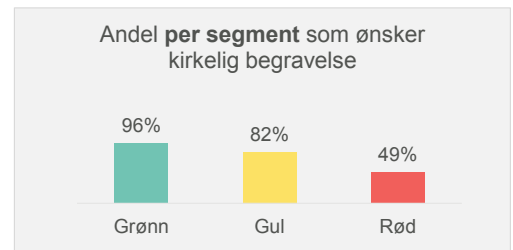
? Hvis du skulle giftet deg nå, ville du hatt en kirkelig vielse?

Begravelse: Flere enn 3 av 4 medlemmer ønsker seg en kirkelig begravelse

- Hele 77 % av medlemmene ønsker en kirkelig begravelse når de en gang skal gravlegges.
- De eldre over 60 år ønsker dette i størst grad (82 %), tett fulgt av de yngste under 30 år (78 %).

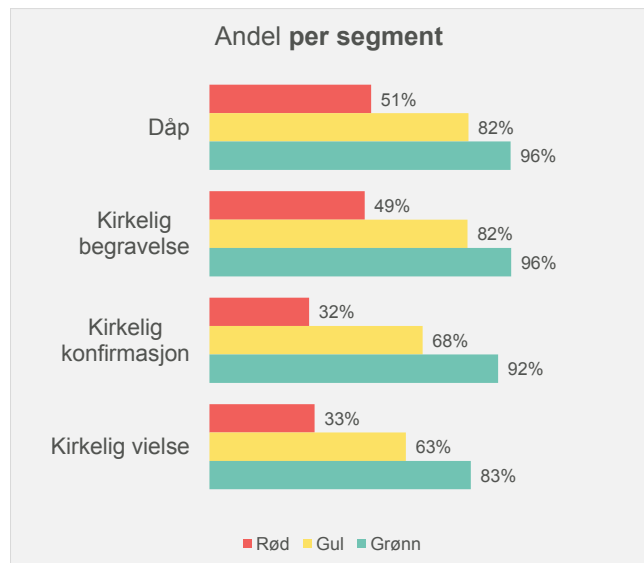
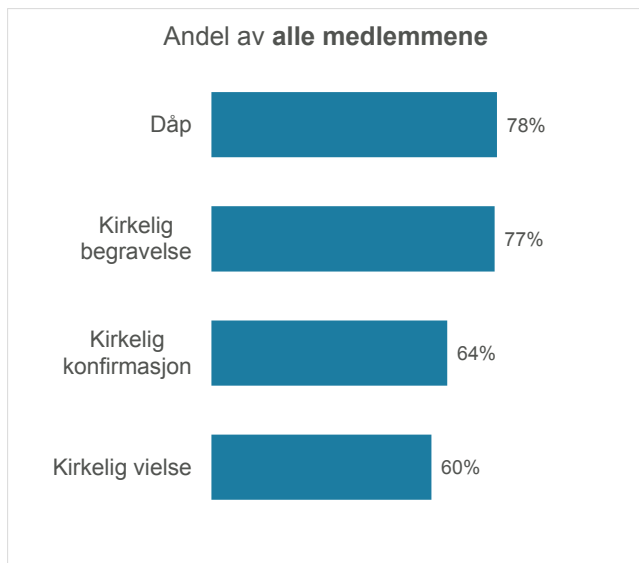

n= 3016

? Når du en gang skal gravlegges, vil du ønske en kirkelig begravelse?

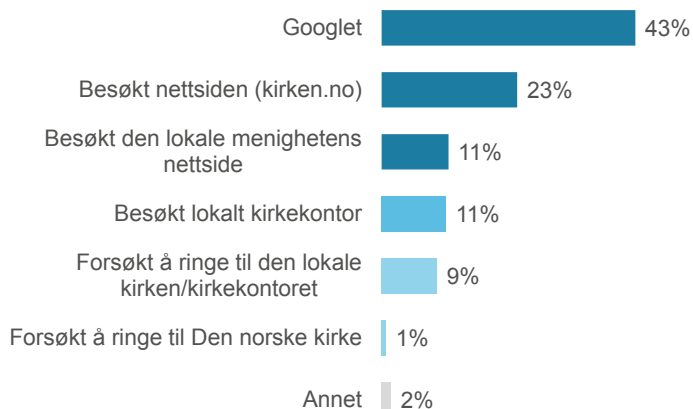
Sammenstilt: Andel som ville valgt dette (dersom det var aktuelt i dag)

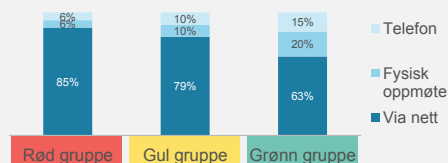
De fleste foretrekker å finne info på nett

Foretrukne informasjonskanaler blant alle medlemmene

- 77 % av medlemmene ville først søkt på nett (googlet eller gått på kirkens/menighetens nettside) dersom det var noe de lurte på om kirken.
- 11 % ville besøkt kirken/kirkekontoret lokalt og 9% ville ringt dit.
- 1 % ville ringt Den norske kirke.

Foretrukne informasjonskanaler per segment

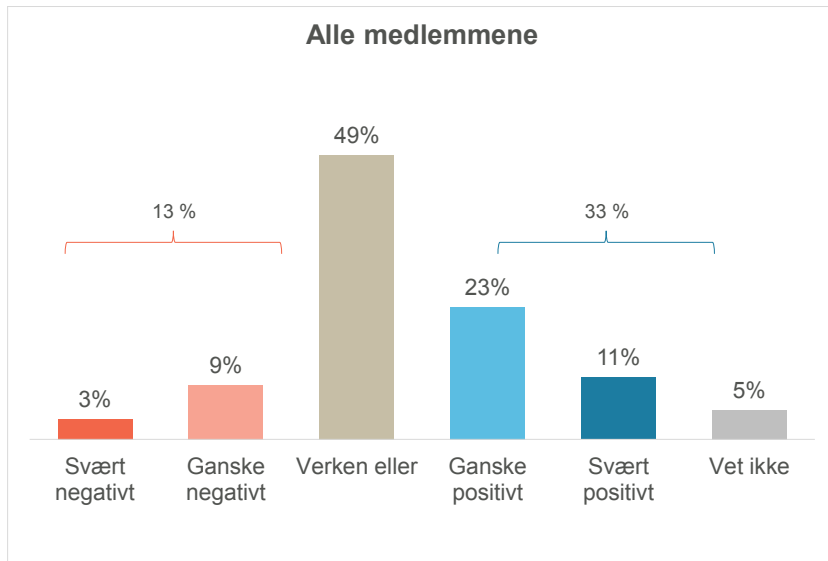
n= 3016

? Hvor ville du først forsøkt å finne informasjon om kirken dersom det var noe du lurte på?

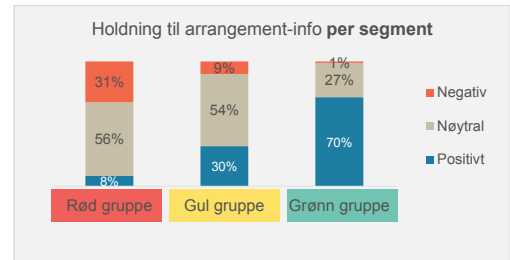

Flere er positive enn negative til å få info om kirke-arrangement. Flest er nøytrale

- 33 prosent av medlemmene ville reagert positivt dersom kirken sendte dem informasjon om ulike arrangement. 13 prosent ville reagert negativt (hvorav 3 % svært negativt). De fleste medlemmene ville verken reagert positivt eller negativt, eller vet ikke hvordan de ville reagert (54 %).

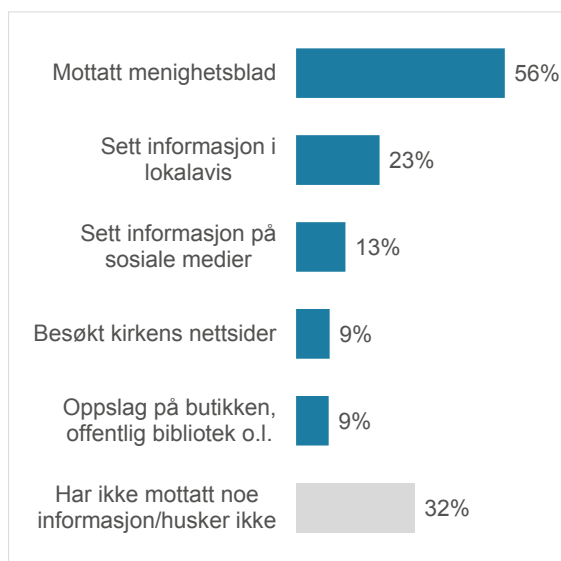

n= 3016

? Hvordan ville du reagert om Den norske kirke sendte deg informasjon om ulike arrangement?

7 av 10 har mottatt/sett info fra Den norske kirke siste år

- Over halvparten av medlemmene (56%) oppgir å ha mottatt menighetsbladet siste året, som er den informasjonskanalen som når flest.
- Derneft følger informasjon i lokalavisa (23%), sosiale medier (13%), kirkens nettside (9%) og oppslag andre steder (9%).
- En av tre har ikke fått informasjon fra kirken siste året (som de kan huske).

n= 3016

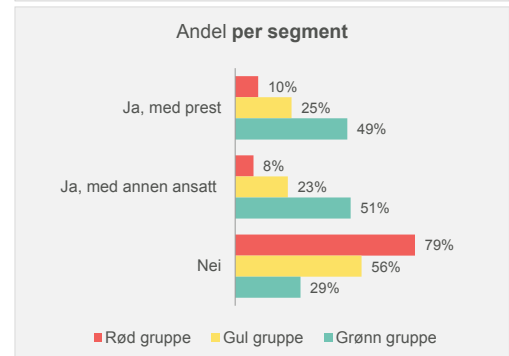
? Har du mottatt informasjon fra Den norske kirke i løpet av de siste 12 månedene? Flere svar er mulig.

4 av 10 har snakket med prest/annen kirkeansatt siste året

- 6 av 10 medlemmer har ikke / husker ikke å ha snakket med en prest eller annen kirkelig ansatt siste året.

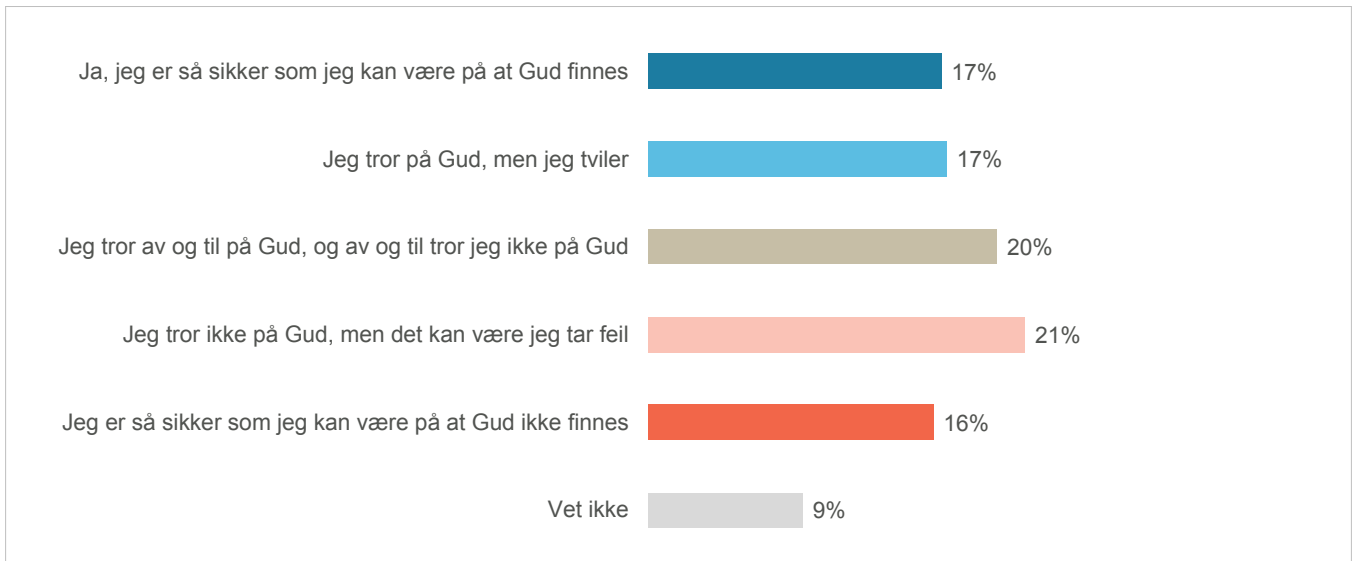
n= 3016

? Har du i løpet av de siste 12 månedene snakket med kirkelig ansatte?

Tror du på Gud?

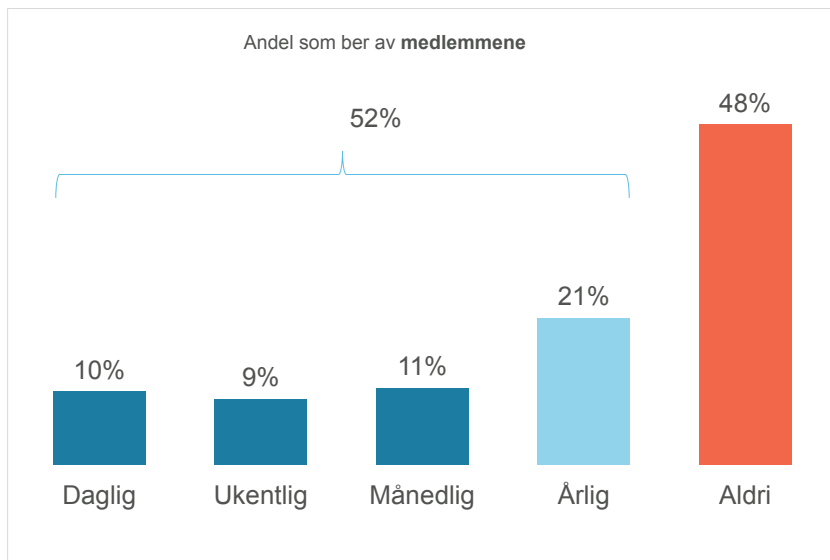

n= 3016

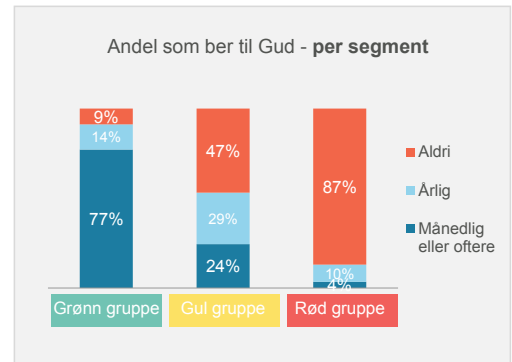
? Tror du på Gud?

Halvparten av medlemmene ber til Gud

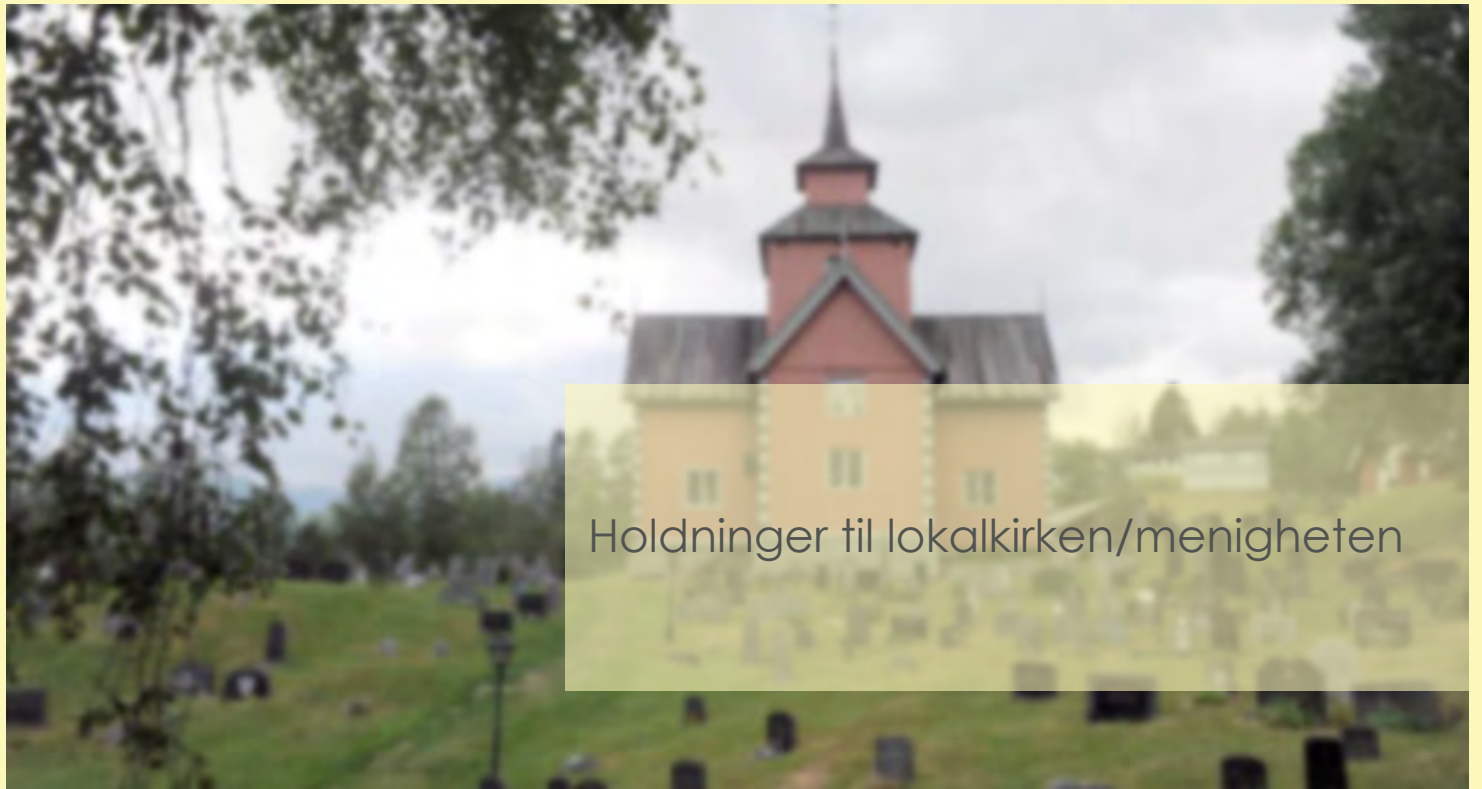
- Totalt oppgir 52 % av medlemmene at de ber til Gud (hvorav 31 % gjør det månedlig eller oftere, mens 21 % gjør det årlig)

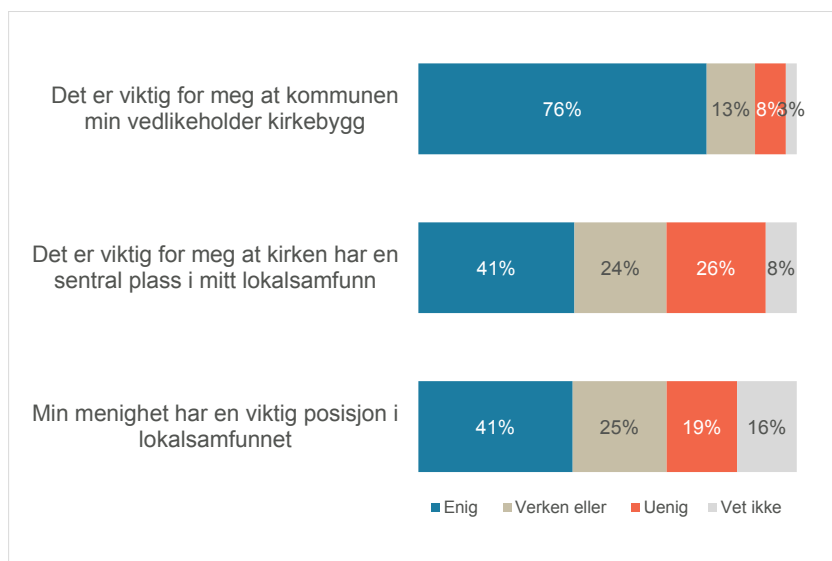
n= 3016

? Ber du til Gud?

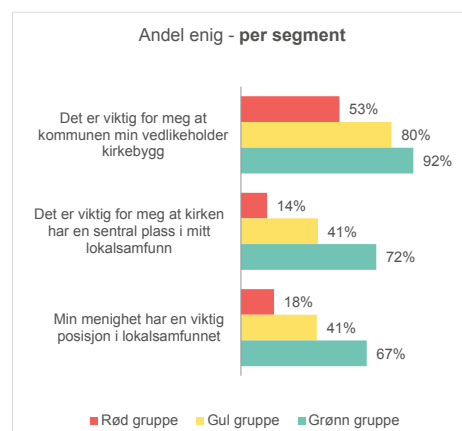

Holdninger til lokalkirken/menigheten

- Flertallet i alle grupper mener det er viktig at kirkebygg ivaretas.

n= 3016

? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

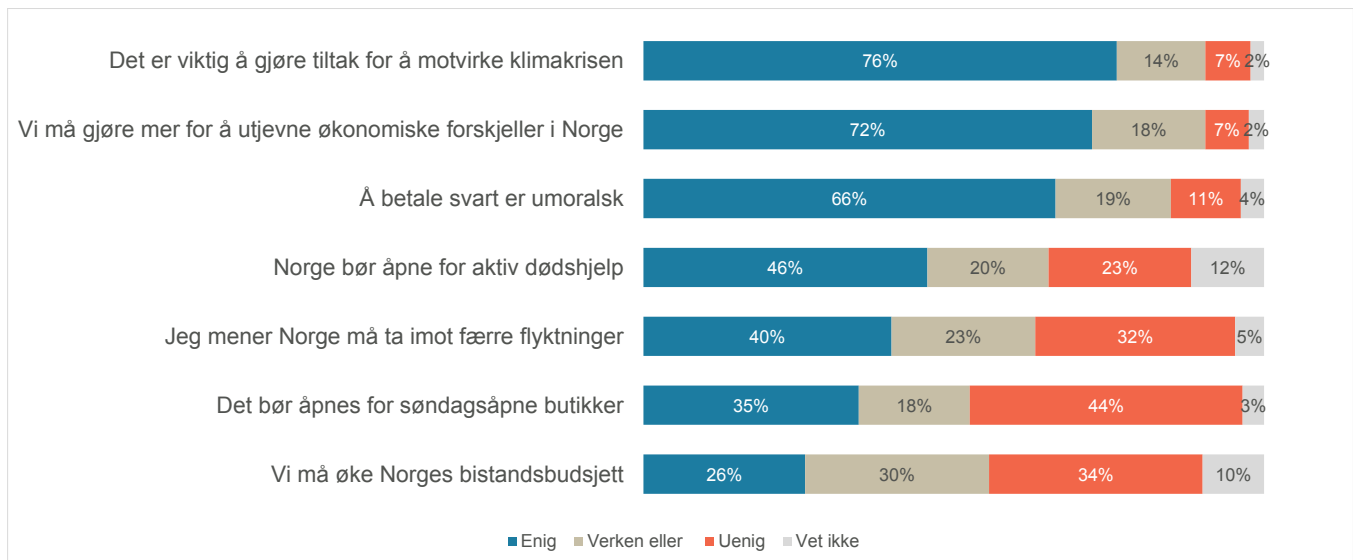

Verdisyn og samfunnsspørsmål

Størst enighet om at klimakrise og fattigdom er viktige saker

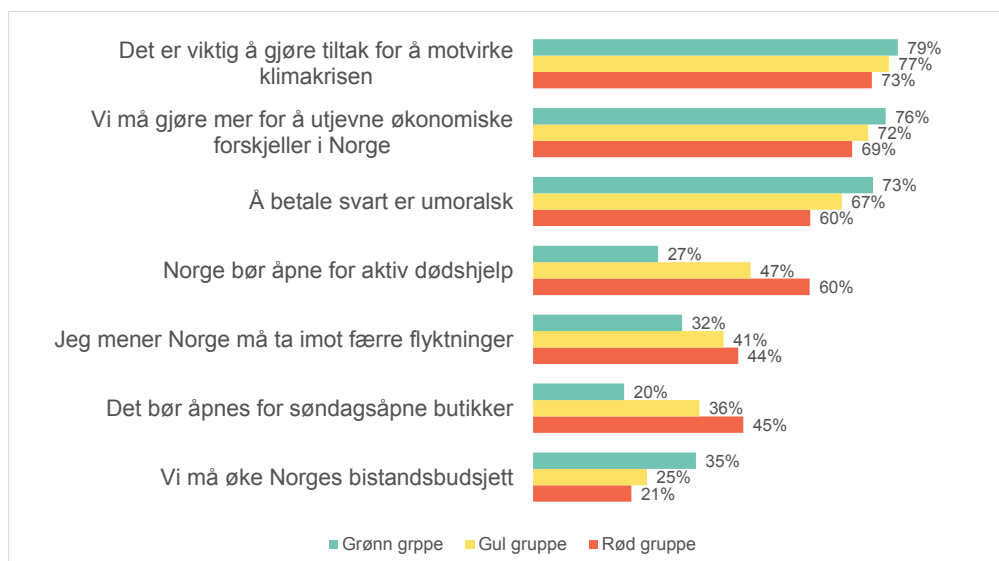

n= 3016

? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

Verdisyn – andel enig pr segment

- Det er synet på aktiv dødshjelp og søndagsåpne butikker som skiller segmentene aller mest, hvor den «røde gruppen» er klart mer positiv til dette enn den «grønne gruppen». Dernest skiller synet på bistand og svart arbeid mest, hvor de «grønne» er klart mer positive til bistand, mens de røde i noe mindre grad mener det er umoralsk å betale svart.

n= 3016

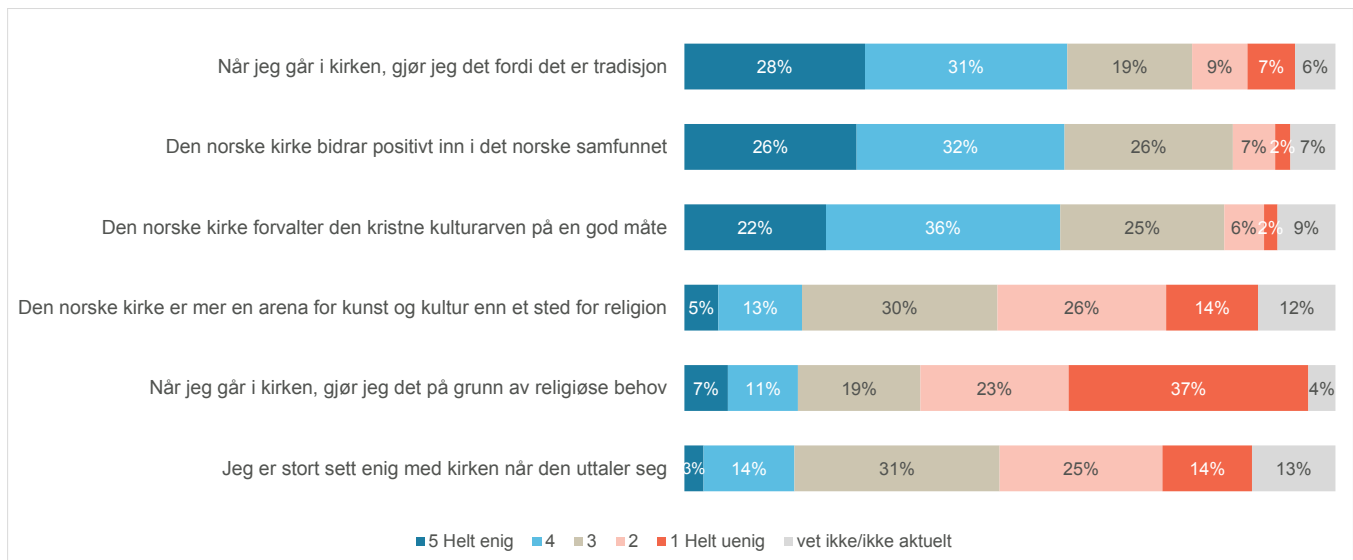
? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

Oppfatninger om Den norske kirke

Oppfatninger og behov knyttet til Den norske kirke

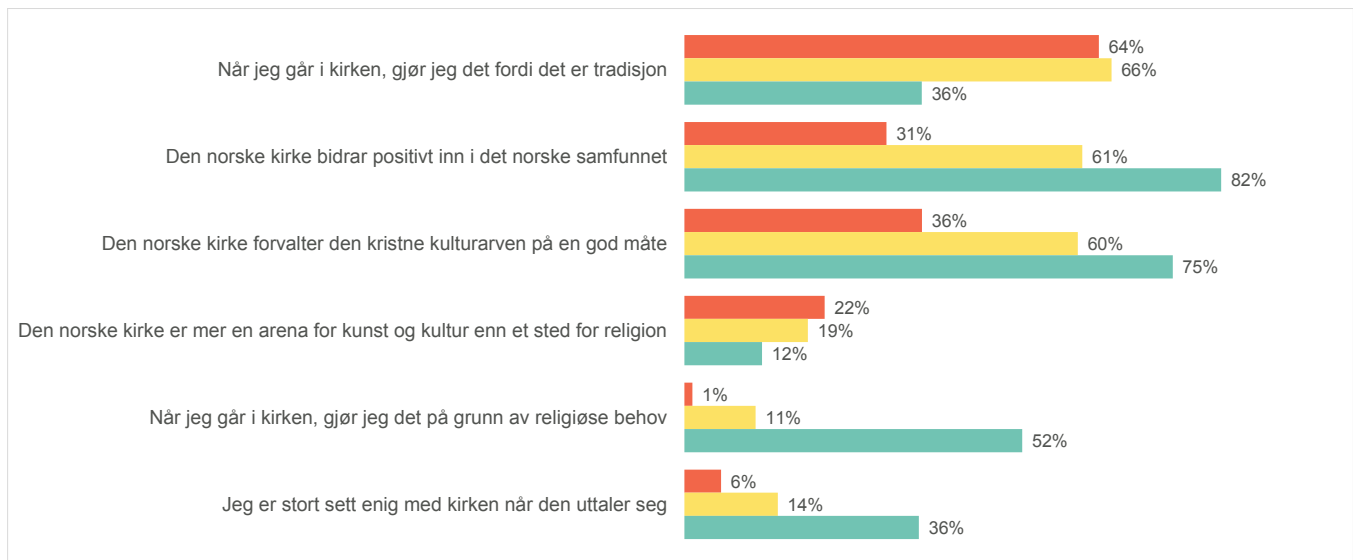

n= 3016

? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

Oppfatninger om kirken – andel enig pr segment

n= 3016

? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

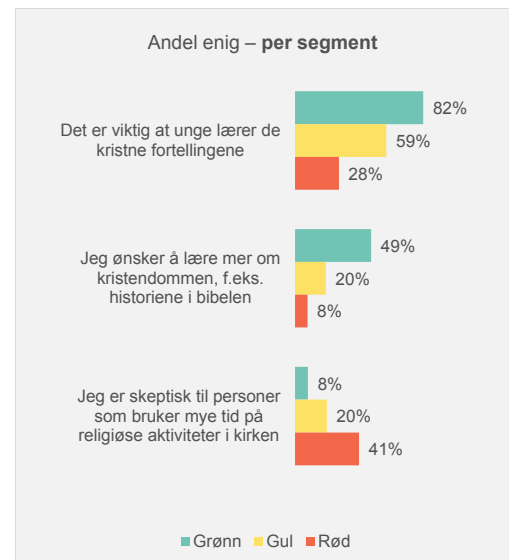
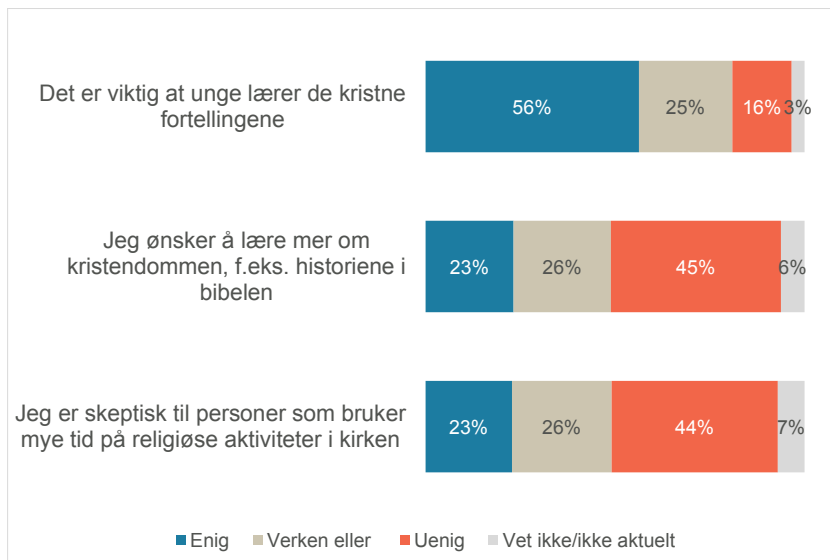

Tro i det offentlig rom

Foto: Dink / Caroline Roka

Tro i det offentlige rom

n= 3016

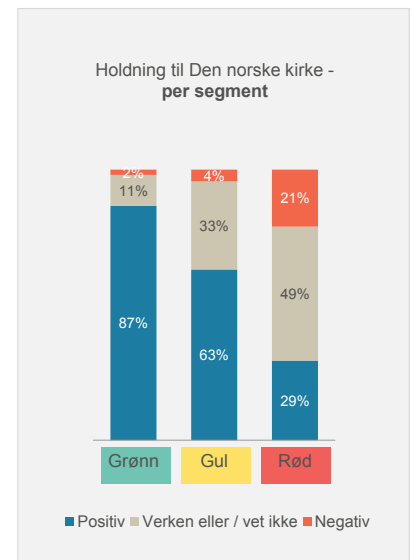
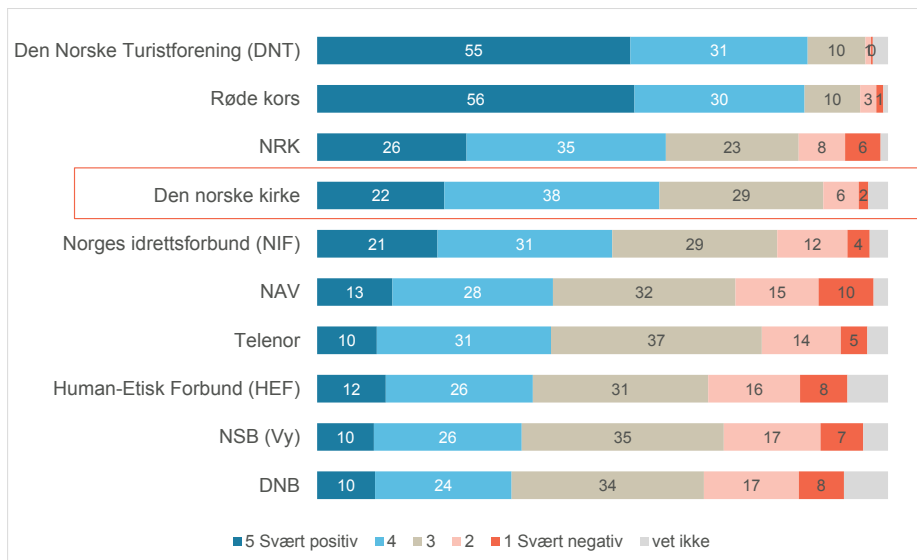
? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

60 % av medlemmene er positive til Den norske kirke. 32 % er nøytrale eller vet ikke. 8 % er negative

n= 3016

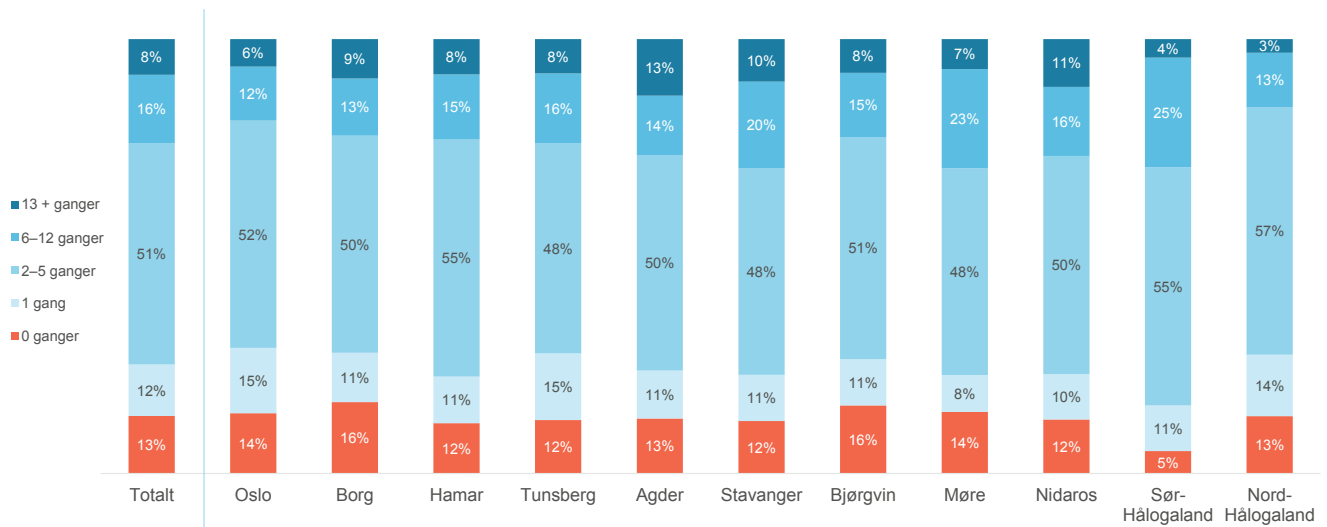
? Hvor positiv eller negativ er du til følgende bedrifter, organisasjoner og institusjoner?

Alle tall i prosent

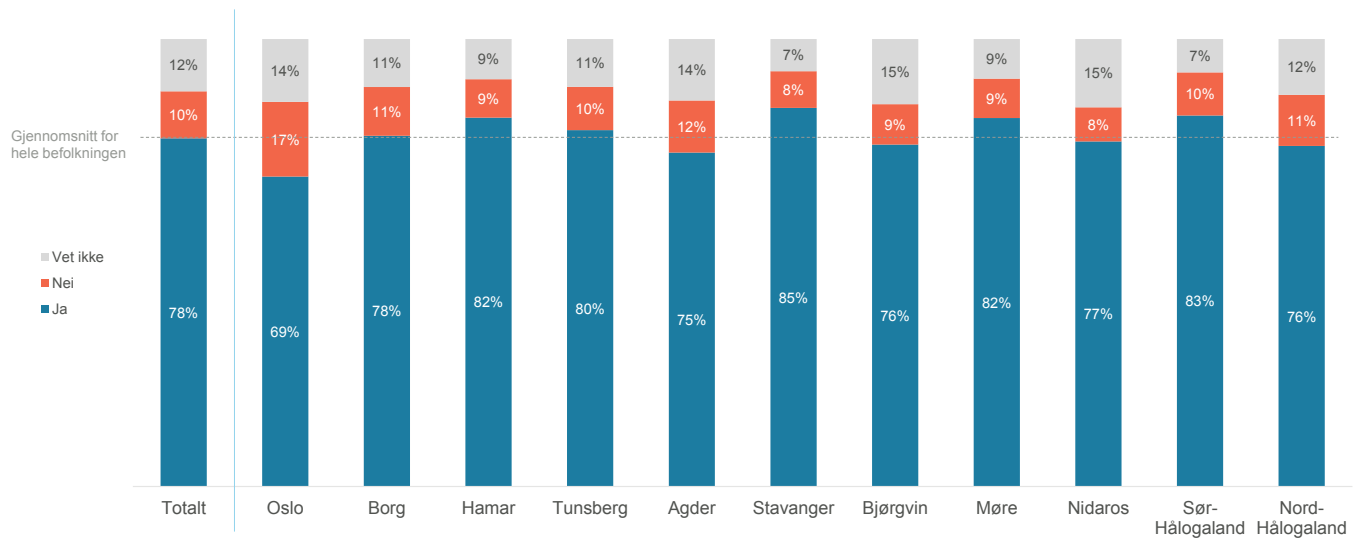

BESØKSFREKVENNS: Antall kirkebesøk, pr bispedømme

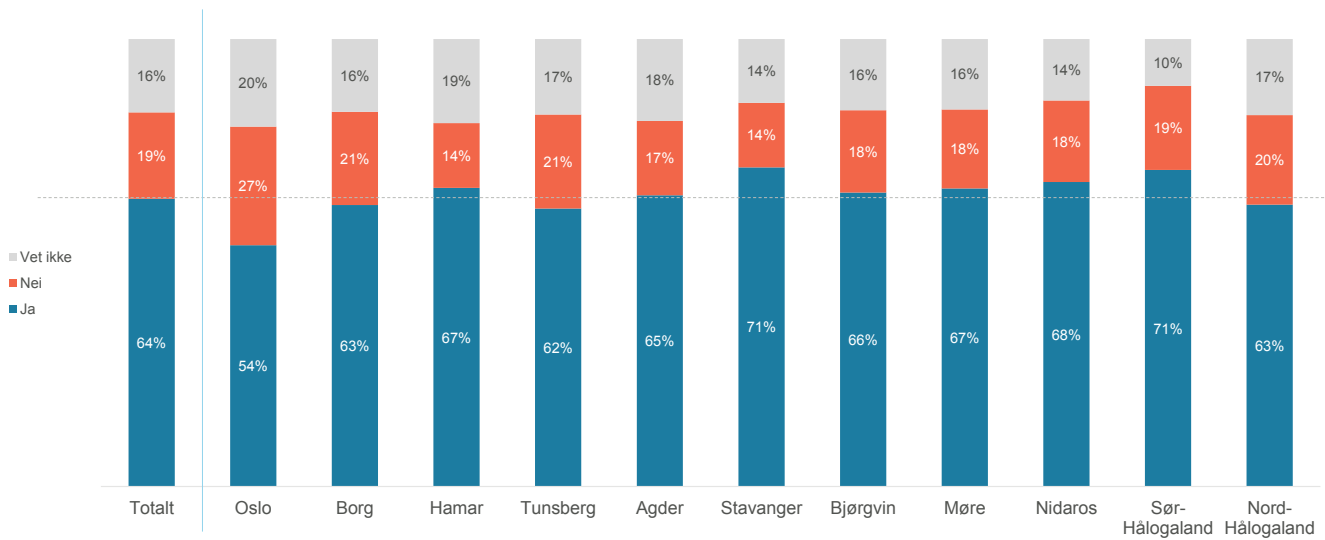

DÅP:

Andel medlemmer som ville valgt dette i dag - pr bispedømme

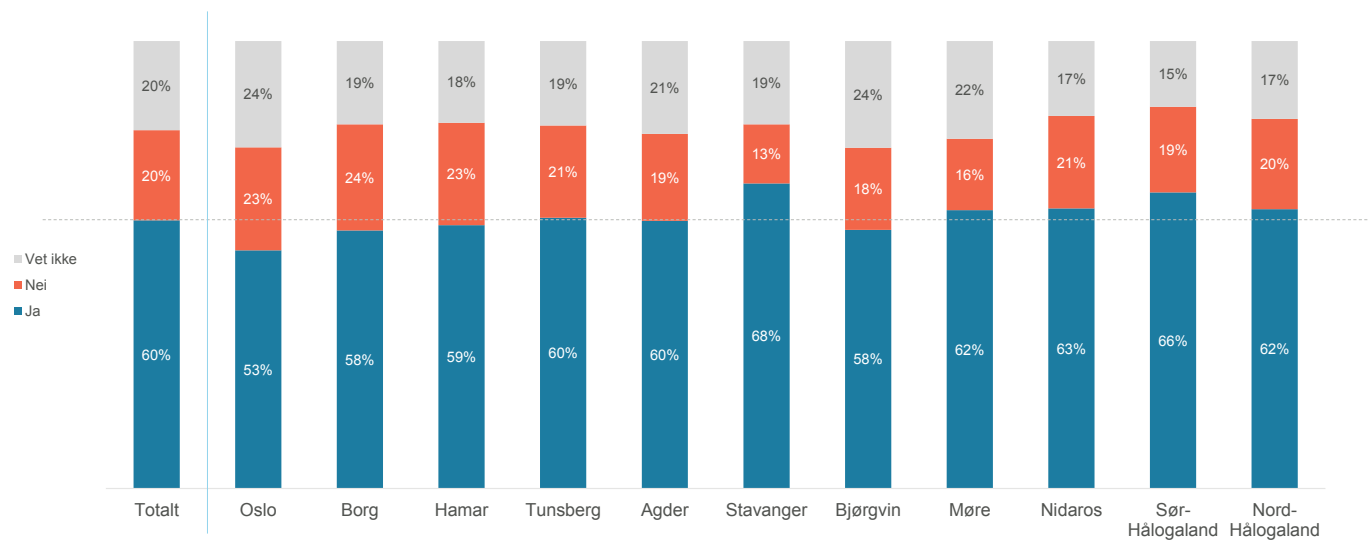

KIRKELIG KONFIRMASJON: Andel medlemmer som ville valgt dette i dag - pr bispedømme

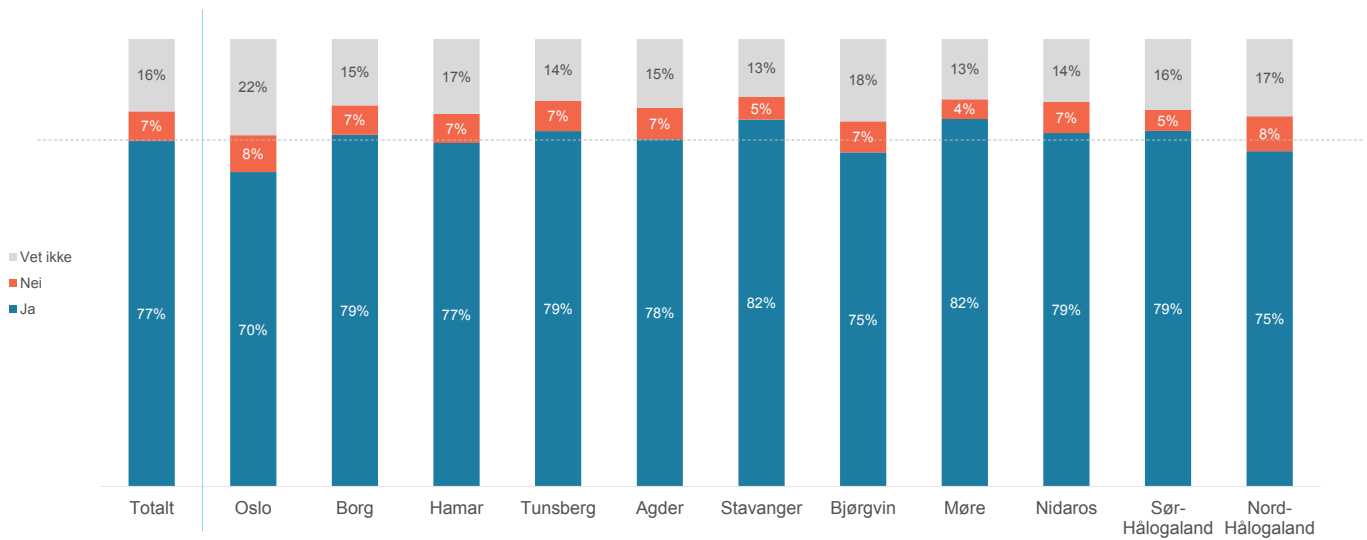
KIRKELIG VIELSE:

Andel medlemmer som ville valgt dette i dag - pr bispedømme

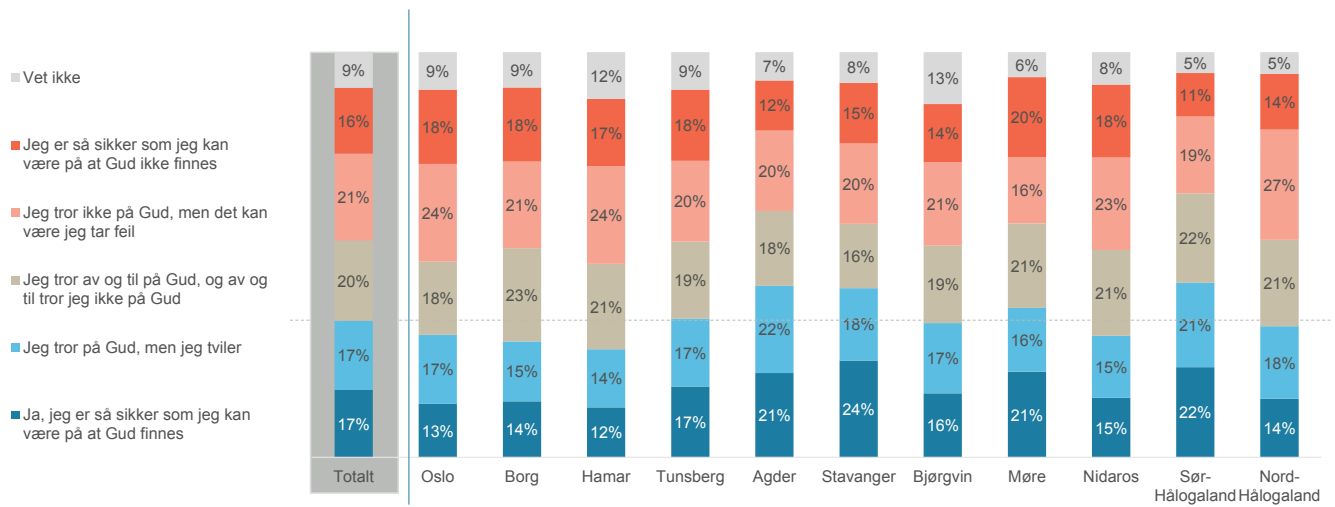
KIRKELIG BEGRAVELSE:

Andel medlemmer som ønsker dette i dag - pr bispedømme

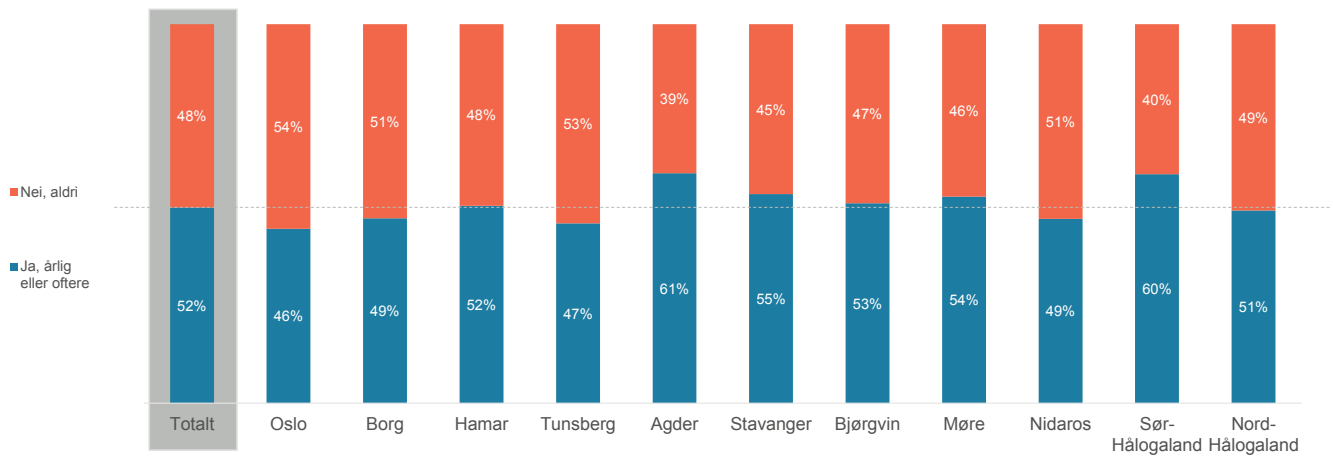

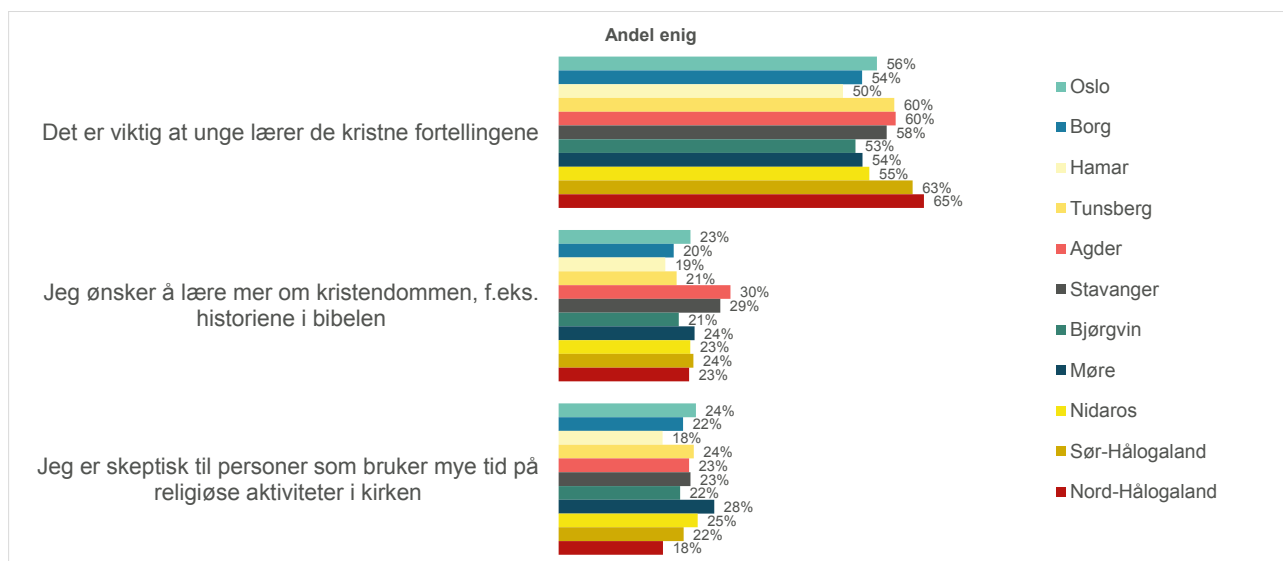
TRO: Andel medlemmer som tror på Gud - pr bispedømme

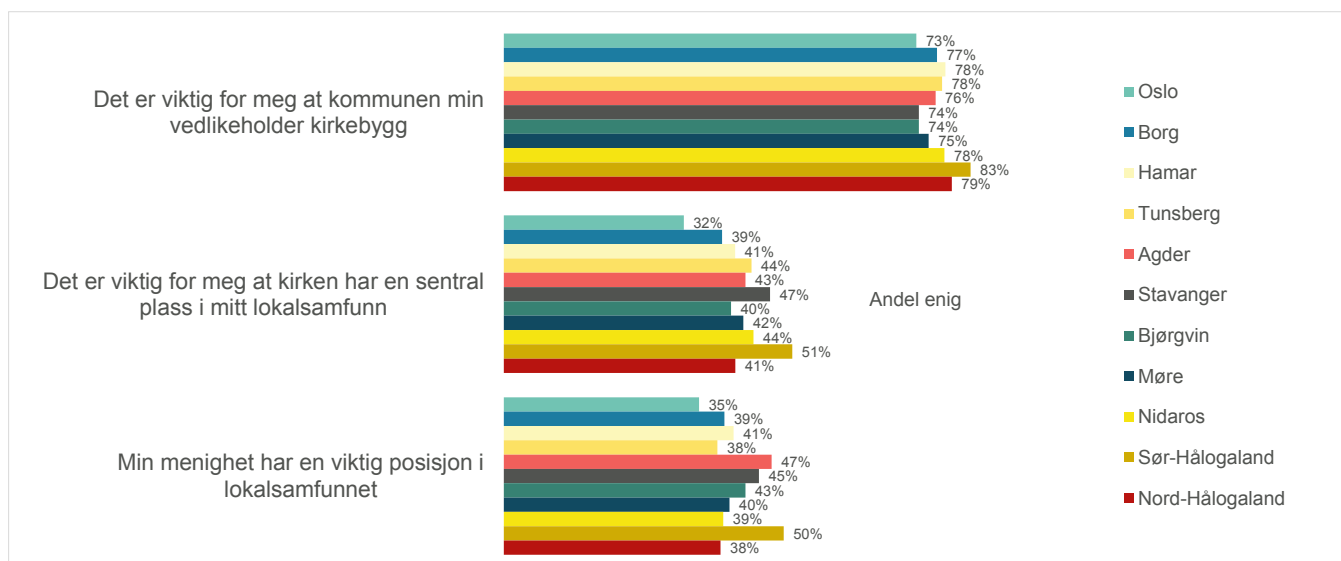
BØNN: Andel medlemmer som ber – pr bispedømme

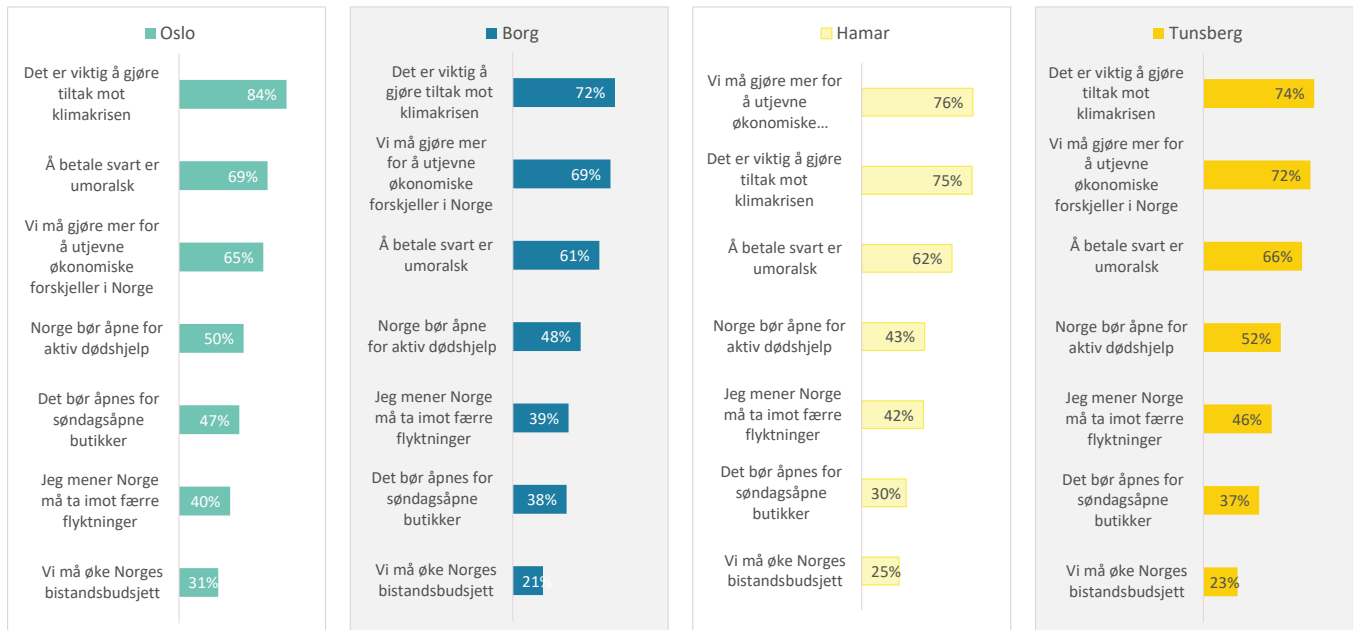
Holdninger til lokalkirken/menigheten – pr bispedømme

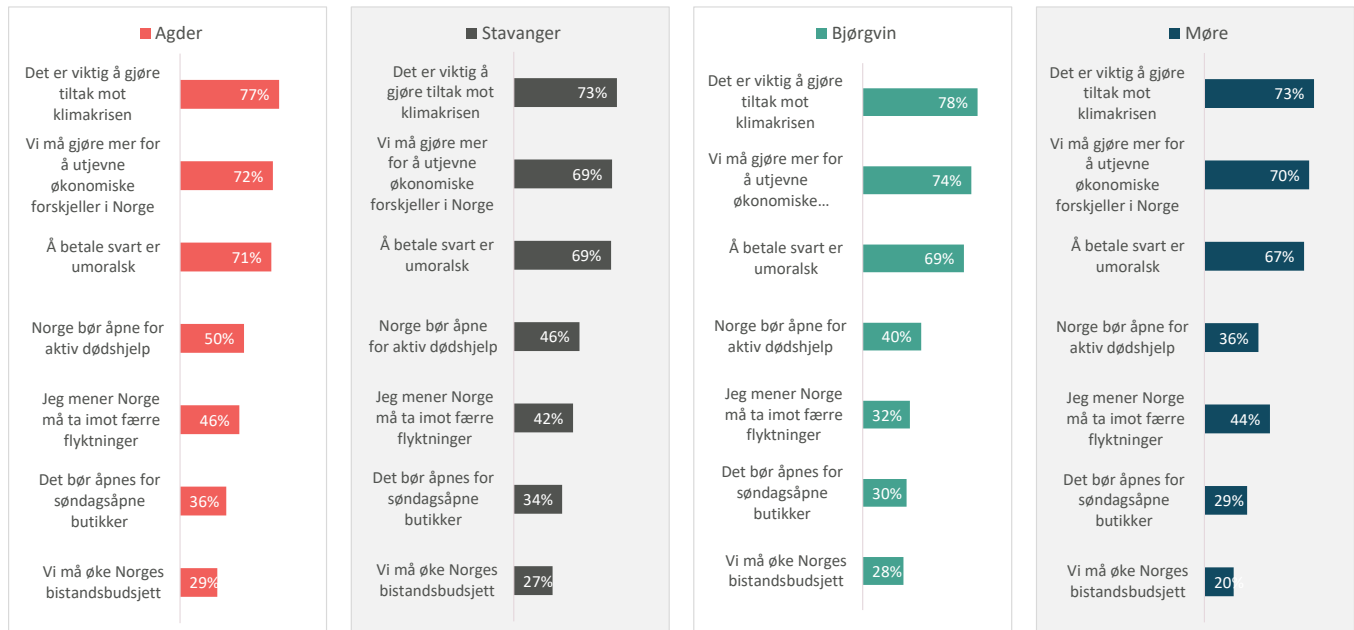
Holdninger til lokalkirken/menigheten – pr bispedømme

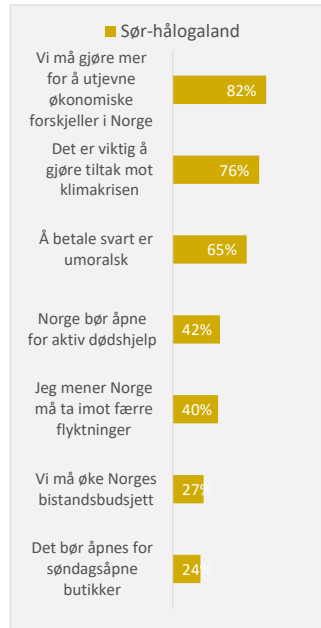
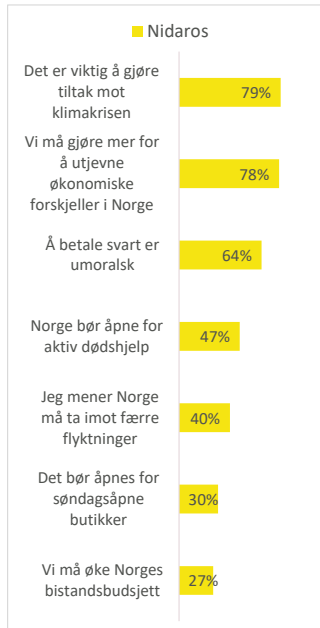
Verdisyn – andel enig pr bispedømme

Verdisyn – andel enig pr bispedømme

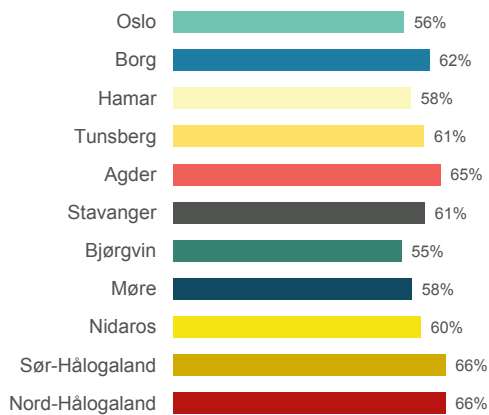

Verdisyn – andel enig pr bispedømme

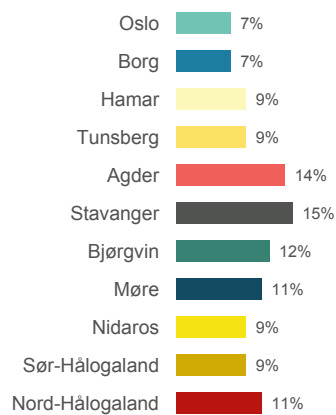

Holdninger til kirken – pr bispedømme

Andel av medlemmene som oppgir at de er positive til kirken

Andel av medlemmene som mener kirken er god til å "markedsføre" seg selv

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Arvid Helle	004	21/00838-2	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
16/21	Møre bispedømmeråd 2020-2023	15.03.2021

Høyringsvar frå Møre Bispedømmeråd og Møre Biskop - Høring om endring i reglene for kirkebygg som følge av kirkebyggforskriften og nytt kirkerundskriv

21_00209-3Høringsbrev - endring i kirkeordningen som følge av ny kirkebyggforskrift og nytt kirkerundskriv med vedlegg.pdf
Rundskriv-Q-06-2020-1

Saksorientering

I Bakgrunn for høringen

Fra 1. januar 2021 gjelder kirkebyggforskriften vedtatt av Kongen 18. desember 2020 i medhold av trossamfunnsloven § 15 annet ledd. Det nye kirkerundskrivet av samme dato erstatter rundskrivet fra 2000.

Kirkerådets høring om endring i reglene for kirkebygg følger opp endringene som følger av den nye kirkebyggforskriften og det nye kirkebygggrundskrivet. Møre bispedømmeråd og Møre biskop er hver for seg invitert til å gi høringsuttalelse. Høringsfristen er satt til 24. mars.

I høringen foreslår Kirkerådet til sammen *fire endringer* som vedrører kirkebygg. Bakgrunnen for høringen er for det første kirkebyggforskriften som gjelder fra nyttår. Forskriften forutsetter at Kirkemøtet for de listeførte kirker utpeker både et godkjenningsorgan og klageorgan ved henholdsvis avhending, nedlegging og tiltak ut over vanlig vedlikehold, der det siste svarer til ombygging utvidelse etter dagens ordning. Kirkerådet foreslår at ordningene om avhending, nedlegging og ombygging og utvidelse skal gjelde for alle kirker. Forslaget er at biskopen skal godkjenne både avhending og nedlegging og at Kirkerådet er klageorgan.

I tillegg til de to nevnte forslagene med grunnlag i forskriften, har de to andre forslagene i høringen sin bakgrunn i det nye kirkerundskrivet. I det ene forslaget foreslår Kirkerådet at biskopen skal godkjenne visse tiltak på uteområder ved listeførte kirker som ikke har gravplass. Samtidig skal biskopen på forhånd konsultere rette kulturmiljømyndighet. Endelig foreslår Kirkerådet at biskopen skal konsultere Riksantikvaren ved utøvelsen av sin godkjenningsmyndighet etter regler for liturgisk inventar og utstyr § 26. Bestemmelsen omhandler avhending og fjerning av inventar og utstyr.

Møre bispedømmeråds og Møre biskops kommentarer

Møre bispedømmeråd og Møre biskop avgir felles uttalelse til høringsnotatet, og kommentarer til Kirkerådets forslag følger uthevet for de enkelte punktene under.

II Endringer som følge av kirkebyggforskriften

Møre bispedømmeråd og Møre biskop tar til etterretning den nye kirkebyggforskriftens bestemmelser omkring listeførte kirker, og finner det tjenlig at forvaltningen av kulturhistorisk verdifulle kirker som ikke er fredet etter kulturminneloven, forskriftsfestes.

Avhending og nedlegging samt ombygging og utvidelse

Kirkeordning for Den norske kirke har pr. i dag en ordlyd der beslutningsmyndigheten omkring henholdsvis avhending og nedlegging av kirker ligger til Kirkerådet (§§20, 23).

For spørsmålet om ombygging og utvidelse av kirke har dagens kirkeordning i § 23 slik ordlyd:

Ombygging og utvidelse av kirke skal godkjennes av biskopen etter nærmere bestemmelser om saksbehandling og klageadgang fastsatt av Kirkemøtet.

Høringsnotatet peker på at kirkemøtet må - som følge av kirkebyggforskriften - sørge for at det ved avhending, riving samt tiltak ut over vanlig vedlikehold etableres en ordning for både *godkjenning* og *klage*, ved at det utpekes organer for dette. I høringsnotatet går Kirkerådet inn for at ordningene om avhending, nedlegging og ombygging og utvidelse skal gjelde for alle kirker, ikke bare de listeførte, som kirkebyggforskriften omhandler.

I høringsnotatet drøftes også uttrykkene *tiltak ut over vanlig vedlikehold*, som kirkebyggforskriften benytter, og *ombygging og utvidelse*, som brukes i kirkeordningen § 23. Kirkerådet konkluderer med at det ikke er nødvendig og ønskelig å bytte ut det innarbeidede uttrykket *ombygging og utvidelse* i kirkeordningen.

Godkjenningsorgan og klageorgan ved ombygging og utvidelse av kirker

For det som gjelder ombygging, utvidelse og tiltak ut over vanlig vedlikehold på kirker, sendte Kirkerådet høsten 2020 ut et høringsnotat omkring *endring i reglene for kirkebygg som følge av kirkebyggforskriften og nytt kirkerundskriv*. Kirkerådet foreslo der slik endring for kirkeordningens § 23:

Ombygging og utvidelse av kirke skal godkjennes av biskopen. Bestemmelsene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kommer til anvendelse på biskopens vedtak. Biskopens vedtak kan påklages til Kirkerådet.

I sin høringsuttalelse 16.11.20 sluttet Møre bispedømmeråd seg til ordlyden, men med denne endringen i siste setning:

Biskopens vedtak kan påklages klagenemnda (Den norske kirkes klagenemnd).

Bispedømmerådet argumenterte slik for dette standpunktet:

Med omsyn til kva organ som skal vere klageinstans ved klage på einskildvedtak i forvaltningslova i saker etter kyrkjeordninga § 23 (ombygging og utvidelse av kirke), rår administrasjonen til at Klagenemnda blir identifisert som klageinstans. Det prinsipielle i slike saker er viktig. Det er uheldig at kyrkjerådet er klageinstans, sidan ein slik konstruksjon set biskopen i eit underordningsforhold til kyrkjerådet. Administrasjonen rår til at klagenemnda blir tilført sakshandsamingskompetanse i slike saker, anten gjennom innleigd kompetanse eller ved at kyrkjerådet gir innstilling.

Vurderinger fra Møre bispedømmeråd og Møre biskop:

Møre bispedømmeråd og Møre biskop støtter høringens påpekning av behovet for nærhet mellom godkjenningsorgan og det berørte sogn, og mener at kirkebyggsaker oftest finner sin beste løsning i en regional forankring og beslutning. Bispedømmeråd og biskop konstaterer at det er bred enighet om at biskop skal være godkjenningsorgan. Råd og biskop står videre fast ved at Den norske kirkes klagenemnd bør være klageorgan ved saker som berører ombygging og utvidelse av alle kirker.

(mer om begrunnelse for klageorgan under avsnittet *Godkjenningsorgan og klageorgan ved avhending og nedlegging av kirker*)

Møre bispedømmeråd og Møre biskop finner det formålstjenlig at begrepsbruk er tillempet i forskrift og kirkeordning, og mener at uttrykket «tiltak ut over vanlig vedlikehold» bedre uttrykker det formålet bestemmelsen er ment å oppfylle enn begrepet «ombygging og utvidelse». Mange av tiltakene som faller inn under denne bestemmelsen er endringer som kan oppfattes utenfor begrepet «ombygging og utvidelse», men som like fullt defineres innenfor bestemmelsen.

Møre bispedømmeråd og Møre biskop foreslår derfor at uttrykket «tiltak ut over vanlig vedlikehold på kirke» erstatter uttrykket «ombygging og utvidelse av kirke» i kirkeordningens § 23, 5. ledd.

Godkjenningsorgan og klageorgan ved avhending og nedlegging av kirker

I høringsnotatets vurdering av bestemmelser ved avhending og nedlegging av kirker, foreslår Kirkerådet slik ordlyd i kirkeordningens § 20, 2. ledd:

Kirker kan ikke avhendes, pantsettes eller påheftes bruksretter. Biskopen kan likevel samtykke i avhending når særlige grunner tilsier det. Bestemmelsene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kommer til anvendelse på biskopens vedtak. Biskopens avgjørelse kan påklages til Kirkerådet.

I § 23 i kirkeordningen foreslås slik ordlyd om nedlegging:

Nedlegging av kirke skal godkjennes av biskopen. Bestemmelsene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kommer til anvendelse på biskopens vedtak. Biskopens avgjørelse kan påklages til Kirkerådet.

I høringsnotatet går altså Kirkerådet inn for at biskop blir godkjenningsorgan for saker som vedrører avhending og nedlegging av kirker. Det vises til at det er biskopen som vigslar kirker, forordner gudstjenester og har annen beslektet myndighet over kirker, som f.eks. godkjenning av endringer i og på kirkebygget, godkjenning av inventar og utstyr og bruk av kirkebygget. Dette setter biskopen i en særstilling og i en sammenheng med tematikk omkring avhending og nedlegging av kirker. *Med forslaget i denne høringen vil biskopen få et bredt og helhetlig faglig ansvar på kirkebyggfeltet*, fremholdes det i høringsnotatet.

I høringsnotatet pekes det på at det kan reises innvendinger mot å la Den norske kirkes klagenemnd være klageinstans for disse sakstypene, siden intensjonen med opprettelsen av klagenemnda var at den kun skal ha oppgaver der det er *påkrevd*. Siden heller ikke bispemøtet etter Kirkerådets mening er et egnet organ, peker høringsnotatet på Kirkerådet som det naturlige klageorganet. Notatet erkjenner at underordningforholdet Kirkerådet - Biskop blir problematisk med en slik godkjennings/klage-ordning, men mener dette prinsipielle hensynet bør vike til fordel for andre, mer tungtveiende hensyn, jf. foregående avsnitt.

Vurderinger fra Møre bispedømmeråd og Møre biskop:

Møre bispedømmeråd og Møre biskop støtter notatets forslag om at biskop skal være godkjenningsorgan for saker vedrørende avhending og nedlegging av kirker, og er enig i Kirkerådets argumentasjon omkring biskops rolle vis a vis kirkebygg. Sammen med de øvrige forslagene til nye ledd i kirkeordningens §§20, 23 bidrar dette, som høringsnotatet sier, til at biskopen får et bredt og helhetlig faglig ansvar på kirkebyggfeltet. Dette gir forankret, robust og forutsigbar forvaltning.

Det kan argumenteres for at godkjenningsrollen i skjellsettende avgjørelser som avhending og nedlegging av kirke burde tillegges et folkevalgt organ; dvs. bispedømmerådet.

Møre bispedømmeråd og Møre biskop viser her til høringsnotatets påpekning av at bispedømmerådets myndighet på kirkebyggfeltet fortrinnsvis vedrører saker av rent økonomisk karakter, mens biskopens myndighet knyttet til kirkebygget er mer mangefasettert og nærere.

Kirkene er sognets eiendom. I spørsmålet om avhending og nedlegging av kirker har Møre bispedømmeråd og Møre biskop tillit til at kloke avgjørelser om avhending og nedlegging først og fremst fattes i de lokalkirkelige folkevalgte organer.

I lys av dette, og med utgangspunkt i god og nær kontakt mellom lokalkirken og biskop, mener vi biskopen er rette godkjenningsorgan for saker knyttet til avhending og nedlegging av kirker. Det er naturlig at biskopen i slike saker hører bispedømmerådet.

I høringsnotatet går Kirkerådet inn for at Kirkerådet bør være klageorgan i saker knyttet til avhending og nedlegging av kirker. Premissene for argumentasjonen er klagenemndas og Bispemøtets uegnethet mer enn Kirkerådets egnethet, og notatet problematiserer i liten grad Kirkerådet som klageorgan.

Ved siden av en nærmere evaluering av underordningsproblematikken i den løsningen som foreslås av Kirkerådet, savner Møre bispedømmeråd og Møre biskop en grundigere argumentasjon for og gjennomgang av Kirkerådets egnethet, uhildethet og ubundne mandat i forhold til klagesaker - der ingen bindinger må forefinnes. Kirkerådets sammensetning, med én repr. fra hvert bispedømmeråd, kan reise habilitetsspørsmål. Kirkerådets sekretariat er også rådgivende for biskopens kirkesaksforvaltning. Vi viser til gravplassforvaltningen, der Statsforvalteren innehar en rådgivende og godkjennende rolle, men klageinstans er forankret hos departementet.

I tråd med Møre bispedømmeråds svar i høringssaken "Endringer i kirkeloven og enkelte andre regler», der det ble argumentert for at klagesaker knyttet til biskopens godkjenningsrolle for ombygging og utvidelse av kirke bør behandles av Den norske kirkes klagenemnd, mener vi også i denne høringen at klagenemnda vil være en riktigere instans. Kirkemøtet gir nærmere regler for klagenemnda, som arbeider fritt og selvstendig. Dersom nemnda i mandat eller sammensetning trenger tillegg, kan Kirkemøtet bestemme dette, slik at nemnda gjøres kompetent til å behandle klagesaker etter kirkeordningens §§ 20, 23.

Vi minner om at Kirkemøtet under behandlingen av Prop. 55L Endringer i kirkeloven i 2015 uttalte:

«Kirkemøtet ser at det vil være hensiktsmessig med et klageorgan som kan gis myndighet til å behandle klager på avgjørelser i visse saker som er fattet i lovbestemte kirkelige organer, og ber derfor departementet gi Kirkemøtet lovhjemmel for at Kirkemøtet kan opprette et særskilt klageorgan som Kirkemøtet får myndighet til å regulere nærmere.»

Når kirken nå selv er gitt myndighet til behandle klager på avgjørelser fattet i lovbestemte kirkelige organer, og innen et så stort og sentralt felt som kirkebyggene og kirkestedene, er det rett at dette tillegges den nemnda som Kirkemøtet selv har

pekt på - og at nemnda tilføres det mandat og den sammensetning som trengs til dette.

Møre bispedømmeråd og Møre biskops forslag til ordlyd i kirkeordningens § 20, 2. ledd, siste setning samt ordlyd i kirkeordningens § 23, om nedlegging, blir dermed slik:

Biskopens avgjørelse kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd.

III Endringer som følge av det nye kirkebygggrundskrivet

Det nye Kirkerundskrivet *Q-06/2020 Forvaltning av kirke, gravplass og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø* (gjeldende fra 01.01.21), omtaler i pkt. 4.4.2 ulike tiltak i kirkens omgivelser som ikke er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven. Rundskrivet påpeker at på uteområdet ved en listeført kirke som ikke har en tilknyttet gravplass, bør de nevnte tiltakene, der disse vil kunne ha en negativ innvirkning på kulturhistoriske verdier, ikke finne sted uten godkjenning av det kirkelige godkjenningsorgan som Kirkemøtet utpeker og etter de retningslinjer Kirkemøtet fastsetter.

På bakgrunn av dette foreslår Kirkerådet at det tas inn i kirkeordningen en bestemmelse om godkjenningsorgan for tiltak på tomt ved listeført kirke som ikke har tilknyttet gravplass. Grunnet det nære slektskapet med saker om ombygging og utvidelse av selve kirkebygget, foreslår Kirkerådet at biskopen utpekes som kirkelig godkjenningsorgan i slike saker. Kirkerådet foreslår å avgrense ordningen til bare å gjelde for de listeførte kirkene, altså for tiltak på uteområdet (tomten) til slike kirker. Kirkerådet foreslår slik ordlyd i bestemmelsen, som et nytt ledd i kirkeordningen § 23:

På uteområdet ved en listeført kirke som ikke har en tilknyttet gravplass, skal tiltak som ikke er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven og som vil kunne ha en negativ innvirkning på kulturhistoriske verdier, ikke finne sted uten biskopens godkjenning. Før biskopen treffer sin avgjørelse, skal saken forelegges rette kulturmiljømyndighet for uttalelse.

Kirkerådet foreslår at bestemmelsen følges av et sett retningslinjer som gis f.eks. gjennom et rundskriv.

Vurderinger fra Møre bispedømmeråd og Møre biskop:

Møre bispedømmeråd og Møre biskop støtter i hovedsak Kirkerådets vurderinger og forslag til bestemmelse, men med følgende endring: Vi mener ordningen bør omfatte alle kirker, ikke bare de listeførte. Uteområder ved kirker som p.t. ikke er listeførte kan også være kulturhistorisk verdifulle, og kan i enkelte tilfeller stå på et område med lang kirkelig tradisjon (tidligere kirker e.l.).

Møre bispedømmeråd og Møre biskops forslag til ordlyd i nytt ledd i kirkeordningens § 23 blir dermed slik:

På uteområdet ved kirke som ikke har tilknyttet gravplass, skal tiltak som ikke er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven og som vil kunne ha en negativ innvirkning på kulturhistoriske verdier, ikke finne sted uten biskopens godkjenning. Før biskopen treffer sin avgjørelse, skal saken forelegges rette kulturmiljømyndighet for uttalelse.

IV Regler om liturgisk inventar og utstyr § 26 - tillegg om forelegging for Riksantikvaren

I kirkerundskrivets punkt 2.5.1 omtales anskaffelse og avhending av inventar og utstyr i kirkene. I punktets fjerde avsnitt står det:

Selv om særreglene om liturgisk inventar og utstyr § 26 ikke pålegger biskopen en konsultasjonsplikt ved fjerning og avhending av inventar og utstyr i fredet eller listeført kirke, bør biskopen likevel konsultere Riksantikvaren dersom det rår tvil om inventaret eller utstyret er fredet eller verneverdig etter kulturminneloven eller kirkebyggforskriften.

Rundskrivet viser her til *Regler om liturgisk inventar og utstyr*, fastsatt av Kirkemøtet 2015 (sak KM 17/15). I reglementet sies det i § 24 *Nytt inventar og utstyr*:

Alt nytt inventar og utstyr skal på forhånd være godkjent av biskopen, for fredede og listeførte kirker skjer det etter uttalelse fra Riksantikvaren.

Og i reglementets § 26 *Biskopens myndighet* står det:

Inventar og utstyr må ikke fjernes eller avhendes uten samtykke fra biskopen, jf. kirkeloven § 18. Dette gjelder også midlertidig fjerning av inventar og utstyr.

Bestemmelsene i § 24 og § 26 i reglementet tar sitt utgangspunkt i kirkeordningens § 20, 4. ledd:

Anskaffelse og avhendelse av kirkens inventar og utstyr skal godkjennes av biskopen.

I Kirkerådets vurderinger omkring dette punktet i høringsnotatet heter det:

«Det er vel så gode grunner til at biskopen skal konsultere Riksantikvaren ved fjerning og avhending av inventar og utstyr som ved anskaffelse. Da reglene ble vedtatt i 2015 var det antakelig en glipp at ikke også § 26 inneholdt en foreleggings- eller konsultasjonsplikt for biskopen.».

I høringsnotatet foreslår Kirkerådet følgende tillegg i *Regler om liturgisk inventar og utstyr* § 26 – som et nytt siste punktum:

For fredede og listeførte kirker skal biskopen på forhånd innhente uttalelse fra Riksantikvaren.

Vurderinger fra Møre bispedømmeråd og Møre biskop:

Møre bispedømmeråd og Møre biskop støtter Kirkerådets vurderinger og forslag til tillegg i § 26 i *Regler om liturgisk inventar og utstyr*.

Forslag til vedtak

Møre Bispedømmeråd gir høyring slik det kjem fram av saksutgreiinga

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Møre biskop
Moldetrappa 1
6415 MOLDE

Dato: 28.01.2021

Vår ref: 21/00209-3 ob377

Deres ref:

Høringsbrev - endring i kirkeordningen som følge av ny kirkebyggforskrift og nytt kirkerundskriv

Fra 1. januar 2021 gjelder kirkebyggforskriften vedtatt av Kongen 18. desember 2020 i medhold av trossamfunnsloven § 15 annet ledd. Det nye kirkerundskrivet av samme dato erstatter rundskrivet fra 2000.

Denne høringen følger opp endringene som følger den nye kirkebyggforskriften og det nye kirkebyggrundskrivet.

Høringsdokumentet ligger også på nettadressen kirken.no/hoeringer. Vi ber dere sende høringsuttalelsene elektronisk til post.kirkeradet@kirken.no.

Alle kan avgi høringsuttalelse. Høringsuttalelser er offentlige etter offentleglova og vil bli publisert på kirken.no. For å rekke å behandle saken på Kirkemøtet i 2021, er høringsfrist fastsatt til **1. mars 2021**.

Med vennlig hilsen

Jan Rune Fagermoen
Ass direktør

Ole Inge Bekkelund
seksjonsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:

Høringsnotat - endring i reglene for kirkebygg som følge av kirkebyggforskriften og nytt kirkerundskriv.docx

Mottakere:

Postadresse:
Postboks 799 Sentrum
0106 OSLO

E-post: post.kirkeradet@kirken.no
Web:
Org.nr.:818 066 872

Telefon: +47 23081200
Telefaks:

Saksbehandler
Ole Inge Bekkelund

Agder og Telemark bispedømmeråd	Postboks 208	4662 KRISTIANSAND S
Borg bispedømmeråd	Bjarne Aasgt. 9	1606 FREDRIKSTAD
Bjergvin bispedømmeråd	Postboks 1960	5817 BERGEN
Hamar bispedømmeråd	Postboks 172	2302 HAMAR
Nord-Hålogaland bispedømmeråd	Postboks 790	9258 TROMSØ
Stavanger bispedømmeråd	Lagårdsveien 44	4010 STAVANGER
Sør-Hålogaland bispedømmeråd	Tolder Holmers vei 11	8003 BODØ
Tunsberg bispedømmeråd	Postboks 10 Kaldnes	3119 TØNSBERG
Møre bispedømmeråd	Moldetrappa 1	6415 MOLDE
Hamar biskop	Postboks 172	2302 HAMAR
Nidaros biskop	Kongsgårdsgata 1a,Erkebispegården	7013 TRONDHEIM
Oslo biskop	Postboks 9307 Grønland	0135 Oslo
Bjergvin biskop	Postboks 1960	5817 BERGEN
Møre biskop	Moldetrappa 1	6415 MOLDE
Agder og Telemark biskop	Postboks 208	4662 KRISTIANSAND S
Nidaros bispedømmeråd, Nidaros biskop og Preses i Bispemøtet		
Stavanger biskop	Lagårdsveien 44	4010 STAVANGER
Tunsberg biskop	Postboks 10 Kaldnes	3119 TØNSBERG
Borg biskop	Bjarne Aasgt. 9	1606 FREDRIKSTAD
Sør-Hålogaland biskop		
Oslo bispedømmeråd	Postboks 9307 Grønland	0135 OSLO
Nord-Hålogaland biskop	Postboks 790	9258 TROMSØ
Kirkelige fellesråd v/kirkevergen Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter - KA		

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Høring om endring i reglene for kirkebygg som følge av kirkebyggforskriften og nytt kirkerundskriv

Høringsnotat 26. januar 2021

I Bakgrunnen for høringen

Fra 1. januar 2021 gjelder kirkebyggforskriften vedtatt av Kongen 18. desember 2020 i medhold av trossamfunnsloven § 15 annet ledd. Det nye kirkerundskrivet av samme dato erstatter rundskrivet fra 2000.

I denne høringen fremmes fire regelforslag for å innfri de føringer som følger av henholdsvis kirkebyggforskriften og det nye kirkerundskrivet.

Kirkebyggforskriften gjelder bare for de listeførte kirkene. Kirkeordningens bestemmelser om kirkebygg er i dag felles for *alle* kirker. For to av de tre forslagene som hører inn i selve kirkeordningen, anbefales dette videreført.

II Endringer som følge av kirkebyggforskriften

Kirkebyggforskriften om godkjenning og klage ved avhending, riving eller tiltak ut over vanlig vedlikehold:

§ 3. Kirkelig godkjenningsorgan

Kirkemøtet fastsetter ett eller flere organ for godkjenning av avhending, riving eller tiltak ut over vanlig vedlikehold, jf. § 1 annet ledd.

§ 4. Saksbehandling

Søknad om avhending, riving eller tiltak ut over vanlig vedlikehold av listeført kirke sendes til godkjenningsorganet kirken fastsetter, jf. § 3. Søknadspliktig er også tiltak som berører fast inventar som inngår i en kulturhistorisk sammenheng med kirkebygget, som altertavle, prekestol, døpefont, kirkebenker, orgel, kirkeklokker, kunstnerisk utsmykning mv.

Dersom organ for soknet er i tvil om tiltaket omfattes av første ledd, skal Riksantikvaren konsulteres.

Før godkjenningsorganet treffer sin beslutning, skal saken forelegges Riksantikvaren til uttalelse.

Godkjenningsorganets avgjørelse kan legges frem til ny vurdering og avgjørelse av det organ Kirkemøtet utpeker.

Kirkemøtet må som følge av forskriften sørge for at det ved avhending, riving samt tiltak ut over vanlig vedlikehold er en ordning for både *godkjenning* og *klage*.

Gjeldende rett om avhending og nedlegging – egen høring om ombygging og utvidelse

Slik lyder i dag bestemmelsene i kirkeordningen §§ 20 og 23 om henholdsvis avhending og nedlegging:

Kirker kan ikke avhendes (...) Kirkerådet kan likevel samtykke i salg når særlige grunner tilsier det.

...nedlegging av kirke skal godkjennes av Kirkerådet.

Forskriften omtaler *riving*, mens kirkeordningen § 23 fjerde anvender begrepet nedlegging. En kirke som nedlegges, trenger ikke bli revet – men en kirke som rives, vil nødvendigvis også bli nedlagt som kirke. Forskriftens krav til Kirkemøtet om bestemmelser om riving for de listeførte kirkene, vil derfor kunne ivaretas gjennom de alminnelige bestemmelser om nedlegging.

I forbindelse med en høring høsten 2020 om endringer i kirkeordningen og enkelte andre regler foreslo Kirkerådet slik, ny ordlyd i bestemmelsen om ombygging og utvidelse:

Ombygging og utvidelse av kirke skal godkjennes av biskopen. Bestemmelsene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kommer til anvendelse på biskopens vedtak. Biskopens vedtak kan påklages til Kirkerådet.

I lys av høringsuttalelsene ligger det an til at dette også blir Kirkerådets forslag overfor Kirkemøtet.

Forskriftens anvendte uttrykk «tiltak ut over vanlig vedlikehold» var ikke kjent da høringen fant sted. Men det *svarer til* «ombygging og utvidelse». Dette er presisert i rundskrivet side 7. Det taler for at det ikke er *nødvendig* å bytte ut uttrykket i kirkeordningen for å kunne oppfylle forskriftens krav. Kirkerådet mener det heller ikke er *ønskelig* å bytte ut det innarbeidede uttrykket «ombygging og utvidelse».

Kirkerådets vurderinger vedrørende avhending og nedlegging

Klageorgan

Én mulig løsning for å innføre et klageorgan for avhending og nedlegging kunne være å beholde Kirkerådet som *godkjenningsorgan* og å utpeke Den norske kirkes klagenemnd til klageorgan.

Kirkerådet anbefaler ikke denne løsningen. Grunnen er at det er *ønskelig* med en *regional forankring* i disse sakstypene. Det skyldes behovet for en større nærhet mellom godkjenningsorganet og det berørte sokn. Slike saker vil ha sitt tyngdepunkt i avveininger knyttet til blant annet kirkelig nærvær i soknet, soknestructur og økonomiske prioriteringer innenfor soknet, kommunen og bispedømmet. Det taler for at ikke Kirkerådet men *et organ på bispedømmenivå* er godkjenningsorgan.

Samtidig kan det reises innvendinger mot å gi Den norske kirkes klagenemnd oppgaven som *klageinstans*. Mye av intensjonen med å opprette klagenemnda var at

den kun skal ha oppgaver der det er *påkrevd*, altså der det fra før ikke er et annet nasjonalkirkelig organ som egner seg.

I lys av dette og at heller ikke Bispemøtet ikke er et egnet organ, foreslås at *Kirkerådet* blir klageorgan ved avgjørelser om avhending og nedlegging.

Godkjenningsorgan

Kirkerådet foreslår at det er *biskopen* og ikke bispedømmerådet som blir godkjenningsorgan.

Riktig nok har Kirkemøtet av prinsipielle grunner tidligere lagt vekt på å unngå å sette biskopene i et underordningsforhold til Kirkerådet, som her er foreslått som klageorgan. Hvis Kirkerådet er klageorgan, vil et underordningsforhold bli etablert i disse sakstypene. Isolert sett vil dette derfor tale for å legge oppgaven til bispedømmerådet og ikke biskopen.

Men på samme måte som i saker om ombygging og utvidelse, bør dette prinsipielle hensynet etter Kirkerådets mening vike for andre, mer tungtveiende hensyn.

Avgjørende for Kirkerådets forslag om at biskopen gis denne myndighet, er at det er biskopen som vigslar kirke, forordner gudstjenester og dessuten har annen beslektet myndighet vedrørende kirken, herunder knyttet til bruk av bygget og om fjerning av inventar og utstyr. Det er en nær sammenheng mellom avhending eller nedlegging av en kirke og biskopens myndighet til å godkjenne avhendelse og annen fjerning av kirkens inventar og utstyr.

I lys av høringssvarene i saken om *langtidsutleie* som var på høring i fjor høst, vil biskopen trolig også bli godkjenningsmyndighet i saker om påhefte av bruksretter. Med forslaget her i denne høringen, vil biskopen få *et bredt og helhetlig faglig ansvar på kirkebyggfeltet*.

Også *bispedømmerådet* har i dag myndighet på kirkebyggfeltet gjennom en godkjenningsrolle etter kirkeordningen §§ 20 tredje ledd og § 21. Dette vedrører spørsmål av fortrinnsvis økonomisk karakter. Men biskopens myndighet i dag har langt større nærhet til eventuelle fremtidige saker om avhending og nedlegging.

Kirkerådets forslag til bestemmelser om avhending og nedlegging

I lys av ovennevnte foreslås slik ordlyd om *avhending* i § 20 annet ledd:

Kirker kan ikke avhendes, pantsettes eller påheftes bruksretter. *Biskopen* kan likevel samtykke i *avhending* når særlige grunner tilsier det. *Bestemmelsene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kommer til anvendelse på biskopens vedtak. Biskopens avgjørelse kan påklages til Kirkerådet.*

I § 23 foreslås slik ordlyd om *nedlegging*:

Nedlegging av kirke skal godkjennes av *biskopen*. *Bestemmelsene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kommer til anvendelse på biskopens vedtak. Biskopens avgjørelse kan påklages til Kirkerådet.*

III Endringer som følge av det nye kirkebyggrundskrivet

I kirkerundskrivet heter det om tiltak på tomt ved listeført kirke som ikke har tilknyttet gravplass:

4.4.2 Tiltak som ikke er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven §§ 20-5 og 20-6 omtaler tiltak som ikke krever søknad og tillatelse etter loven. Dette kan for eksempel være en mindre frittliggende bygning, et mindre tiltak i en eksisterende bygning, et mindre tiltak utendørs, en fasadeendring som ikke endrer bygningens karakter samt en tilbakeføring av fasade til tidligere dokumentert utførelse. Tiltakene er unntatt kommunal behandling etter plan- og bygningsloven, dersom de ellers er i overensstemmelse med bestemmelser og gjeldende arealplaner, og ikke er i strid med særlover som kulturminneloven, trossamfunnsloven mv. Unntatt er også tiltak som behandles etter konsesjonslov eller annen særlov, jf. byggesaksforskriftene kapittel 4.

Slike tiltak i en kirkes uteområder kan for eksempel omfatte oppsetting av lyktestolper, varmpumpehus eller mindre servicebygg, samt endringer av anlagte strukturer i grøntanlegg, gravplassporter eller gravplassinngjerding. Slike og liknende tiltak vil kunne ha innvirkning på kulturhistoriske verdier.

(...)

På uteområdet ved en listeført kirke som ikke har en tilknyttet gravplass, bør tiltak som nevnt ovenfor i andre avsnitt, der disse vil kunne ha en negativ innvirkning på kulturhistoriske verdier, ikke finne sted uten godkjenning av det kirkelige godkjenningsorgan som Kirkemøtet utpeker og etter de retningslinjer Kirkemøtet fastsetter. Der kirkens godkjenningsorgan er forelagt en slik sak fra tiltakshaver, skal godkjenningsorganet innhente uttalelse fra rette kulturmiljømyndighet. **5**

Note 5: Ordningen her forutsetter Kirkemøtets tilslutning. Slik tilslutning vil i så fall vil kunne gis i april 2021.

Kirkerådets vurderinger og forslag til bestemmelse

Kirkerådet foreslår at det tas inn i kirkeordningen en bestemmelse om godkjenningsorgan for tiltak på tomt ved listeført kirke som ikke har tilknyttet gravplass.

Grunnet det nære slektskapet med saker om ombygging og utvidelse av selve kirkebygget, foreslår Kirkerådet at biskopen utpekes som kirkelig godkjenningsorgan i slike saker.

Kirkerådet foreslår å *avgrense* ordningen til bare å gjelde for de listeførte kirkene, altså for tiltak på *uteområdet* (tomten) til slike kirker.

Istedenfor at Kirkemøtet fastsetter retningslinjer, er det mer hensiktsmessig at dette overlates til Kirkerådet, for eksempel i et rundskriv. Det vil i alle fall være lite hensiktsmessig at Kirkemøtet gir slike retningslinjer *i selve kirkeordningen*.

Retningslinjene kan blant annet omhandle saksbehandlingen og hvilke tiltak som er omfattet, sml. første og andre avsnitt i sitatet fra kirkerundskrivet.

En ny bestemmelse kan gis i et nytt ledd i kirkeordningen § 23. Det foreslås slik ordlyd:

På uteområdet ved en listeført kirke som ikke har en tilknyttet gravplass, skal tiltak som ikke er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven og som vil kunne ha en negativ innvirkning på kulturhistoriske verdier, ikke finne sted uten biskopens godkjenning. Før biskopen treffer sin avgjørelse, skal saken forelegges rette kulturmiljømyndighet for uttalelse.

IV Regler om liturgisk inventar og utstyr § 26 – tillegg om forelegging for Riksantikvaren

I kirkerundskrivet side 18 heter det (tekst kursivert her):

2.5.1 Generelt om anskaffelse og avhending av inventar og utstyr

(...)

Etter Kirkemøtets egne regler skal biskopen konsultere Riksantikvaren ved anskaffelse av «alt nytt inventar og utstyr» i fredet eller listeført kirke, jf. regler om liturgisk inventar og utstyr § 24. *Ved fjerning eller avhending av inventar og utstyr i fredet eller listeført kirke er det ikke gitt en tilsvarende konsultasjonsplikt, jf. særreglene om liturgisk inventar og utstyr § 26. 2*

Riksantikvaren skal godkjenne alle tiltak som er søknadspliktige etter kulturminneloven uavhengig av om de kirkelige reglene gjenspeiler slik saksgang. Det samme gjelder for tiltak som er søknadspliktige etter kirkebyggforskriften. *Selv om særreglene om liturgisk inventar og utstyr § 26 ikke pålegger biskopen en konsultasjonsplikt ved fjerning og avhending av inventar og utstyr i fredet eller listeført kirke, bør biskopen likevel konsultere Riksantikvaren dersom det rår tvil om inventaret eller utstyret er fredet eller verneverdig etter kulturminneloven eller kirkebyggforskriften.*

Note 2: Også her vil det kunne komme en endring i de kirkelige reglene slik at de gjenspeiler kulturminneloven og kirkebyggforskriftens regler, jf. også påfølgende avsnitt.

Gjeldende rett

I dagens kirkeordning skal biskopen godkjenne anskaffelse og avhendelse av kirkelig inventar og utstyr, jf kirkeordningen § 20 fjerde ledd:

Anskaffelse og avhendelse av kirkens inventar og utstyr skal godkjennes av biskopen.

Kirkeordningens bestemmelse gjentas og utdypes i regler om liturgisk inventar og utstyr §§ 24 og 26:

§ 24. Nytt inventar og utstyr

Alt nytt inventar og utstyr skal på forhånd være godkjent av biskopen, for fredede og listeførte kirker skjer det etter uttalelse fra Riksantikvaren. Dette gjelder også for gaver, prøveinstallasjoner og midlertidige installasjoner i kirkerommet, dersom slike ikke inngår i et arrangement. I så fall kommer regler for bruk av kirkene til anvendelse.

§ 26. Biskopens myndighet

Inventar og utstyr må ikke fjernes eller avhendes uten samtykke fra biskopen, jf. kirkeordningen § 20 fjerde ledd. Dette gjelder også midlertidig fjerning av inventar og utstyr.

Kirkerådets vurderinger og forslag til bestemmelse

Det er vel så gode grunner til at biskopen skal konsultere Riksantikvaren ved fjerning og avhending av inventar og utstyr som ved anskaffelse. Da reglene ble vedtatt i 2015, var det antakelig en glipp at ikke *også* § 26 inneholdt en foreleggings- eller konsultasjonsplikt for biskopen.

I lys av dette og rundskrivets omtale ovenfor foreslår Kirkerådet følgende tillegg i regler om liturgisk inventar og utstyr § 26 – som et *nytt siste punktum*:

For fredede og listeførte kirker skal biskopen på forhånd innhente uttalelse fra Riksantikvaren.

RUNDSKRIV Q-06/2020 18. DESEMBER 2020

**FORVALTNING AV KIRKE, GRAVPLASS OG
KIRKENS OMGIVELSER SOM KULTURMINNE
OG KULTURMILJØ**

Utgitt av

BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENTET OG KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET
18. desember 2020

Innhold

1. Innledning.....	4
1.1. Bakgrunn	4
1.2 Rundskrivets innhold.....	5
1.3. Lovverk og forvaltning	6
1.3.1 Lovverket.....	6
1.3.2 Forvaltningsansvaret	6
2. Kirker.....	9
2.1 Ulike typer vernekategorier av kirker	9
2.1.1 Automatisk fredete kirker	9
2.1.2 Vedtaksfredete kirker.....	10
2.1.3 Kirker som inngår i kulturmiljøfredninger.....	10
2.1.4 Kirker som er forskriftsfredet etter kulturminneloven § 22 a	10
2.1.5 Listeførte kirker.....	10
2.1.6 Øvrige kirker	11
2.2 Nærmere om fredete kirker	11
2.2.1 Forvaltningsmyndighet.....	11
2.2.2 Omfang av automatisk fredning i kirker fra før 1650	12
2.2.3 Søknadspliktige tiltak	12
2.2.4 Innvendig og utvendig overflatebehandling.....	13
2.2.5 Tekniske installasjoner	13
2.2.6 Klage	14
2.2.7 Vanlig vedlikehold.....	14
2.3 Nærmere om listeførte kirker.....	14
2.3.1 Forvaltningsmyndighet.....	14
2.3.2 Omfang av listeføring	15
2.3.3 Søknadspliktige tiltak	15
2.3.4 Innvendig og utvendig overflatebehandling.....	16
2.3.5 Tekniske installasjoner	16
2.3.6 Ny vurdering og avgjørelse ved uenighet.....	16
2.3.7 Vanlig vedlikehold.....	16
2.4 Nærmere om kirker som verken er fredet eller listeført.....	17
2.5 Nærmere om anskaffelse, konservering og restaurering av kirkeinventar og kirkekunst	17
2.5.1 Generelt om anskaffelse og avhending av inventar og utstyr.....	18

2.5.2 Særlig om inventar og kirkekunst fra tiden før 1537	19
2.5.3 Særlig om inventar og kirkekunst fra 1537 eller yngre i fredete og listeførte kirker	19
3. Gravplasser og gravminner	20
3.1 Gravplasser – fredning og vern gjennom ulikt lovverk	21
3.1.1 Automatisk fredning etter kulturminneloven	21
3.1.2 Vedtaksfredning etter kulturminneloven	21
3.1.3 Vern gjennom plan- og bygningsloven	21
3.1.4 Bevarings-/verneplan etter gravplassforskriften	21
3.2 Nærmere om fredete gravplasser	22
3.2.1 Automatisk fredete graver og gravminner fra middelalderen	22
3.2.2 Automatisk fredete samiske gravplasser	22
3.2.3 Automatisk fredete gravplasser på Svalbard	23
3.2.4 Beskyttelse av krigsgravplasser og krigsgraver	23
3.3 Tiltak på automatisk fredete gravplasser	23
3.3.1 Undersøkelsesplikt og tillatelse etter flere lovverk	23
3.3.2 Middelaldergravplasser i kontinuerlig bruk	24
3.4 Sikringssone	24
3.5 Bevaring av kulturmiljøverdier ved utvidelse og vesentlig endring av en gravplass	25
3.6 Gravminner	25
3.6.1 Nærmere om fredete gravminner	26
4. Kirkens og kirkestedets omgivelser	27
4.1 Kirkesteder	27
4.2 Middelalderske kirkesteder	27
4.2.1 Søknadspliktige tiltak	28
4.3 Kirkens og kirkestedets omgivelser og plan- og bygningsloven	28
4.3.1 Kulturmiljøforvaltningens rolle i arealplansaker	28
4.3.2 Biskopens og statsforvalterens rolle i arealplansaker	29
4.3.3 Frister	29
4.3.4 Arkeologiske registreringer	29
4.3.5 Kommuneplan/kommunedelplan: Plan- og bygningsloven kapittel 10 og 11	29
4.3.6 Reguleringsplan: Plan- og bygningsloven kapittel 12	31
4.3.7 Innsigelse	32
4.4 Bygge- og endringstiltak i kirkens omgivelser	33
4.4.1 Søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningsloven kapittel 20	33
4.4.2 Tiltak som ikke er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven	34

5. Ulovlige tiltak og sanksjoner	35

1. Innledning

1.1. Bakgrunn

Kirkebygget og dets utsmykning er av stor betydning som ramme om gudstjenester og kirkelige handlinger. Kirkene er også en viktig møteplass, som forsamlingssted og kulturhus, og som et sted å søke trøst eller felleskap etter store ulykker og andre kriser som berører mange. Samtidig er kirkene, med inventar og omgivelser, kulturminner som synliggjør viktige sider ved norsk historie gjennom flere hundre år.

Kirkebyggene både har og har hatt en sentral plassering i landskapet, og sammen med gravplassene er de en kilde til opplevelser og kunnskap som vi ikke finner andre steder. Kirkene og gravplassene viser forestillinger og ritualer, vesentlige sider ved kulturhistorien, stilhistorien, materialbruk og håndverkstradisjoner fra middelalderen og frem til vår egen tid. Fra gammelt av lå gjerne gravplassene rundt eller i umiddelbar nærhet til kirken, men også andre steder er det etablert gravplasser som har stor kulturminneverdi.

I kulturminneloven brukes begrepet "kirkegård" om gravplasser som er eldre enn år 1537. Disse er etter loven automatisk fredet. Gravplassloven med tilhørende forskrift bruker imidlertid begrepet "gravplass", også om gravplasser som er fredet i medhold av kulturminneloven. I rundskrivet her følges gjennomgående gravplasslovens ordlyd, selv om "middelalderkirkegård" er den historisk korrekte betegnelsen i kulturmiljøsammenheng.

I Meld. St. 16 (2019-2020) Nye mål i kulturmiljøpolitikken innføres begrepet "kulturmiljø" som samlebetegnelse for "kulturminner, kulturmiljøer og landskap". "Kulturmiljø" erstatter ikke begrepene kulturminne, kulturmiljø eller landskap når det referes til enkeltobjekter, områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng eller landskap. Som en følge av dette brukes begrepene kulturmiljøforvaltning, kulturmiljøverdier, kulturmiljøsammenheng mv.

Det er et overordnet mål at både kirkene og gravplassene brukes. Forvaltningen skal være brukervennlig og fremtidsrettet, samtidig som kulturmiljøverdiene ivaretas. Alle samfunnssektorer har et ansvar for å ivareta sine egne kulturmiljøer.

Ny [trossamfunnslov](#) trådte i kraft 1. januar 2021 (lov 24. april 2020 nr. 31). Loven erstatter [kirkeloven](#) og tidligere lovverk om tros- og livssynssamfunn. Kirkeloven hadde bl.a. bestemmelser om forvaltning av kirkene, forbud mot å bygge nærmere kirke enn 60 meter i spredtbygd område uten tillatelse, og om ombygging og utvidelse med mer av kirker. Bestemmelsene om Den norske kirke i den nye trossamfunnsloven er begrenset til å gi nødvendige rammer slik at Den norske kirke som trossamfunn kan beslutte egen forvaltning og organisering. Som følge av dette er det i § 15 gitt bestemmelser som slår fast at kirkebygget er i soknets eie og at Kirkemøtet kan gi regler om bl.a. forvaltningen av kirkebygg og om inventar og utstyr. Kongen er gitt myndighet til å gi særskilte regler om forvaltningen av kulturhistorisk verdifulle kirker, også slike som ikke er fredet etter [kulturminneloven](#), såkalte listeførte kirker. Slike regler er gitt i forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker (kirkebyggforskriften), fastsatt av Barne- og familiedepartementet 18. desember 2020. Kirkemøtets egne regler i medhold av

trossamfunnsloven § 15 er gitt i [kirkeordningen](#). Fredete kirker forvaltes gjennom kulturminnelovens bestemmelser og forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven (ansvarsforskriften).

Dette rundskrivet, holdt sammen med ny forskrift, erstatter og opphever tidligere [rundskriv T-3/2000](#) «Forvaltning av kirke, kirkegård og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø», utgitt av tidligere Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Miljøverndepartementet.

Med bakgrunn i trossamfunnsloven, [gravplassloven](#) og kulturminneloven gir Barne- og familiedepartementet og Klima- og miljødepartementet med dette rundskrivet oversikt over gjeldende regler og utfyllende veiledning og anbefalinger for hvordan kirkene, kirkestedene, gravplassene og gravminnene som kulturminne og kulturmiljø skal forvaltes.

1.2 Rundskrivets innhold

Rundskrivet omfatter kirkene, kirkestedene, gravplassene og gravminnene slik de er definert i trossamfunnsloven kap. 3 (Den norske kirke) og/eller [gravplassloven](#). For kirker som faller utenfor trossamfunnslovens bestemmelser, anbefales det at dokumentet følges som en veiledning. Det samme gjelder for gravplasser i privat eie eller for trossamfunnsgravplasser etter trossamfunnsloven § 21.

Forvaltning av kirkene, kirkestedene, gravplassene og gravminnene omfattes av flere lovverk, og flere instanser skal som regel uttale seg om en sak før vedtak fattes og tiltaket kan settes i gang. Dette rundskrivet gir en gjennomgang av hvordan kirkesteder, kirker, gravplasser og gravminner skal forvaltes etter kulturminneloven, trossamfunnsloven og gravplassloven. I tillegg gis veiledning om relevante bestemmelser i plan- og bygningsloven.

I innledningskapitlet 1.3 gis en kort gjennomgang av hvilke lovverk som gjelder for forvaltning av kirkesteder, kirker, gravplasser og gravminner, samt kirkens omgivelser.

Kapittel 2 gjennomgår ulike kategorier kirker etter alder og grad av vern som kulturminne. Det gis også saksbehandlingsregler for endringer/tiltak ut over vanlig vedlikehold av kirkebygget og om håndtering, konservering og restaurering av kirkens inventar og kirkekunst.

Kapittel 3 gir en oversikt over gravplasser og gravminner som kulturminner og kulturmiljøer, og gir saksbehandlingsregler for fredete gravplasser og gravminner.

Kapittel 4 beskriver nærmere hvordan plan- og bygningsloven setter rammer for bygge- og anleggstiltak i omgivelsene til kirker, kirkesteder og gravplasser mv.

Kapittel 5 omtaler sanksjonsmuligheter ved ulovlige tiltak.

1.3. Lovverk og forvaltning

1.3.1 Lovverket

Forvaltningen av kirker, kirkegårder og gravplasser mv. omfattes av følgende lovverk:

- [Trossamfunnsloven](#) – Lov av 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn, samt forskrift 18. desember 2020 nr. 2827 om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirkebygg (kirkebyggforskriften).
- [Gravplassloven](#) – Lov av 7. juni 1996 nr. 32 om kirkegårder, kremasjon og gravferd samt forskrift 10. januar 1997 nr. 16 til lov om gravplasser, kremasjon og gravferd (gravplassforskriften).
- [Kulturminneloven](#) – Lov av 9. Juni 1978 nr. 50 om kulturminner, med forskrift 15. februar 2019 nr. 127 om fastsetting av myndighet mv etter kulturminneloven (ansvarsforskriften).
- [Svalbardmiljøloven](#) – Lov av 15. juni 2001 om miljøvern på Svalbard.
- [Plan- og bygningsloven](#) – Lov av 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling, med forskrifter.

Dessuten gjelder regler gitt av Kirkemøtet i [kirkeordning](#) for Den norske kirke av 30. mars 2019, gitt i medhold av trossamfunnsloven § 15 første ledd. Reglene viderefører i all hovedsak regler som tidligere fulgte av kirkeloven om forvaltningen av kirkebygg. Det er også gitt utfyllende regler om liturgisk inventar og utstyr.

Også likestillings- og diskrimineringsloven (lov av 16. juni 2017 nr. 51 om likestilling og forbud mot diskriminering), brann- og eksplosjonsvernloven (lov av 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver), arbeidsmiljøloven (lov av 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv.) og naturmangfoldloven (lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold) kan få innvirkning på hvordan kirkesteder, kirker, gravplasser, gravminner, samt kirkestedets omgivelser forvaltes. Disse regelverkene omtales ikke her.

1.3.2 Forvaltningsansvaret

Ansvaret for kirkebygg og gravplasser

Det fremgår av trossamfunnsloven § 15 at kirkebyggene er soknets eiendom med mindre annet følger av særskilt rettsgrunnlag. Slikt særskilt rettsgrunnlag foreligger for kirker som eies av Fortidsminneforeningen, museer, statlige institusjoner og private.

Vedlikeholdet av kirkene er eiers ansvar, men det er kommunene som har det økonomiske ansvaret for vedlikeholdet, jf. trossamfunnsloven § 14 andre ledd.

Kirkeordningen kapittel 4 gir regler om forvaltning av *alle* kirker. Det er i all hovedsak fellesorganet for soknet som har ansvar for denne forvaltningen. Avhending eller nedlegging/riving av kirke krever godkjenning fra kirkelige godkjenningsorganer i medhold av kirkeordningen. Det samme gjelder tiltak ut over vanlig vedlikehold, som ombygging og utvidelse av kirker:

- Avhending og nedlegging/riving skal godkjennes av Kirkerådet (§§ 20 annet ledd og 23 fjerde ledd).
- Ombygging og utvidelse av kirker skal godkjennes av biskopen (§ 23 siste ledd).
- Biskopen godkjenner i tillegg anskaffelse og avhending av kirkens inventar og utstyr (§ 20 siste ledd).

I tillegg gjelder egne godkjenningsregler for de listeførte kirkene i medhold av forskrift fastsatt av Barne- og familiedepartementet 18 desember 2020 med hjemmel i lov av 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) § 15 andre ledd (kirkebyggforskriften).

I medhold av kirkebyggforskriften fastsetter Kirkemøtet ett eller flere godkjenningsorgan som skal behandle søknader om avhending, riving eller tiltak ut over vanlig vedlikehold av de listeførte kirkene. Formålet er å gi Riksantikvaren anledning til å uttale seg om planlagte tiltak på de listeførte kirkene før godkjenningsorganet treffer en beslutning. Tiltak ut over vanlig vedlikehold svarer til det som i kirkeordningen er omtalt som ombygging og utvidelse. Godkjenningsorganet, som i kirkeordningen er fastsatt til å være Kirkerådet og biskopen, jf. over, vil både i rundskrivet her og i kirkebyggforskriften bli referert til som kirkens godkjenningsorgan.¹

Godkjenningsorganets avgjørelse kan legges frem til ny vurdering og avgjørelse av det organ Kirkemøtet utpeker.

Forvaltningsansvaret for de offentlige gravplassene ligger til lokal gravplassmyndighet. Dette er som normalordning Den norske kirke ved fellesorganet for soknet, men det kan også være kommunen i de tilfeller der ansvaret er overført med hjemmel i gravplassloven § 23. Det er kommunen som i alle tilfeller har det økonomiske ansvaret for gravplassene, mens soknet eier gravplassene der ikke annet fremgår av særskilt rettsgrunnlag.

Fra 1. januar 2021 er bispedømmerådene ikke lenger regional gravplassmyndighet. Ansvaret overføres til statsforvalteren og samles hos Statsforvalteren i Vestfold og Telemark.

Kulturmiljømyndighet

I forbindelse med regionreformen er oppgaver og myndighet på kulturmiljøområdet overført fra Riksantikvaren til fylkeskommunen per 1. januar 2020. Sametinget har fått overført tilsvarende myndighet for samiske kulturminner fra 1. januar 2020. Dette innebærer at forvaltningen av de fleste automatisk fredete kulturminnene er overført fra Riksantikvaren til fylkeskommunene og Sametinget.

Når det gjelder kirker, beholder Riksantikvaren inntil videre myndigheten for forvaltningen av fredete kirker, jf. ansvarsforskriften § 2 (7). I tillegg er Riksantikvaren gjennom

---

¹ Der rundskrivet viser til det organ Kirkemøtet har utpekt i kirkeordningen som kirkens godkjenningsorgan, henholdsvis biskopen og Kirkerådet, kan det skje en endring. Bakgrunnen er behovet for å utpeke et klageorgan ved de aktuelle disposisjoner og tiltak, jf. kirkebyggforskriften § 4 siste ledd.

kirkebyggforskriften § 4 gitt en uttalerett og en rådgivende rolle i forvaltningen av listeførte kirker. Kirkens godkjenningsorgan vil ha ansvar for å godkjenne tiltak som gjelder listeførte kirker, jf. kirkebyggforskriften § 4. Når det gjelder ansvaret for listeførte kirkers omgivelser i plan- og byggesaker, overførte Riksantikvaren dette til fylkeskommunene i 2013. For automatisk fredete kirketufter, gravplasser og gravminner er fylkeskommunen og Sametinget forvaltningsmyndighet. Det er gjort unntak for middelalderbyene Oslo, Bergen, Trondheim og Tønsberg, hvor Riksantikvaren er myndighet.

Oppgavefordelingen mellom de ulike aktørene i kulturmiljøforvaltningen følger av ansvarsforskriften, som trådte i kraft 1. januar 2020. Riksantikvaren har utarbeidet en veileder som utfyller ansvarsforskriften, men som ikke er rettslig bindende. For nærmere beskrivelse av de enkelte unntakene hvor Riksantikvaren fortsatt har myndighet, vises det til disse. Det er også gjengitt under hvert punkt i dette rundskrivet der det er relevant.

Fylkeskommunens eller Sametingets vedtak i medhold av kulturminneloven kan påklages til Riksantikvaren. Riksantikvarens vedtak i medhold av kulturminneloven kan påklages til Klima- og miljødepartementet.

2. Kirker

Med "kirkebygg" menes alle bygg som i dag har status som kirke, dvs. soknekirke eller kapell som tidligere er godkjent av Kongen eller departementet, eller som er kirke fra gammelt av. I tillegg vil det etter hvert omfatte nye kirkebygg som blir godkjent av kompetent kirkelig myndighet. I Norge finnes i dag ca. 1620 kirker/kapeller som faller inn under denne definisjonen.

Dette kapitlet omhandler kirkebyggene; deres eksteriør, interiør og inventar. Alle disse delene av bygget kan ha kulturhistorisk verdi. Kapitlet gir en oversikt over ulike kategorier kirker og verneverdi. I tillegg gis det en oversikt over saksbehandlingsregler for endringer eller tiltak på kirkens eksteriør, interiør eller inventar som går ut over vanlig vedlikehold på de fredete og listeførte kirkene og som dermed er søknadspliktige.

Eksteriør, interiør og inventar – definisjoner

Kirkens eksteriør er definert som alle utvendige overflater med bakenforliggende bærekonstruksjon.

Kirkens interiør er definert som innvendige vegger, tak og gulv, samt innvendige bygningsdeler som dører og galleri.

Kirkens inventar er enten fast eller løst. Eksempler på fast inventar er altertavle, døpefont, kirkebenker, orgel, kirkeklokker og kunstnerisk utsmykning. Eksempler på løst inventar er løse stoler, benkeputer, kirketekstiler, kirkesølv, prosesjonskors mv.

2.1 Ulike typer vernekategorier av kirker

2.1.1 Automatisk fredete kirker

Middelalderkirkene, det vil si stående steinkirker eller trekirker som er bygget før 1537, er automatisk fredet i medhold av kulturminneloven § 4 første ledd pkt. a. De er de eldste kristne gudshusene vi har i landet, og er derfor av særlig stor kulturhistorisk betydning. I Norge finnes det per oktober 2020 159 middelalderkirker i stein, 28 stavkirker og 6 andre trekirker der store deler av bygningen er fra middelalderen og som derfor er automatisk fredet etter kulturminneloven § 4 første ledd. Tiltak som kan medføre fare for skade på/inngrep i eller utilbørlig skjemming av automatisk fredete kulturminner er forbudt etter kulturminneloven § 3, med mindre det er gitt dispensasjon etter kulturminneloven § 8.

Det finnes 17 kirker som er erklært som stående byggverk fra 1537 til 1649 av Riksantikvaren, og dermed automatisk fredet etter kulturminneloven § 4 tredje ledd. Disse første etterreformatoriske kirkebyggene viser en overgangstid i arkitekturen samtidig som en

ny liturgi manifesterte seg i kirkerommene. De er dermed spesielt interessante og verdifulle kulturminner. Dispensasjonsreglene er de samme som for vedtaksfredete kirker, se pkt.

2.1.2.

En kirke som defineres som samisk fra år 1917 eller eldre vil også være automatisk fredet i medhold av kulturminneloven § 4 andre ledd. Dispensasjonsbehandlingen for disse kirkene følger av kulturminneloven § 8.

Selv om bare deler av en automatisk fredet kirke er bevart, kan den automatiske fredningen omfatte hele kirken, inkludert konstruksjon, interiør og fast inventar. Ved tvil avgjør Riksantikvaren på faglig grunnlag om en kirke er automatisk fredet, jf. kulturminneloven § 4 siste ledd. Riksantikvarens avgjørelse er endelig og kan ikke påklages.

2.1.2 Vedtaksfredete kirker

I tillegg til de automatisk fredete kirkene, har Riksantikvaren ved enkeltvedtak etter kulturminneloven § 15 anledning til å frede kirker. Ved utgangen av 2019 var slike fredningsvedtak fattet for fem kirker fra tiden etter 1649. Det kan i særlige tilfeller gis dispensasjon for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i en vedtaksfredet kirke, jf. kulturminneloven § 15a.

2.1.3 Kirker som inngår i kulturmiljøfredninger

I medhold av kulturminneloven § 20 kan Kongen frede et kulturmiljø for å bevare dets kulturhistoriske verdi. Også kirker kan inngå i en slik kulturmiljøfredning, og per oktober 2020 er tre kirker forskriftsfredet etter denne hjemmelen. Bygninger som inngår i en kulturmiljøfredning, er i utgangspunktet kun eksteriørfredet. Det kan i særlige tilfeller gis dispensasjon etter kulturminneloven § 20 tredje ledd for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i det fredete kulturmiljøet.

2.1.4 Kirker som er forskriftsfredet etter kulturminneloven § 22 a

Et fåtall kirker er forskriftsfredet ved at de inngår i statlige anlegg som er forskriftsfredet etter kulturminneloven § 22 a. Eksempler på dette er Bastøy fengselskirke og kirkebygget på Sørlandet sykehus i Kristiansand. Disse kirkene forvaltes av fylkeskommunen som del av det statlige anlegget.

2.1.5 Listeførte kirker

Riksantikvaren har utarbeidet en liste over kirker fra tiden etter 1649 med nasjonal kulturminneinteresse. Disse kirkene er ikke fredet etter kulturminneloven, men har fått et særlig vern gjennom forskrift til trossamfunnsloven § 15. Listen omfatter alle kirker fra perioden 1650 til 1850 (i underkant av 300) samt et utvalg nyere kirker (rundt 450 per oktober 2020). Dersom det skal settes i gang tiltak på disse kirkene som går ut over vanlig vedlikehold, skal saken forelegges Riksantikvaren til uttalelse før kirkens godkjenningsorgan treffer sin beslutning, jf. kirkebyggforskriften § 4.

2.1.6 Øvrige kirker

Kirker som ikke er underlagt særlig vern etter kategoriene over, kan også være viktige kulturminner regionalt og lokalt. Totalt utgjør dette rundt 680 kirker per oktober 2020. Plan- og bygningsloven har bestemmelser som gir kommunene anledning til å bevare/sikre verneverdige kirker i plansammenheng. Blant annet gir § 12-5 nr. 5 mulighet for å regulere til kulturmiljø og kulturminner, og § 12-7 nr. 6 åpner for bestemmelser om vern.

Er kirken fredet eller listeført?

I kulturminnebasen [Askeladden](#) finnes informasjon om automatisk fredete og vedtaksfredete kirker og gravplasser. Her finnes det også informasjon om listeførte kirker. I kirkebyggdatabasen [Kirkesøk](#) finnes informasjon om alle kirker i landet tilknyttet Den norske kirke og hvilken vernestatus de har.

2.2 Nærmere om fredete kirker

Fredete kirker omfatter både automatisk fredete kirker, vedtaksfredete kirker, forskriftsfredete kirker og kirker som inngår i kulturmiljøfredninger. Per oktober 2020 er 220 av de 1620 byggene som går under definisjonen "kirke" i dette rundskrivet, fredet. Disse kirkene er undergitt kulturminnelovens bestemmelser. Samtidig er de fleste fremdeles i bruk som soknekirke, og i soknets eie etter trossamfunnsloven § 15. I dette kapitlet gis det en nærmere gjennomgang av hvordan disse kirkene skal forvaltes for at de kulturhistoriske verdiene skal bevares også for fremtidige generasjoner.

2.2.1 Forvaltningsmyndighet

Riksantikvaren er forvaltningsmyndighet for fredete kirker etter kulturminneloven, jf. ansvarsforskriften § 2 (7). Det innebærer at Riksantikvaren skal godkjenne alle tiltak som er søknadspliktige etter kulturminneloven i en fredet kirke.

I tillegg gjelder også de generelle godkjenningsreglene Kirkemøtet har vedtatt i kirkeordningen i medhold av trossamfunnsloven § 15 første ledd, som innebærer at Den norske kirke også må godkjenne tiltaket etter egne regler:

- I saker som gjelder *ombygging og utvidelse*, er biskopen godkjenningsorgan, jf. kirkeordningen § 23 siste ledd.
- I saker som gjelder *avhending* (eierskifte) er Kirkerådet godkjenningsorgan, jf. kirkeordningen § 20 annet ledd.
- *Riving* er ikke direkte regulert i kirkeordningen. Men en kirke som rives vil nødvendigvis også bli nedlagt som kirke, slik at det rettslige begrepet nedlegging også dekker riving. Ved nedleggelse er Kirkerådet godkjenningsorgan, jf. kirkeordningen § 23 fjerde ledd.

2.2.2 Omfang av automatisk fredning i kirker fra før 1650

Ofte vil bare deler av det opprinnelige kirkebygget være bevart. Dersom disse delene er oppført før 1650, vil det normalt utløse automatisk fredning av hele kirken. Konstruksjonen og alle bygningsdeler som gallerier, korskranker o.l., samt alt fast inventar som benker, prekestol, alterring, alter, orgel, døpefont, kunstnerisk utsmykning mv. vil i slike tilfeller være fredet. Dette gjelder selv om hele eller deler av slikt inventar er av nyere dato.

Ved tvil, avgjør Riksantikvaren etter kulturminneloven § 4 siste ledd omfanget av den automatiske fredningen. Riksantikvarens avgjørelse er bindende og kan ikke påklages.

2.2.3 Søknadspliktige tiltak

Dersom det er planer om å sette i gang *tiltak som går ut over vanlig vedlikehold* på en fredet kirke, er tiltakene søknadspliktige etter både kulturminneloven med tilhørende ansvarsforskrift og Kirkemøtets egne regler gitt i kirkeordningen.

Riksantikvaren må godkjenne tiltaket i form av å gi dispensasjon etter kulturminneloven § 8 eller § 15a, avhengig av hvilken vernekategori kirken tilhører.

Etter saksbehandlingsreglene i kirkeordningen må biskopen eller Kirkerådet også godkjenne tiltaket etter bestemmelsene nevnt under 2.2.1, avhengig av hvilket tiltak som skal iverksettes.

For automatisk fredete kirker fra tiden før 1537 gjelder kulturminneloven § 3 som slår fast at det er ulovlig å *skade, forandre mv. eller på annen måte utilbørlig skjemme* et automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje med mindre det foreligger tillatelse etter § 8. Enhver endring av kirkens omgivelser kan være utilbørlig skjemmende for kirken som kulturminne. Dette gjelder for eksempel oppføring av bygninger, tekniske installasjoner eller anleggelse av en vei eller parkeringsplass i nærheten av en middelalderkirke. Slike tiltak skal derfor forelegges Riksantikvaren. Tiltak som kan virke inn på automatisk fredete kulturminner utenfor kirkebygningen må også godkjennes av fylkeskommunen og kan være søknadspliktige etter plan- og bygningsloven, jf. kapittel 4 nedenfor. Fører tiltaket til vesentlig endring av tiliggende gravplass, må også Statsforvalteren i Vestfold og Telemark godkjenne endringene på gravplassen etter gravplassloven § 4.

For erklærte stående kirker som er oppført i perioden 1537-1649 og for vedtaksfredete kirker, gjelder kulturminneloven § 15a som innebærer at Riksantikvaren i særlige tilfeller kan gi tillatelse til tiltak ut over vanlig vedlikehold som ikke vil medføre vesentlige inngrep i den fredete kirken.

En kirke fra år 1917 eller eldre som defineres som samisk vil automatisk blir fredet, og yngre samiske kirker kan fredes ved vedtak. Søknad om dispensasjon etter kulturminneloven for disse kirkene avgjøres på samme grunnlag som for de ikke-samiske kirkene.

Når et tiltak skal settes i gang i en fredet kirke, bør saken fremmes tidligst mulig overfor vedkommende kulturmiljømyndighet og for vedkommende kirkelige godkjenningsorgan. For

å skape en ensartet praksis i saksgangen mellom de fredete og listeførte kirkene, anbefales følgende:

Fellesorganet for soknet er ansvarlig for å sende saken til kirkens godkjenningsorgan. Kirkens godkjenningsorgan forelegger saken for Riksantikvaren. Ved usikkerhet om tiltaket er søknadspiktig, kan fellesorganet for soknet rådspørre Riksantikvaren direkte. Dersom tiltaket også er søknadspiktig etter plan- og bygningsloven § 20-2, må fellesorganet for soknet sørge for å sende saken til kommunen. Plan- og bygningsloven er nærmere omtalt under kap. 4 i dette rundskrivet.

For at både kirkelige og antikvariske hensyn skal ivaretas på en best mulig måte, fordres god kommunikasjon mellom kirkens godkjenningsorgan og Riksantikvaren. Det bør etterstrebtes enighet før tiltak settes i verk.

Riksantikvaren, fylkeskommunen og Sametinget er gitt myndighet etter kulturminneloven § 11a til blant annet å registrere, avbilde, holde i stand og restaurere automatisk fredete kulturminner og gjøre de tiltak som trengs for å pleie og anskueliggjøre dem. Grunneier eller bruker skal varsles på forhånd.

2.2.4 Innvendig og utvendig overflatebehandling

Innvendig og utvendig overflatebehandling på fredete kirker er søknadspiktig etter kulturminneloven. En begynnende skade på en kirke, på inventar eller på kirkekunst bør snarest mulig rapporteres til Riksantikvaren, som tar stilling til hvilke tiltak som bør settes i verk. Når det gjelder håndtering, konservering og restaurering av inventar/ kirkekunst i fredete kirker, vises det til anførslene under pkt. 2.5 som gjelder tilsvarende så langt de passer.

Eksempler på endringer eller tiltak som krever godkjenning

Enhver ombygging eller endring som for eksempel nytt toalettanlegg, installasjon av sprinkleranlegg, lydanlegg, ny belysning, HC-tilpasninger, varmeanlegg eller flytting av benker, krever godkjenning. Det samme gjelder enhver form for utvidelse, i betydningen tilbygg og påbygg. En rullestolrampe vil normalt anses som et tilbygg.

2.2.5 Tekniske installasjoner

Enhver teknisk installasjon som medfører boring/saging i mur eller treverk i fredet kirke krever tillatelse fra Riksantikvaren, jf. kulturminneloven §§ 8 og 15a. Det samme gjelder installering av oppvarmingsanlegg. Dette er dels fordi installasjonen i seg selv medfører fysiske inngrep i kirkebygningen og kan være visuelt forstyrrende, og dels fordi sterkere og mer langvarig oppvarming enn tidligere vil endre innklimaet som igjen kan gi skadelige virkninger på inventar, utstyr og kirkekunst.

2.2.6 Klage

Riksantikvaren er klageinstans for fylkeskommunens og Sametingets vedtak etter kulturminneloven § 8. Klima- og miljødepartementet er klageinstans for Riksantikvarens vedtak etter kulturminneloven §§ 8 og 15a. Klagefristen er på henholdsvis 6 og 3 uker.

2.2.7 Vanlig vedlikehold

Vanlig vedlikehold på en fredet kirke kan foretas uten søknad. Med vanlig vedlikehold på bygninger mener vi rutinemessig arbeid som bidrar til å opprettholde og forbedre kulturminnets tilstand. Dette kan for eksempel være reparasjon av eksisterende overflater eller bygningselementer. Vedlikeholdet skal gjøres i samsvar med opprinnelig eller eksisterende teknikk, utførelse og materialbruk. Ved tvil bør Riksantikvaren konsulteres.

Tips og råd om vanlig vedlikehold

På Riksantikvarens hjemmesider <https://www.riksantikvaren.no/veileder/bygninger-og-anlegg-samling-av-informasjonsark/> finnes gode råd og veiledning om vanlig vedlikehold av fredete og verneverdige bygninger.

2.3 Nærmere om listeførte kirker

Det finnes ca. 300 kirker som er bygget i perioden 1650–1850 i Norge. Kirkene bygget i denne perioden har et klart annet preg enn tidligere kirker. Deres alder, utforming og tekniske løsninger gjør dem til viktige dokumenter over norsk kirkebygging før de radikale tekniske og formmessige endringene rundt midten av 1800-tallet. Kirker som er bygget i denne perioden har derfor en særlig kulturhistorisk verdi, og samtlige av dem er listeført.

Også kirker som er bygget etter 1850 kan ha en særlig verneverdi på grunn av spesielle arkitektoniske eller kulturhistoriske forhold knyttet til bygningen og omgivelsene, og/eller som følge av at inventaret har en særlig antikvarisk interesse. Perioden fra ca. 1850 og frem mot århundreskiftet var den mest aktive kirkebyggingsperioden etter middelalderen. Det skjedde også en endring i arkitektur og byggetekniske løsninger som i sterk grad påvirket byggingen av nye kirker. Denne utviklingen fortsatte på 1900-tallet. Per oktober 2020 er rundt 450 kirker fra etter 1850 listeført som særlig verdifulle av Riksantikvaren. Disse skal forvaltes på samme måte som de listeførte kirkene som er bygget i perioden 1650–1850.

2.3.1 Forvaltningsmyndighet

I saker som berører listeførte kirker, er det kirkens godkjenningsorgan som er forvaltningsmyndighet i medhold av kirkebyggforskriften § 3, jf. § 1. Før godkjenningsorganet treffer sin beslutning, skal imidlertid saken forelegges Riksantikvaren til uttalelse, jf. forskriften § 4. Saker som gjelder avhending, riving eller tiltak ut over vanlig vedlikehold

krever godkjenning, jf. forskriften § 1. Tiltak ut over vanlig vedlikehold svarer til det som i kirkeordningen omtales som ombygging og utvidelse. Hvem som er kirkens godkjenningsorgan ved de ulike tiltakene, fremgår av kirkeordningen:

- I saker som gjelder *ombygging og utvidelse*, er biskopen godkjenningsorgan, jf. kirkeordningen § 23 siste ledd.
- I saker som gjelder *avhending* (eierskifte) er Kirkerådet godkjenningsorgan, jf. kirkeordningen § 20 annet ledd.
- *Riving* er ikke direkte regulert i kirkeordningen. Men en kirke som rives vil nødvendigvis også bli nedlagt som kirke, slik at det rettslige begrepet nedlegging også dekker riving. Ved nedleggelse er Kirkerådet godkjenningsorgan, jf. kirkeordningen § 23 fjerde ledd.

2.3.2 Omfang av listeføring

Kirkene og deres faste og løse inventar utgjør en enhet, og vil i antikvarisk sammenheng bli vurdert samlet. Fast og/eller løst inventar fra middelalderen eller 1600- og 1700-tallet vil kunne øke den kulturhistoriske verdien av en nyere kirke.

2.3.3 Søknadspliktige tiltak

Dersom det er planer om avhending, riving eller å sette i gang tiltak som går ut over vanlig vedlikehold (ombygging eller utvidelse) i en listeført kirke, gjelder saksbehandlingsreglene i kirkebyggforskriften § 4. Fellesorganet for soknet sender saken til kirkens godkjenningsorgan, som forelegger saken for Riksantikvaren til uttalelse før kirkens godkjenningsorgan avgjør saken.

For at både kirkelige og antikvariske hensyn skal ivaretas på en best mulig måte, fordres god kommunikasjon mellom kirkens godkjenningsorgan og Riksantikvaren. Ved eventuell uenighet kan godkjenningsorganets avgjørelse legges frem til ny vurdering og avgjørelse av det organ Kirkemøtet utpeker, jf. kirkebyggforskriften § 4 siste ledd. Både tiltakshaver (fellesorganet for soknet), Riksantikvaren og annen berørt kulturmiljømyndighet har rett til å be om fornyet vurdering. For ordens skyld gjøres det oppmerksom på at forvaltningslovens regler ikke kommer til anvendelse når kirkens godkjenningsorgan saksbehandler søknader om tiltak etter kirkebyggforskriften.

Dersom tiltaket også er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven § 20-2, må fellesorganet for soknet (tiltakshaver) også sørge for å sende saken til kommunen som plan- og bygningsmyndighet.

Fører tiltaket til at det må gjøres vesentlige endringer på tilliggende gravplass, må endringene på gravplassen godkjennes av Statsforvalteren i Vestfold og Telemark etter gravplassloven § 4.

Dersom beslutningen til kirkens godkjenningsorgan etter kirkebyggforskriften § 4 første ledd, eller den endelige avgjørelsen av det organet Kirkemøtet utpeker etter § 4 siste ledd,

innebærer en trussel mot nasjonale kulturminneinteresser, kan kulturmiljøforvaltningen vedta midlertidig fredning, jf. kulturminneloven § 22 nr. 4.

Mange kirker bygget etter 1536 står på kirkested fra middelalderen, dvs. fra før 1537. Grunnen er da automatisk fredet og fylkeskommunen eller Sametinget er myndighet. Det betyr at dersom den listeførte kirken står på automatisk fredet grunn eller dette er sannsynlig, skal også fylkeskommunen eller Sametinget forelegges saken til uttalelse, jf. ansvarsforskriften §§ 3 (2) og 4 som legger myndigheten for bl.a. kirketufter, gravplasser og gravminner til fylkeskommunen og til Sametinget.

I tillegg gjelder kulturminneloven § 25 andre ledd som pålegger kommunen å sende søknad til fylkeskommunen og Sametinget om riving eller vesentlig endring av bygning/anlegg som er oppført før 1850. Meldeplikten omfatter alle tiltak som krever kommunens tillatelse etter plan- og bygningsloven. Meldingen skal sendes senest 4 uker før søknaden avgjøres.

2.3.4 Innvendig og utvendig overflatebehandling

Mindre utvendige og innvendige arbeider kan utføres uten å konsultere Riksantikvaren, dersom de går ut på å videreføre eksisterende overflatebehandling i form av malingstyper og farge etc. Større oppussings- og reparasjonsarbeider vil anses som tiltak utover vanlig vedlikehold og er derfor søknadspliktig, jf. kirkebyggforskriften § 4 første ledd. Søknaden skal da forelegges Riksantikvaren, jf. kirkebyggforskriften § 4 tredje ledd.

En begynnende skade på en kirke, på inventar eller på kirkekunst bør snarest mulig rapporteres til Riksantikvaren, som tar stilling til hvilke tiltak som bør settes i verk.

2.3.5 Tekniske installasjoner

Ved ønske om installasjon av større tekniske installasjoner som brannslukningsanlegg, oppvarmingsanlegg, lysanlegg, elektriske ringeanlegg og lukeåpnere skal Riksantikvaren konsulteres på forhånd, jf. forskriften § 4 første og andre ledd. Dette er dels fordi slike installasjoner i seg selv medfører fysiske inngrep og visuelle endringer i kirkebygningen og dels fordi installasjonen kan føre til utilsiktede skadelige virkninger på inventar, utstyr og kirkekunst. Sakstyper som Riksantikvaren har utarbeidet veiledere for, kan ferdigbehandles direkte av kirkens godkjenningsorgan uten råd fra Riksantikvaren såfremt veilederen følges.

2.3.6 Ny vurdering og avgjørelse ved uenighet

Ved uenighet kan godkjenningsorganets beslutning legges frem til ny vurdering og avgjørelse for det organ Kirkemøtet utpeker, jf. kirkebyggforskriften § 4.

2.3.7 Vanlig vedlikehold

Vanlig vedlikehold på en listeført kirke kan foretas uten søknad. Med vanlig vedlikehold mener vi rutinemessig arbeid som bidrar til å opprettholde og forbedre kulturminnets tilstand. Dette fremgår av kirkebyggforskriften § 1 annet ledd. Vedlikeholdet skal gjøres i samsvar

med opprinnelig eller eksisterende teknikk, utførelse og materialbruk. Er man i tvil om tiltaket vil berøre antikvariske interesser, bør Riksantikvaren konsulteres.

2.4 Nærmere om kirker som verken er fredet eller listeført

Kirker som ikke er fredet eller listeført, vil likevel ofte være viktige kulturminner i lokal og regional sammenheng.

For disse kirkene bør fellesorganet for soknet kontakte biskopen om hvordan antikvariske hensyn skal ivaretas. Når det gjelder istandsetting, restaurering og vedlikehold, kan biskopen kontakte fylkeskommunen for råd og veiledning.

Ofte vil kirker som er bygget etter 1850, og som ikke er listeført, inneholde eldre gjenstander eller kirkekunst, typisk fra tidligere kirker på stedet. Tiltak på middelalderske kirkeklokker eller annet inventar eller kirkekunst fra tiden før 1537 skal følge Riksantikvarens anvisninger, jf. pkt. 2.5.2 nedenfor.

Som det fremgår av pkt. 4.3.7 og 4.4 vil biskopens innsigelsesmyndighet i plansaker og forbudet mot å bygge nærmere kirke enn 60 meter i spredtbygd område ikke videreføres etter at kirkeloven oppheves og ny trossamfunnslov trer i kraft 1. januar 2021. Selv om kirken verken er fredet eller listeført, vil det kunne være behov for å sikre kirken og dens omgivelser som kulturminne.

Plan- og bygningsloven har bestemmelser som gir kommunene anledning til å bevare/sikre verneverdige kirker i plansammenheng. Blant annet gir § 12-5 nr. 5 mulighet for å regulere til kulturmiljø og kulturminner, og § 12-7 nr. 6 åpner for bestemmelser om vern. Det er viktig at kommunene aktivt tar i bruk disse bestemmelsene der det er behov for å verne kirkene som kulturminner.

Fylkeskommunen vil kunne fremme innsigelse, ikke bare til fredete og listeførte kirker, men også til andre kirker som *kan* ha vesentlig regional eller nasjonal verdi, jf. rundskriv T-2/16. Kirkelige myndigheter eller Riksantikvaren kan også foreslå listeføring, jf. kirkebyggforskriften § 2 andre ledd. Dette vil medføre at kirken klart kommer inn under kulturmiljømyndighetenes innsigelsesrett.

2.5 Nærmere om anskaffelse, konservering og restaurering av kirkeinventar og kirkekunst

Det er ikke bare selve kirkebygget som er omfattet av vernebestemmelser i kulturminneloven eller kirkebyggforskriften. Også kirkeinventar og kirkekunst kan være omfattet av slike bestemmelser. Det gjelder særskilte saksbehandlingsregler ved tiltak som kan virke inn på slikt kulturminne.

I tillegg har også Kirkemøtet fastsatt egne regler for liturgisk inventar og utstyr. Disse reglene gjelder i utgangspunktet for inventar og utstyr i alle kirker, men de vil bli supplert av kirkebyggforskriftens bestemmelser i listeført kirke og kulturminnelovens bestemmelser i fredet kirke eller der inventaret eller kunsten i seg selv er fredet.

Dette avsnittet gir en oversikt over hvilke tiltak som er søknadspliktige etter kulturminneloven, hvilke tiltak som er søknadspliktige etter kirkebyggforskriften og hvilke som er søknadspliktige etter Kirkemøtets særregler om liturgisk inventar og utstyr. I tillegg gis det anbefalinger for hvordan anskaffelse, avhending, konservering og restaurering av kirkekunst og kirkeinventar bør saksbehandles, for å sikre at kirkelige og kulturmiljøfaglige interesser ivaretas på best mulig måte.

2.5.1 Generelt om anskaffelse og avhending av inventar og utstyr

Anskaffelse og avhending av inventar og utstyr i en fredet kirke kan innebære inngrep som er søknadspliktige etter kulturminneloven. I slike tilfeller er det Riksantikvaren som snarest mulig avgjør om og i tilfelle på hvilken måte tiltaket kan iverksettes.

I listeførte kirker er tiltak som berører fast inventar som inngår i en kulturhistorisk sammenheng med kirkebygget, søknadspliktige, jf. kirkebyggforskriften § 4. Dette gjelder bl.a. altertavle, prekestol, døpefont, kirkebenker, orgel, kirkeklokker og kunstnerisk utsmykning. Fellesorganet for soknet sender saken til kirkens godkjenningsorgan, som sørger for foreleggelse for Riksantikvaren. Er fellesorganet for soknet i tvil om tiltaket er søknadspliktige etter kirkebyggforskriften, skal Riksantikvaren konsulteres.

Etter Kirkemøtets egne regler skal biskopen konsultere Riksantikvaren ved anskaffelse av «alt nytt inventar og utstyr» i fredet eller listeført kirke, jf. regler om liturgisk inventar og utstyr § 24. Ved fjerning eller avhending av inventar og utstyr i fredet eller listeført kirke er det ikke gitt en tilsvarende konsultasjonsplikt, jf. særreglene om liturgisk inventar og utstyr § 26.²

Riksantikvaren skal godkjenne alle tiltak som er søknadspliktige etter kulturminneloven uavhengig av om de kirkelige reglene gjenspeiler slik saksgang. Det samme gjelder for tiltak som er søknadspliktige etter kirkebyggforskriften. Selv om særreglene om liturgisk inventar og utstyr § 26 ikke pålegger biskopen en konsultasjonsplikt ved fjerning og avhending av inventar og utstyr i fredet eller listeført kirke, bør biskopen likevel konsultere Riksantikvaren dersom det rår tvil om inventaret eller utstyret er fredet eller verneverdig etter kulturminneloven eller kirkebyggforskriften.

² Også her vil det kunne komme en endring i de kirkelige reglene slik at de gjenspeiler kulturminneloven og kirkebyggforskriftens regler, jf. også påfølgende avsnitt.

Inventar og utstyr i kirkerommet kan ha høy kulturminneverdi selv om det ikke er fredet etter kulturminneloven, eller står plassert i en fredet eller listeført kirke. Plassering av løst inventar og utstyr som for eksempel alterbord, lysglobe og piano, er av betydning både for kirkerommets uttrykk og for liturgiske funksjoner. I tillegg har inventarets eller utstyrets plassering i kirken, for eksempel i nærheten av ovner, på yttervegg, i direkte sollys osv., stor betydning for objektets bevaringstilstand. Fellesorganet for soknet bør derfor ha lav terskel for å konsultere Riksantikvaren ved tvil om et tiltak er søknadspiktig. Biskopen og Riksantikvaren kan også konsulteres for å få råd om plassering osv.

Veiledere på Riksantikvarens nettsider

På Riksantikvarens nettsider www.riksantikvaren.no finnes det en rekke veiledere som omhandler både kirkens eksteriør, interiør og dens omgivelser. Veilederene er utarbeidet av Riksantikvaren i samarbeid med Kirkerådet og KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter, og vil være til god hjelp for saksbehandlingen av tiltak som er omtalt i kapittel 2 og 4 i dette rundskrivet.

2.5.2 Særlig om inventar og kirkekunst fra tiden før 1537

Konservering og restaurering av kirkens inventar, herunder kirkekunst, er i utgangspunktet soknets (ved fellesorganet for soknet) eller annen eiers ansvar. Alle gjenstander fra tiden før 1537 er vernet som løse kulturminner, jf. kulturminneloven § 13. Det er etter kulturminneloven § 13 første ledd forbudt å skade disse. Konservering og restaurering av slike gjenstander skal følge Riksantikvarens anvisning. Riksantikvaren kan stille krav til materialvalg og fremgangsmåte samt valg av fagpersonell som kan utføre arbeidene. Riksantikvaren kan også kreve at det i forbindelse med konservering/restaurering skal foretas en vitenskapelig dokumentasjon av objektet som konserveres/restaureres, selv om andre enn Riksantikvaren finansierer arbeidene.

2.5.3 Særlig om inventar og kirkekunst fra 1537 eller yngre i fredete og listeførte kirker

Når det gjelder konservering og restaurering av inventar/kirkekunst som er fra 1537 eller yngre, som utgjør en viktig del av luthersk kirkehistorie, bør det tas kontakt med Riksantikvaren for råd og veiledning som sikrer at inventar/kirkekunst ikke forringes. Ved flytting av kulturhistorisk verdifull bemalt kirkekunst som krusifiks, altertavler, epitafier mv., må det utvises meget stor forsiktighet. Flytting bør normalt ikke skje uten særlige anvisninger fra Riksantikvaren. Riksantikvaren tilbyr nærmere veiledning på sine nettsider.

3. Gravplasser og gravminner

Fra gammelt av lå gjerne gravplassene rundt eller i umiddelbar nærhet til kirken. Nærmere halvparten av landets 2200 gravplasser ligger i umiddelbar nærhet til en kirke, og bortimot 700 av disse ligger i umiddelbar nærhet til en fredet eller listeført kirke. Selv om de fleste fredete gravplasser tilhører denne kategorien, er det også mange andre steder etablert gravplasser som har stor kulturmiljøverdi.

Gravplassene kan inneholde både synlige og ikke-synlige kulturminner. Gravplassens karakter og betydning har endret seg gjennom århundrene. Det bør være et mål å bevare utvalgte strukturer fra alle tidsperioder for å synliggjøre utviklingstrekk og ulike tiders praksis. Gravplassene fra middelalderen har særskilt høy kulturmiljøverdi.

Middelaldergravplasser (inntil år 1537) og samiske gravplasser fra år 1917 eller eldre er automatisk fredet i medhold av kulturminneloven § 4. Dette gjelder også gravplassens middelalderske innhegninger, gravminner og andre synlige anlegg. Fredningen gjelder selv om jorden er omrotet ved nye gravlegginger etter middelalderen eller er blitt oppfylt, oppdyrket, gjenbygget mv. Forvaltningen av fredete gravplasser er behandlet under pkt 3.2.

I kulturhistorisk sammenheng kan gravplasser være verdifulle selv om de ikke er fredet. Eksempler på slike kan være intakte 1600-, 1700- eller 1800-tallsgravplasser, koleragravplasser, spesialgravplasser, gravplasser for fremmede sjøfolk, gravplasser for nasjonale minoriteter eller etniske grupper eller deler av slike gravplasser. På mindre steder kan i tillegg gravplassen være stedets eneste offentlige parkanlegg. Viktige kulturhistoriske verdier kan knytte seg til gravplassens arkitektoniske utforming, gravminnene, grøntstrukturer, plantematerialet og andre elementer. Bevaring av dette kan enten skje gjennom regulering etter plan- og bygningsloven eller gjennom særskilt fredning som kulturminne etter kulturminneloven. Lokal gravplassmyndighet kan også vedta bevaringsplan for gravplassen etter § 27 i gravplassforskriften. De ulike kategoriene av vern er nærmere omtalt under pkt 3.1.

Gravlegginger under kirkegulvet, i kirkeveggen eller i et gravkapell er en svært viktig kildeverdi; dette gjelder både gravminnene og skjelettrestene. Fjerning av skjelettrestes/kister/gravminner fra slike gravlegginger under kirkegulvet i fredete kirker krever tillatelse fra fylkeskommunen/Sametinget og fra Riksantikvaren der graven er integrert i kirkebygget som sådan, jf. ansvarsforskriften og kulturminneloven §§ 8 og 15a.

Ansvarsforskriften plasserer ansvaret som kulturmiljømyndighet i saker som omhandler gravplasser og gravminner hos fylkeskommunen/Sametinget. Unntak gjelder for de fire middelalderbyene Bergen, Oslo, Trondheim og Tønsberg, og i de særlige tilfeller der graven er en integrert del av kirkebygget. I disse tilfeller er det Riksantikvaren som er kulturmiljømyndighet.

Fylkeskommunene/Sametinget har et ansvar for kunnskapsformidling, veiledning og samarbeid med kommuner og lokal gravplassmyndighet om skjøtsel, tilrettelegging og bruk av gravplassen som kulturminne. Riksantikvaren har et overordnet faglig ansvar for kulturmiljøforvaltningen.

3.1 Gravplasser – fredning og vern gjennom ulikt lovverk

3.1.1 Automatisk fredning etter kulturminneloven

Alle middelaldergravplasser (inntil år 1537) er automatisk fredet i medhold av kulturminneloven § 4 første ledd bokstav j. Det samme er alle samiske gravplasser fra år 1917 eller eldre, jf. kulturminneloven § 4 andre ledd. Forvaltningen av de automatisk fredete gravplassene er nærmere omtalt under pkt 3.2 og 3.3.

3.1.2 Vedtaksfredning etter kulturminneloven

Gravplasser kan fredes i medhold av kulturminneloven § 15. Dersom det vedtas en fredning etter § 15, vil det bli gitt egne bestemmelser i fredningsvedtaket. Slik fredning kan omfatte hele eller deler av grøntanlegget.

Området rundt en kulturhistorisk viktig gravplass kan dessuten fredes etter kulturminneloven § 19 for å bevare virkningen av kulturminnet i landskapet eller for å beskytte vitenskapelige interesser som knytter seg til det.

3.1.3 Vern gjennom plan- og bygningsloven

Kommunen kan regulere hele eller deler av kulturhistorisk verdifulle gravplasser som ikke er fredet, til hensynssone kulturmiljø etter plan- og bygningsloven § 11-8 tredje ledd bokstav c, i kombinasjon med formål bebyggelse og anlegg/grav- og urnelund. Både gravplassmyndighetene og kulturmiljømyndighetene kan ta initiativ til at slike gravplasser får et vern gjennom plan- og bygningsloven. De nærmeste områdene og landskapet omkring bør vurderes avsatt til hensynssone.

Under pkt 4 Kirkestedets omgivelser er det gitt en nærmere redegjørelse av saksgangen og plan- og bygningslovens kapittel 10-12.

3.1.4 Bevarings-/verneplan etter gravplassforskriften

Lokal gravplassmyndighet kan vedta at områder av gravplassen eller enkeltgraver med gravminner og annet utstyr skal bevares, jf. gravplassforskriften § 27. Slikt vedtak skal nedfelles som egne bestemmelser i de lokale vedtektene og det bør utarbeides en verneplan for gravplassen. En verneplan etter gravplassforskriften vil være utfyllende og mer detaljert enn eventuelle bestemmelser i en kommuneplan eller en reguleringsplan. Det er utarbeidet en egen veileder for [verneplan for gravplasser](#).

3.2 Nærmere om fredete gravplasser

3.2.1 Automatisk fredete graver og gravminner fra middelalderen

Alle graver og gravminner fra middelalderen (inntil år 1537), enkeltvis eller samlet på gravplassen, er automatisk fredet, jf. kulturminneloven § 4 første ledd bokstav j. Dette gjelder også gravplassens innhegninger og andre anlegg fra middelalderen.

Fylkeskommunen/Sametinget er kulturmiljømyndighet for automatisk fredete kulturminner etter kulturminneloven § 4 første ledd bokstav j. Det innebærer at det er disse myndighetene som på faglig grunnlag bestemmer hvilke gravplasser eller annen grunn som er en middelaldergravplass. Ofte vil en middelaldergravplass utgjøre en del av en nyere gravplass. Når en gravplass er definert som middelaldergravplass, er den automatisk fredet. Dette gjelder uansett om den fortsatt er i bruk som gravplass eller ikke. Deler av gravplass som er fredet i medhold av kulturminneloven, skal avmerkes på gravkartet, jf. gravplassforskriften § 4 tredje ledd.

Dersom det er tvil om en gravplass, en enkeltgrav eller et gravminne er automatisk fredet eller ikke, avgjør Riksantikvaren spørsmålet med bindende virkning, jf. kulturminneloven § 4 siste ledd.

Inneholder gravplassen en middelaldergravplass?

Informasjon om hvorvidt hele eller deler av en gravplass er definert som middelaldergravplass, finnes i Riksantikvarens kulturminnedatabase [Askeladden](#). Også KAs kirkebyggdatabase vil i løpet av 2021 inneholde informasjon om gravplassene, inkludert gravplasser og deler av gravplasser som er automatisk fredet i medhold av kulturminneloven § 4 første ledd bokstav j.

3.2.2 Automatisk fredete samiske gravplasser

Samiske gravplasser, enkeltgraver og gravminner på gravplassen fra år 1917 eller eldre, er automatisk fredet, jf. kulturminneloven § 4 annet ledd. Sametinget bestemmer på faglig grunnlag hvilke graver og gravminner som er fredet på dette grunnlaget. Som hovedregel skal en samisk gravplass forstås som en gravplass hvor flertallet av de gravlagte er samiske og gravlagt før 1918. Selv om ikke gravplassen i sin helhet defineres som automatisk fredet, kan den enkelte grav eller det enkelte gravminne være det.

Dersom det er tvil om en gravplass, en enkeltgrav eller et gravminne er automatisk fredet eller ikke, avgjør Riksantikvaren spørsmålet med bindende virkning, jf. kulturminneloven § 4 siste ledd.

3.2.3 Automatisk fredete gravplasser på Svalbard

På Svalbard er spor av menneskegraver av alle slag, herunder kors og andre gravmarkeringer, samt bein og beinrester i og på markoverflaten, automatisk fredet uavhengig av alder, jf. svalbardmiljøloven § 39 annet ledd. Etter svalbardmiljøloven § 44 første ledd andre punktum kan Riksantikvaren dispensere fra automatisk fredning.

3.2.4 Beskyttelse av krigsgravplasser og krigsgraver

Alle krigsgravplasser og krigsgraver skal uansett alder beskyttes i samsvar med internasjonale forpliktelser som Norge har påtatt seg, jf. gravplassloven § 23 a. Det innebærer bl.a. at de er fredet uten tidsbegrensning.

Krigsgraver

På regjeringen.no finnes det mer informasjon om krigsgravene.

3.3 Tiltak på automatisk fredete gravplasser

3.3.1 Undersøkelsesplikt og tillatelse etter flere lovverk

Det er viktig å være oppmerksom på at alle tiltak på en gravplass som berører et automatisk fredet kulturminne i utgangspunktet vil kreve særskilt tillatelse etter kulturminneloven, selv om det foreligger tillatelse etter gravplassloven. Realisering av en gravplassplan (jf. gravplassforskriften § 2 andre ledd) som innebærer bruk av middelalderdelen av en gravplass eller andre byggetiltak som krever tillatelse etter plan- og bygningsloven § 20-2, krever dermed tillatelse etter kulturminneloven § 8. Dette gjelder ikke der det er gitt tillatelse gjennom vedtak av reguleringsplan, eventuelt kommuneplan. Er det usikkerhet knyttet til om hele eller deler av gravplassen som en ønsker å ta i bruk på nytt er automatisk fredet etter kulturminneloven, bør utkast til plan for gravplassen sendes fylkeskommunen/Sametinget for å avklare dette. Kjente automatisk fredete middelaldergravplasser og samiske gravplasser er registrert og avgrenset. Informasjon om disse ligger i kulturminnedatabasen Askeladden.

Alle tiltak på automatisk fredete gravplasser, som gravlegginger, oppfyllinger, utvidelser, graving av grøfter, planting av trær, oppføring/ending av bygg mv., krever tillatelse fra rette kulturmiljømyndighet etter kulturminneloven § 8 og må i tillegg vurderes med hensyn til gravplassloven og gjeldende arealplan etter plan- og bygningsloven. Dette gjelder også tiltak utenfor den automatisk fredete gravplassen som kan medføre utilbørlig skjemming av eller fare for skade på kulturminnet, jf. kulturminneloven § 3. Tillatelse etter kulturminneloven § 8 kreves ikke for gravlegginger i de deler av en automatisk fredet gravplass som fortsatt anses å være i kontinuerlig bruk, se nedenfor under pkt 3.3.2.

Ulovlige tiltak eller påført skade på en automatisk fredet gravplass medfører straffeansvar etter kulturminneloven, se nærmere omtale under pkt 5.

3.3.2 Middelaldergravplasser i kontinuerlig bruk

På middelaldergravplasser som har vært i kontinuerlig bruk siden middelalderen, kan nye gravlegginger i eksisterende graver foretas uten tillatelse etter kulturminneloven § 8. Med kontinuerlig bruk menes at det har vært foretatt gravlegging etter 1945. Ny gravlegging i eksisterende grav uten tillatelse etter kulturminneloven § 8 forutsetter dermed at den enkelte graven som skal benyttes, har vært i bruk etter 1945. Middelaldergravplasser eller enkeltgraver der det ikke er foretatt gravlegging etter 1945, skal i utgangspunktet bevares urørt.³ Er gravplassen regulert etter plan- og bygningsloven, gjelder bestemmelsene i denne planen foran gravplassplanen, jf. pkt. 4.3.5 og 4.3.6.

Dersom det kan dokumenteres at det tidligere er satt ned kiste i en grav som ikke har vært i bruk etter 1945, kan urnenedsettelse tillates i graven. Dette forutsetter at det er kjent hvor i graven kisten står, slik at borehullet for urnen ikke vil skade intakte kulturminner. Urnen skal settes over den eldre kisten.

Gravplasser fra middelalderen ligger ofte i direkte eller i svært nær kontakt med andre automatisk fredete kulturminner, som for eksempel gravfelt og gårdsanlegg fra jernalderen. Slike kulturminner kan være utpløyd og ikke synlige på markoverflaten. Tiltak i slike områder skal derfor alltid meldes til rette kulturmiljømyndighet i god tid før planlagt igangsetting.

Dersom graving på gravplassen avdekker materiale som kan være fra middelalderen eller tidligere, skal rette kulturmiljømyndighet varsles. Kulturmiljømyndigheten vil innen tre uker avgjøre om arbeidet kan fortsette, og eventuelt fastsette vilkår for videre arbeid, jf. kulturminneloven § 8 andre ledd. I særlige tilfeller kan fristen forlenges. Ved graving i forbindelse med gravlegging treffes avgjørelsen straks.

Søknad om tillatelse etter kulturminneloven § 8 sendes rette kulturmiljømyndighet, som kan sette vilkår for tillatelsen. Avskraping av jordlag/utplanering av terreng og oppfylling gis det normalt ikke tillatelse til. I tillegg til kulturmiljømyndighetens behandling, skal det innhentes tillatelse for anlegg mv. av gravplass fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark etter gravplassloven § 4 første ledd. Det vises for øvrig til gravplassforskriften §§ 2 og 5.

3.4 Sikringssone

Med til et automatisk fredet kulturminne hører en fem meter bred sikringssone, så lenge en særskilt avgrensning av sikringssonen ikke er fastsatt, jf. kulturminneloven § 6.

En middelalderkirke er normalt omgitt av en middelaldergravplass. Sikringssonen på fem meter regnes da fra middelaldergravplassens ytterpunkt, fra eiendomsgrensen, eventuelt fra yttersiden av den middelalderske innhegningen.

---

³ Barne- og familiedepartementet tar sikte på å regulere dette i gravplassforskriften.

3.5 Bevaring av kulturmiljøverdier ved utvidelse og vesentlig endring av en gravplass

Utvidelse og vesentlig endring av en gravplass skal skje i henhold til planen for gravplassen, se gravplassforskriften §§ 2, 3, 4 og 5 jf. gravplassloven § 4. Utvidelse av en gravplass skal foretas gjennom arealplaner etter plan- og bygningsloven. Fylkeskommunen/Sametinget skal involveres i en tidlig fase av planleggingen. Lokal gravplassmyndighet skal sammen med statsforvalteren se til at kulturmiljøverdiene på en eksisterende gravplass blir premissgivende for en eventuell utvidelse. Det bør normalt stilles krav om at gravplassens murer og andre gamle strukturer, som terrasser og grusganger, bevares. Så langt det er mulig bør opplevelsen av de kulturhistoriske verdiene som den gamle gravplassen representerer, søkes opprettholdt uavhengig av utvidelsen. Kulturhistoriske hensyn skal også ivaretas ved tilrettelegging etter gjeldende regler for universell utforming, jf. gravplassforskriften § 7 annet ledd.

Planlegges gjennomgravning av en nedlagt gravplass som ikke er fredet eller regulert/avsatt til spesialområde bevaring /hensynssone vern, skal fylkeskommunen/Sametinget varsles og gis anledning til å uttale seg, jf. gravplassforskriften § 11 siste ledd. Det samme gjelder for samiske gravplasser som ikke er fredet.

3.6 Gravminner

Gravminnene forteller om estetikk, kirkelig historie og stilhistorie, om samfunnsstruktur og folks tanker om liv og død. Gravskikker forteller om et samfunns prioriteringer og verdisyn. Dette gjør gravminnene til viktige kulturminner.

Den som er fester av en grav eller ansvarlig for en fri grav, er eieren av vedkommende gravminne, jf. gravplassforskriften § 20 tredje ledd. Gravminnet tilfaller gravplassen dersom det ikke er fjernet fra gravplassen innen seks måneder etter festets opphør, jf. gravplassloven § 18 andre ledd. Gravminner av kunstnerisk eller kulturhistorisk verdi skal om mulig bli stående på gravplassen, jf. gravplassloven § 18 tredje ledd.

Lokal gravplassmyndighet kan etter § 27 i gravplassforskriften vedta at enkeltgraver med gravminner og annet utstyr skal bevares. Dette gjelder gravminner og annet utstyr som er i gravplassens eie, eller i privat eie når det gjøres en avtale om bevaring.

Lokal gravplassmyndighet bør se til at det iverksettes sikringstiltak for at særlig verneverdige gravminner og annet utstyr ikke forfaller eller forringes. Riksantikvaren kan bistå med rådgivning vedrørende konserverings- og sikringstiltak.

Gravminner i gravplassens eie som er eldre enn år 1900, og samiske gravminner fra år 1917 eller eldre, skal ikke flyttes eller fjernes før fylkeskommunen eller Sametinget har hatt anledning til å uttale seg, jf. pkt 3.6.1 om fredete gravminner. Når det gjelder flytting eller fjerning av kulturhistorisk verdifulle gravminner som eventuelt fortsatt er i privat eie, bør fylkeskommunen/Sametinget varsles på forhånd. Saken forelegges skriftlig, med foto av de

aktuelle gravminnene. Dersom lokal gravplassmyndighet ikke ønsker å følge kulturmiljømyndighetenes råd, kan saken klages inn for statsforvalteren.⁴

Når det gjelder regulering til hensynssone vern i henhold til plan- og bygningsloven, vises det til omtalen av plan- og bygningsloven under pkt 4.3. Ved slik regulering vil også gravminnene kunne vernes.

Vedtaksfredning etter kulturminneloven kan være aktuelt i særskilte tilfeller der gravminnet representerer særlige kulturhistoriske verdier.

3.6.1 Nærmere om fredete gravminner

Gravminner fra middelalderen (eldre enn 1537) og samiske gravminner fra 1917 eller eldre er automatisk fredet i medhold av kulturminneloven § 4. Alle tiltak som kan medføre fare for skade på, inngrep i eller utilbørlig skjemming av et automatisk fredet kulturminne, jf. kulturminneloven § 3, krever dispensasjon etter kulturminneloven § 8. Søknad sendes fylkeskommunen, eller Sametinget for samiske kulturminner. For fredete gravminner innenfor de fire middelalderbyene Oslo, Bergen, Trondheim og Tønsberg er det Riksantikvaren som er myndighet. Vedtak fra fylkeskommunen eller Sametinget etter kulturminneloven § 8 kan påklages til Riksantikvaren. Riksantikvarens vedtak kan påklages til Klima- og miljødepartementet. Klagefristen er seks uker.

Andre gravminner kan fredes i medhold av kulturminneloven § 15, eller omfattes av en områdefredning etter kulturminneloven § 19 eller en kulturmiljøfredning etter kulturminneloven § 20. I særlige tilfeller kan fylkeskommunen eller Sametinget gi tillatelse til tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i det fredete kulturminnet, jf. kulturminneloven § 15a første ledd, § 19 tredje ledd og § 20 tredje ledd.

---

⁴ Barne- og familiedepartementet tar sikte på å regulere dette i gravplassforskriften.

4. Kirkens og kirkestedets omgivelser

4.1 Kirkesteder

Kirkene er ofte plassert på sentrale og fremtredende steder i landskapet og bevisst formet som landemerker. De første kirkene ble ofte reist i tilknytning til storgårdene, som gjerne lå sentralt i bygda. I tettbygde miljøer er kirkene gjerne gitt en dominerende plassering på et torg eller i en akse i bystrukturen. En del kirker inngår i by- og tettstedsområder det knytter seg nasjonale og regionale kulturmiljøinteresser til. Plasseringen, størrelsen, formen, material- og fargevirkningen fremhever monumentaliteten og understreker kirkens betydning som identitetssymbol i lokalsamfunnet. Den arkitektoniske virkningen i omgivelsene bør ivaretas på en estetisk god måte i planleggingen og forvaltningen uansett kirkens alder. Eksisterende verdifulle visuelle trekk og kulturminner bør inngå som premisser for planlegging og forvaltning.

I kulturhistorisk sammenheng vil både selve kirkebygningen og de elementer og strukturer i omgivelsene som logisk hører kirken til og er en del av kirkens eiendom, vanligvis også gravplassen og det som ligger innenfor gravplassmuren eller -gjerdet, inngå i det som kalles "kirkestedet". Også bebyggelse og landskapsstrukturer utenfor kirkens eget område kan ha en nær tilknytning til kirken og oppleves som tilhørende kirkestedet. I søknadssammenheng vil det imidlertid være et skille mellom tiltak på selve kirkebygget, hvor Riksantikvaren er kulturmiljømyndighet, og tiltak i kirkens omgivelser, hvor fylkeskommunen eller Sametinget er kulturmiljømyndighet.

I omgivelsene til kirken og gravplassen er det vanlig å finne mange forskjellige typer kulturminner fra ulike tidsperioder. Fra førkristen tid finnes gjerne gravhauger, hov, bosettingspor, dyrkingsspor, hulveier mv. Fra middelalderen finnes ofte rester etter gårdsanlegg, gårdshauger, markedsplasser, tidligere kirker mv. Ellers finnes gjerne kirkebakke, prestegård, tilkomstveier med vegkryss, opptrekksplass for båter, bygninger for overnatting og samvær, handel og skatteinnkreving, lagring av mat og utstyr i tilfelle krig eller uår mv. Sammen avspeiler disse kulturminnene en mer enn tusenårig tradisjon og utvikling av tro og samfunn. Kirken og enkeltelementene i dens nærmeste omgivelser har stor verdi hver for seg som kulturminner, og samlet som kulturmiljø. Flere slike kulturmiljøer er særlig verdifulle og skal forvaltes som områder av regional og nasjonal interesse.

4.2 Middelalderske kirkesteder

Et middelaldersk kirkested defineres som et sted der det er, eller har vært, en kirke eller gravplass med opprinnelse i middelalderen (inntil 1537). Middelalderske kirkesteder er automatisk fredet etter kulturminneloven § 4 første ledd bokstav a og j.

Kirkestedene var sosiale samlingssteder i middelalderen og kan derfor inneholde spor etter mange typer menneskelig aktivitet i tillegg til religiøs praksis. Middelalderske kirkesteder har ofte vært intensivt brukt gjennom lang tid. De kan inneholde omfattende og sammensatte arkeologiske kulturminner som forteller historier om tidligere tiders samfunn som vi har få

andre kilder til. Det er derfor svært viktig å bevare dem, både som vitenskapelig kildemateriale og som kilde til opplevelser og kunnskap.

Middelalderens kirkested omfatter hele området som har vært i bruk til kirkelige formål. Et middelalderk kirkested kan eksempelvis omfatte kirke, eller kirkeruin/tuft, kirkegrunn (grunnen under stående kirkebygning), gravplass, kirkebakke (samlingsplass ved kirken), kirkeallmenning med båtstøer o.l.

Med kirketuft menes et sted hvor det tidligere har stått en kirke, og hvor det kan finnes rester etter selve bygningen, enten over eller under bakken, synlig eller ikke synlig. Kirketufter fra middelalderen er særlig viktige som arkeologiske kilder som blant annet kan belyse bygningshistoriske trekk samt religiøs og sosial praksis.

4.2.1 Søknadspliktige tiltak

Tiltak som kan medføre fare for skade på, inngrep i eller utilbørlig skjemming av automatisk fredete kirkesteder, herunder av kirketufter, kirkeruiner eller gravplasser, jf. kulturminneloven § 3, er søknadspliktige etter kulturminneloven § 8. Dette gjelder også midlertidige tiltak, for eksempel bygging av scene og publikumsamfi for å muliggjøre bruk av kirkeruiner fra middelalderen til spesielle arrangementer (konserter, spel og lignende). Søknaden sendes vedkommende kulturmiljømyndighet, dvs. Riksantikvaren i de fire middelalderbyene Bergen, Oslo, Trondheim og Tønsberg, og ellers fylkeskommunen. Gjelder tiltaket samiske kirkesteder, sendes søknaden til Sametinget.

Riksantikvaren kan etter kulturminneloven § 19 frede et område rundt et fredet kulturminne så langt det er nødvendig for å bevare virkningen av kulturminnet i miljøet eller for å beskytte vitenskapelige interesser som knytter seg til det. Fredningsvedtaket kan ha bestemmelser som regulerer tiltak som er egnet til å motvirke formålet med fredningen.

4.3 Kirkens og kirkestedets omgivelser og plan- og bygningsloven

Kirken og dens omgivelser vil ofte bli berørt i forbindelse med arealplanlegging, enten det utarbeides kommune(del)planer som omfatter hele eller deler av kommunen, eller reguleringsplaner for eller i det aktuelle området. I planprosessen skal spørsmål om arealbruk og ulike interesser avklares, herunder kirkens interesser og interesser knyttet til kulturminner, kulturmiljøer og landskap. Bruk og vern av større områder ved en kirke og en gravplass kan styres gjennom bevisst utforming av arealplaner etter plan- og bygningsloven og slik sikre at de kulturhistoriske interessene blir godt ivaretatt. I slike områder kan også prestegård, prestegårdshager, kirkebakke, kirkenaust, landskap med mer, inngå.

4.3.1 Kulturmiljøforvaltningens rolle i arealplansaker

Ved oppstart av planarbeid skal kommunen varsle de myndigheter, organisasjoner og øvrige parter som har interesser i planarbeidet. Det samme ansvaret har forslagsstillere til private

reguleringsplaner. Kulturmiljøinteressene ivaretas av fylkeskommunen og Sametinget som er regional kulturmiljømyndighet og høringsinstans med innsigelsesmyndighet i arealplansaker.

Fylkeskommunen/Sametinget skal komme med innspill til varsel om oppstart og uttale seg i forbindelse med høringen av planforslaget. Dersom fylkeskommunen/Sametinget ikke får anledning til å reise innsigelse, og nasjonale eller vesentlige regionale interesser er truet, kan Riksantikvaren beslutte å overta saken, jf. rundskriv T-4/92 og forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven § 7 (3).

Innsigelsesmyndigheten er nærmere omtalt under pkt. 4.3.7.

4.3.2 Biskopens og statsforvalterens rolle i arealplansaker

Biskopen er høringsinstans i arealplansaker som gjelder kirken og dens omgivelser. Statsforvalteren er høringsinstans og innsigelsesmyndighet i arealplansaker som gjelder gravplasser.

Veileder om kulturmiljøer og plan- og bygningsloven

På Riksantikvarens nettsider finnes det en egen veileder om [Kulturminner, kulturmiljøer og landskap. Planlegging etter plan- og bygningsloven](#).

4.3.3 Frister

En uttalelse til planforslaget må sendes innen høringsfristen som er satt av kommunen. Dette gjelder også ved en eventuell innsigelse, jf. nærmere omtale av innsigelse nedenfor under pkt. 4.3.7. Er det behov for utsatt frist, skal den nye fristen avtales spesifikt med kommunen. Det er den myndighet som vil avgi uttalelse eller fremme innsigelse som har ansvaret for å avtale ny frist. Denne må bekreftes skriftlig, gjerne på e-post. Det er ikke i samsvar med god forvaltningsskikk å sette for kort frist.

4.3.4 Arkeologiske registreringer

I saker som berører automatisk fredete kulturminner, kan det være behov for en lengre frist enn minimumsfristen på seks uker dersom det skal gjennomføres arkeologiske registreringer etter kulturminneloven § 9. I slike tilfeller gjelder reglene i kulturminneloven § 9 om tre måneder, eventuelt med en måned ekstra. Ved behov kan Riksantikvaren etter søknad beslutte ytterligere forlengelse av fristen.

4.3.5 Kommuneplan/kommunedelplan: Plan- og bygningsloven kapittel 10 og 11

Alle kommuner skal ha en kommuneplan som omfatter en samfunnsdel og en arealdel. En gang i hver valgperiode skal kommunestyret vedta en kommunal planstrategi. Ved

behandlingen av denne strategien skal de også ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av den skal revideres.

Fylkeskommunen/Sametinget og statsforvalteren (gravplassaker) skal etter pbl. § 11-12 varsles om oppstart av kommuneplanarbeidet. Det samme skal Den norske kirke ved det berørte sogn og biskopen. De vil da ha anledning til å komme med innspill til tema som bør tas opp og områder det må tas spesielt hensyn til i planleggingen av arealbruken. Dette kan være utvidelse av gravplasser, behov for nye gravplasser eller annen arealbruk knyttet til kirkenes funksjon i lokalsamfunnet eller tiltak i nærområdet til kirken. I denne fasen av planprosessen er det viktig å melde fra om planen er i strid med nasjonale eller vesentlige regionale interesser for det aktuelle fagområdet. For kulturmiljøforvaltningen er disse definert i rundskriv T-2/16 "Om nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis". Innsigelsesmyndigheten er nærmere omtalt i pkt. 4.3.7.

Fredete kirker og kirkesteder skal som hovedregel avsettes til hensynssone d) i kommuneplanen, med bestemmelser som klargjør hva som gjelder etter plan og bygningsloven eller etter annet lovverk, for eksempel kulturminneloven, jf. plan- og bygningsloven § 11-8 tredje ledd bokstav d).

For automatisk fredete gravplasser som er avsatt til arealformål bebyggelse og anlegg kan kulturmiljøforvaltningen gjennom kommuneplanen gis dispensasjon fra den automatiske fredningen for ulike tiltak som er vist i planen, jf. plan- og bygningsloven § 11-7 annet ledd nr. 1 og kulturminneloven § 8 fjerde ledd.

Listeførte kirker og andre verneverdige kulturminner og landskap skal som hovedregel avsettes til hensynssone c) med retningslinjer, jf. plan- og bygningsloven § 11-8 tredje ledd bokstav c). Retningslinjene kan begrense virksomhet og fastsette vilkår for tiltak samt saksbehandlingsprosedyrer for søknader om tiltak. Det kan gis generelle bestemmelser for slike, jf. plan- og bygningsloven § 11-9.

Areal til nye gravplasser eller utvidelse av eksisterende gravplasser bør så langt det er mulig avsettes i kommuneplanen.

I kommuneplanen kan det også stilles krav til utarbeidelse av reguleringsplan før bygge- eller anleggstiltak kan godkjennes, jf. plan- og bygningsloven § 11-9 nr.1. Det vises også til § 12-1 tredje ledd.

I kommuneplanen kan Kongen bestemme at deler av planen ikke kan endres i en bestemt periode, jf. plan- og bygningsloven § 11-18. Dette kan være aktuelt for kirker/gravplasser der man i særlige tilfeller ønsker å opprettholde dagens landskap eller arealbruk i et langsiktig perspektiv.

Til arealformålet kan det utarbeides bestemmelser som regulerer bruk og vern av området mer i detalj. Generelle bestemmelser kan brukes for gravplassene i hele kommunen, jf. plan- og bygningsloven § 11-9. Til arealformålet Bebyggelse og anlegg kan det i nødvendig

utstrekning gis bestemmelser om aktuelle tiltak ved en kirke/gravplass, for eksempel at utbyggingstiltak kan gjøres uten ytterligere plan, og om fysisk utforming av anlegg.

Det er på kommuneplannivå mulig å avklare eventuell dispensasjon fra automatisk fredning, jf. kulturminneloven § 8 fjerde ledd. Dispensasjon med vilkår innarbeides i bestemmelsene.

4.3.6 Reguleringsplan: Plan- og bygningsloven kapittel 12

Som for en kommuneplan, skal innspill gis ved varsel om oppstart av et reguleringsplanarbeid og høringsuttalelse skal gis ved offentlig ettersyn, jf. pbl. §§ 12-8 og 12-10. Se pkt. 4.3.5 for hvilke instanser som skal varsles.

Fylkeskommunen/Sametinget kan etter pbl. § 5-4 fremme innsigelse til forslag til reguleringsplaner dersom planen er i konflikt med nasjonale eller vesentlige regionale kulturminneinteresser. Riksantikvaren kan overta saken og fremme innsigelse dersom fylkeskommunen/Sametinget ikke får anledning til å fremme innsigelse og nasjonale eller vesentlige regionale kulturmiljøinteresser er truet. Statsforvalteren kan fremme innsigelse til spørsmål som er av nasjonal eller vesentlig regional betydning for gravplassen som sted. Innsigelsesmyndigheten er nærmere omtalt under pkt. 4.3.7.

Reguleringsplaner kan være områderegulering eller detaljregulering. Områderegulering favner normalt flere eiendommer eller større områder, mens en detaljregulering normalt favner mindre områder.

I reguleringsplaner vil arealformålet for en kirke/gravplass normalt være bebyggelse og anlegg, med underformål som viser hvilken funksjon bestemte deler av området skal ha. Dette kan være parkeringsplasser, stier, veier, driftsbygninger, urnelund, minnelund mv.

I tillegg til arealformål skal det være bestemmelser som i detalj omtaler hva som kan eller ikke kan gjøres i området. Hensynssoner brukes der dette er relevant for å tydeliggjøre hvilke hensyn som skal tas i et bestemt område.

Hensynssoner i plan- og bygningsloven

Hensynssone etter § 11-8 tredje ledd bokstav d) brukes i områder med fredete kulturminner, mens hensynssone etter bokstav c) brukes i områder med listeførte kirker eller andre verneverdige kulturminner, kulturmiljøer og landskap.

Til grunn for en reguleringsplan der en middelaldergravplass inngår, skal det ligge et gravkart som viser hvilke deler av gravplassen som er fredet i medhold av kulturminneloven, jf. gravplassforskriften § 4 andre ledd. Gravkartet bør avmerke hvilke graver på gravplassen som gikk ut av bruk før 1945, slik at det fremgår klart hvilke graver det er knyttet søknadsplikt til. Se også omtale under pkt 3.3.

Der en oppdatert bevaringsplan eller forvaltningsplan for gravplassen foreligger, kan denne ligge til grunn for reguleringsplanen. Det kan lages reguleringsbestemmelser om retningslinjer for utarbeidelse av en bevaringsplan eller forvaltningsplan dersom en slik ikke foreligger, jf. plan- og bygningsloven § 12-7 nr. 9.

For automatisk fredete kulturminner avklares eventuell dispensasjon fra fredningen gjennom reguleringsplanen. Dispensasjon med vilkår innarbeides i reguleringsbestemmelsene for det bestemte arealformålet eller bestemmelsesområdet, eventuelt i fellesbestemmelsene, jf. kulturminneloven § 8 fjerde ledd.

4.3.7 Innsigelse

En innsigelse til planforslaget innebærer at kommunen ikke kan vedta den del av kommune(del)planen eller reguleringsplanen som innsigelsen gjelder. Dersom man i dialog ikke kommer fram til en løsning, vil planen gå til mekling og eventuelt videre til en avgjørelse i Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Ordningen med innsigelse skal sikre at nasjonale og vesentlige regionale interesser, og andre vesentlige interesser, blir ivaretatt i kommunale planer. Adgangen til å fremme innsigelse omfatter dermed bare viktige konfliktsaker som ledd i planprosessen, etter at ordinær medvirkning er gjennomført. Innsigelsessaker skal så langt det er mulig løses lokalt, og det skal ikke være overlappende kompetanse til å fremme innsigelse, jf. rundskriv H-2/14.

Fylkeskommunen/Sametinget har innsigelsesrett i saker som gjelder kulturminner, kulturmiljøer og landskap. Dette gjelder også for kirkene, gravplassene og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø. Der regional kulturmiljømyndighet ikke vil bruke sin innsigelsesrett og nasjonale kulturminneinteresser er truet, kan Riksantikvaren fremme innsigelse, jf. rundskriv T-4/92 Kulturminnevern og planlegging etter plan- og bygningsloven og ansvarsforskriften § 7 (3).

Statsforvalteren har innsigelsesrett i saker som gjelder regulering av nytt areal eller utvidelse av gravplass, med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark som fagmyndighet, jf. gravplassforskriften § 2 første ledd. Innsigelsesadgangen er knyttet til plansaker som kan komme i konflikt med gravplassen som *sted*, ikke kulturmiljøverdier knyttet til gravplassen.

Biskop og bispedømmeråd hadde tidligere innsigelsesmyndighet i saker som gjelder kirkene og deres omgivelser. Innsigelsesretten var begrunnet i biskopens myndighet etter kirkeloven § 21. Ved kirkelovens opphevelse 1. januar 2021 ser departementet ikke grunnlag for å videreføre denne innsigelsesretten. Biskopen, og soknet som berørt eier, skal på vanlig måte høres i areal- og reguleringsplansaker som berører kirken og dens omgivelser, jf. pkt. 4.3.2. Fremmes forslag om kommunale planer som vil kunne ha innvirkning på eller true kirken eller dens omgivelser som kulturminne eller kulturmiljø, kan biskopen be kulturmiljømyndighetene vurdere å fremme innsigelse. Kulturmiljømyndighetene avgjør imidlertid dette på selvstendig grunnlag, men et godt samarbeid mellom biskopen og fylkeskommunen/Sametinget vil kunne

bidra til en bedre forvaltning av de fredete og listeførte kirkene og deres omgivelser som kulturminne og kulturmiljø.

Rundskriv H-2/14 om en god planprosess

I rundskriv H-2/14 fremhever Kommunal- og moderniseringsdepartementet følgende punkter som særlig viktige for å få til en god plan- og innsigelsespraksis:

- Nasjonale, vesentlige regionale og andre interesser av vesentlig betydning som kan gi grunnlag for innsigelse skal komme fram så tidlig som mulig i planprosessen.
- Det skal legges vekt på tidlig medvirkning og god dialog i oppstarts- og planleggingsfasen, med vekt på å avklare konflikter og planfaglige eller juridiske feil før høring og offentlig ettersyn av planen.
- Eventuell innsigelse til planforslaget skal fremmes innen høringsfristen, bare når det er nødvendig og skal alltid begrunnes.
- Statsforvalteren skal bidra til at statlige innsigelser samordnes.

4.4 Bygge- og endringstiltak i kirkens omgivelser

Etter den tidligere kirkeloven § 21 femte ledd, var det ikke tillatt å oppføre bebyggelse nærmere en kirke enn 60 meter i spredtbygd område så sant det ikke forelå særskilt dispensasjon fra biskopen. Dette omfattet også kirkelige bygg og andre bygninger på kirkens egen grunn. Enhver planlagt bygning falt inn under bestemmelsen, også bygg under 15 kvadratmeter som ikke er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven. Forbudet gjaldt uansett kirkens alder.

Bestemmelsen i den tidligere kirkeloven om at det i utgangspunktet ikke skal bygges nærmere en kirke enn 60 meter i spredtbygd område, videreføres ikke i lov om tros- og livssynssamfunn. Hensyn til kirkestedene må vurderes gjennom de ordinære arealplanprosessene, jf. pkt. 2.4, 4.3.5, 4.3.6 og 4.4.1. For mindre tiltak som ikke er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven, vises det til pkt. 4.4.2.

4.4.1 Søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningsloven kapittel 20

Ved bygge- og anleggstiltak som kan virke inn på fredete kulturminner, herunder fredete kirker og gravplasser, plikter kommunen etter plan- og bygningsloven § 21-5 å innhente uttalelse fra kulturmiljømyndighetene før det gis tillatelse. Ved automatisk fredete kirker skal Riksantikvaren vurdere tiltaket ut fra potensial for utilbørlig skjemming av kirken. Ved automatisk fredete gravplasser skal fylkeskommunen/Sametinget gjøre tilsvarende

vurdering, bortsett fra i de fire middelalderbyene (Oslo, Bergen, Trondheim og Tønsberg) hvor Riksantikvaren er myndighet.

4.4.2 Tiltak som ikke er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven §§ 20-5 og 20-6 omtaler tiltak som ikke krever søknad og tillatelse etter loven. Dette kan for eksempel være en mindre frittliggende bygning, et mindre tiltak i en eksisterende bygning, et mindre tiltak utendørs, en fasadeendring som ikke endrer bygningens karakter samt en tilbakeføring av fasade til tidligere dokumentert utførelse. Tiltakene er unntatt kommunal behandling etter plan- og bygningsloven, dersom de ellers er i overensstemmelse med bestemmelser og gjeldende arealplaner, og ikke er i strid med særlover som kulturminneloven, trossamfunnsloven mv. Unntatt er også tiltak som behandles etter konsesjonslov eller annen særlov, jf. byggesaksforskriftene kapittel 4.

Slike tiltak i en kirkes uteområder kan for eksempel omfatte oppsetting av lyktestolper, varmpumpehus eller mindre servicebygg, samt endringer av anlagte strukturer i grøntanlegg, gravplassporter eller gravplassinngjerding. Slike og liknende tiltak vil kunne ha innvirkning på kulturhistoriske verdier.

Der uteområdet inkluderer gravplass, skal tiltaket behandles i henhold til gravplassloven. Etter gravplassloven § 4 første ledd skal anlegg, utvidelse, nedleggelse eller annen vesentlig endring av gravplass og bygninger på gravplass forelegges Statsforvalteren i Vestfold og Telemark for godkjenning. Gravplassen er et spesielt sted som skal forvaltes med orden og verdighet, jf. gravplassloven § 3. Terskelen for hva som anses som vesentlig endring etter gravplassloven vil kunne være annerledes enn hva som anses som vesentlig endring eller plan- og bygningsloven og hva som utløser krav om byggetillatelse. Tiltak i kirkens uteområde som er egnet til å virke negativt inn på kulturhistoriske verdier, vil normalt regnes som vesentlige endringer av gravplassen. Der slike tiltak gjelder uteområder ved listeførte kirker, skal Statsforvalteren i Vestfold og Telemark før eventuell tillatelse gis, innhente uttalelse fra rette kulturmiljømyndighet. Tiltakshaver (normalt lokal gravplassmyndighet) har ansvar for å avklare om tillatelse etter gravplassloven § 4 første ledd er nødvendig, herunder om tiltaket vil kunne ha negativ innvirkning på kulturhistoriske verdier. Der tiltaket omfattes av gravplassloven § 4, må også kommunen gi sin tilslutning.

På uteområdet ved en listeført kirke som ikke har en tilknyttet gravplass, bør tiltak som nevnt ovenfor i andre avsnitt, der disse vil kunne ha en negativ innvirkning på kulturhistoriske verdier, ikke finne sted uten godkjenning av det kirkelige godkjenningsorgan som Kirkemøtet utpeker og etter de retningslinjer Kirkemøtet fastsetter. Der kirkens godkjenningsorgan er forelagt en slik sak fra tiltakshaver, skal godkjenningsorganet innhente uttalelse fra rette kulturmiljømyndighet.⁵

---

⁵ Ordningen her forutsetter Kirkemøtets tilslutning. Slik tilslutning vil i så fall vil kunne gis i april 2021.

5. Ulovlige tiltak og sanksjoner

Fredete kulturminner er beskyttet gjennom kulturminneloven og straffeloven. Tiltak som er utført eller påbegynt i strid med kulturminnelovens bestemmelser, kan fylkeskommunen/Sametinget eller Riksantikvaren kreve endret eller rettet i medhold av kulturminneloven § 8 tredje ledd eller § 16, avhengig av hvor myndigheten for den berørte kulturminnekategorien ligger.

Eier eller bruker av en fredet kirke kan bli pålagt å utbedre skader som er påført kulturminnet. Eksempelvis vil eier kunne bli pålagt retting dersom en steinkirke fra middelalderen er malt med plastmaling. Slik maling kan medføre skader i form av fuktdannelse og sprekker i murverket.

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av kulturminnelovens bestemmelser er straffbart etter kulturminneloven § 27. Gjennomføring av søknadspliktige tiltak på fredete kirkesteder, kirker, gravplasser, gravminner mv. uten tillatelse fra kulturmiljømyndighetene, kan medføre straffeansvar.

Fredete kirker er kulturminner av særlig nasjonal eller internasjonal betydning. Som sådan er de beskyttet av den strengere straffebestemmelsen i straffeloven § 242 første ledd. Straffeansvar krever her grov uaktsomhet eller forsett, og at kirken er påført betydelig skade.

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjørn Olaf Storhaug	003	21/00273-2	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
17/21	Møre bispedømmeråd 2020-2023	15.03.2021

Orienteringar til møte i Møre bispedømmeråd 150321

Saksorientering

I denne saka blir det gitt skriftlege og munnlege orienteringar

Skriftlege orienteringar:

1. Endelig tildelingsbrev for 2021.
Viser kun mindre avvik frå førebels tildelingsbrev og det blir difor ikkje lagt opp til sak om budsjettrevisjon.
2. Høyringssvar handsama av AU: Ordning for tilsetting etter 70 år
3. Høyringssvar handsama av AU: Endring i modell for ressursfordeling kyrkjelydsprestetenesta.
4. Det vil i næraste framtid blir gjennomført ei nasjonal arbeidsmiljøundersøking for kvinner i presteteneste.
5. Det blir i næraste framtid lyst ut 7 mill på nasjonal nivå for innovasjon og stimulering. Det blir oppfordra til å søke.
6. Kyrkjerådet har møte 15 og 16 mars. Saksdokumenter ligger her:
<https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkeradet/saksdokumenter-og-vedtak/kirkeradets-mote-15.-16.-mars-2021/>
7. Oppdatert smittevernvegleiar ligger her
<https://kirken.no/nb-NO/infotilmedarbeidere/smittevernveileder%20for%20den%20norske%20kirke/>

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd tar orienteringane til vitande

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Møre bispedømmeråd
Moldetrappa 1

6415 MOLDE

Dato: 10.02.2021

Vår ref: 20/01240-16

Deres ref:

Statsbudsjettet 2021 – endelig tildelingsbrev

Vi viser til vårt brev 3.11.20 om foreløpige budsjettfaktorer for bispedømmene. Stortinget gjorde 19. desember vedtak om statsbudsjettet for 2021. Vedlagt følger tilskuddsbrevet til Den norske kirke 2021 fra Barne- og familiedepartementet (BDF). Overordnede retningslinjer for bruken av tilskuddet skal justeres ihht ny trossamfunnslov og vil bli ettersendt.

Rammetilskuddet til Den norske kirke på kap 880, post 70, er i alt 2 257 153 000 kroner i 2021. Dette er samme beløp som meldt i vårt brev 3.11.20. Økningen i forhold til 2020 er på 58 900 000 kroner eller 2,68%.

I tillegg er det i særskilt bevilgning fra Justisdepartementet gitt et tilskudd på kr 5 600 000 til drift av Svalbard kirke.

Vedlagt følger tabellvedlegg som viser fordeling til hver enhet.

Mål og oppfølgingskriterier 2021

Formålet med rammetilskuddet er å støtte opp under Den norske kirke som folkekirke i samsvar med Grunnloven § 16. I Prop. 1 S (2020-2021) er det ut fra dette utledet følgende retningsgivende mål for anvendelsen av bevilgningen:

Den norske kirke skal være en landsdekkende, selvstendig og demokratisk folkekirke.

I Prop. 1 S (2020-2021) operasjonaliseres dette på følgende måte:

Finansieringa av Den norske kyrkja skal leggje til rette for at kyrkja framleis kan vere ei folkekyrkje med ei sterk lokal forankring. Dei som er medlemmar av kyrkja, skal kunne ta del i gudstenester og kyrkjelege handlingar der dei bur. Ei folkekyrkje blir kjenneteikna av at folk sluttar opp om kyrkja, og at ho er synleg i lokalsamfunna, både som trussamfunn og kulturberar. Dette byggjer på at prestenesta har gode vilkår, og at kyrkjebygga blir haldne i hevd. Det er og viktig at dei kyrkjelege organa

har legitimitet og forankring hos medlemmene. Då er det ein føresetnad at det blir gjennomført demokratiske val både på lokalt, regionalt og nasjonalt plan i kyrkja. Staten si oppgåve er å gi kyrkja høvelege rettslege og økonomiske rammer for arbeidet sitt, slik at kyrkja kan halde fram som ei demokratisk folkekyrkje. Strategiar og tiltak for å nå målet må kyrkja sjølv utforme.

Rapporteringsfrister

Målene skal følges opp som tidligere og enhetene må utarbeide for 2021 en årsrapport med regnskap på lik linje som for 2020. For virksomheten Den norske kirke skal det utarbeides et samlet årsregnskap og årsrapport som skal behandles av Kirkerådet før 1.juni 2022, og fremlegges for Kirkemøtet for orientering.

Fordeling av midler 2021

Fordeling av midler 2021 ble behandlet av Kirkerådet 04.12.20; jf sak KR 91/20. Kirkemøtet har vedtatt endringer i budsjettreglementet og tilskuddet fordeles på tre budsjettgrupper; jf KM 16/20. Hensyntatt for finansielt tilskudd fra Ovf utgjør samlet inntekt 2 304 753 000 kroner, og som fordeles slik:

ÅR 2021	TILSKUDD	FORDELT
I Statsbudsjett, foreløpig	2 257 153	
II Ovf kirkelig aktivitet	25 500	
III Ovf tilskudd IKT	16 500	
IV Svalbard kirke, fra Justisdept	5 600	
1 Budsjettgruppe 1 Dnk - drift		1 725 724
2 Budsjettgruppe 2 Dnk - tilskudd		536 296
3 Budsjettgruppe 3 - tilskudd andre		42 733
Total tildeling	2 304 753	2 304 753

Alle tall i tabellen er i hele 1000 kr.

Budsjettgruppe 1 Dnk drift

Budsjettgruppen omfatter midler til rettssubjektskostnader, Kirkerådet, Bispemøtet og bispedømmerådene. Midlene til Kirkerådet, Bispemøtet og bispedømmerådene (120-310) er prisjustert med 2,68%. Midlene til rettssubjektskostnadene disponeres av Kirkerådet og omhandler i det alt vesentlige pensjonskostnader, finansiering av fellesfunksjoner, samt nasjonale satsinger.

Sammen med dette brev følger tabellvedlegg som viser fordelingen pr enhet. Hovedtallene gjengis i tabell under.

De tildelte beløpene hensyntar omfordeling mellom bispedømmene knyttet til nye bispedømmegrenser fra 2020. Tillegg og fratrekk som i tidligere tabellvedlegg fremkom under overskriften «annet» er inkludert i rammetilskuddet.

De nye fordelingsnøkklene for menighetsprestetjenesten som ble vedtatt av Kirkemøtet i 2019 er fra 2021 implementert med full virkning, og justert i henhold til gjeldende modell. Tallene her er derfor noe avvikende fra de som fulgte av brev om budsjettfaktorer 03.11.20.

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark får fra 2021 overført oppgaver fra bispedømmene knyttet til «sentrale tiltak for gravplasser». Tidligere tilskudd på kr 4 mill for bispedømmerådene oppgaver innen gravplassforvaltningen er derfor borte, og bispedømmerådene kan dermed heller ikke lenger påregne å få dekket sine kostnader til gravplassforvaltningen.

BUDSJETTGRUPPE 1		ÅR 2021
110	Rettssubjektkostnader	358 323
120	Kirkerådet	88 846
130	Bispemøtet	7 475
210	Oslo	154 571
220	Borg	132 455
230	Hamar	113 186
240	Tunsberg	108 351
250	Agder og Telemark	124 327
260	Stavanger	105 381
270	Bjørgvin	155 958
280	Møre	78 050
290	Nidaros	120 532
300	Sør-Hålogaland	82 921
310	Nord-Hålogaland	89 748
311	Svalbard kirke	5 600
Sum budsjettgruppe 1		1 725 724

Alle tall i tabellen er i hele 1000 kr.

Lønnsmidler til Olavsstipendiat, frikjøp av Modumprest, frikjøp av hovedtillitsvalgte og hovedverneombud, samt refusjon av kostnader knyttet til VTP/VTVT er ikke hensyntatt i denne tildelingen. Dette vil bli overført til aktuelle enheter i løpet av året.

Budsjettgruppe 2 Dnk tilskudd

Budsjettgruppen omfatter tilskudd som skal videreformidles til menigheter for aktiviteter til trosopplæring, diakoni, undervisning og kirkemusikk mv, samt tilskudd til Nidaros og Oslo domkirker. Tilskuddene er prisjustert med 2,68%. Den diakonale satsingen er for 2021 videreført med de ekstramidler som ble tildelt i 2019 og 2020. I tillegg inngår Ovf-tilskudd på 15,5 mill kroner til bispedømmerådene.

BUDSJETTGRUPPE 2		ÅR 2021
Oslo og Nidaros domkirker		5 572
Trosopplæring		336 660
Diakoni, undervisning og kirkemusikk mv		151 993
Sum før satsing diakoni		494 225
Satsing diakoni, jfr KR sak		26 571
Ovf-tilskudd til fordeling BDR og KR		15 500
Sum budsjettgruppe 2		536 296

Alle tall i tabellen er i hele 1000 kr.

Budsjettgruppe 3 Tilskudd til andre

Tilskuddene omfatter to grupper hvorav gruppen *andre institusjoner og kirkelige formål* er prisjustert med 2,68%. Tilskuddet til *internasjonale og økumeniske organisasjoner* utgjør som tidligere 10 millioner kroner og finansieres fra Ovf-midlene.

BUDSJETTGRUPPE 3	ÅR 2021
Døvekirken	12 360
Kristent arbeid blant blinde	373
Institutt for kirke-, religions og livssynsforskning	7 244
Kirk. ressursenter mot vold og seksuelle overgrep	4 435
Samisk bibeloversettelse (Bibelselskapet)	1 793
Kirkelig utdanningsenter Nord	6 528
Sum andre inst.og kirkelige formål	32 733
Ovf-tilskudd til internasjonale og økumeniske org	10 000
Sum budsjettgruppe 3	42 733

Alle tall i tabellen er i hele 1000 kr.

Mer-/mindreforbruk

Kirkerådet vil i forbindelse med regnskapsavleggelsen vurdere begrensninger i nivået for oppspart egenkapital i de ulike enhetene. For stor andel av egenkapital som er låst til de enkelte enhetene kan medføre utfordringer for rettssubjektet samlet sett.

Tildeling av Ovf-midler 2021

Departementets tildelingsbrev 21.12.20 til Ovf bekrefter at fondets finansielle tilskudd til Den norske kirke for 2021 er på 42 millioner kroner. Dette er samme beløp som for 2020. 16,5 millioner kroner vil bli anvendt til finansiering av IKT-tjenester. Med henvisning til Kirkerådets budsjettvedtak i KR 91/20 fordeles de resterende 25,5 millioner kroner til kirkelig aktivitet hvorav 10 millioner kroner til økumeniske og internasjonale organisasjoner (budsjettgruppe 3). 15,5 millioner kroner fordeles mellom bispedømmerådene og Kirkerådet slik som tidligere og slik det fremgår av vedlegget.

Budsjettfullmakt

Stiftsdirektørene gis med dette budsjettfullmakt til å disponere midlene som er stilt til disposisjon for hver enhet innenfor tildelte rammer i samsvar med § 5 i Kirkemøtets budsjettreglement og § 2b i økonomireglementet for rettssubjektet Den norske kirke. Videre delegering av budsjettfullmakter skal skje ved skriftlige budsjett disponeringsbrev der koststed, beløp og navn fremkommer.

Med vennlig hilsen

Ingrid Vad Nilsen
direktør

Jan Rune Fagermoen
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:
Tilskuddsbrev til Den norske kirke 2021 (endelig 22.12.20)
Budsjetttrammer 2021 - vedlegg

Kopi til:
Ernst & Young AS

Dronning Eufemias
gate 6A 0191 OSLO

Mottakere:
Bispemøtet

Postboks 799
Sentrum 0106 OSLO

Alle bispedømmekontor
Agder og Telemark bispedømmeråd

Postboks 208 4662
KRISTIANSAND S
1606

Borg bispedømmeråd

Bjarne Aasgt. 9
FREDRIKSTAD

Bjergvin bispedømmeråd

Postboks 1960 5817 BERGEN

Hamar bispedømmeråd

Postboks 172 2302 HAMAR

Nidaros bispedømmeråd

Kongsgårdsgata
1a, Erkebispegården 7013 TRONDHEIM

Nord-Hålogaland bispedømmeråd

Postboks 790 9258 TROMSØ

Oslo bispedømmeråd

Postboks 9307 0135 OSLO

Stavanger bispedømmeråd

Grønland
Lagårdsveien 44 4010 STAVANGER

Sør-Hålogaland bispedømmeråd

Tolder Holmers vei
11 8003 BODØ

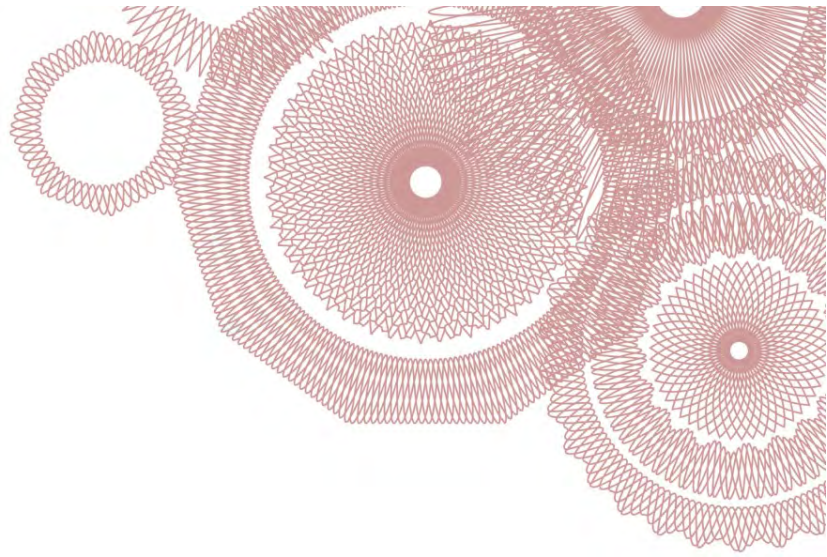
Tunsberg bispedømmeråd

Postboks 10 Kaldnes 3119 TØNSBERG

Møre bispedømmeråd

Moldetrappa 1 6415 MOLDE

TILSKUDDSBREV TIL DEN NORSKE KIRKE 2021

Cathrin Sætre e.f.
ekspedisjonssjef

Ellen Ur
avdelingsdirektør

Dokumentet er signert elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer

22. desember 2020

Barne- og
familiedepartementet

Tilskuddsbrev 2021

1. Statstilskudd til Den norske kirke for 2021

Barne- og familiedepartementet (BFD) viser til Stortingets behandling av Prop. 1 S (2020-2021) for BFD, jf. Innst. 14 S (2020-2021).

Kap. 880, post 70 Rammetilskudd til Den norske kirke

På kap. 880, post 70, Rammetilskudd til Den norske kirke er det bevilget i alt 2 257 153 000 kroner i 2021.

Rammetilskuddet vil utbetales til Den norske kirke ved Kirkerådet (org.nr: 818066872) i fire terminer. Som følge av at rammetilskuddet også innbefatter midler som Kirkerådet skal utbetale til andre, vil utbetalingen være høyere i første og tredje termin enn for andre og fjerde termin. I 2021 utbetales tilskuddet som følger:

- 700 mill. kroner for første termin betales ut 6. januar 2021
- 428, 577 mill. kroner for andre termin betales ut 6. april 2021
- 700 mill. kroner for tredje termin betales ut 4. juni 2021
- 428, 576 mill. kroner for fjerde termin betales ut 3. september 2021

Tilskuddet vil bli utbetalt til Den norske kirkes bankkonto 2801 45 98164 i Sparebanken Sør.

Kap. 882, post 70 Tilskudd til sentrale tiltak for kirkebygg og gravplasser

I de foregående år har det vært budsjettert midler til oppgaver som bispedømmerådene har hatt innen gravplassforvaltningen. Disse oppgavene ble fra 1. januar 2021 overtatt av Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Den norske kirke vil derfor ikke få utbetalt midler fra denne posten i 2021.

2. Mål og oppfølgingskriterier 2021

Formålet med rammetilskuddet under kap. 880, post 70, er å støtte opp under Den norske kirke som folkekirke i samsvar med Grunnloven § 16. I Prop. 1 S (2020-2021) er det ut fra dette utledet følgende retningsgivende mål for anvendelsen av bevilgningen:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, selvstendig og demokratisk folkekirke.

I Prop. 1 S (2020-2021) operasjonaliseres dette på følgende måte:

"Finansieringa av Den norske kyrkja skal leggje til rette for at kyrkja framleis kan vere ei folkekyrkje med ei sterk lokal forankring. Dei som er medlemmar av kyrkja, skal kunne ta del i gudstenester og kyrkjelege handlingar der dei bur. Ei folkekyrkje blir kjenneteikna av at folk sluttar opp om kyrkja, og at ho er synleg i lokalsamfunna, både som trussamfunn og kulturberar. Dette byggjer på at prestetenesta har gode vilkår, og at kyrkjebygga blir haldne i

Tilskuddsbrev 2021

hevde. Det er òg viktig at dei kyrkjelege organa har legitimitet og forankring hos medlemmane. Då er det ein føresetnad at det blir gjennomført demokratiske val både på lokalt, regionalt og nasjonalt plan i kyrkja.

Staten si oppgåve er å gi kyrkja høvelege rettslege og økonomiske rammer for arbeidet sitt, slik at kyrkja kan halde fram som ei demokratisk folkekyrkje. Strategiar og tiltak for å nå målet må kyrkja sjølv utforme".

Det vil ligge til Kirkemøtet, eller Kirkerådet etter fullmakt fra Kirkemøtet, å fastsette ytterligere mål for bevilgningen, samt indikatorer som belyser måloppnåelsen. Det samme gjelder for å fastsette strategier og tiltak for å sikre måloppnåelse.

3. Forutsetninger knyttet til rammetilskuddet

Barne- og familiedepartementet fastsatte 9. januar 2020 overordnede retningslinjer for tilskudd til rettssubjektet Den norske kirke, jf. kap. 880, post 70. Disse må justeres iht. ny trossamfunnslov som trer i kraft 1.1.21 og vil bli ettersendt. Retningslinjene skal ligge til grunn for Kirkerådets bruk av tilskuddsmidlene. Videre gjelder forutsetninger og krav til økonomiforvaltning og kontroll som følger av dette brevet.

Det er en forutsetning for rammetilskuddet at Kirkerådet sikrer at driften er økonomisk forsvarlig, og det må avsettes tilstrekkelige midler til investeringer, samt til fri egenkapital som sikkerhet mot uforutsette kostnads- og inntektssvingninger. Tilskuddet kan ikke nyttes til å avlaste kommunene for deres lovpålagte utgifter etter trossamfunnsloven §14 annet ledd.

Det forutsettes videre at Kirkerådet arbeider for å hindre trakassering og annen utilbørlig oppførsel, i tråd med arbeidsmiljølovens krav. Institusjonen skal ha rutiner for intern varsling om kritikkverdige forhold, i samsvar med arbeidsmiljøloven § 2 A-6

Rettssubjektet Den norske kirke har adgang til å ta opp lån. Ved låneopptak utover kortvarig driftskreditt skal departementet være orientert.

4. Tilbakebetaling av tilskudd

Dersom det i ettertid viser seg at tilskuddet ikke er benyttet i samsvar med forutsetningene i tilskuddsbrevet eller i de vedlagte retningslinjene for tilskudd til rettssubjektet Den norske kirke, kan departementet kreve hele eller deler av tilskuddet tilbakebetalt.

5. Regjeringens fellesføringer

Det tas med to punkter som kan være retningsgivende for Den norske kirke som tilskuddsmottaker.

5.1 Inkluderingsdugnaden

Den norske kirke bør arbeide for å utvikle rutiner og arbeidsformer for å nå målene for regjeringens inkluderingsdugnad. I årsrapporten bør det redegjøres for hvordan rekrutteringsarbeidet har vært innrettet for å nå målet om 5 pst., vurdere eget arbeid opp mot målene og

Tilskuddsbrev 2021

omtale utfordringer og vellykkede tiltak. Har Den norske kirke hatt nyansettelser i faste eller midlertidige stillinger i 2020, skal en melde i årsrapporten antallet med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en, sammen med nyansettelser i faste og midlertidige stillinger totalt.

5.2 FNs bærekraftsmål

Bærekraftsmålene gjelder alle deler av samfunnet. Departementene følger opp bærekraftsmålene som ledd i sin løpende virksomhet. For å lykkes med å nå målene er det viktig at også Den norske kirke utnytter sitt handlingsrom til å nå bærekraftsmålene på best mulig måte. Bærekraftsmålene er flersektorielle, og det kan derfor være nødvendig å samarbeide med andre virksomheter for å lykkes best mulig. I årsrapporten for 2021 bes Den norske kirke om å redegjøre for hvordan aktivitetene i virksomheten også har bidratt til at Norge skal nå bærekraftsmålene. Omtalen skal beskrive hvilke bærekraftsmål kirkens arbeid har bidratt til og eventuelle utfordringer det har vært i arbeidet med bærekraftsmålene.

6. Saker til orientering

6.1 Forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirkebygg og nytt rundskriv Q-06/2020 Forvaltning av kirke, gravplass og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø

Ny trossamfunnslov (Lov 24. april 2020 nr. 31) trer i kraft 1. januar 2021. Med ny trossamfunnslov erstattes reglene om kirkebyggene i kirkeloven med internkirkelige regler (ny kirkeordning). Det er etter dette opp til Den norske kirke ved Kirkemøtet hvordan saksbehandlingsreglene for kirkebygg som ikke er fredet eller listeført skal være. For fredete kirker gjelder kulturminneloven. For listeførte kirker har Kongen med hjemmel i trossamfunnsloven § 15 andre ledd fastsatt bindende saksbehandlingsregler som sikrer fortsatt kulturminnefaglig behandling av kirkebyggsaker også etter at kirkeloven oppheves, jf. *forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker (kirkebyggforskriften)*, fastsatt ved Kongelig resolusjon 18. desember 2020. Forskriften viderefører i alle hovedsak tidligere saksbehandlingsregler, slik de fremgikk av rundskriv T-3/2000 *Forvaltning av kirke, kirkegård og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø*.

Barne- og familiedepartementet og Klima- og miljødepartementet sendte 21. desember 2020 i tillegg ut rundskriv Q-06/2020 *Forvaltning av kirke, gravplass og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø* av 18. desember 2020. Rundskrivet trer i kraft 1. januar 2021, og opphever og erstatter fra samme dato rundskriv T-3/2000. Det nye rundskrivet gir oversikt over gjeldende regler og utfyllende veiledning og anbefalinger for hvordan kirkene, kirkestedene, gravplassene og gravminnene som kulturminne og kulturmiljø skal forvaltes.

6.2 OVF-delingsprosjekt

I Meld. St. 29 (2018–2019) Opplysningsvesenets fond gikk regjeringen inn for at eiendelene i fondet blir delt mellom staten og Den norske kirke ved at eiendommer av særlig kirkelig verdi blir fradelt fondet og overført til Den norske kirke. Øvrige eiendeler (det gjenværende fondet), skal staten være eier av. I meldingen ble det lagt til grunn at Den

Tilskuddsbrev 2021

norske kirke skal tilføres nødvendige midler for istandsetting og drift av de eiendommene som blir overført. Stortinget sluttet seg til departementets forslag, jf. Innst 209 S (2019–2020).

Ved behandling av stortingsmeldingen ba Stortinget regjeringen i arbeidet med deling av verdiene bl.a. å legge til grunn at staten og Den norske kirke skal være likeverdige parter i prosessen som skal avklare hvilke bygninger kirken skal overta, og det legges til grunn at staten kommer til enighet med Den norske kirke om dette.

I samsvar med dette har departementet gitt Ovf i oppdrag å organiseres et prosjekt for identifisering og utskilling av fondseiendommer til Den norske kirke. Arbeidet med å identifisere hvilke eiendommer som det er aktuelt at kirken blir eier av, er første fase i prosjektet og er satt i gang. En oversikt over de nevnte eiendommene skal foreligge innen 1. juli 2021. Det må påregnes at deltakelse i prosjektet tidvis vil medføre en del arbeid.

Vi viser for øvrig til kopi av oppdragsbrev til Ovf datert 4. juni 2020.

6.3 Covid-19

Vi merker oss at Den norske kirke har fulgt opp smitteverntiltak på en god måte, og tilpasset seg stadig endrede retningslinjer nasjonalt og lokalt. Det har vært utvist stor evne til fleksibilitet ved for eksempel raskt å øke den digitale tilstedeværelsen med blant annet overføringer av gudstjenester på nett, og ved å tilpasse konfirmasjoner, gudstjenester og julehøytiden etter gjeldende smittevernreglement.

Vi er kjent med at smittevernhensyn har gitt store utfordringer både for ansatte og økonomisk, men understreker viktigheten av at regler og råd følges så langt det er mulig også i 2021.

7. Rapportering mv., frister i 2021 og 2022

Kirkerådet skal utarbeide årsregnskap og årsberetning for rettssubjektet Den norske kirke i samsvar med regnskapsloven, jf. trossamfunnsloven § 14 sjette ledd.

Årsberetningen skal redegjøre for rettssubjektets virksomhet med vekt på måloppnåelse, jf. pkt. 2 ovenfor, men også for forvaltningen av tilskudd til andre enn rettssubjektet. Det skal også gis en redegjørelse for hvordan personalressurser nyttes, bl.a. ved angivelse av årsverkomfang for administrative stillinger og prestestillinger for den enkelte enhet (bispedømmerådene og Kirkerådet) og for rettssubjektet samlet. Vi viser i denne sammenhengen særlig til regnskapsloven § 3-3a og til kravene i likestillings- og diskrimineringsloven § 26 a om å redegjøre særskilt om den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i virksomheten og om tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme formålene i likestillings- og diskrimineringsloven. Rapporteringen på kjønnsbalanse skal følge mal i del III i Prop. 1 S (2020-2021) for Barne- og familiedepartementet, dvs. at det skal opplyses om kjønnsbalanse i prosent, antall personer og årsverk i realltall, samt kvinners lønn i prosent av menns lønn. Det skal opplyses om dette både for virksomheten som helhet og for de enkelte stillingskategorier.

Tilskuddsbrev 2021

Frister:

- Årsberetning og revisorgodkjent regnskap for 2020 skal være sendt departementet **innen 1. juni 2021**.
- Årsberetning og revisorgodkjent regnskap for 2021 skal være sendt departementet **innen 1. juni 2022**.
- Oversikt over nye budsjettbehov for 2023 må være mottatt **innen 19. oktober 2021**.
- Helhetlig budsjettsøknad for 2023 må være mottatt **innen 1. mars 2022**.

Møter:

- Møte mellom Kirkerådet og departementet om blant annet årsberetning og -regnskap for 2020, foreslås avholdt **torsdag 3. juni 2021** i departementets lokaler i Akersgata 59.
- Som det vil framgå av retningslinjer for tilskuddsordningen, skal det avholdes møte mellom Kirkerådet og departementet for nærmere gjennomgang av budsjettsøknaden. Møtet foreslås avholdt **onsdag 3. november 2021**

Vedlegg til tildelingsbrev for 2021 (ajour pr 03.02.2021)

Økning 2021: 2,678186 %

Beløp i hele 1000 kr

	Inntekt	110 - Den Norske Kirke	120 - Kirkerådet	130 - Bispedømmet	210 - Oslo	220 - Borg	230 - Hamar	240 - Tunsberg	250 - Agder og Telemark	260 - Stavanger	270 - Bjergvin	280 - Møre	290 - Nidros	300 - Sør-Hålogaland	310 - Nord-Hålogaland	311 - Svalbard Kirke	Total
Inntekter																	
I Statsbudsjett post 70	2 257 153																
II Ovf kirkelig aktivitet	25 500																
III Ovf tilskudd IKT	16 500																
IV Svalbard kirke fra Justisdep.	5 600																
Sum inntekter	2 304 753																
Budsjettgruppe 1: Den norske kirke - drift																	
I Rammetilskudd			88 846	7 475	157 219	130 214	113 214	107 853	125 078	103 026	154 553	77 621	121 008	84 450	89 727		1 360 284
II Rammetilskudd - justering pga menighetsprestestemmen 2021					-2 760	2 129	-175	384	-865	2 243	1 290	320	-690	-1 650	-226		
III Rettssubjektsnivå (eks. pensjon)	105 268																105 268
I Rettssubjektskostnader til pensjon	214 610																214 610
I Kirkevalg	23 463																23 463
II Avskrivninger for anleggsmidler anskaffet før 01.01.2017	-1 548																
III Ovf-finansiert IKT (rettssubjektsnivå)	16 500				112	112	147	114	114	112	115	109	215	121	247		16 500
IV Svalbard kirke fra Justisdep.																5 600	5 600
Sum budsjettgruppe 1	358 323	88 846	7 475	154 571	132 455	113 136	108 351	124 327	105 381	155 958	78 050	120 532	82 921	89 748	5 600	1 725 724	
Budsjettgruppe 2: Den norske kirke - tilskudd																	
I Trossopplering	-	7 431	-	33 696	42 172	25 903	29 231	30 375	34 133	44 148	20 360	32 536	18 091	18 583			336 660
II Oslo og Nidros domkirker	-	-	-	2 229	-	-	-	-	-	-	-	3 343	-	-			5 572
I Diakoni, undervisning og kirkemusikk m.m.	-	3 232	-	14 477	15 605	11 772	10 284	13 714	14 690	17 072	10 907	11 515	15 751	12 974			153 999
I Satsning Diakoni 2019 og 2020 (jf. Sak KR 68/19)	1 540	-	-	3 785	3 100	2 011	2 717	2 187	2 182	2 909	1 359	2 156	1 313	1 312			26 571
II Ovf-tilskudd til fordeling BDR	0	8355	0	576	696	783	638	689	557	875	502	723	532	573,85			15 900
Sum budsjettgruppe 2	1 540	19 018	-	54 762	61 573	40 469	42 871	46 966	51 562	65 005	33 128	50 273	35 687	33 443	-	536 296	
Budsjettgruppe 3: Tilskudd til andre																	
I Døvelikaten	12 360																12 360
I Kristent arbeid blant blinde	373																373
I Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning (KIFO)	7 244																7 244
I Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep	4 435																4 435
I Samisk bibeloversettelse (Det Norske Bibelselskap)	1 793																1 793
I KUN	6 528																6 528
II Ovf-tilskudd til økumeniske kontingenter m.m.	10 000																10 000
Sum budsjettgruppe 3	42 733	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42 733
Total tildeling endelig tildelingsbrev for 2021	402 596	107 864	7 475	209 332	194 028	153 605	151 222	171 292	156 943	220 963	111 177	170 805	118 608	123 191	5 600	2 304 753	

NB: Beløp markert med gul farge på ikke prisjustert 2021 (hh celle D1)

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Kirkerådet
Postboks 799 Sentrum
0106 OSLO

Dato: 25.02.2021

Vår ref: 21/00339-4

Deres ref:

Møre bispedømme sitt svar på høring om ordning for fortsatt tilsetning etter fylte 70 år.

Viser til brev av 25.01.2021 der dere ber om høringsuttalelse vedrørende ordning for fortsatt tilsetning etter fylte 70 år.

Møre bispedømm gir følgende hørings svar:

I rekrutteringsøyemed virker forslaget som en god ordning.

Under avsnittet om fremgangsmåte ved delegasjon, går det frem at det skal fremmes sak for bispedømmerådet om delegasjon fra bispedømmerådet til biskop for å inngå avtaler om arbeid utover 70 år med proster og prester. Vi har ingen slike ordninger fra før hvor bispedømmerådet delegerer til biskopen. Vår oppfatning er at ordningen bør beskrive at dette ligger til biskopen å avgjøre.

I dette perspektivet opplever vi at de økonomiske og administrative konsekvensene ved ordningen er lite belyst i høringen.

Til slutt vil vi påpeke at høringsfristen var kort og er spørrende til hvorfor dette haster slik. For Møre bispedømme sin del, medførte dette at høringen bare er behandlet av AU innen høringsfristen.

Med vennlig hilsen

Alice Elnes
personalsjef/avdelingsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Kirkerådet

Postboks 799
Sentrum

0106 OSLO

Postadresse:
Moldetrappa 1
6415 MOLDE

E-post: more.bdr@kirken.no
Web:
Org.nr.:

Telefon: +47 71250670
Telefaks:

Saksbehandler
Alice Elnes

DEN NORSKE KYRKJA

Preses i Bispemøtet

KR-POSTMOTAK

Dato: 08.03.2021

Vår ref: 21/00286-3

Dykkar ref:

Høyringsssvar til kyrkjerådet

Møre bispedømeråd sitt Arbeidsutval har i møte 3. mars gjort følgjande vedtak:

1. AU/Møre bispedømeråd har drøfta om Kyrkerådet har mynde til å treffe vedtak i saka og gjer vedtak med føresetnad om at dette er avklart.
2. AU/Møre bispedømeråd seier ja til at modell for omfordeling mellom bispedømeråda for tilskot til prestatjeneste (ref.KM-sak 09/19, pkt. 1 og 2) skal terminerast etter fordeling av tilskot til bispedømeråda for 2021. Dette under føresetnad av at balansen i ressursfordelingsmodellen ikkje blir endra og datagrunnlaget vidareført.
3. AU/Møre bispedømeråd seier ja til «tildeling av midler til bispedømmerådene for 2022 og vidare, beregnes med utgangspunkt i en lønns- og prisjustering av forrige års budsjettammer.»
4. AU/Møre bispedømeråd seier ja til at omfordeling av tilskot skal handsamast av Kyrkjerådet, når geografiske grenser mellom bispedøma blir endra og ved andre vesentlege endringar.

Med helsing

Arvid Helle
leiar kyrkjefagavd.

Dokumentet er elektronisk godkjend og har difor ingen signatur.

Mottakarar:
KR-POSTMOTAK